

Faculteit Letteren en Wijsbegeerte

DE VLAAMSE DOPINGSTRIJD (1965-HEDEN)

EEN POLITIEK-MAATSCHAPPELIJKE VOORGESCHIEDENIS VAN HET HUIDIGE
ANTIDOPINGDECREET

Masterproef voorgelegd tot het behalen van de graad Master of Arts in de Geschiedenis

Academiejaar 2012-2013

Bram Constandt
(00900299)

Promotor: Prof. dr. Jan Tolleneer

Commissarissen: dr. Torsten Feys en drs. Pieter De Reu

Verklaring in verband met de toegankelijkheid van de scriptie

Ondergetekende, ...

afgestudeerd als master in de Geschiedenis aan Universiteit Gent in het academiejaar 2012-2013 en auteur van de scriptie met als titel:

.....
.....
.....
.....

verklaart hierbij dat zij/hij geopteerd heeft voor de hierna aangestipte mogelijkheid in verband met de consultatie van haar/zijn scriptie:

- de scriptie mag steeds ter beschikking worden gesteld van elke aanvrager;
- de scriptie mag enkel ter beschikking worden gesteld met uitdrukkelijke, schriftelijke goedkeuring van de auteur (maximumduur van deze beperking: 10 jaar);
- de scriptie mag ter beschikking worden gesteld van een aanvrager na een wachttijd van ... . . jaar (maximum 10 jaar);
- de scriptie mag nooit ter beschikking worden gesteld van een aanvrager (maximumduur van het verbod: 10 jaar).

Elke gebruiker is te allen tijde verplicht om, wanneer van deze scriptie gebruik wordt gemaakt in het kader van wetenschappelijke en andere publicaties, een correcte en volledige bronverwijzing in de tekst op te nemen.

Gent, ...(datum)

.....(handtekening)

WOORD VOORAF

Ik zou hierbij graag enkele personen willen bedanken zonder wiens hulp deze eindverhandeling veel moeilijker of zelfs helemaal niet tot stand was kunnen komen. Eerst en vooral had ik graag professor dr. Jan Tolleneer en zijn assistent Tom van Aken willen danken. Zij boden me allereerst de mogelijkheid een masterproef te maken over een onderwerp dat op een kruispunt lag van twee van mijn voornaamste persoonlijke interesses: nl. sport en geschiedenis. Daarnaast waren ze steevast erg behulpzaam en stonden ze altijd klaar met raad en daad. Ze lieten me via het keuzevak “Sportgeschiedenis en vergelijkende lichamelijke opvoeding” bovendien met andere ogen naar sport en de maatschappelijke verankering ervan kijken.

Ook van harte dank aan de mensen van het Nationaal Wielermuseum in Roeselare en het Sportimonium in Hofstade: eerstgenoemde instelling voor de stage die ik daar in het kader van het opleidingsonderdeel Publieksgeschiedenis heb kunnen volgen en laatstgenoemd museum voor de vriendelijke hulp bij het consulteren van het KBC-Van Landeghem-Sportarchief.

In derde instantie wil ik mijn ouders van harte bedanken. Ze hebben me altijd meer dan alle kansen geboden om te doen wat ik wou doen. Ze namen daarnaast zonder morren de tijd om deze thesis te doorploegen op zoek naar taalfouten. Ook m’n oma mag hier niet ontbreken: merci om tegelijk mijn grootste supporter en grootste sponsor te zijn.

Ook enkele vrienden verdienen hier ongetwijfeld een vermelding. Ruben, merci om me talrijke keren te helpen met het ontlenen van boeken en het vinden van artikels via een andere onderwijsinstelling, wanneer dat via de UGent niet mogelijk was. Gerben, bedankt om te helpen met sommige Word-toepassingen. Adriaan, bedankt voor het aanwenden van je journalistieke contacten bij het vinden van de gegevens van enkele van de respondenten. Matthias, merci om je apparaatje voor geluidsopname enkele weken te willen ontlenen, zodat de interviews veel makkelijker konden worden getranscribeerd.

SAMENVATTING

Deze masterproef bestudeert de politiek-maatschappelijke voorgeschiedenis van het huidige Vlaamse Antidopingdecreet van 25 mei 2012. Daarbij wordt vertrokken vanuit twee onderzoeksvragen. In eerste instantie wordt het historische traject van het Vlaamse dopingbeleid besproken aan de hand van onder andere het discours van de bevoegde beleidsmakers. De these die daarbij wordt vooropgesteld is dat dopinggebruik in de politieke perceptie is geëvolueerd van onbelangrijk, over ongezond, ongezond en oneerlijk, tot de grootste bedreiging voor de sport. Daarnaast wordt de rol van het publieke domein op de besluitvorming met betrekking tot doping nagevolgd. De toetsing van de veronderstelling dat de publieke opinie ook in Vlaanderen in sterke mate heeft kunnen wegen op het dopingbeleid, is met andere woorden het onderwerp van de tweede onderzoeksvraag.

Op methodologisch vlak steunt deze eindverhandeling op vier pijlers. De wetenschappelijke secundaire literatuur doet vooral dienst als bron voor het conceptueel kader en het overzicht van de historische argumenten pro en vooral contra dopinggebruik, maar dient bij de eigenlijke historische schets ook als een soort kapstok waar andere bronnen aan kunnen worden opgehangen. Een van die andere hoofdbronnen zijn een groot aantal tijdsdocumenten. Deze journalistieke documenten, maar ook andere vulgariserende publicaties, bieden een mooi inzicht in de toenmalige tijdsgeest. Bij de historische studie van het Vlaamse, politieke dopingbeleid wordt vooral een beroep gedaan op de Vlaamse parlementaire bronnen, zoals handelingen van de plenaire vergaderingen, verslagen van de commissies, ontwerpen van decreten en diverse andere parlementaire stukken. In laatste instantie worden veel van de feiten die via andere bronnen werden gereconstrueerd, getoetst aan de hand van enkele historische getuigenissen van personen die gedurende enige tijd actief het Vlaamse dopingbeleid mee vorm hebben gegeven of er gefundeerde kritiek op hebben geleverd.

Het huidige Vlaamse antidopingdecreet is het resultaat van een lang historisch proces, dat diverse invloeden heeft gekend. De eerste onderzoeksvraag kan daarbij duidelijk worden bevestigd: de problematisering van doping is inderdaad langzaam maar zeker geëvolueerd van haast onbestaande voor 1965 tot medisch en ethisch uitermate onaanvaardbaar op heden. De internationale, maar ook Vlaamse politiek heeft de verantwoordelijkheid over doping grotendeels overgenomen van de sportfederaties. De strijd tegen doping werd sinds de jaren zestig van vorige eeuw langzaam opgevoerd onder impuls van onder meer enkele spraakmakende schandalen en zo kwam dopinggebruik steeds meer in de criminele sfeer terecht. De media, de publieke opinie, de houding van enkele medici en andere drukingsgroepen speelden naast vele anderen allen hun rol.

De impact van de Vlaamse sportmedia op de publieke opinie en op de politiek mag evenwel zeker niet worden overschat. Doorgaans was de sportjournalistiek verre van kritisch en genuanceerd en nam ze enkel het dominante politieke discours over. Lange tijd was er wel degelijk sprake van een zekere *omerta* die binnen de sportmilieus en de pers algemeen goed was. Wanneer de Vlaamse sportjournalistiek dan toch de hoedanigheid van kritische speler binnen het complexe Vlaamse dopinglandschap op zich wou nemen, ging de meerderheid vaak weinig onderbouwd te werk. Net daar schuilt misschien een oorzaak van de bij de publieke opinie nog steeds in zekere mate courante dubbele moraal: dopinggebruikers worden als zondaars publiekelijk veroordeeld, maar even snel terug omarmd.

Op politiek vlak valt er sinds de eerste Belgische antidopingwet uit 1965 weinig continuïteit te onderkennen. Zo zorgden onder andere de Belgische en Vlaamse bevoegdheidsoverdrachten en – betwistingen voor het feit dat steeds afwisselende figuren het voortouw namen. Desondanks zat Vlaanderen meestal op de eerste rij wat betreft de internationale politieke strijd tegen doping. Onder meer op het vlak van preventieve inspanningen aan de hand van sensibiliseringscampagnes was Vlaanderen een wegbereider voor een latere internationale trend. Vandaag blijft de vraag overeind in welke mate het Vlaamse dopingbeleid in de toekomst nog zal kunnen wegen op de internationale politieke besluitvorming. De oprichting van het Wereld Anti-Doping Agentschap in 1999 heeft het wereldwijde dopingbeleid op een nieuw en meer geharmoniseerd niveau gebracht. Hoeveel ruimte er nog over is voor nationale accenten, zal de nabije toekomst verder moeten uitwijzen.

LIJST MET AFKORTINGEN

- **ADAMS** = Anti-Doping Administration and Management System
- **ADEPS** = l'Administration Générale de l'Aide à la Jeunesse, de la Santé et du Sport
- **BLOSO** = Agentschap voor de Bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport en de Openluchtrecreatie
- **BOIC** = Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité
- **BSP/PSB** = Belgische Socialistische Partij/Parti Socialiste Belge
- **BWB** = Belgische Wielerbond
- **BS** = Belgisch Staatsblad
- **CD&V** = Christen-Democratisch en Vlaams
- **CVP/PSC** = Christelijke Volkspartij/Parti Social Chrétien
- **DOCOLAB** = Doping Control Laboratory
- **EPO** = Erytropoëetine
- **EU** = Europese Unie
- **FIAC** = Fédération Internationale de Cyclisme Professionnel
- **HGH** = Human Growth Hormone / Humaan Groeihormoon
- **IAAF** = International Amateur Athletic Federation
- **IOC** = Internationaal Olympisch Comité
- **MVS** = Medisch Verantwoord Sporten
- **NADO** = National Anti-Doping Organization
- **NGO** = Niet-Gouvernementele Organisatie
- **NILOS** = Nationaal Instituut voor Lichamelijke Opvoeding
- **NILOS-INEPS** = Nationaal Instituut voor Lichamelijke Opvoeding – Institut National pour l'Education Physique et les Sports
- **N-VA** = Nieuw-Vlaamse Alliantie
- **PVV** = Partij voor Vrijheid en Vooruitgang
- **SP** = Socialistische Partij
- **SP.A** = Socialistische Partij Anders
- **TAS** = Tribunal Arbitral du Sport
- **TTN** = Toestemming Therapeutische Noodzaak
- **UCI** = Union Cycliste Internationale
- **UNESCO** = United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
- **VDT** = Vlaams Dopingtribunaal
- **VG** = Vlaamse Gemeenschap
- **VLD** = Vlaamse Liberalen en Democraten
- **VSF** = Vlaamse Sportfederatie
- **VU** = Volksunie
- **WADA** = World Anti-Doping Agency
- **WADP** = World Anti-Doping Program
- **WHO** = World Health Organization

INHOUD

WOORD VOORAF	3
SAMENVATTING	4
LIJST MET AFKORTINGEN	6
INHOUD	7
INLEIDING	11
1. Verantwoording onderzoek	11
2. Vraagstelling	12
3. Afbakening.....	14
METHODOLOGIE	15
1. Algemeen.....	15
2. Methodologische pijlers	16
2.1 Secundaire literatuur.....	16
2.2 Tijdsdocumenten	16
2.3 Parlementaire bronnen	17
2.4 Historische getuigenissen.....	17
DEEL I: CONCEPTUEEL KADER	19
1. Inleiding.....	19
2. (Top)sport en de verhouding met doping	19
2.1 Sport als sociale activiteit met vele betekenissen.....	19
2.2 Topsport en doping: een evidente combinatie?	21
3. Doping en antidoping	23
3.1 Wat is doping?: een eigenaardige rechtshistorische evolutie	23
3.2 Korte historiek van enkele courante dopingcategorieën	24
3.3 De instrumenten van het dopingbeleid: de stroper vs. de boswachter.....	27
4. Tussenbesluit.....	30
DEEL II: DOPINGGEBRUIK ALS EEN MEDISCHE EN ETHISCHE KWESTIE	31
1. Inleiding.....	31
2. De hoofdzakelijk medisch georiënteerde argumentatie.....	32
2.1 Fysisch en psychologisch (on)schadelijk voor de individuele sporter	33
2.2 Doping als risico voor de volksgezondheid?.....	35
3. Overzicht van de andere ethische argumenten pro en contra dopinggebruik.....	36

3.1	Doping(verbod) als zijnde onnatuurlijk en niet humaan.....	36
3.2	Doping als (g)een vorm van bedrog	38
3.3	Schade aan andere, dopingvrije sporters, de sportgemeenschap en de samenleving in het algemeen?	40
3.4	Dopinggebruik als het gevolg van dwang?	42
3.5	Doping als een essentiële bedreiging voor de sport?	43
4.	Tussenbesluit.....	44
DEEL III: EEN HISTORISCHE SCHETS VAN EEN HALVE EEUW DOPINGBELEID IN VLAANDEREN (1965- HEDEN)		
46		
1.	Inleiding.....	46
2.	Het grote niets? (de periode voor 1965).....	47
2.1	Inleiding	47
2.2	De internationale context	47
2.3	Het Belgische dopingbeleid voorafgaand aan de antidopingwet van 1965.....	50
2.4	De tijdsgeest: de metamorfose van doping in een publieke kwestie	52
2.5	Besluit	54
3.	Van de eerste Belgische anti-dopingwet tot de overheveling van doping naar de gemeenschappen (1965-1980).....	56
3.1	Inleiding	56
3.2	De internationale context	56
3.3	Het Belgische dopingbeleid (1965-1980)	60
3.4	De tijdsgeest: de beperkte impact van de kritische confrontatiejournalistiek	65
3.5	Besluit	66
4.	Doping als Vlaamse bevoegdheid: gewrongen tussen federale wetgeving en een Vlaams beleid (1980-1990)	68
4.1	Inleiding	68
4.2	De internationale context	68
4.3	Het Vlaamse dopingbeleid tijdens de jaren tachtig van de 20 ^{ste} eeuw.....	73
4.4	De tijdsgeest: sport en doping in het oog van de maatschappijkritische storm.....	79
4.5	Besluit	79
5.	Vlaanderen als actieve medespeler binnen de doorgedreven harmonisering van het internationale dopingbeleid (1990-2000)	81
5.1	Inleiding	81
5.2	De internationale context	81
5.3	Het Vlaamse dopingbeleid tijdens de jaren negentig van de 20 ^{ste} eeuw: het belang van een eigen wetgevend kader	85

5.4	De tijdsgeest: de mentaliteitswijziging na de zaak-Festina en het vermeende definitieve einde van de tolerantiecultuur.....	91
5.5	Besluit	93
6.	De Vlaamse anti-dopingspanningen in het licht van het WADA (2000-2008)	95
6.1	Inleiding	95
6.2	De internationale context	95
6.3	Het Vlaamse dopingbeleid tijdens het begin van het nieuwe decennium (2000-2008)...	98
6.4	De tijdsgeest: de voortzetting van de dubbele moraal	105
6.5	Besluit	107
7.	De voortzetting van de algemene trend van internationale nultolerantie (2009-heden)	109
7.1	Inleiding	109
7.2	De internationale context	109
7.3	Het Vlaamse dopingbeleid: het loskoppelen van het dopingbeleid van de andere sport-ethische thema's	110
7.4	De tijdsgeest: collectieve verbijstering omtrent de zaak Wickmayer-Malisse.....	113
7.5	Besluit	114
	ALGEMEEN BESLUIT	115
	BIBLIOGRAFIE	119
1.	Secundaire literatuur.....	119
1.1	Boeken en meer	119
1.2	Bijdragen in boeken.....	122
1.2	Publicaties in wetenschappelijke tijdschriften	125
1.3	Onuitgegeven masterscripties.....	127
2.	Overige (tijds)documenten.....	128
3.	Parlementaire bronnen	130
3.1	Handelingen plenaire vergaderingen	130
3.2	Parlementaire stukken	132
3.3	Wetten, decreten, uitvoeringsbesluiten en bindende internationale overeenkomsten	133
4.	Historische getuigenissen.....	134
5.	Andere	135
	BIJLAGENSECTIE	136
	Duiding bij de bijlagen	136
	Bijlage 1: Overzicht van de voor het dopingbeleid in Vlaanderen bevoegde ministers (1965-heden)	137
	Bijlage 2: Samenstelling eerste Belgische Antidopingcommissie (1966)	138

Bijlage 3: Samenstelling eerste Vlaamse Antidopingcommissie (1985).....	140
Bijlage 4: Samenstelling Vlaamse Dopingraad (2000).....	141
Bijlage 5: Situering en voorstelling respondenten	142
Bijlage 6: Overeenkomst voor gebruik audiofragmenten interviews	144
Bijlage 7: Transcriptie interview dr. Hans Cooman	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 8: Transcriptie interview Jean-Marie Dedecker.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 9: Transcriptie interview Johan Sauwens	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 10: Vragen em. prof. dr. Michiel Debackere†.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

INLEIDING

1. Verantwoording onderzoek

“While the decisions individual athletes make concerning their training regimens or the use of a banned substance appear to be isolated and voluntary, in reality they take place within the context of a large, complex set of historically created and socially situated actions and relationships.¹”

“Doping and anti-doping are not based on a universal set of moral codes. Anti-doping was a social construction derived from the ideological, institutional and personal contexts of the day.²”

De hele thematiek van het gebruik van verboden middelen in de sport is vaak het onderwerp van harde standpunten, zowel vanuit politieke, sportieve als algemeen maatschappelijke hoek. Pas tijdens de laatste decennia is er vanuit de academische wereld duidelijk een trend merkbaar die ijvert voor een meer genuanceerde kijk op de zaken. Naast de interesse van de in deze context meer voor de hand liggende wetenschappelijke deeldisciplines als de farmacologie, de ethiek en de politicologie is er in dit alles absoluut een aanvullende rol weggelegd voor de historic(a)us. Zowel doping als anti-doping zijn immers door en door socio-culturele constructies die zich tegen een bepaalde historische achtergrond hebben ontwikkeld en dat tot op vandaag nog steeds verder doen³. Bovendien kan de historic(a)us de bestaande invalshoeken een historisch kritische dimensie geven en de focus verschuiven door meer de nadruk te leggen op processen en evoluties op het vlak van producten, beleid, instellingen, wetgeving ed. en zo de louter feitelijke dimensie van dit alles trachten te overstijgen.

Desondanks zijn de historische analyses over dopinggebruik in de sport en het daaraan verbonden politieke beleid niet zo talrijk⁴. Ook binnen de Vlaamse historiografische traditie was de dopingproblematiek en bij uitbreiding het hele vakgebied van de sportgeschiedenis lange tijd eerder een marginaal studieobject. Dat gegeven op zich is erg betreurenswaardig omdat sport integraal deel uitmaakt van de samenleving waarin ze wordt beoefend. De maatschappij bepaalt het karakter van de sport, maar evenzeer draagt sport bij tot de eigenheid van de samenleving. Afgezien van die haast stiefmoederlijke omgang met sportgeschiedenis zijn er de laatste jaren en decennia toch meer wetenschappelijke studies over doping in het bijzonder en sport in het algemeen verschenen. De idee dat de dopingproblematiek geen tijdelijk, maar een intrinsiek aan de moderne sport verbonden gegeven is, zal hierbij zeker zijn rol hebben gespeeld.

---

¹ R. Beamish en I. Ritchie, “From Fixed Capacities to Performance-Enhancement: The Paradigm Shift in the Science of ‘Training’ and the Use of Performance-Enhancing Substances”, in: *Sport in History*, 25 (2005), 3, p. 428.

² P. Dimeo, *A History of Drug Use in Sport 1876-1976. Beyond Good and Evil*, Londen, Routledge, 2007, p. 122.

³ J. Hoberman, *Doping: de atleet als machine*. Utrecht/Antwerpen, Uitgeverij Kosmos, 1992, p. 56.

⁴ T.M. Hunt, *Drug Games. The International Olympic Committee And The Politics Of Doping, 1960-2008*, Austin, University of Texas Press, 2011, p. 1; P. Dimeo, *op. cit.*, p. 6.

Deze eindverhandeling kadert dan ook in een recente traditie van masterscripties aan de Universiteit Gent en de K.U. Leuven die allen de dopingthematiek bestuderen, vaak vanuit een andere invalshoek, afhankelijk van de aard van de studierichting waarvoor de theses werden voorgedragen. Deze masterproef wil een bijdrage leveren aan dit onderzoeksveld en wel door te focussen op de historische evolutie van het complexe Vlaamse antidopinglandschap vanaf de jaren 1960. De nadruk zal hierbij vooral liggen op de politieke actoren (in eerste instantie op Vlaams niveau), maar ook op de maatschappelijke perceptie omtrent het dopinggebruik. Hopelijk wordt op het einde van deze scriptie duidelijker waar de historische wortels van het huidige Vlaamse dopingbeleid liggen en welk traject het gaandeweg heeft afgelegd.

2. Vraagstelling

De politieke interesse in beleidsthema's fluctueert als een golfbeweging. Ook wat betreft het dopinggebruik in de sportwereld is deze vergelijking van toepassing. Voor halfweg de jaren zestig van de 20ste eeuw was de Vlaamse, de nationale en de internationale aandacht voor deze thematiek nihil. In 1965 criminaliseerde België als één van de eerste Europese landen het gebruik van verboden middelen in de sport. De nationale strijd tegen doping ging toentertijd van start en ontwikkelde zich gaandeweg, met vallen en opstaan, tot een sport-specifieke beleidsprioriteit. Het doel van deze masterthesis houdt een reconstructie van die evolutie in. Tijdens deze halve eeuw zijn er een aantal betekenisvolle kantelmomenten geweest, waardoor het dopingbeleid opnieuw prominenter in de radar van de Belgische en Vlaamse politici terechtkwam. Een eerste aspect van dit onderzoek houdt een soort zoektocht naar die evenementen in die vaak een schandaleus karakter in zich dragen.

De focus ligt hierbij op het Vlaamse, politieke niveau. De Vlaamse Gemeenschap is slechts een kleine, maar een historisch gezien belangrijke actor geweest binnen het complexe internationale antidopinglandschap. In 1969 erfde Vlaanderen het beleidsdomein "sport" als bevoegdheid ten gevolge van de overheveling van alle culturele beleidsaspecten naar de gemeenschappen⁵. Doping bleef evenwel tot 1980 onder het federale ministerie van Volksgezondheid ressorteren. Pas vanaf 1980 kon er echt sprake zijn van een Vlaams dopingbeleid. Vlaanderen nam de nieuwe beleidstaak ernstig en herwaardeerde de bevoegdheid omtrent doping, die voorheen in de Belgische, juridische context wat in de vergeethoek was geraakt. Een eerste belangrijke *working hypothesis* die in deze zin wordt getoetst, is dat het dopinggebruik binnen de elitesport in de Vlaamse, maar ook in de internationale politieke perceptie is geëvolueerd van onbelangrijk (in de zin van allerm minst prioritair) over ongezond, via ongezond en oneerlijk tot één van de grootste bedreigingen voor de sport. Er wordt nagegaan in hoeverre deze stelling houdbaar is en zo ja, wanneer die bewuste keerpunten kunnen worden gedateerd en wat er de oorzaken van waren.

---

⁵ De grondwettelijke basis voor die culturele autonomie kwam er één jaar later ten gevolge van de gebeurtenis die nu gekend is als de Eerste Staatshervorming, cf. J. Scheerder, P. De Knop, B. Vanreusel en V. De Bosscher, "Sportbeleid in Vlaanderen: een sociaal-historisch overzicht", in: P. De Knop, J. Scheerder en H. Ponnet (eds.), *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume I: trends, visies, cases en cijfers*. Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainersschool, 2006, p. 26.

Het zwaartepunt van de aandacht ligt hierbij, zoals reeds gesteld, bij het Vlaamse politieke niveau. Meer bepaald gaan we de rol van en de samenwerking tussen de wetgevende en uitvoerende macht na. Het Vlaams Parlement heeft in al de tijd dat ze de jurisdictie over doping heeft, via een aantal decreten het gebruik van verboden middelen aan banden proberen te leggen. Ze werd daarbij bijgestaan door de parlementaire commissies waar de dopingthematiek met wisselende intensiteit werd besproken. De uitvoerder van het beleid bleef evenwel altijd de Vlaamse Regering⁶ en de Vlaamse minister die de verantwoordelijkheid over de dopingbestrijding droeg. Tot Johan Sauwens in 1999 als eerste Vlaamse minister van Sport alle aspecten van het dopingbeleid verenigde in één ambt, was doping ondergebracht bij Volksgezondheid. Er wordt dieper ingegaan op de achterliggende omstandigheden hiervan. De interactie tussen deze twee machten staat voorop. De positionering van de rechterlijke macht komt slecht heel sporadisch aan bod, eens te meer omdat justitie tot op heden federale materie is en blijft.

Toch wil deze thesis niet in een soort provincialisme vervallen. Hoe belangrijk de Vlaamse ontwikkelingen ook mogen zijn; deze kwamen steeds tot stand in een bredere, internationale context. Soms vormden Vlaamse beslissingen de voorbode voor een internationale trend, andere keren waren we vrij laat met de ratificering van een internationale overeenkomst. Een belangwekkend aspect in beide gevallen bleef evenwel de vaststelling dat sport en alles daarrond – dus ook doping – niet stopte aan nationale of regionale grenzen. Vooral het Internationaal Olympisch Comité (IOC) en de Raad van Europa vertolkten in die hoedanigheid een heuse voortrekkersrol. De internationale tendensen worden blootgelegd, waarna wordt nagegaan hoe de Vlaamse situatie zich daartoe verhiel.

Er wordt bij dit alles uitgegaan van een chronologisch perspectief. Elke periode kent immers zijn eigen, kenmerkende klimaat, een soort tijdsgeest die al dan niet bepalend is geweest met betrekking tot het Vlaamse dopingbeleid. Een tweede onderzoeksvraag die hierin kadert, is dat bepaalde mentaliteitswijzigingen binnen de media en de publieke opinie het Vlaamse beleid al dan niet bewust mee hebben gestuurd. Men verandert immers niet zomaar van politieke strategie en zeker in de context van doping heeft de media altijd een belangrijke rol gespeeld: *“Het publieke domein blijkt historisch een belangrijke stem te hebben in de keuze voor een gemeenschappelijk dopingbeleid en de wijze waarop gezondheid en sportiviteit gewogen gaan worden.”*⁷. Er wordt de vraag gesteld in welke mate de Vlaamse sportpers heeft kunnen wegen op het beleid en hoe ze al die tijd een invloed heeft gehad op de publieke opinie.

Twee, eerder inleidende en situerende luiken gaan deze historische schets vooraf. In een beknopt conceptueel kader wordt duiding gegeven bij belangrijke begrippen zoals uiteraard doping en antidoping. Vervolgens gaan we de academische argumenten pro en contra dopinggebruik na. De internationale strijd tegen doping kenmerkt zich door een wat absolutistisch karakter en duldt geen tegenspraak. Toch is het de taak van een historic(a)us om wat nuancering aan te brengen. Vanuit wetenschappelijke hoek zijn er de laatste decennia heel wat rationeel onderbouwde discours verschenen. Bovendien waren de beleidswijzigingen met betrekking tot doping in het verleden doorgaans ingegeven door de onderliggende idee op basis waarvan doping als problematisch werd ervaren.

---

⁶ Voor 1993 de Vlaamse Executieve genaamd.

⁷ S. van der Hoek en T. Pieters, *Supergenen en turbosporters. Een nieuwe kijk op doping*, Amsterdam, Nieuw Amsterdam Uitgevers, 2009, p. 61.

Een tweede deel van deze masterscriptie zal dan ook tot doel hebben de standpunten van zowel de voor- als tegenstanders van een dopingverbod te bundelen en dat vanuit een invalshoek die nagaat welke medisch en ethisch gerelateerde redeneringen hierbij naar voor geschoven worden. Zo hopen we een beter inzicht te kunnen verschaffen in het waarom van alle voorafgaandelijke Vlaams beleidsmatige beslissingen met betrekking tot doping.

3. Afbakening

Elk historisch onderzoek moet zowel thematisch als chronologisch duidelijk worden afgebakend. Wat de tijd betreft, wordt er in deze masterproef gefocust op de periode 1965-2012. We gaan de evolutie na tussen de eerste, nog Belgische anti-dopingwet van 2 april 1965 tot het Vlaamse antidopingdecreet van 25 mei 2012. Die Belgische wet was evenwel geen revolutionaire gebeurtenis, evenmin als het Vlaamse dopingdecreet van vorig jaar het eindpunt inluidde van de strijd tegen doping. We gaan dus ook heel kort de voorgeschiedenis na van de eerste beleidsmaatregel en kijken daarenboven met een voorzichtige blik naar de toekomst.

Hoewel Vlaanderen als een van de eerste en weinige landen en regio's ter wereld ook sterk heeft ingezet op het inperken van dopinggebruik bij recreatieve sporters⁸, focussen we hier bovenal op de beleidsmaatregelen die betrekking hebben op de elitesporters. De impact van de beleidsmaatregelen op de niet-topsporter komt slechts erg sporadisch aan bod en dat in functie van een beter begrip van de relevantie voor de professionele sporters. Er wordt ook niet stilgestaan bij het dopinggebruik in de paardensport, maar enkel bij de producten en middelen met een humane toepassing bij topsporters/ elitesporters.

---

⁸ P. Van Eenoo en F.T. Delbeke, "The prevalence of doping in Flanders in comparison to the prevalence of doping in international sports", in: *International Journal of Sports Medicine*, 24 (2003), 8, p. 567; D. Dedecker, *gesprek*, woensdag 20 maart 2013.

METHODOLOGIE

1. Algemeen

Een onderzoek staat of valt met een goede methodologische aanpak. Deze eindverhandeling wil een zo objectief mogelijke, goed onderbouwde historische schetsen bieden van het Vlaamse dopingbeleid. Al dienen we te beseffen dat volstrekte objectiviteit een utopie is. In de negatieve zin van het woord staat objectiviteit gelijk aan het ontbreken van subjectiviteit als storende factor⁹. Maar omdat de waardeoordelen van de historic(a)us altijd bewust of onbewust doorsijpelen in zijn of haar schrijven, is het streven naar een objectief relaas steeds aan bepaalde grenzen gebonden. In de lijn van Chris Lorenz probeert deze thesis dan ook zo veel mogelijk storende waardeoordelen achterwege te laten, maar dan nog leest iedereen de gebeurtenissen en evoluties op een eigen, selectieve manier en vanuit een bepaald perspectief¹⁰.

Ook in dit schrijven werden bepaalde evenementen meer in de verf gezet dan andere, en komen sommige schandalen of evenementen zelfs helemaal niet aan bod. Een historic(a)us probeert weloverwogen te beslissen wat er in het verhaal wordt opgenomen en wat naast de boot valt. Het weergeven van alle mogelijke feitelijkheden doet de essentie, de rode draad verzanden in een web van details. Daarom werd steeds volgens eenzelfde stramien gewerkt. Bij de historische schets van de voorgeschiedenis van het huidige Vlaamse dopingbeleid werd uitgegaan van een chronologisch perspectief omdat dit naar mijn mening het best de bestaande evoluties in de verf zet. Binnen elke periode, die afgebakend wordt door onweerlegbare ijkpunten zoals een nieuw Vlaams decreet, wordt eerst de internationale situatie besproken, waarna de Vlaamse situatie in verhouding tot die bredere context meer in detail wordt belicht. Afsluiten doen we altijd met een voorzichtige blik op de tijdsgeest, hoe moeilijk mentaliteitsprocessen ook te vatten zijn.

Ondanks alle bovenstaande bemerkingen wordt er toch stevast getracht elke vorm van argumentatie op een doordachte en rationele manier te funderen. In functie daarvan steunt deze masterthesis in feite op vier methodologische pijlers die bij een gecombineerd gebruik hopelijk zorgen voor een elkaar aanvullende, evenwichtige en historisch-kritische kijk op een halve eeuw Vlaams dopingbeleid. In de volgende paragrafen vindt u een korte beschrijving van elk van die vier gebruikte hoofdbronnen.

---

⁹ C. Lorenz, *De constructie van het verleden. Een inleiding in de theorie van de geschiedenis*, Amsterdam, Boom, 2008, p. 254.

¹⁰ *Ibidem*, p. 256.

2. Methodologische pijlers

2.1 Secundaire literatuur

De eerste twee, meer theoretische delen van deze eindverhandeling zullen voornamelijk steunen op de inzichten uit secundaire, wetenschappelijke publicaties. Een overzicht van de kern van de dopingproblematiek en het waarom van de bijna alomtegenwoordige verontwaardiging betreffende dit onderwerp, kan naar mijn inzien het best geboden worden aan de hand van een uitvoerig, doch onmogelijk volledig secundair literatuuronderzoek. Wanneer het derde, en het eigenlijke originele deel van deze eindverhandeling aan bod komt, dient het historische *bewijs* natuurlijk verruimd te worden op basis van een heel scala aan andere, primaire bronnen. Toch zorgen wetenschappelijke publicaties ook in dit deel voor een soort kapstok waaraan andere bronnen kunnen worden opgehangen.

2.2 Tijdsdocumenten

Verscheidene journalistieke documenten – zoals kranten- en tijdschriftartikelen – worden in deze masterscriptie op een eerder kwalitatieve dan kwantitatieve manier verwerkt. Deze bronnen bieden steevast een mooi overzicht van de toenmalige tijdsgeest en eigentijdse perceptie van het dopinggebruik. Via Mediargus worden grotendeels alle doping-gerelateerde persstukken voor de periode medio jaren 1990 tot heden geraadpleegd. Deze database verleent toegang tot (de meeste) Vlaamse kranten en (een aantal) weekbladen en dat al vanaf enkele dagen na de publicatie.

Voor de periode voorafgaand aan de jaren 1990 wordt onder andere een beroep gedaan op de dopingdossiers van het onderzoeks- en documentatiecentrum van het Nationaal Wielermuseum in Roeselare (kortweg WieMu) en het KBC-Van Landeghem-Sportarchief dat raadpleegbaar is in het Sportimonium in Hofstade. Sportjournalist Jos Van Landeghem (1919-2003) verzamelde tijdens en ook na zijn loopbaan bij de krant *Gazet van Antwerpen* een enorme hoeveelheid aan sport-gerelateerde informatie en ordende die per sport of per thema. Deze beide dossiers bevatten een bont allegaartje aan allerhande journalistieke documenten. Ondanks het feit dat deze bronnen allerminst representatief zijn voor de volledige periode waarin ze werden gepubliceerd, kunnen ze toch een belangrijke verstrekker van informatie zijn zolang men een voldoende kritische lezing hanteert.

Bovendien maakt deze eindverhandeling ook gebruik van allerhande vulgariserende publicaties over doping. Verschillende personen – vaak journalisten, maar ook beleidsmensen – hebben in het verleden diverse dossiers, handleidingen, brochures ed. over doping uitgebracht. Hierin werd vaak op een populaire manier getracht om zoveel mogelijk mensen te sensibiliseren met betrekking tot het dopinggegeven. De lezer ervan werd op een doorgaans weinig genuanceerde manier bang gemaakt voor de potentiële, nefaste consequenties van het gebruik van stimulerende middelen.

2.3 Parlementaire bronnen

In sterke mate wordt een beroep gedaan op de Vlaamse decreten, uitvoeringsbesluiten, parlementaire handelingen, verslagen van commissies en andere stukken. Deze documenten vormen het hart van de Vlaamse wetgevende macht, ook met betrekking tot topsport en doping. Al deze parlementaire bronnen – die der periode vanaf 1970 tot eind 2012 omvatten – werden via de website <http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekIn_Archief.action> op een consequente manier doorzocht. Hierbij werd voornamelijk gebruik gemaakt van volgende zoektermen: “doping”, “stimulerende middelen”, “verboden producten”, “sportethiek” en “sportbeleid”. Ze verschaffen in eerste instantie inzicht in de inhoud van de decreten. Daarnaast geven ze ook duiding bij de totstandkoming van het Vlaamse dopingbeleid en het gehele politieke besluitvormingsproces dat hier steeds aan vooraf ging. Wat betreft de uitvoerende macht benut dit schrijven de inhoud van onder andere regeringsverklaringen, beleidsbrieven en – plannen. Ook deze bronnen kwamen aan bod tijdens de zittingen in het Vlaamse Parlement en kunnen bijgevolg op een zelfde manier worden geconsulteerd.

2.4 Historische getuigenissen

Daarnaast worden enkele interviews met een aantal hoofdrolspelers binnen het Vlaamse dopinglandschap als historische getuigenis aangewend om het één en ander beter te duiden en zo een genuanceerdere blik op bepaalde gebeurtenissen te verkrijgen. Interviews zijn geen perfecte bron voor de reconstructie van feiten, maar kunnen wel degelijk een ideale aanvulling zijn om de informatie uit andere bronnen te verfijnen¹¹. Als historic(a)us dient men zich echter bewust te zijn van het feit dat men in dit geval werkt met een uniek-soortige bron, die voor een groot stuk ontstaat door het ingrijpen van de historic(a)us. Hij of zij komt tot drie maal toe actief tussen bij de totstandkoming van de getuigenis: men stuurt op een bedrijvige wijze het proces door de vragen die gesteld worden [1], men interpreteert de antwoorden van de geïnterviewde en voegt zo ontegensprekelijk een extra dimensie toe aan de inhoud [2] en men selecteert op het vlak van de keuze van de vertellers én wat betreft de bruikbaarheid van sommige delen van het interview [3]¹².

Een historische verhaal dat mee gebaseerd is op de methode van de *oral history* wordt dus duidelijk gekleurd door de historic(a)us. Al dan niet bewust voegt hij/zij steeds een betekenis toe. De vraag is dus niet of de stempel van de interviewer aanwezig is, maar eerder of zijn of haar ingrijpen vanuit historisch-kritische zin storend is. Men moet als historic(a)us met deze bron dus steeds op je hoede zijn met betrekking tot de eigen rol, maar des te meer aangaande de inhoud van het gesprek met de respondenten. Geïnterviewde personen verhalen over zaken die ze zelf hebben meegemaakt en willen niet zelden de eigen betrokkenheid hierin positief in de verf zetten. Daarnaast zijn herinneringen uit het verleden in wezen een onsamenhangende warboel van individuele ervaringen die de verteller zelf contextualiseert, interpreteert, vervormt en verandert.

---

¹¹ J. Bleyen en L. Van Molle, *Wat is mondelinge geschiedenis?*, Leuven, Acco, p. 15 en p. 91.

¹² Ibidem, p. 18-24.

Dat proces wordt nog versterkt door de tijd die verstrijkt tussen de gebeurtenis en het interview. In die tussenperiode heeft de verteller de tijd en ruimte om zijn verhaal te structureren, mede in het licht van de kennis van het verdere verloop en de afloop van de feiten alsook op basis van nieuwe zaken die ondertussen hebben plaatsgevonden¹³.

De interviews die in het kader van deze masterproef zijn afgenomen, zijn beperkt in aantal. Dit om zodoende toch ook een voldoende diepgaande vraagstelling en verwerking te kunnen garanderen. Er is geopteerd om enkele velden uit het Vlaamse dopingbeleid te vertegenwoordigen. Naast het politieke, komt ook het medische, het administratieve én uiteraard het sportieve veld aan bod¹⁴. De keuze van de historische getuigen berust uiteraard voor een groot stuk op arbitraire gronden door het bewuste selectieve ingrijpen van de mondelinge historic(a)us. Toch is er gekozen voor individuen die gedurende lange tijd - en in verschillende periodes - actief betrokken zijn geweest bij de uitbouw van het Vlaamse dopingbeleid of er gefundeerde kritiek op hebben geleverd. De transcripties van de interviews in kwestie, evenals een korte voorstelling en situering van de geïnterviewde personen vindt u terug in de bijlagensectie.

---

¹³ Ibidem, p. 20-28.

¹⁴ Sommige respondenten kunnen bij meerdere van deze velden worden ondergebracht.

DEEL I: CONCEPTUEEL KADER

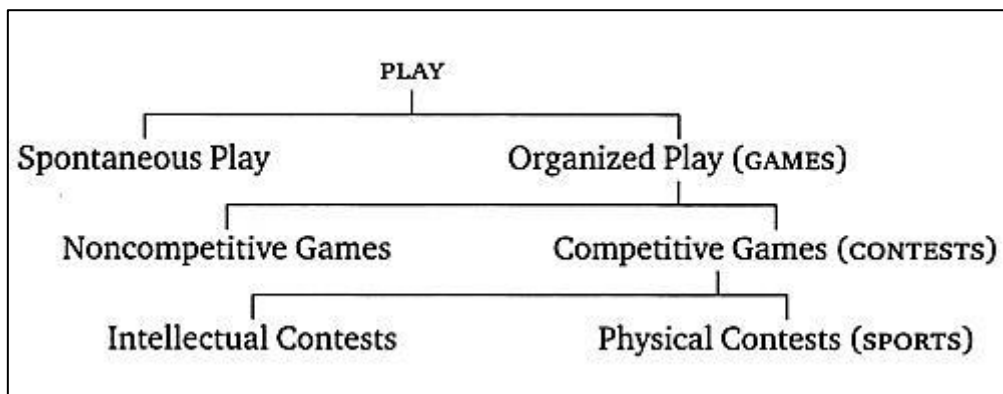
1. Inleiding

Vooraleer we overgaan tot de bespreking van de argumenten pro en contra doping en de eigenlijke historische schets van het Vlaamse dopingbeleid, staan we kort stil bij enkele kernbegrippen. Deze tussenstop is van belang omdat we voor een goed begrip van de voorgeschiedenis van het huidige beleid ook een beeld moeten hebben van wat onder andere onder topsport, doping en dopingbeleid wordt verstaan. We stellen ons ook de vraag of dopinggebruik zich louter toespitst op de toplaag van de sportbeleving of als het eerder een fenomeen is dat ook van toepassing is op breedtesport in het algemeen of zelfs op de gehele samenleving. Nadat er een poging wordt ondernomen om te schetsen wat doping nu precies is, geven we een overzicht van de mogelijke beleidsinstrumenten waarmee doping *bestreden* kan worden.

2. (Top)sport en de verhouding met doping

2.1 Sport als sociale activiteit met vele betekenissen

Iedereen kan zich wel een beeld vormen wanneer het over de invulling van sport gaat. Toch is sport geen exacte wetenschap en is het moeilijk te bepalen waar de grenzen ervan liggen. Welke activiteit valt onder de noemer sport en wat is het net niet? Ook onder academici is er geen totale eenduidigheid. Het model van de Amerikaanse sporthistoricus Allen Guttmann biedt alvast een goed uitgangspunt. Hij beschouwt sport ten opzichte van *plays* (spellen), *games* (georganiseerde spellen) en *contests* (wedstrijden). Sport is een spel (*play*) omdat de voldoening van de activiteit hoofdzakelijk intrinsiek (*autotelisch*) is. Daarnaast is sport een georganiseerd spel (*game*), een spel dat regels hanteert, waardoor bepaald wordt wat kan en niet kan. Binnen die georganiseerde spelen behoort sport tot de competitieve tak. Sport is met andere woorden steeds een wedstrijd (*contest*). Bij die wedstrijden valt sport onder de hoofdzakelijk fysieke variant (*physical contests*)¹⁵.

Figuur 1: Wat is sport? (Guttmann, p. 2)

¹⁵ A. Guttmann, *Sports: The First Five Millennia*, Amherst, University of Massachusetts Press, 2004, p. 1-2.

Ondanks de grote verdiensten van dit schema, blijven er nog veel onduidelijkheden over. In welke mate moet sport bijvoorbeeld *autotelisch*, georganiseerd, competitief en fysiek zijn? Wat is het competitieve element bij onder andere bergbeklimmen, of ligt de wedijver daar vervat in de strijd met de eigen grenzen of met de natuur? In welke mate is denksport echt sport, of is de fysieke component hierbij echt helemaal verwaarloosbaar?, ...

Vanuit historisch oogpunt is het bovenal belangrijk om te beseffen dat elke cultuur een andere invulling geeft aan het concept sport¹⁶. Een sluitende definitie van sport die in elke context geldig en bruikbaar is, is niet wenselijk en onmogelijk¹⁷. De conceptualisering is ook mee afhankelijk van de vraag welke sociale functies en betekenissen van sport precies in de verf worden gezet en vanuit welk theoretisch kader die afweging wordt gemaakt. Jeroen Hyong en Paul De Knop onderkennen meer dan twintig verschillende functies van sport¹⁸. Bij een aantal van de functies van sport is de link met doping bijgevolg erg frappant. Hieronder volgen enkele illustraties:

[1] Sport en gezondheid: *“Sport voorziet in lichaamsbeweging voor de deelnemers en kan daardoor een grotere algemene gezondheid bevorderen. Sporten heeft een positieve invloed op de lichaamsvorming, de lichamelijke fitheid en ook op het psychisch evenwicht.”*¹⁹. Hier zien we reeds een eerste raakvlak met het gebruik van doping. Een van de meest geciteerde argumenten om doping te verbieden, is dat het schadelijk is voor de gezondheid van de gebruiker²⁰. Zonder hier al op de validiteit van dat argument in te gaan, lijken de contouren van een eerste conflict zich kenbaar te maken. Doping ondermijnt vanuit deze interpretatie een eerste belangrijke waarde van sport.

[2] Sport als politiek instrument: *“De politieke functie van sport is een van de meest beschreven functies. Het gaat er niet meer om of sport apolitek is of niet, maar in welke mate sport gerelateerd is aan politieke belangen en doelen.”*²¹. Ook deze betekenis van sport kent een link met zowel doping als antidoping. Sport op grote toernooien, zoals de Olympische Spelen, is voor landen een potentieel propagandamiddel en een manier om prestige te verwerven. Zo was gecoördineerd dopinggebruik legio in de context van de Koude Oorlog. Ook het internationale, politieke dopingbeleid was initieel voor een deel ingegeven door gelijkaardige motieven: het vermijden van verder politiek gezichtsverlies²².

[3] Sport en status: *“Sport kan dus een middel zijn om erkenning en sociale status te verkrijgen. De waardering hangt waarschijnlijk af van de prestaties die de persoon zelf levert.”*²³. Sport is een manier om persoonlijk aanzien te verwerven. Met het gebruik van verboden middelen verhoogt men in sommige gevallen de kans om betere prestaties te leveren en zo uiteindelijk een hogere status te verwerven op de sportieve én sociale ladder.

---

¹⁶ Ibidem, p. 1-4.

¹⁷ G. McFee, *Sport, rules and values. Philosophical investigations into the nature of sport*, Londen, Routledge, 2004, p. 22-24.

¹⁸ J. Hyong en P. De Knop, “De sociale functies en betekenissen van sport”, in: P. De Knop, B. Vanreusel en J. Scheerder (eds.), *Sportsociologie. Het spel en de spelers*, Maarssen, Elsevier Gezondheidszorg, 2002, p. 79-96.

¹⁹ Ibidem, p. 82.

²⁰ Voor een evaluatie van dit gezondheidsargument, cf. infra.

²¹ J. Hyong en P. De Knop, *op. cit.*, p. 87.

²² Cf. infra voor meer duiding hieromtrent.

²³ J. Hyong en P. De Knop, *op. cit.*, p. 92.

De internationale strijd tegen doping heeft zich vaak beroepen op een pragmatische definitie van sport, waarbij het pedagogische aspect als zijnde het beschermen van waarden in de verf werd gezet. Doping ging binnen die redenering in tegen die inherente waarden. Doping is tegengesteld aan de “geest van de sport”. Daarbij gaat men echter uit van een soort nobel ideaalbeeld van sport, dat in de praktijk niet houdbaar is. Sport wordt weergegeven als een idealistische activiteit, wiens waarden door doping worden gecorrumpeerd, terwijl sport ook zonder doping geen perfecte, volslagen ethische activiteit is²⁴. Sport staat volledig binnen de samenleving die die sport beoefent. Daardoor is sport ook niet vrij van de negatieve invloed van die maatschappij.

2.2 Topsport en doping: een evidente combinatie?

“Topsport en doping hebben veel weg van een Siamese tweeling: ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.”²⁵

De focus van deze masterscriptie ligt op de Vlaamse strijd tegen dopinggebruik in de topsport/elitesport²⁶. Topsport is een bepaalde, professionele, deels subjectieve invulling van de net geschetste sociale activiteit sport. In de volgende paragrafen wordt nagegaan wat topsport zo uniek maakt, in welke mate topsport verschilt van de recreatieve sportbeoefening en hoe het gebruik van verboden middelen zich verhoudt tot sport én topsport?

A) Topsport vs. breedtesport

Volgens het meest recente Vlaamse Antidopingdecreet is een elitesporter *“elke sporter van wie de sportdiscipline onder de bevoegdheid valt van een sportvereniging, erkend door het Internationaal Olympisch Comité, en tevens voorkomt in de lijst van sportdisciplines zoals vastgesteld door de regering overeenkomstig artikel 20, en die aan een of meer van de volgende criteria voldoet:*

A. Hij maakt deel uit van de internationale doelgroep van zijn sportfederatie.

B. Hij beoefent zijn sportdiscipline als voornaamste bezoldigde activiteit, in de hoogste categorie of de hoogste nationale competitie van de betreffende sportdiscipline.

C. Hij is geselecteerd voor of heeft de voorbije twaalf maanden deelgenomen aan een of meer van de volgende evenementen in de hoogste competitie categorie van de desbetreffende discipline: Olympische Spelen, Paralympische Spelen, wereldkampioenschappen, Europese kampioenschappen.

---

²⁴ V. Møller, *The ethics of doping and anti-doping. Redeeming the soul of sport?*, Londen, Routledge, 2010, p. 13-21.

²⁵ P. Keyzers, *Doping. Het circus van list en bedrog*, Leuven, Uitgeverij Kritak, 1993, p. 9.

²⁶ Topsport en elitesport worden in deze eindverhandeling als synoniemen beschouwd.

D. Hij neemt deel aan een ploegsport in een competitie waarbij de meerderheid van de ploegen die aan de competitiedeelnemen, bestaat uit sporters als vermeld in a), b) of c).²⁷”.

Topsport lijkt aan alle elementen uit het model van Allen Guttmann te voldoen, maar dan in sterkere mate dan bij recreatieve sport: topsport is meestal meer georganiseerd, competitiever en fysiek veeleisender dan breedtesport. Op één vlak is er evenwel een mogelijke opmerking denkbaar. In welke mate is de intrinsieke behoefte nog aanwezig bij het uitvoeren van een “bezoldigde activiteit”? Halen elitesporters nog voldoening uit het beoefenen van hun sport, of is de hobby sport volledig verworpen tot een job, waarbij enkel winnen en de daarbij horende beloning centraal staat?

B) Is doping topsport-specifiek of een algemeen maatschappelijk gegeven?

Wanneer het intrinsieke doel van de sportactiviteit, de “spirit of play” te sterk wordt verwaarloosd, evolueren we volgens sportsocioloog Jay J. Coakley in de richting van een spektakel in plaats van een sport. De balans tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie moet dus steeds min of meer in evenwicht blijven²⁸. We kunnen ons – zoals net gesteld – afvragen in welke mate sommige moderne sporttakken nog echt aan die voorwaarde voldoen. Topsport is *big business* geworden, de bedragen die er in omgaan zijn vaak hallucinant. Voor velen was de alsmaar groeiende prevalentie van het dopinggebruik vanaf het einde van WO II mede het gevolg van de te gecommmercialiseerde topsportwereld, waar de enorme belangen atleten naar de verboden middelen deden grijpen²⁹.

Die laatste stelling is ten dele correct, maar de achterliggende psychologie en sociologie van het middelengebruik bij atleten is evenwel een stuk complexer, evenals de schuldvraag. Volgens Andrea Petróczi is dopinggebruik niet echt een vorm van deviant of afwijkend gedrag, maar eerder een gevolg van een – al dan niet goed onderbouwde – rationele keuze³⁰. Zo’n beslissing vormt niet het alleenrecht van topsporters. Prestatieverbetering stopt immers niet aan de grenzen van de (top)sport, maar is een gegeven dat zich manifesteert in de gehele samenleving. Ook een groot aantal recreatieve sporters zoekt bijgevolg zijn heil in verboden producten. Vooral de fitness- en bodybuildingsector lijkt soms doordrongen van een dopingcultuur. Status is bij velen onder hen van primordiaal belang. Men heeft doorgaans geen oog voor eventuele nefaste consequenties³¹.

Net die vaststelling noopte een aantal landen, waaronder België en Denemarken tot de beslissing om dopinggebruik niet alleen binnen de topsport actief te gaan bestrijden, maar ook bij de meer recreatieve sporttakken. Men kadert een dergelijk politiek besluit binnen de bescherming van de volksgezondheid.

---

²⁷ Vlaamse Gemeenschap, *Decreet betreffende de preventie en bestrijding van doping in de sport*, 25 mei 2012 (BS: 12 juli 2012, p. 38 313)

²⁸ J.J. Coakley, *Sport in Society. Issues and Controversies. Second Edition*, St. Louis, The C.V. Mosby Company, 1982, p. 11.

²⁹ Cf. ook infra.

³⁰ A. Petróczi, “Attitudes and Doping: A Structural Equation Analysis of the Relation Between Athletes’ Attitudes, Sport Orientation and Doping Behavior”, in: *Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy*, 34 (2007), 2, p. 12.

³¹ A.V. Christiansen, *Lezing Sport, Doping and Ethics*, Leuven, 14 maart 2013.

Volgens sommige academici, waaronder de Deen Ask Vest Christiansen zou het internationale dopingbeleid zich beter meer op deze nieuwe doelgroep van breedtesporters focussen aangezien het dopinggebruik er manifester aanwezig is en het gezondheidsrisico groter is. Zijn argumentatie luidt als volgt: eliteatleten beschikken doorgaans over een doorgedreven medische begeleiding, waardoor het gezondheidsrisico voor hen vrij gering is. Veel recreatieve atleten willen daarentegen niet alleen hun prestaties verbeteren, maar ook hun zelfbeeld. Daarbij gaan ze vaak erg ver. Toch worden ze veel minder bijgestaan door dokters en andere experts, waardoor het welzijnsrisico veel reëler is³².

3. Doping en antidoping

3.1 Wat is doping?: een eigenaardige rechtshistorische evolutie

Vandaag is een antwoord op die vraag vrij eenvoudig. Doping is wat het WADA (het Wereld Anti-Dopingagentschap) zegt dat doping is, nl. het overtreden van één of meer van de antidopingregels uit de WADA-Code³³. Zo'n overtreding staat geboekstaafd als een *dopingpraktijk*. WADA brengt die dopingpraktijken onder in acht categorieën. Een overtreding houdt niet alleen de aanwezigheid in het lichaam van verboden middelen in [1], maar ook het verzaken aan een dopingcontrole [2], het niet in orde zijn met de verblijfsgegevens [3], bedrog tijdens een dopingcontrole [4], het bezit van verboden middelen of stoffen [5], het verhandelen van verboden middelen of methodes [6], het toedienen van verboden middelen of methodes [7] en het aanmoedigen van of medeplichtig zijn aan een van deze dopingpraktijken [8]³⁴.

Voor de oprichting van het WADA in 1999 en de realisatie van de eerste WADA-Code in 2003, was er sprake van een heus amalgaan van dopingdefinities en lijsten van verboden producten. Elke sportfederatie, sportorganisatie, internationale vereniging en ook sommige landen hanteerden een andere definitie en verboden lijst om de strijd tegen doping mee aan te gaan. Die verschillen werden in grote mate weggewerkt door de oprichting van het WADA, die de harmonisering van het dopingbeleid voor ogen had.

In de beginjaren van de strijd tegen doping, werd enkel opgetreden tegen die producten die specifiek waren ingenomen om de prestaties *kunstmatig* op te drijven. Sport-ethische of gezondheids-specifieke bekommernissen waren nog niet van tel, enkel de vaststelling of het product of de methode in kwestie mogelijk prestatie-bevorderend kon zijn. Wanneer een sporter werd betrapt op een bepaald middel, moest men nog kunnen aantonen dat dat middel in kwestie een artificieel voordeel opleverde. Die situatie was juridisch niet houdbaar en gaandeweg kwam men op de proppen met lijsten, waarin alle verboden middelen en methodes werden opgesomd³⁵.

---

³² Ibidem.

³³ WADA, *WADA-Code*, Quebec, WADA, 2009, p. 18-25, raadpleegbaar via <www.wada-ama.org>.

³⁴ Ibidem.

³⁵ D. Dedecker, *The War on Doping. Over korfbalethiek en mensenrechten*, Gent, Uitgeverij Larcier, 2010, p. 11-12.

Met die verboden lijsten waren echter niet alle hindernissen overwonnen. De betrapte sporter kon nog steeds stellen dat hij/zij geen weet had van de inname van de middelen in kwestie of dat hij/zij zelfs helemaal niet wist dat die producten verboden waren. Men kon dus altijd de schuld ontkennen door de overtreding een onbewust karakter mee te geven. Uiteindelijk werd dit achterpoortje omzeild door het – vaak als draconisch gepercipieerde – principe van de *strict liability* (strikte verantwoordelijkheid): een atleet is ten alle tijde verantwoordelijk voor wat in zijn lichaam wordt teruggevonden³⁶.

Doping is onder impuls van de WADA-Code in feite geëvolueerd van een *act* (handeling) naar een *fact* (feit). Dopinggebruik is niet langer meer *het gebruik* van verboden middelen of methodes, maar *de aanwezigheid* van verboden middelen of methodes³⁷. In het verlengde daarvan is een betrapte sporter ook schuldig, tot zijn onschuld is bewezen. Ondertussen wordt de atleet in kwestie in feite al gestraft via een preventieve schorsing of door op non-actief te worden gezet. Psychologisch en financieel komt hij/zij zo onder een enorme druk te staan, ook al maakt de tegenanalyse later eventueel duidelijk dat er geen doping in het spel was³⁸. Dit alles houdt in essentie een omkering van de normale rechtsgang van zaken in.

3.2 Korte historiek van enkele courante dopingcategorieën

A) Inleiding

Vaak wordt in overzichten van de historiek van dopingmiddelen teruggerepen naar voorbeelden uit de Oudheid. Het gebruik van prestatie-bevorderende middelen bij de antieke beschavingen valt volledig buiten het opzet van deze masterproef en zal hier dus ook niet aan bod komen. Deze vaststelling toont evenwel duidelijk aan dat dopinggebruik en het opvoeren van prestaties fenomenen van alle tijden zijn. Hieronder vindt u heel kort een overzicht van de courante dopingmiddelen en -methodes, zoals deze tijdens bepaalde periodes in de 20ste en de vroege 21ste eeuw populair waren. Eigenlijk zijn er vier grote periodes te onderscheiden, die elkaar uiteraard wel gedeeltelijk overlappen.

Een extensief opsommen van alle producten en middelen is onmogelijk en niet aan de orde. In eerste instantie is het de bedoeling een overzicht van bepaalde evoluties en trends weer te geven. Daarbij hebben we heel kort aandacht voor de mogelijke prestatie-bevorderende effecten van de producten en praktijken in kwestie, maar wordt er minder tot niet stilgestaan bij de negatieve gevolgen van veel middelen. Het is echter wel van groot belang te beseffen dat een groot aantal van onderstaande dopingcategorieën – zowel bij een gecontroleerd als een ongecontroleerde gebruik – wel degelijk een groot gezondheidsrisico met zich meedragen.

---

³⁶ H. Hartley, *Sport, Physical Recreation and the Law*, Oxon, Routledge, 2009, p. 228-229.

³⁷ D. Dedecker, *op. cit.*, p. 13.

³⁸ D.L. Black, "Doping Control Testing Policies and Procedures: A Critique", in: W. Wilson en E. Derse (eds.), *Doping in Elite Sport. The Politics of Drugs in the Olympic Movement*, Champaign, Human Kinetics Publishers, 2001, p. 34-35.

B) Stimulantia

De populairste middelen uit de begindagen van de moderne sport waren stimulantia zoals cocaïne, strychnine en cafeïne³⁹. Deze producten hebben veeleer een oppeppend dan wel een prestatiebevorderend effect. Ze stimuleren het centraal zenuwstelsel en kunnen daardoor het vermoeidheidsgevoel verminderen en de concentratie en de agressie verhogen⁴⁰. Na de Tweede Wereldoorlog raakte een ander stimulerend product ingeburgerd bij verschillende sporttakken. Amfetamines werden eind 19de eeuw ontdekt en na de start van het synthetiseren ervan in 1927, raakten ze snel verspreid onder piloten tijdens WO II. Na het einde van de oorlog vonden de amfetamines gretig ingang bij onder meer de wielrenners. De jaren zestig en zeventig worden in de wielersport vandaar ook wel eens “de amfetaminedecennia” genoemd⁴¹. Het overlijden van de renners Knud Jensen in 1960 en Tom Simpson in 1967 werd grotendeels toegeschreven aan het gebruik van dit product. Die dodelijke connotatie zorgde er voor dat amfetamines de eerste dopingcategorie werden die in de jaren zestig actief werd opgespoord. Onder meer het Gentse DoCoLab⁴² onder leiding van professor Michiel Debackere speelde op dit vlak een pioniersrol⁴³.

C) Anabole steroïden

Anabole steroïden vonden als spierversterkende hormonen initieel hun ingang in de sport door het feit dat ze de recuperatie begunstigden na uitputting en stress. De ontwikkeling van synthetische anabolen kwam er snel na de isolering van testosteron in 1935⁴⁴. Ze verwierven al vlug hun plaats in de sport, eerst bij de krachtsporten, maar ook al snel onder de duursporten. Anabolen waren zo geliefd omdat ze niet alleen de recuperatie stimuleren, maar ook zorgen voor de opbouw van spiermassa en kracht⁴⁵. Tegen het einde van de jaren zestig hadden ze de stimulantia verdrongen als meest courante dopingcategorie. Dat had veel te maken met de talrijke berichten over de bijwerkingen van amfetamines en de ontwikkeling van een test om amfetamines op te sporen⁴⁶. Wat betreft anabole steroïden was het nog even wachten op een betrouwbare test. Zo duurde het tot 1976 vooraleer het IOC een sluitend controlemiddel kon aanwenden om een anabolenverbod kracht bij te zetten⁴⁷.

---

³⁹ R.K. Müller, “History of Doping and Doping Control”, in: D. Thieme en P. Hemmersbach (eds.), *Doping in Sports*, Berlijn, Springer, 2010, p. 5.

⁴⁰ B. Houlihan, *Dying to Win: Doping in Sport and the Development of Anti-Doping*. Straatsburg, Council of Europese Publishing, 2002, p. 62.

⁴¹ R.I.G. Holt, I. Erotokritou-Mulligan en P.H. Sönsken, “The History of Doping and Growth Hormone Abuse in Sport”, in: *Growth Hormone & IGF Research*, 19 (2009), p. 321.

⁴² Voor meer info over de rol van het Gentse dopinglaboratorium, cf. infra.

⁴³ H. Vandeweghe, *Wie gelooft die coureurs nog?*, Gent, Borgerhoff & Lambergts, 2013, p. 60-62.

⁴⁴ R.K. Müller, *op. cit.*, p. 5-6.

⁴⁵ W. Van Stuijvenberg, *Sport en doping. Alles over gebruik en misbruik van spierversterkers, amfetaminen en andere dopingmethoden bij training en topsport*, Amsterdam/Brussel, Elsevier, 1986, p. 132.

⁴⁶ P. Dimeo, *op. cit.*, p. 12-13.

⁴⁷ R.C. Kammerer, “What is doping and how is it detected?”, in: W. Wilson en E. Derse (eds.), *Doping in Elite Sport. The Politics of Drugs in the Olympic Movement*, Champaign, Human Kinetics Publishers, 2001, p. 4-5.

D) Menselijk groeihormoon (HGH)

Het menselijk groeihormoon behoort tot de categorie van de peptide hormonen, een dopingklasse die in 1989 werd toegevoegd aan de verboden lijst van het IOC⁴⁸. Menselijk groeihormoon bevordert zowel de aanmaak van eiwitten als de vetverbranding⁴⁹. Vanaf 1985 werd de synthetische variant op de markt gebracht. Het werd al snel een vrij geliefd middel bij een groot aantal Amerikaanse atleten. In de jaren negentig van de vorige eeuw raakte het ook verspreid binnen de welerwereld⁵⁰. De vermeende prestatie-bevorderende, maar ook de negatieve effecten van het menselijk groeihormoon zijn tot op heden niet wetenschappelijk en empirisch onderbouwd en berusten vooral op veronderstellingen⁵¹. Het middel dankte zijn populariteit vooral aan de vaststelling dat het quasi niet op te sporen valt.

E) Erytropoëtine (EPO)

De jaren negentig van de 20ste eeuw en het begin van de 21ste eeuw staan binnen sommige sporten gekend als het EPO-tijdperk. Het peptide hormoon EPO zorgt er voor dat de capaciteit om zuurstof te transporteren in het bloed wordt vergroot⁵². Verboden methodes zoals bloed doping hebben een soortgelijk effect. Met de populariteit van dergelijke middelen werd vrijwel voor het eerst in de moderne sportgeschiedenis gebruik gemaakt van dopingproducten die echt een fundamenteel verschil veroorzaken tussen gebruikers en niet-gebruikers.

F) Besluit

Er zijn nog ontzettend veel andere producten en methodes die in het verleden door atleten werden aangewend in de hoop betere prestaties te kunnen leveren. Sommige van deze zaken zijn volstrekt nutteloos voor de ene, maar meer dan *welgekomen* voor de andere sport. Zo zijn bètablokkers vanwege hun kalmerend effect geliefd bij concentratiesporten als schieten en darts, maar werken ze contraproductief binnen een andere, meer op uithouding gebaseerde sportcontext. Op de achtergrond van genetische doping als potentieel dopingmiddel van de toekomst zijn we niet dieper ingegaan. De vrees dat men atleten van voor de geboorte zou kunnen modificeren en zo de waarde van aangeboren talent volledig teniet doen, heeft al een tijdje ingang gevonden bij veel sport-gerelateerde milieus. Nochtans zijn er tot op heden nog geen concrete bewijzen van het feit dat dergelijke praktijken nu al ten uitvoer worden gebracht⁵³.

---

⁴⁸ M. Verroken, "Drug use and abuse in sport", In: D.R. Mottram (ed.), *Drugs in Sport. Third Edition*, Londen/New York, Routledge, 2003, p. 36.

⁴⁹ W. Van Stuijvenberg, *op. cit.*, p. 157-158.

⁵⁰ H. Vandeweghe, *op. cit.*, p. 68-69.

⁵¹ B. López, "Creating fear: The social construction of human Growth Hormone as a dangerous doping drug", in: *International Review for the Sociology of Sport*, 48 (2013), 2, p. 233-234.

⁵² R.I.G. Holt, I. Erotokritou-Mulligan en P.H. Sönsken, *op. cit.*, p. 321.

⁵³ I. Van Hilvoorde, "Topsport en gendoping. Grenzen aan sport, opsporing en geloofwaardigheid", in: *Krisis. Tijdschrift voor empirische filosofie*, 5 (2004), 4, p. 5-21.

3.3 De instrumenten van het dopingbeleid: de stroper vs. de boswachter

A) Inleiding

Waar het gebruik van prestatie-bevorderende middelen zo oud is als de sport zelf, is de strijd tegen doping veel jonger. Pas vanaf de jaren zestig van de 20ste eeuw verlieten de sportautoriteiten, en in tweede instantie de politieke wereld gaandeweg hun passieve houding ten opzichte van deze thematiek. Ondanks alle inspanningen lijkt het alsof de dopinggebruikers altijd een voorsprong (zullen blijven) hebben ten opzichte van de dopingbestrijders, ook al beweren diverse *believers* dat die kloof stelselmatig kleiner wordt⁵⁴. In de literatuur en de journalistiek gebruikt men vaak de metafoor van de stroper en de boswachter om die stelling kracht bij te zetten. Over de precieze ontwikkelingen van het dopingbeleid hebben we het straks. Hier wordt kort aandacht geschonken aan enkele van de meest courante beleidsinstrumenten in de strijd tegen doping.

B) Controles

Een van de belangrijkste hoekstenen van het dopingbeleid zijn tot op vandaag de controles. De Britse professor Arnold Beckett leidde in 1965 de eerste dopingtests op een groot sportevenement, nl. de wielerronde van Groot-Brittannië⁵⁵. De Olympische Spelen volgden drie jaar later, maar het duurde nog enkele Olympiades vooraleer hun tests enigszins effectief waren⁵⁶. In eerste instantie controleerde men enkel urinestalen. Maar doordat steeds meer verboden producten specifiek de zuurstofcapaciteit in het bloed verhoogden, drongen ook bloed- en zelfs haarstalen zich op.

Toen anabolen in sterkere mate hun ingang vonden in de topsportwereld, werden de bevoegde instanties met een nieuw probleem geconfronteerd. Het effect van anabole steroïden was in tegenstelling tot amfetamines niet direct, maar eerder gradueel van aard. Daardoor werd opsporing sterk bemoeilijkt. Dit leidde uiteindelijk tot de inrichting van onaangekondigde controles die ook buiten competitie mogelijk waren. De internationale atletiekfederatie IAAF was het eerste internationale sportorgaan die deze strategie vanaf 1991 ging aanwenden. In eerste instantie werden dergelijke tests als onethisch en privacy-schendend beschouwd. In de hedendaagse topsportwereld zijn ze evenwel uitgegroeid tot een schijnbaar onmisbaar instrument⁵⁷.

---

⁵⁴ D.H. Catlin, K.D. Fitch en A. Ljungqvist, "Medicine and Science in the Fight Against Doping in Sport", in: *Journal of Internal Medicine*, 264 (2008), 2, p. 100.

⁵⁵ P. Dimeo, *op. cit.*, p. 14.

⁵⁶ T.B. van Wimmersma Greidanus, F. Stoele en F. Hartens, "Overzicht", in: F. Hartgens en H. Kuipers (eds.), *Verboden middelen in de sport*, Houten/Diegem, Bohn Stafleu Van Loghum, 2000, p. 4.

⁵⁷ D.H. Catlin, K.D. Fitch en A. Ljungqvist, *op. cit.*, p. 102.

C) Schorsingen en strafrechtelijke sancties

In eerste instantie was de strijd tegen doping een zaak van de sportfederaties. Zij spraken echter slechts zeer zelden schorsingen of boetes uit. Tijdens de jaren zestig namen enkele Europese landen, waaronder België het voortouw en werd het gebruik van doping gecriminaliseerd. Wie doping gebruikte, riskeerde in theorie zelfs een gevangenisstraf. In de praktijk kwam dat slechts erg zelden voor aangezien de parketten andere prioriteiten hadden. In België is het gebruik van dopingmiddelen niet langer strafbaar, maar het bezit ervan bijvoorbeeld wel. Dopinggebruik blijft in de juridische sfeer ressorteren. Vandaag riskeren betrapte topsporters en hun entourage immers zowel strafrechtelijke als disciplinaire vervolging⁵⁸. De tijd dat sportfederaties geen tot slechts erg lichte straffen uitspraken, lijkt voorgoed voorbij. Dopinggebruikers hangen vandaag (levens)lange schorsingen en enorme geldboetes boven het hoofd, ook al moeten er natuurlijk grenzen blijven aan de omvang van de straf voor een sportmisdrijf⁵⁹.

D) Wetenschappelijk onderzoek

Er wordt vrijwel algemeen aangenomen dat een van de belangrijkste redenen waarom dopingbestrijding in het verleden steeds achterop leek te hinken ten opzichte van de dopingindustrie, het gebrek aan gedegen en financieel ondersteund wetenschappelijk onderzoek is. Wanneer er uiteindelijk na lang en intensief wetenschappelijk onderzoek een test werd ontwikkeld om een bepaald populair product op te sporen, waren er reeds vele nieuwe middelen op de markt gekomen die men nog niet kon detecteren. Sinds de oprichting van het Wereld Anti-Doping Agentschap (WADA) wordt er voorzien in een permanente, internationale sponsoring van het anti-dopingonderzoek. In totaal gaat er zo'n kwart van het WADA-budget naar dergelijke projecten⁶⁰.

E) Sensibiliseringscampagnes

In eerste instantie kende het dopingbeleid slechts één strategie. Een repressieve aanpak met controles en straffen was decennialang de enige norm. De laatste decennia is men op internationaal vlak overtuigd geraakt van het feit dat naast repressie ook preventie wenselijk is. Vlaanderen speelde op dat vlak ontegensprekelijk een pioniersrol. Reeds in de jaren tachtig werd de (jonge) topsporter, maar ook de gewone burger via informatieve brochures en heuse bewustwordingscampagnes gewezen op de gevaren van dopinggebruik. Het IOC en andere instanties incorporeerden gaandeweg die sensibiliseringscampagnes in hun eigen politiek.

---

⁵⁸ M.J. McNamee en L. Tarasti, "Ethico-legal aspects of anti-doping policy", in: M.J. McNamee en V. Møller (eds.), *Doping and anti-doping policy in sport : ethical, legal and social perspectives*, Londen, Routledge, 2011, p. 13-14.

⁵⁹ J. Gleaves, "A critique of the contemporary trend towards severe anti-doping sanctions", in: M.J. McNamee en V. Møller (eds.), *Doping and anti-doping policy in sport : ethical, legal and social perspectives*, Londen, Routledge, 2011, p. 233.

⁶⁰ D.H. Catlin, K.D. Fitch en A. Ljungqvist, *op. cit.*, p. 104.

Een tweesporenbeleid is nu quasi overal en op elk niveau de regel⁶¹. Niet iedereen was en is evenwel overtuigd van de doeltreffendheid van preventieve inspanningen. Volgens de betreunde emeritus professor Michiel Debackere van het beroemde Gentse dopinglabo was de beste remedie tegen doping *“het mes in het bot. Preventieve campagnes zijn zoals spotjes op TV: ze mogen er zijn, maar verwacht er niet teveel van.”*⁶². Een dergelijke visie wordt echter veel minder frequent gedeeld als vroeger.

De meeste beleidsvoerders zijn er vandaag van overtuigd dat vooral de bewustmaking van jongeren een niet te verwaarlozen aspect van de strijd tegen doping is. Hans Cooman verwoordt het als coördinerend arts van de Vlaamse Gemeenschap als volgt: *“Alleen preventie heeft totaal geen zin. Maar niets van preventie, dat lijkt me ook, dat is, misschien dertig jaar geleden zo. Ik denk dat je zeker en vast aan de jongeren, naar de topsportscholen en dergelijke, denk ik toch dat je die gasten heel duidelijk moet gaan op wijzen, pas op als je medicamenten moet nemen, is die regelgeving nu zus en zo. [...] Dat lijkt me toch heel belangrijk om de mensen heel duidelijk te informeren. Dit zijn hier de regels van het spel, hou u daar aan.”*⁶³.

F) De whereabouts en het biologisch paspoort

Twee van de meest recente instrumenten in de strijd tegen doping zijn het systeem van de *whereabouts* en het biologisch paspoort. De *whereabouts* houden in dat er van topsporters wordt verwacht dat zij elke dag voor een bepaalde periode hun verblijfsgegevens meedelen aan de bevoegde instanties, zodat deze op die momenten onaangekondigde controles kunnen uitvoeren. Vrij recent is er in sommige sporten ook sprake van het zogeheten bloedpaspoort, waarbij de bloedwaarden van topsporters bijgehouden worden waardoor verdachte schommelingen sneller worden opgemerkt.

G) De wenselijkheid van een alternatief voor de nultolerantie?

Uiteindelijk bestaat er geen finale, kant en klare oplossing of instrument om de strijd tegen doping voorgoed te beslechten. Het huidige topsportklimaat maakt duidelijk dat ondanks de geïntensifieerde inspanningen van de laatste decennia, dopinggebruik meer dan ooit een actuele thematiek is en blijft. De prestatie-ethiek zit te zeer ingebakken in de kernwaarden van topsport, om doping uit te roeien. Hierdoor stellen enkele auteurs zich de vraag of de huidige, erg dure strategie van totale repressie in de toekomst haalbaar en wenselijk blijft. Zij stellen vaak een aanpak van *harm reduction*, of schadebeperking voor⁶⁴.

---

⁶¹ Voor meer info over de preventieve inspanningen van zowel de Vlaamse Gemeenschap als het Internationaal Olympisch Comité, cf. infra.

⁶² L. Claus, “Tolerantie niet ten koste van ethische waarden. Dopingexpert Michiel Debackere”, in: *Kerk en Leven*, 15 juni 1994, p. 6.

⁶³ H. Cooman, *interview*, maandag 18 maart 2013.

⁶⁴ G. Lippi e.a., “New strategies for doping control”, in: *Journal of Sports Sciences*, 26 (2008), 5, p. 443-444.

Nochtans dragen alternatieve beleidsopties, zoals een gedoogbeleid onder medisch toezicht ook negatieve en zelfs potentieel gevaarlijke gevolgen in zich. Desondanks is een continue (her)evaluatie van het huidige dopingbeleid strikt noodzakelijk, aangezien de huidige internationale strijd tegen doping ook onweerlegbare negatieve bijeffecten genereert, niet in het minst voor de *onschuldige* topsporters⁶⁵.

4. Tussenbesluit

Topsport en doping zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Atleten zullen altijd de grenzen van het toelaatbare aftasten in functie van hun streven naar zo goed mogelijke prestaties. Dat is immers de essentie van topsport. Prestatieverbetering is er eigen aan, maar vindt tegelijk zijn wortels terug in een bredere maatschappelijke tendens. In de loop van de 20ste eeuw is de hele westerse samenleving doordrongen geraakt van een prestatie-ethiek, waarvan dopinggebruik binnen de elitesport slechts een enkele illustratie is.

Dat verboden middelengebruik in topsportmilieus neemt ontelbaar veel verschillende vormen aan. Het is onmogelijk gebleken een exhaustief overzicht te geven van alle beschikbare producten en methodes. Er is geopteerd om enkele algemene evoluties mee te geven aan de lezer in functie van een hopelijk beter begrip van de enorme diversiteit. Ook de perceptie over wat een dopingmisdrijf inhoudt, was het toneel van een opmerkelijke rechtshistorische evolutie.

Waar dopinggebruik een fenomeen van alle tijden is, is de antidopingbeweging veel jonger van aard. Toen de dopingpraktijken in de jaren zestig van de vorige eeuw steeds grotere en meer zichtbare vormen begonnen aan te nemen, kwam zowel in sportmiddens en later ook in de politieke wereld een einde aan de passiviteit die zo lang de norm was geweest. Het internationale dopingbeleid evolueerde van dan af aan slechts in een enkele richting: die van minder tolerantie. Daarbij beriep men zich gaandeweg op een steeds bredere waaier aan beleidsinstrumenten.

In een derde deel wordt er dieper ingegaan op de voorgeschiedenis van het huidige, gangbare tweesporenbeleid van straffen en preventie en op de achterliggende redenen van de start en het verloop van de Vlaamse en internationale strijd tegen doping, evenals op de rol van de publieke opinie in dit alles. Eerst komen in een volgend luik de argumenten contra doping en hun rationele validiteit aan bod. Het dopingbeleid had en heeft immers nog altijd een basis nodig om doping als onaanvaardbaar te labelen en zo de steeds groeiende aandacht en de omvang van de hiervoor aangewende middelen te rechtvaardigen.

---

⁶⁵ B. Kayser en B. Broers, "The Olympics and Harm Reduction?", in: *Harm Reduction Journal*, 9 (2012), 1, p. 4-7; B. Kayser en B. Broers, "Anti-doping Policies: Choosing Between Imperfections", in: J. Tolleneer, S. Sterckx en P. Bonte (eds.), *Athletic Enhancement, Human Nature and Ethics*, Dordrecht, Springer, 2013, p. 278-279.

DEEL II: DOPINGGEBRUIK ALS EEN MEDISCHE EN ETHISCHE KWESTIE

1. Inleiding

Over weinig andere sport-gerelateerde problematieken is er in de loop van de jaren zoveel geschreven en gesproken als over het dopinggebruik in de sport. Waar onder internationale sportliefhebbers en beleidsvoerders het afwijzen van dopinggebruik quasi is veralgemeend, is die aversie op het meer abstracte niveau van de wetenschap veel minder aanwezig. Natuurlijk wordt vanuit de medische wereld voortdurend gewezen op de gevaren van een ongebreideld dopinggebruik. Toch is er evenzeer een in omvang groeiende beweging van medici die er voor pleiten beperkte vormen van doping toe te laten in een goed uitgebouwd kader van medische supervisie⁶⁶. De sterkste stroom van *dissidente* stemmen komt evenwel uit de hoek van de moraalfilosofen. Zij zijn enorm verdeeld. De ene helft is vurig verdediger van het huidige dopingbeleid en goochelt met argumenten waarom doping niet en nooit kan worden toegelaten. De andere helft doet het dopingbeleid vanuit een sterk liberale neiging af als een kluwen van onsamenhangende, paternalistische maatregelen die de individuele sporter schaadt in zijn zelfbeschikkingsrecht.

Er zijn ontzettend veel verschillende manieren om al deze redeneringen samen te voegen en er een overkoepelende structuur aan te geven. Zo ontwikkelden Jan Tolleneer en Paul Schotsmans een ethisch onderzoeksmodel met vijf niveaus (*The Self, The Other, Play, Display* en *Humanity*) om de argumenten pro en contra dopingtolerantie te bundelen⁶⁷. Eigenlijk vallen er in het verlengde van Jan Tamboer en Johan Steenbergen twee hoofdargumenten te onderscheiden waaraan alle andere redeneringen nauw verbonden zijn: doping is schadelijk voor de gezondheid [1] en doping is strijdig met het principe van *fair play* [2]⁶⁸. Er valt heel wat te zeggen om deze onderverdeling als overkoepelende structuur van volgend overzicht te nemen. In dit tweede hoofdstuk is het immers de bedoeling om na te gaan welke hoofdzakelijk gezondheidsbetreffende en welke andere ethische argumenten (al dan niet met betrekking tot het *fairness* aspect) aangehaald worden op het academische niveau in functie van de debatten over de zin en de onzin van het dopingverbod. De dopingbeleidsvisie is immers voor een groot stuk afhankelijk (geweest) van de basis waarop dopinggebruik als een probleem wordt ervaren⁶⁹.

Er is gekozen voor een dergelijke structuur aangezien de behandeling van doping in het meest recente Vlaamse Antidopingdecreet van 25 mei 2012 en het bijhorende uitvoeringsbesluit van 19 oktober 2012 in grote mate gebeurt op gezondheidsgronden. Het dopinggegeven werd uit het decreet *Medisch en Ethisch Verantwoord Sporten* (MEVS) gehaald. Wat overblijft is een restdecreet waarrond een interne projectgroep onder leiding van het Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media van de Vlaamse Regering moet werken ten einde een nieuw MEVS-decreet naar voor te schuiven.

---

⁶⁶ B. Kayser, A. Mauron en A. Miah, "Current anti-doping policy: a critical appraisal", in: *BMC Medical Ethics*, 8 (2007), 2, p. 1-10.

⁶⁷ J. Tolleneer en P. Schotsmans, "Self, Other, Play, Display and Humanity: Development of a Five-Level Model for the Analysis of Ethical Arguments in the Athletic Enhancement Debate", in: J. Tolleneer, S. Sterckx en P. Bonte (eds.), *Athletic Enhancement, Human Nature and Ethics*. Dordrecht, Springer, 2013, p. 21-44.

⁶⁸ J. Tamboer en J. Steenbergen, *Sportfilosofie*, Leende, Uitgeverij Davon, 2000, p. 161.

⁶⁹ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 123.

Maar het is evenwel nog maar de vraag of de dopingproblematiek wel zo maar los te koppelen is van andere sport-ethische kwesties.

Elke bespreking van een vorm van argumentatie beginnen we met twee conflicterende citaten, waarna elementen pro en contra het dopingverbod aangehaald worden. Vervolgens worden deze aspecten verder uitgediept waarbij waar mogelijk een historisch perspectief geboden wordt. Hopelijk is het op het einde van dit hoofdstuk duidelijker waar de kern van het *dopingprobleem* zich bevindt. Als deze kwestie ten minste wel als problematisch ervaren moet worden. Of maken beleidsvoerders van een mug een olifant? Een studie van de academische redeneringen zou hierop een bescheiden antwoord moeten bieden en een inzicht verschaffen in het waarom van het algemene misprijzen van doping bij de internationale publieke opinie en het dito politieke veld. Dat begrip van het maatschappelijke misprijzen van dopinggebruik is belangrijk in die zin dat die publieke veroordeling een belangrijke rol heeft gespeeld binnen het gehele concept van dopinggebruik in de sport en dus ook op het vlak van de totstandkoming van een dopingbeleid⁷⁰.

2. De hoofdzakelijk medisch georiënteerde argumentatie

Het meest geciteerde argument op medisch vlak om doping te bannen, is dat het simpelweg ongezond zou zijn. Schadelijk voor zowel de sporters als voor de samenleving in zijn geheel. Toen doping vanaf de jaren zestig van de 20ste eeuw als een probleem werd beschouwd en men de eerste inspanningen deed om een beleid uit te stippelen, was de initiële uiteenzetting achter het dopingverbod gebaseerd op de groeiende bezorgdheid omtrent de gezondheid van de atleten. Het ethische aspect kwam pas veel later aan de oppervlakte⁷¹. Volgens Ivan Waddington en Andy Smith is het geen toeval dat een groot deel van de argumentatie tegen dopinggebruik op gezondheidsgronden rust. Een belangrijk aspect binnen de ontwikkeling van de *(post)moderne* samenleving is immers de groeiende bezorgdheid omtrent kwesties met betrekking tot welzijn geweest⁷².

Over de precieze historische context waarin het dopingverbod tot stand kwam, spreken we later in het derde deel van deze eindverhandeling. Toch lijkt het hier al van belang dat de lezer beseft dat doping een gegeven van alle tijden is⁷³, waar men evenwel lange tijd geen probleem en zeker geen prioriteit van maakte. Pas toen de voorbeelden van op jonge leeftijd stervende atleten die schijnbaar in goede gezondheid waren, wel erg talrijk werden, ondernam men actie. Doping lijkt in de perceptie dus geëvolueerd te zijn van onbelangrijk (in de zin van allerminst prioritair) over ongezond en onethisch tot de grootste bedreiging voor de sport. In deel drie gaan we na in hoeverre deze stelling historisch correct is en in welke mate die opvattingen over doping het beleid mee vorm hebben gegeven.

---

⁷⁰ I. Waddington en A. Smith, *An Introduction to Drugs in Sport : Addicted to Winning?*, Londen, Routledge, 2009, p. 9.

⁷¹ A. Petróczi, *op. cit.*, p. 2.

⁷² I. Waddington en A. Smith, *op. cit.*, p. 20-22.

⁷³ Cf. ook supra en infra.

Nu sommen we de in hoofdzaak medische, gezondheids-gerelateerde argumenten op die in de eerste plaats tot een beleid geleid hebben en die nog steeds deel uitmaken van het betoog van de politieke en andere kruisvaarders tegen het dopinggebruik in de sport. Anderzijds hebben we ook oog voor eventuele gronden waarop men dopinggebruik zou kunnen tolereren.

2.1 Fysisch en psychologisch (on)schadelijk voor de individuele sporter

---

“Doping can be dangerous to your health. How many parents of children who died from apparent heart attacks have made the connection between the loss of their loved ones and the drugs they had been using to improve their sport performances?”⁷⁴

“We propose that allowing medically supervised doping within the framework of classical medical ethical standards, particularly with regard to the principle of non-maleficence, would potentially have a number of positive consequences.”⁷⁵

Dopingproducten zijn extreem schadelijk voor de gezondheid van de sporter die ze inneemt. Dat is althans de algemeen ingeburgerde visie bij politici, sportbonden en de publieke opinie. Het negatieve gezondheidsaspect van dopinggebruik strookt naar hun mening niet met de doorgaans weldadige functie van sport voor de gezondheid. De gezondheidsbetekenis van sport heeft immers betrekking op “een grotere lichamelijke fitheid, een beschermende en genezende werking, verhoging van de weerstand en verhoging van de levensverwachting⁷⁶”, mogelijke blessures buiten beschouwing gelaten. Doping ondermijnt al deze aspecten en is een regelrechte bedreiging voor de gezondheidsbetekenis als sociale functie van de sport. Het is evenwel verre van wetenschappelijk bewezen dat alle producten die op de lijst van verboden middelen staan, nefast zijn voor de gezondheid van de sporter⁷⁷. De idee dat doping een bedreiging vormt voor de gezondheid van de gebruiker komt grotendeels voort uit de getuigenissen van atleten die grote doses in ongecontroleerde omstandigheden namen⁷⁸. Van sommige verboden medicijnen is zelfs geweten dat ze volstrekt ongevaarlijk zijn⁷⁹. Het gezondheidsargument is desbetreffend niet bruikbaar op het algemene niveau. Om bepaalde producten op basis hiervan te bannen, moeten er sluitende en voor elk product aparte wetenschappelijke onderzoeken gevoerd worden⁸⁰.

---

⁷⁴ R.W. Pound, *Inside Dope: How drugs are the biggest threat to sports, why you should care, and what can be done about them*. Mississauga, Wiley, 2006, p. 35.

⁷⁵ B. Kayser, A. Mauron en A. Miah, *op. cit.*, p. 5.

⁷⁶ J. Hoyng en P. De Knop, *op. cit.*, p. 82.

⁷⁷ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 132.

⁷⁸ A.J. Schneider en R.B. Butcher, “A philosophical overview of the arguments on banning doping in sport”, in: T. Tännisjo en C.M. Tamburrini (eds.), *Values in Sport: elitism, nationalism, gender equality, and the scientific manufacture of winners*, Londen, E & FN Spon, 2000, p. 188.

⁷⁹ L. Lauwereys, E. De Waegeneer en M. Joris, *Stilstaan bij bewegen. Doordenken over sport*, Wetteren, De Maakbare Mens vzw, 2008, p. 22.

⁸⁰ A.J. Schneider en R.B. Butcher, *op. cit.*, p. 188.

De these dat doping ongezond is en daarom verboden moet worden, is bijgevolg zonder meer problematisch. De grens tussen doping en recuperatie is daarenboven niet altijd duidelijk te trekken. Sporters nemen meestal doping om hun gebruikelijke niveau op te krikken. Welke houding nemen we dan aan ten opzichte van atleten die door ziekte of blessure hun gebruikelijke niveau niet halen en via verboden producten of middelen terug even goed als voorheen willen presteren? Het probleem met deze benadering is echter dat het onmogelijk is om te bepalen wat het “normale” niveau is van een sporter. Bovendien is er geen wezenlijk verschil tussen “*restorative and additive drugs*”⁸¹. Een ander argument heeft betrekking op de kern van topsport. Veel vormen van topsport zijn op zichzelf immers moeilijk gezond en weldadig te noemen⁸². Intensief trainen zorgt voor fysieke ongemakken en letsels en is in extreme gevallen een vorm van roofofbouw op het lichaam. Daarenboven halen tegenstanders van een dopingverbod ook aan dat het aantal dodelijke ongelukken binnen bepaalde sporten zoals klimmen en boksen veel hoger ligt dan de totale hoeveelheid dopingslachtoffers⁸³.

Er gaan stemmen op om dopinggebruik beperkt toe te laten en zo de uiterst intensieve sporten draagbaarder en gezonder te maken. Men pleit dan voor een meer pragmatische oplossing waarbij een grote rol weggelegd is voor de artsen. De potentiële voordelen van een gecontroleerd en gecoördineerd dopinggebruik zijn volgens de voorstanders van velerlei aard⁸⁴. Er zou meer duidelijkheid zijn over wat wel en niet gevaarlijk is, waardoor het illegale circuit ingeperkt wordt. Daarenboven zou men atleten met een gezondheidsprobleem kunnen helpen met producten die nu nog op de verboden lijst staan, ook al is dat nu ook al mogelijk maar moet men wel een aanvraag indienen op grond van een *therapeutische noodzaak* (TTN).

Verre van iedereen gelooft evenwel in de haalbaarheid en de wenselijkheid van zo’n gecoördineerd, maar veeleer open dopinggebruik. Søren Holm toont aan dat doorsnee (ploeg)sporters in veel contexten slechts weinig beslissingsrecht en persoonlijke controle hebben over trainingsmethoden en te gebruiken voedings- en andere producten. Ze zijn vaak afhankelijk van het advies van de door hun ploeg naar voor geschoven ploegartsen die ook hun eigen belangen hebben en zeker niet altijd even rationeel en onbevooroordeeld elke situatie inschatten. Een attitude van volledige openheid en algehele transparantie met betrekking tot de dopingpraktijken door zowel de sporters als de sportartsen is wenselijk, maar veeleer utopisch. Bij individuele en meer *onafhankelijke* sporters ligt die situatie soms anders, maar dat doet volgens Holm niets af van zijn argumentatie⁸⁵. Tegenstanders van zo’n door artsen gecoördineerd dopinggebruik stellen daarenboven dat dit de deur naar misbruik wagenwijd openzet en dat de gevolgen er van dramatisch zouden zijn. Voorts maken de vele dopingschandalen vandaag duidelijk dat het niet zelden artsen waren die de ergste uitwassen van dopinggebruik in het verleden faciliteerden.

---

⁸¹ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 131.

⁸² L. Lauwereys, E. De Waegeneer en M. Joris, *op. cit.*, p. 12.

⁸³ C.M. Tamburrini, “What’s wrong with doping?”, in: T. Tännso en C.M. Tamburrini (eds.), *Values in Sport: elitism, nationalism, gender equality, and the scientific manufacture of winners*, Londen, E & FN Spon, 2000, p. 202.

⁸⁴ B. Kayser, A. Mauron en A. Miah, *op. cit.*, p. 5-6.

⁸⁵ S. Holm, “Doping under medical control. Conceptually possible but impossible in the world of professional sports?”, in: *Sport, Ethics and Philosophy*, 1 (2007), 2, p. 138-141.

2.2 Doping als risico voor de volksgezondheid?

“The potential for a public health catastrophe is clear if all barriers to doping were flattened. [...] Antidoping is a public health measure, not a case of indefensible paternalism.”⁸⁶

“All kinds of performance-enhancing methods should be allowed in professional sports. Certain doping damages will then be unavoidable. This a regrettable effect of my proposal. These damages, however, are not essentially different from the injuries that affect other professional categories.”⁸⁷

Volgens veel wetenschappelijke, maar ook vulgariserende auteurs is de schade aan de algemene openbare gezondheid niet te overzien wanneer we doping gaan toelaten. Atleten zouden steeds verder gaan om hun prestaties te verbeteren door alsmaar hogere doses in te nemen en verschillende dopingmiddelen op een gevaarlijke manier te combineren. Die sporters zouden hun gezondheid op lange termijn ernstige schade berokkenen en aangezien de schaal van dit probleem alsmaar zou toenemen, is dit een medisch probleem van algemeen belang. De bevoegde overheden en instanties moeten duidelijke grenzen afbakenen, omdat atleten steeds de grenzen aftasten en ze opzoeken. Een publieke gezondheidscatastrofe dreigt wanneer politici en andere beleidsvoerders op de diverse niveaus hun verantwoordelijkheid niet zouden opnemen⁸⁸.

We mogen sport immers niet als een eiland beschouwen, maar eerder als een spiegel op de maatschappij die aspecten uit de samenleving weerspiegelt en terugkaatst. Het dopingprobleem kan niet los worden gezien van de bredere drugsproblematiek. Andere drugs zijn niet fundamenteel anders dan dopingproducten. Wanneer men deze laatstgenoemde middelen toegelaten zou toelaten, zou men ook drugsgebruik in het algemeen niet langer als problematisch ervaren. Drugsgebruik zou zich als een olievlek binnen de gemeenschap verspreiden. Van een tolerantie voor dopinggebruik in de sport zou niet alleen de sportwereld, maar de hele samenleving de dupe zijn⁸⁹.

Aanhangers van een doorgedreven liberaal individualisme stellen dan weer dat de sporter zelf de keuze moet hebben over wat hij of zij inneemt in functie van zijn of haar prestaties. Keuzevrijheid is voor hen een basisrecht, wat in se een ethische stelling is. Het is inderdaad opvallend dat in tijden van steeds liberalere gedragsposities ten opzichte van bijvoorbeeld zelfmoord en euthanasie, sporters niet zelf mogen beslissen over hun (sport)leven⁹⁰. Tegenstanders verwijten die extreme liberale individualisten dat ze vergeten dat sporters deel uitmaken van een sportgemeenschap en dat ze dus ook verplichtingen hebben. Die individuele autonomie mag volgens die tegenstanders ingeperkt worden wanneer ze schade aan anderen kan berokkenen en dat is nu net wat het geval zou zijn met dopinggebruik⁹¹.

---

⁸⁶ T.H. Murray, “Doping in sport: challenges for medicine, science and ethics”, in: *Journal of Internal Medicine*, 264 (2008), 2, p. 96.

⁸⁷ C.M. Tamburrini, *op. cit.*, p. 216.

⁸⁸ T.H. Murray, *op. cit.*, p. 96.

⁸⁹ H. Vangrunderbeek, *Sport, doping en ethiek: discoursanalyse van geschriften van studenten en journalisten (1998-2006)*, Leuven, Faculteit Bewegings- en Revalidatiewetenschappen K.U. Leuven (onuitgegeven masterscriptie lichamelijke opvoeding), academiejaar 2006-2007, p. 26.

⁹⁰ I. Waddington en A. Smith, *op. cit.*, p. 22.

⁹¹ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 124-125.

3. Overzicht van de andere ethische argumenten pro en contra dopinggebruik

Naast de rechtvaardiging of afwijzing van dopinggebruik op gronden van schadelijkheid voor de gezondheid, zijn er bovendien een heel arsenaal aan andere motiveringen op grond waarvan het debat in de sportfilosofie over doping leeft. Angela Schneider en Robert Butcher geven in hun beschouwend artikel een overzicht om naar het gegeven doping te kijken aan de hand van vier categorieën⁹². Een eerste verdeling gebeurt op basis van *cheating en unfairness*. Doping is tegen de regels en dus een oneerlijke handeling die men niet kan tolereren. In tweede instantie bundelen deze auteurs de *bewijsvoeringen* die betrekking hebben op de *harm* of schade die dopinggebruik berokkent. Over de schade aan de gezondheid van de sporters en de samenleving in zijn geheel hebben we het reeds gehad. Dopinggebruik zou evenwel ook nadelig zijn voor andere dopingvrije sporters en de sport in het algemeen. In derde instantie zou doping ook tegen de inherente kernwaarden van sport ingaan. Ten slotte is er het argument dat dopinggebruik onnatuurlijk en niet humaan zou zijn. In dit deelhoofdstuk zullen we ons vooral laten leiden door de vier bovenstaande, courante en soms overlappende categorieën. Waar mogelijk worden evenwel ook andere elementen, zoals de these van dwang verwerkt. Ook in deze ethische motiveringen pro of contra dopinggebruik sijn pelen meer dan geregeld gezondheidsaspecten door. Het moge bijgevolg nu al duidelijk zijn dat de dopingproblematiek niet zomaar in vakjes op te delen is.

3.1 Doping(verbod) als zijnde onnatuurlijk en niet humaan

“In a nutshell then, legalization of doping is morally repugnant not because, as is commonly thought, it undermines human agency, [...], the main problem with drug enhancement, both in and outside of sport, is that it represents a kind of hyperagency – a Promethean aspiration to remake nature, including human nature, to serve our purposes and satisfy our desires.”⁹³

“Performance enhancement is not against the spirit of sport; it is the spirit of sport. To choose to be better is to be human. Athletes should be given this choice.”⁹⁴

Vaak wijzen tegenstanders van dopinggebruik op het feit dat doping on- en tegennatuurlijk is en daardoor ongezond zou zijn. Doping gebruiken zou ingaan tegen de *condition humaine* en iets artificieels toevoegen aan de natuurlijke manier van leven van de mens. Dit is duidelijk een ethische kwestie – doping strookt niet met de inherente menselijke waarden – waarin gezondheids-specifieke elementen ook zeer duidelijk aanwezig zijn.

---

⁹² A.J. Schneider en R.B. Butcher, *op. cit.*, p. 185-186.

⁹³ W.J. Morgan, “Fair is Fair, Or Is It? A Moral Consideration of the Doping Wars in American Sport”, in: A.J. Schneider en F. Hong (eds.), *Doping in Sport. Global Ethical Issues*, Londen, Routledge, 2007, p. 18.

⁹⁴ J. Savulescu, B. Foddy en M. Clayton, “Why we should allow performance enhancing drugs in sport”, in: *British Journal of Sports Medicine*, 38 (2004), p. 670.

Medicijnen zijn in deze opvatting zeker toegelaten, maar enkel om mensen te genezen of gezonder te maken en niet om sport- of andere prestaties te bevorderen⁹⁵. Maar wat verstaan we eigenlijk onder *natuurlijk*? Christian Lenk wijst bijvoorbeeld op het feit dat dit woord betrekking kan hebben op iets dat komt van of overeenstemt met de natuur [1], op iets dat normaal of gebruikelijk is [2] en op iets essentieels [3]. Niet alle vormen van doping zijn *onnatuurlijk* in de eerste zin van het woord, aangezien het allesbehalve makkelijk is om het onderscheid tussen *natuurlijk* en *artificieel* te maken⁹⁶. Bij een verboden bloedtransfusie tapt men bijvoorbeeld eigen bloed af om dat later opnieuw in te brengen zodat men meer rode bloedlichaampjes heeft waardoor men meer zuurstof kan opnemen in het bloed. Deze methode is erg gevaarlijk, maar op zich niet tegennatuurlijk ook al gaat men volgens tegenstanders *sjoemelen* met het eigen lichaam en is het bloed wanneer het afgetapt is, niet langer lichaamseigen.

Wanneer een sporter zelfs volledig artificieel geproduceerde middelen en methoden gebruikt of hanteert, wil dat niet noodzakelijk zeggen dat deze handelingen *onnatuurlijk* tot stand gekomen zijn. Critici stellen immers dat dopinggebruikers vaak een haast onweerstaanbare, *instinctieve* behoefte om doping te gaan innemen, voelen. Vanuit die opvatting heeft doping *nut* en helpt het in de tegemoetkoming aan een basisbehoefte van de mens: het verleggen van zijn of haar grenzen. Bijgevolg is doping vanuit dit post-humane standpunt niet meer *tegennatuurlijk*⁹⁷. Misschien moeten we sporters gewoon toelaten om in hun natuurlijke streven naar steeds betere prestaties van alle individuele vrijheid te genieten waar naar ze verlangen. Het dopingverbod lijkt volgens hen de verdere ontwikkeling van de sport te beknotten, doordat de atleten hun vaardigheden niet optimaal verder kunnen perfectioneren⁹⁸.

Bovendien, zo stellen enkele auteurs, is het gehele controleprocedé niet humaan, zonder meer wraakroepend en uiterst privacy-schendend. Van atleten wordt verwacht dat ze ten allen tijde doorgeven waar ze zich (zullen) bevinden via het systeem van de *whereabouts*. Voorts moeten ze ook steeds bereid zijn onder toezicht een urinestaal af te leveren. Sommigen gaan zo ver door te stellen dat een dergelijk ingrijpen in de persoonlijke levenssfeer van mensen nimmer geaccepteerd of doorgevoerd wordt, tenzij in het gevangeniswezen⁹⁹. Een tegenargument dat snel aangevoerd wordt, is het feit dat niemand verplicht wordt om aan sport te doen. Een elitesporter zijn is een privilege, geen recht¹⁰⁰.

---

⁹⁵ E. De Wolf, *Ethische analyse van het dopingdebat in de sport met als speciale casus: genetische manipulatie. Vanwaar komt onze dubbelzinnige houding tegenover doping in sport en wat heeft dit voor gevolgen voor genetisch gemodificeerde atleten?*, Gent, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte UGent (onuitgegeven masterscriptie moraalwetenschappen), academiejaar 2006-2007, p. 41.

⁹⁶ C. Lenk, "Is Human Enhancement Unnatural and Would This Be an Ethical Problem?", in: J. Tolleneer, S. Sterckx en P. Bonte (eds.), *Athletic Enhancement, Human Nature and Ethics*, Dordrecht, Springer, 2013, p. 47-48.

⁹⁷ J. Hoberman, *Doping: de atleet als machine*, p. 54-55.

⁹⁸ C.M. Tamburrini, *op. cit.*, p. 201.

⁹⁹ B. Kayser, A. Mauron en A. Miah, *op. cit.*, p. 2.

¹⁰⁰ A.J. Schneider en R.B. Butcher, *op. cit.*, p. 194.

3.2 Doping als (g)een vorm van bedrog

A) Doping is tegen de regels

“Every sport must make decisions, embodied in its rules and culture, as to what differences among competitors will be permitted. [...] Those drugs and synthetic biological have the power to distort a sport much like roller blades in the marathon; this would be sufficient reason to prohibit them.”¹⁰¹

“Drugs are against the rules. But we define the rules of sport. If we made drugs legal and freely available, there would be no cheating.”¹⁰²

Verdedigers van een dopingverbod wijzen op het feit dat dopinggebruik unfair is. Wie een georganiseerde sport beoefent, moet rekening houden met de regels van de sport en de afspraken van hogerhand. Dopingproducten en –praktijken hebben de innerlijke kracht om een sport te verstoren en te vervalsen. Een verbod is daarom gerechtvaardigd¹⁰³. Doping is bijgevolg streng verboden en dat verbod is duidelijk gecommuniceerd. Wie toch doping neemt, overtreedt de geschreven regels en speelt vals. Het probleem met deze benadering is evenwel dat ze volgens critici een cirkelredenering inhoudt. Een activiteit is slechts bedrieglijk vanaf het moment dat ze door regels formeel verboden wordt. Men gaat doping bannen omdat het unfair is, maar tegelijk beschouwt men doping als oneerlijk omdat het verboden is¹⁰⁴. Bovendien steunt deze these sterk op een gezagsargument en is het onduidelijk wat de grens tussen fair en onfair gedrag is. De ingesteldheid ten opzichte van bedrog is grotendeels afhankelijk van de perceptie¹⁰⁵.

De kritiek dat doping enkel bedrieglijk is wanneer doping oneerlijk is *in zichzelf*, is evenwel niet algemeen aanvaard. Jan Vorstenbosch stelt dat dit tegenargument te gemakkelijk en te snel naar voor geschoven wordt en daardoor essentiële complexiteiten negeert van wat bedrog nu in feite is. Hij start zijn pleidooi met *het gewicht van de ongehoorzaamheid* in kaart te brengen en in het geval van doping zou die erg groot zijn. Dopinggebruikers verstoren volgens hem in elke casus bewust hun goede relatie met de bevoegde institutionele autoriteit. Dit ondanks de afspraken en de codes waaraan alle partijen zich hebben verbonden. Die institutionele autoriteit lijdt bijgevolg (financiële) schade en doet ook op andere vlakken (imago, frustraties, ...) verlies. Jan Vorstenbosch is dan ook een morele verdediger van de bestaande dopingregels in zoverre ze legitiem, openbaar en institutioneel verankerd zijn¹⁰⁶.

---

¹⁰¹ T.H. Murray, *op. cit.*, p. 96.

¹⁰² J. Savulescu, B. Foddy en M. Clayton, *op. cit.*, p. 666.

¹⁰³ T.H. Murray, *op. cit.*, p. 96.

¹⁰⁴ A.J. Schneider en R.B. Butcher, *op. cit.*, p. 186-187.

¹⁰⁵ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 127-131.

¹⁰⁶ J. Vorstenbosch, “Doping and Cheating”, in: *Journal of the Philosophy of Sport*, 37 (2010), 2, p. 166-173.

B) Doping zorgt voor kansen(on)gelijkheid

“Every athlete has the right to a level playing field. A field on which he or she can compete with equals and succeed as champion because he was faster, she jumped higher or, simply, he was the best. All things being equal, each champion should be able to say, “I worked hard, I deserve this,” on the merits of his or her own achievements, rather than on the back of illegal substances. All athletes should be able to go into competition with the same advantages as his or her competitors. That is the Olympic ideal of fair play.”¹⁰⁷

“By allowing everyone to take performance enhancing drugs, we level the playing field. We remove the effects of genetic inequality. Far from being unfair, allowing performance enhancement promotes equality.”¹⁰⁸

Men heeft het in het verlengde van het argument dat doping tegen de regels is vaak over het hier geciteerde gelijke speelveld. Elke sporter moet in vergelijkbare omstandigheden aan de start van een wedstrijd kunnen staan. Doping verschaft de gebruiker een oneerlijk voordeel waardoor de dopingvrije sporters bij voorbaat veel minder kans hebben om te winnen. Door doping begint niet iedereen aan de wedstrijd met dezelfde mogelijkheden. Maar is elke sporter niet continu bezig met het verbeteren van zijn resultaten door zijn voeding, training en begeleiding te optimaliseren? Waarom is doping dan niet toegestaan? Totale kansengelijkheid is trouwens toch een utopie. Sommige atleten hebben nu eenmaal aangeboren psychologische en fysiologische voordelen, zoals stressbestendigheid, talent of gewicht. Waarom wordt daar dan slechts in beperkte mate rekening mee gehouden? Wanneer iedereen doping zou nemen, zou die genetische ongelijkheid volgens enkele auteurs geminimaliseerd worden¹⁰⁹.

Andere personen gaan in die argumentatie nog een stapje verder en stellen dat we alle verstrekkers van voordeel zo snel mogelijk voor iedereen toegankelijk moeten maken, dus ook dopingproducten¹¹⁰. Zij beweren evenwel niet zoals hierboven dat de genetische ongelijkheid daardoor weggenomen zou worden, maar claimen net het omgekeerde. Wanneer iedereen dezelfde producten kan en mag nemen, wint uiteindelijk de best getrainde en genetisch meest getalenteerde, aangezien de winst uit dopinggebruik uitgevlakt zal zijn. Deze benadering kent, naast de evidente praktische onhaalbaarheid, een aantal problemen. Ongelijkheid blijft immers sterk aanwezig omdat iedere atleet anders reageert op de inname van doping. Overigens is er altijd iemand die het voordeel geniet de eerste te zijn die de hand weet te leggen op nieuwe producten of praktijken en zo ontegensprekelijk een voordeel weet te verwerven¹¹¹.

---

¹⁰⁷ J.O. Koss, “Preface”, in: B. Houlihan, *op. cit.*, p. 7.

¹⁰⁸ J. Savulescu, B. Foddy en M. Clayton, *op. cit.*, p. 668.

¹⁰⁹ *Ibidem*, p. 667-668.

¹¹⁰ Cf. o.a. P. Black en A. Pape, “The Ban on Drugs in Sport: The Solution or the Problem?”, in: *Journal of Sport and Social Issues*, 21 (1997), 1, p. 83-92.

¹¹¹ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 128-129.

3.3 Schade aan andere, dopingvrije sporters, de sportgemeenschap en de samenleving in het algemeen?

A) Dopingvrije sporters

“From the ethical point of view (“how should I live?”), it might seem that most athletes would prefer a life without drugs if they were certain that no other competitor was taking them. However, 50% to 80% of American athletes questioned in a survey would be prepared to cheat if offered the chance to take illicit drugs guaranteeing them an Olympic medal. Moreover, they would do so even if they were told that their life expectancy would drop significantly, and that they might even be at risk of dying the following year.”¹¹²

“The game-theoretic argument does not justify banning non-harmful drugs. The desire to forbid athletes, or indeed anyone, from using a substance which only helps them and does not harm them in any way strikes me as perverse.”¹¹³

Deze redenering kan het best uitgelegd worden aan de hand van de mathematische *speltheorie*, die vooral gebaseerd is op de rationele keuzemogelijkheden van de individuen in kwestie. Toegepast op dopingpraktijken in de sport, krijg je de volgende gedachtegang, die er impliciet van uit gaat dat dopinggebruik schadelijk is voor de gezondheid van de gebruiker en prestatie-bevorderend werkt. Elke atleet wil beter zijn dan zijn rivalen, dat is de kern van het competitie-element binnen de sport. Het liefst wil de sporter de beste zijn zonder daarbij doping te hoeven gebruiken, want doping is immers ongezond in deze opvatting. Hij/zij is er evenwel niet zeker van wat de concurrentie doet, dus in die optiek zijn dopinggebruik en eventuele letsels een betere optie dan onthouding en niet mee kunnen. Bijgevolg wordt iedereen *gedwongen* om zich te doperen en haalt er tegelijk niemand voordeel uit. Een verbod is in het algemeen belang en met het oog op de gezondheid van de atleten bijgevolg de enige correcte rationele beslissing¹¹⁴.

Deze toepassing van de *speltheorie* kent veel gelijkenissen met rationele modellen uit diverse wetenschappen zoals bijvoorbeeld het *Prisoner's Dilemma*¹¹⁵, de *Tragedy of the Commons* en het principe van de wapenwedloop. Ook deze theorie is echter niet vrij van enkele punten van kritiek. Zoals we reeds zagen, zijn niet alle dopingproducten per se schadelijk voor de gezondheid van de gebruiker en reageert elke atleet anders op dopinggebruik¹¹⁶. De twee premissen van deze toegepaste speltheorie zijn dus niet in alle gevallen houdbaar. Daarenboven kunnen we ons de vraag stellen of een in wezen rationeel model toepasbaar is op het met irrationaliteit en emoties doorspekte domein van de sport.

---

¹¹² E. Dugas, “The top-level athlete’s dilemma: to dope or not to dope”, in: D. Bodin en G. Sempé (eds.), *Ethics and sport in Europe*, Straatsburg, Council of Europe Publishing, 2011, p. 109-110.

¹¹³ E. Chwang, “Why Athletic Doping Should Be Banned”, in: *Journal of Applied Philosophy*, 29 (2012), 1, p. 47.

¹¹⁴ Ibidem, p. 34-35.

¹¹⁵ J. Vorstenbosch, *op. cit.*, p. 177; E. Dugas, *op. cit.*, p. 106-111.

¹¹⁶ E. Chwang, *op. cit.*, p. 47-48.

B) Sportgemeenschap

“The community is in a position to defend a view of human excellence that can put limits on the pursuit of performance excellence in sport.”¹¹⁷

“[The ban on, red.] doping also deprives professional elite sport from the transparency it so badly needs at present. [...] In elite sports, we may have arrived at the situation in which we often celebrate not the most excellent, but the most sly athlete, the one who dopes and gets away with it.”¹¹⁸

Een andere vorm van argumentatie heeft betrekking op het publiek en de toeschouwers van sportwedstrijden. Zij zouden door de deelname van gedopeerde atleten niet de eerlijke wedstrijd te zien krijgen die ze verdienen. Het publiek wordt afgeschilderd als de dupe van dit gegeven, maar is zelf niet zonder *schuld*. Hun houding is vanuit een bepaald standpunt zelfs wat hypocriet te noemen. Enerzijds willen ze steeds betere prestaties, heroïschere en zwaardere wedstrijden en (wereld)records zien. Als anderzijds blijkt dat de sporters in functie van die verwachtingen hun toevlucht zoeken in verboden middelen, is er vaak geen greintje begrip en worden deze atleten snel *verketterd*.

Los van de vraag waarom we als toeschouwer zo'n grote waarde hechten aan dopingvrije prestaties, moeten we onze verwachtingen misschien bijstellen en vrede nemen met ofwel minder sterke prestaties of sporters die doping gebruiken¹¹⁹. Claudio Tamburrini voegt daar aan toe dat het dopingverbod voor een gebrek aan transparantie bij de toeschouwers zorgt. Wanneer zij getuige zijn van een sterke prestatie weten ze niet of de sporter in kwestie die krachttoer al dan niet met de hulp van verboden middelen verwezenlijkte. Deze vorm van wantrouwen uit zich in het problematische vraagstuk of de winnaar van een wedstrijd nu de sterkste of de meest sluwe was. Wanneer al de atleten legaal over verboden middelen beschikken en deze ook gebruiken, vervalt volgens hem die vorm van onzekerheid¹²⁰.

C) Samenleving

“Athletes are role models for the children of their time. Children everywhere idolize athletes for their strength, grit, determination and unflappability under stress. [...] At some point, athletes must hold themselves responsible for the image they project to sponsors, sport federations, other athletes, their fans, and the youth and children who cheer them to success and admire them. It may seem trite to expect athletes to set good examples, but one has an obligation to the young, to ensure that we lead them on a sound path and give them the tools of success.”¹²¹

---

¹¹⁷ A.J. Schneider en R.B. Butcher, *op. cit.*, p. 198.

¹¹⁸ C.M. Tamburrini, *op. cit.*, p. 201.

¹¹⁹ A.J. Schneider en R.B. Butcher, *op. cit.*, p. 193.

¹²⁰ C.M. Tamburrini, *op. cit.*, p. 201.

¹²¹ J.O. Koss, “Preface”, in: B. Houlihan, *op. cit.*, p. 7.

“Moreover, justification of their inclusion on the claim that athletes are role models is problematic, as this places an unreasonable burden on athletes, compared with other public figures like musicians, politicians or actors whom are not required to undergo such tests.”¹²²”

Voorstanders van een dopingverbod zeggen dat doping schade toebrengt aan de sportexterne samenleving, en dan vooral aan kinderen. Die laatsten zien de atleten immers als een rolmodel en zo’n sportief rolmodel dient een voorbeeldfunctie te vervullen. Wanneer een jongere ziet dat zijn of haar sportheld zich niet aan de regels houdt, zal die minderjarige misschien concluderen dat men zich in andere sociale situaties ook niets van de toepasselijke regels hoeft aan te trekken. Diezelfde mensen zien het dopinggebruik in de sport ook als een deel van het bredere sociale probleem van drugs (cf. ook supra). Een kind kan denken dat een sporter beter presteert door doping en vervolgens eveneens een positieve link leggen tussen druggebruik in het dagelijkse leven en zijn of haar functioneren daarin. Het grootste probleem met deze benadering is evenwel de suggestie dat atleten zich ten allen tijde als moreel rolmodel moeten gedragen¹²³. Waarom verwachten we meer van atleten dan van andere publieke figuren? Wanneer een popster *stoned* op het podium staat en dankzij dat druggebruik in veel gevallen een fenomenaal optreden geeft, wordt daar veel minder of zelfs geen enkel probleem van gemaakt. Niemand zal die persoon nadien ook aan een drugstest onderwerpen om na te gaan of zijn prestatie deels daaraan te wijten of te danken is.

3.4 Dopinggebruik als het gevolg van dwang?

“The coercive effect of doping is that if athletes believe that a good number of their opponents dope, they also will feel compelled to dope in order to keep up.”¹²⁴”

“Drug use provides no greater basis for the claim of coercion than does particular dietary regimes, warm weather training, hypnosis or any other aspect of athletic preparation.”¹²⁵”

Een ander argument is dat bepaalde, vooral jonge elitesporters eigenlijk geen doping willen nemen, maar gepusht worden vanuit een ernstige mentale druk, omdat ze anders door hun ploeg ontslagen worden of simpelweg niet mee kunnen op het hoogste niveau. Een voorbeeld van deze stelling in de recente sportpraktijk is snel gevonden. In het kader van de zaak-Armstrong beweerden heel wat renners uit diens ploeg dat ze helemaal geen doping wilden gebruiken, maar door de ploeg gedwongen werden om toch overstag te gaan¹²⁶. Eigenlijk gaat deze these er onbewust van uit dat competitie op topniveau niet mogelijk is zonder het gebruik van doping. Men kan zich dan ook al snel twee vragen stellen:

---

¹²² B. Kayser, A. Mauron en A. Miah, *op. cit.*, p. 7.

¹²³ A.J. Schneider en R.B. Butcher, *op. cit.*, p. 192.

¹²⁴ *Ibidem*, p. 197.

¹²⁵ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 137.

¹²⁶ Cf. o.a. T. Hamilton en D. Coyle, *De wielermaffia. Het onthullende verhaal over doping in het Armstrong-tijdperk*, s.l., Linkeroever Uitgevers, 2012, *passim*.

Is doping fundamenteel anders dan andere vormen van voordeel, waartoe sporters ook *gedwongen* worden maar waar geen probleem van gemaakt wordt [1]? We moeten ons voorts afvragen of de mogelijke schade aan en de druk op anderen een voldoende reden is voor een verbod [2]¹²⁷?

Er is daarenboven ook geen sprake van dwang in de meest concrete zin van het woord. Als een atleet voelt dat hij of zij sterk gepusht wordt om doping te nemen en dat hij of zij, indien men er geen inneemt, niet kan volgen op het allerhoogste niveau, kan men nog altijd vrede nemen met een meer bescheiden plaats in de rangschikking. Er is immers niemand die iemand anders verplicht om te sporten op eliteniveau. Als men het gewenste niveau niet aankan zonder doping kan men nog altijd stoppen of er zelfs gewoon niet aan beginnen. Ook in de vermeend ongelijke relatie tussen de dominante entourage en de kwetsbare sporter zit er weinig morele houvast voor een dopingverbod. Een atleet beschikt stevast over voldoende informatie over voor- en nadelen. Het gebruik van doping blijft eigenlijk steeds een eigen keuze, hoe sterk de druk van buitenaf ook moge zijn¹²⁸.

3.5 Doping als een essentiële bedreiging voor de sport?

“[Een sporter die doping neemt, is] zoals een alpinist die dynamiet zou gebruiken. Hij verbetert zijn vaardigheden niet, zoals door training of door verbeterde voeding, maar haalt het obstakel weg in functie waarvan de prestatie of de vaardigheid was gedefinieerd. Hij vernietigt dus het wezen zelf van zijn sport.”¹²⁹

“Now, the first observation to make is that the present criticism simply assumes that a lower level of excitement in sport activities would be regrettable. Personally, I am not so convinced that it would be a bad thing if much of the enthusiasm and fanaticism that sport contests arouse in the public suddenly disappeared.”¹³⁰

Dit voorbeeld van prof. dr. Frans De Wachter geeft inzicht in een volgende, eerder metafysische categorie van argumentatie. Spelregels, en dus ook dopingregels, definiëren de essentie van de sport. Wanneer men als atleet doping gaat nemen, verandert men de kern van de sport en bedreigt en bedriegt men bijgevolg het wezenlijke van de sport als spel door de toevoeging van een *niet-ludisch* element. Dat nieuwe element, kortweg doping, zorgt er voor dat de sport essentieel gewijzigd is en bijgevolg niet meer dezelfde sport is¹³¹. Een alpinist die de berg opblaast, is in se geen alpinist meer, want hij beklimt geen berg meer, wat toch het wezenlijke kenmerk van zijn sport is. Hetzelfde zou voor doping gelden. Ook deze argumentatie bevat eigenlijk een probleem. Er is immers een grote grijze zone tussen prestatieverbetering door tolereerbare elementen en prestatieverbetering waarbij men de aard van het spel ombuigt. Waar ligt de grens?

---

¹²⁷ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 136-137.

¹²⁸ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 138.

¹²⁹ F. De Wachter, “De sportdroom bedreigd: doping als filosofische kwestie”, in: *Ethische perspectieven*, 10 (2000), 3, p. 159.

¹³⁰ C.M. Tamburrini, *op. cit.*, p. 210.

¹³¹ F. De Wachter, *op. cit.*, p. 159-160.

Een ander element dat aangehaald wordt, is het feit dat sport in essentie een activiteit is tussen imperfecte mensen met al hun gebreken. De uitslag is altijd onzeker, omdat het gedrag van die personen nooit helemaal te voorspellen valt. Net in die grote rol van toeval ligt een groot stuk van de aantrekkingskracht van sport. Dopingproducten en –technieken zouden de voorspelbaarheid van de sport in de hand werken en ze heel wat minder aantrekkelijk en meeslepend maken. Sport zou evolueren van een voornamelijk fysieke naar een hoofdzakelijk technische activiteit, met slechts zeer weinig ruimte voor het onverwachte en het onvoorspelbare. Claudio Tamburrini geeft hier kritiek op door te stellen dat, los van het gegeven dat het onvoorzien in de prestaties binnen de meer *creatieve* en minder exact te meten sporten niet zou verdwijnen, minder opwinding en spanning misschien geen zo'n slecht idee is¹³².

4. Tussenbesluit

Geen enkele redenering is zonder kritiek en op zich zelf moreel sterk genoeg om een dopingverbod te rechtvaardigen¹³³. Bovendien, zo stelt Andy Miah, is de grootste zwakte van alle courante, theoretische en academische *bewijsvoeringen* pro of contra dopinggebruik dat ze dopinggebruik voornamelijk als druggebruik benaderen en geen of slechts zeer weinig aandacht schenken aan andere prestatie-verbeterende middelen zoals kledij of training. Technologische innovaties, zoals het slapen in een hoogtekamer, geven een soortgelijke *boost* als veel dopingmiddelen, maar zijn wel toegelaten. Vanuit ethisch oogpunt is er per slot van rekening lang niet zo veel nagedacht over dergelijke zaken als over de courante dopingmiddelen zelf¹³⁴.

Het is voorts erg duidelijk en opvallend dat de medische ethiek de gezondheidselementen uit het debat mee vorm heeft gegeven en dat ze daardoor ook gekarakteriseerd worden door meerdere morele principes. De argumentatie met betrekking tot de gezondheidsaspecten van het dopinggebruik alleen levert een te geringe basis voor een rationeel onderbouwd dopingverbod. Zelfs al is doping in bepaalde gevallen echt ongezond en gevaarlijk, dan nog is er onvoldoende filosofische grond om dopingpraktijken en -producten te bannen, mede door de inconsequentie van de onderliggende rationele redenering¹³⁵. Maar ook geen enkel ander ethisch argument op zich biedt een voldoende basis. Toch doet men er goed aan het discours over de *geest* van de sport en de ethiek levendig en *up-to-date* te houden¹³⁶. Misschien is er evenwel meer kans op succes wanneer men een beleid op basis van sociale argumenten gaat uitstippelen. Sport is immers sociaal-geconstrueerd en maatschappelijk ingebed en geen exacte, moraal-filosofische wetenschap. Het huidige beleid is het complexe product van dominante maatschappelijke waarden en niet van een rationeel en abstract principe¹³⁷.

---

¹³² C. Tamburrini, *op. cit.*, p. 209-211.

¹³³ A.J. Schneider en R.B. Butcher, *op. cit.*, p. 186 en 198; B. Houlihan, *op. cit.*, p. 123

¹³⁴ A. Miah, *Genetically modified athletes: biomedical ethics, gene doping and sport*, Londen, Routledge, 2004, p. 19.

¹³⁵ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 134 en p. 141.

¹³⁶ T.H. Murray, *op. cit.*, p. 97.

¹³⁷ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 123 en p. 144-147.

Jan Tamboer en Johan Steenbergen verwoorden bovenstaande gedachtegang als volgt: “Wat we ermee duidelijk willen maken is dat sportfilosofen zich steeds minder geroepen voelen om nieuwe argumenten aan te dragen, ter rationele fundering van het bestaande verbod op doping. Die argumenten lijken redelijk uitgeput en in plaats daarvan gaat de aandacht dan ook steeds meer uit naar de vraag hoe het bestaande, hardnekkige verzet tegen het dopinggebruik begrepen en ook verklaard kan worden.¹³⁸”

Frans De Wachter biedt op een mooie en verhelderende wijze inzicht in het waarom van die bijna algemene sociale afkeer voor doping. Daarbij steunt hij grotendeels op verschillende elementen omtrent de essentie van de sport die hierboven reeds aan bod kwamen. Hij voegt evenwel ook belangrijke aspecten toe. Sport bevat naast een prestatie-ethos ook een *spel-element*. Doping als de technologisering van het lichaam, bedreigt dat *spel-element* door een te sterk interfereren van de werkelijke wereld in de sport als spel. Het toeval wordt grotendeels uitgeschakeld, waardoor de essentie van de *sportdroom* aangetast wordt. De publieke opinie is bewust of onbewust zo gekant tegen dopinggebruik omdat doping omwille van de net geschetste redenen het *bestaansrecht* van de sport bedreigt¹³⁹. Hoe interessant en verrijkend deze benadering ook is, toch is het niet immuun voor kritiek. Sport staat ten slotte allerm minst los van de werkelijke wereld, maar is voor een groot stuk het resultaat van de wisselwerking met andere socio-culturele domeinen.

Om evidente redenen moeten we oppassen om een beleid volledig te laten leiden door het goed- of afkeuren van de gemeenschap. Het onmiskenbare gevaar dat men dan evolueert naar een arbitrair populisme en moreel relativisme, loert per slot van rekening om de hoek¹⁴⁰. Mogelijkerwijs kan men vanuit een bepaald standpunt stellen dat doping niet het grootste probleem is, maar wel de omgang er mee. Of die stelling houdbaar is, moet blijken uit wat volgt, namelijk een chronologische, historische schets van het Vlaamse dopingbeleid tot op heden. Daarin gaan we op zoek naar de historische wortels van wat Tamboer en Steenbergen, zoals reeds geciteerd, “het bestaande, hardnekkige verzet tegen het dopinggebruik” noemen. Bovendien gaan we ook na wat de *triggers* zijn geweest om pas een dopingbeleid te gaan voeren vanaf de jaren 1960, ook al was het fenomeen doping ook voorheen al gekend en wijdverspreid. Het is zonder meer interessant om na te gaan welke evoluties en processen het Vlaamse beleid van dan af aan zijn gaan determineren, met de inzichten uit dit hoofdstuk in het achterhoofd.

---

¹³⁸ J. Tamboer en J. Steenbergen, *op. cit.*, p. 173.

¹³⁹ F. De Wachter, *op. cit.*, p. 160-162.

¹⁴⁰ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 148.

DEEL III: EEN HISTORISCHE SCHETS VAN EEN HALVE EEUW DOPINGBELEID IN VLAANDEREN (1965-HEDEN)

1. Inleiding

Nadat we in het eerste luik van deze masterscriptie meer duiding hebben gegeven bij de dopinggerelateerde terminologie werd in deel twee stilgestaan bij de rationele argumenten pro en contra dopinggebruik. Deze tussenstop was van belang aangezien beleidsmakers (in de meeste gevallen) een reden naar voor schuiven op basis waarvan ze het bestaande dopingverbod en de daarbij horende reglementering legitimeren. We zagen dat een simpele redenering als “doping is tegen de regels, daarom is het verboden” een cirkelredenering inhoudt en te sterk focust op een autoritair gezagsargument. Een dergelijke gedachtegang is moeilijk houdbaar en *verkoopbaar* en heeft bijgevolg nood (gehad) aan een meer rationeel gefundeerde onderbouw. Die morele hoekstenen van het beleid verschilden evenwel van periode tot periode. Een heel arsenaal aan mogelijke redenering passeerden – soms gecombineerd – de revue binnen het discours van de bevoegde antidopingspelers: onder andere “doping is ongezond”, “doping is oneerlijk”, “doping gaat in tegen de waarden van de sport”, ...

Een eerste onderzoekshypothese die in dit deel wordt getoetst, is dat dopinggebruik in de sport in de perceptie van (inter)nationale beleidsvoerders is geëvolueerd van onbelangrijk (in de zin van allerm minst prioritair), over ongezond naar ongezond en onethisch tot één van de grootste bedreigingen voor de (toekomst van) de sport. Een historische schets van het Vlaamse dopingbeleid vanaf 1965 tot heden, maar ook met oog voor de voorafgaandelijke ontwikkelingen, zou de houdbaarheid van deze stelling moeten nagaan. De antidopingbeweging is een constructie van een bepaalde periode, die zich binnen een specifieke context ontwikkelde. Toch kent ze ook zeer duidelijk een historische voorgeschiedenis¹⁴¹. Er is geopteerd voor een chronologisch, en geen thematisch perspectief omdat dit naar mijn mening de bestaande evoluties beter in de verf zet.

Als onderverdelingen van de verschillende hoofdstukken fungeren belangrijke gebeurtenissen of mijlpalen binnen het dopinglandschap zoals een nieuw Vlaams decreet of een internationale overeenkomst die ook een belangrijke invloed heeft gehad op het Vlaamse niveau. Binnen elke tijdspanne wordt er evenwel meer thematisch en volgens een zelfde stramien gewerkt. Eerst hebben we oog voor de internationale context. Het Vlaamse dopingbeleid ontwikkelde zich immers niet in een regionaal vacuüm, maar was steeds deel van bredere, internationale trends. Daarna is er specifiek oog voor de Vlaamse politieke context en de interactie ervan met de bovenregionale ontwikkelingen. Tot slot gaan we in de mate van het mogelijke de tijdsgeest na. Weinig zaken zijn zo moeilijk te reconstrueren als mentaliteitsprocessen. Toch lijkt het ons van belang na te gaan in welke mate de dopingstrijd de publieke opinie beroerde en of de maatschappelijke perceptie van het dopinggebruik het dopingbeleid in bepaalde mate mee vorm heeft gegeven.

---

¹⁴¹ P. Dimeo, *op. cit.*, p. 14.

2. Het grote niets? (de periode voor 1965)

2.1 Inleiding

Het startpunt van het Belgische (en dus ook Vlaamse) dopingbeleid situeert zich op 2 april 1965 toen België als een van de eerste Europese landen een antidopingwetgeving invoerde waardoor het gebruik van dopingproducten gecriminaliseerd werd¹⁴². Voortaan riskeerden betrapte sporters strafrechtelijke vervolging. Toch verscheen deze wet niet uit het niets als culminatiepunt van één of andere bruuske politieke en maatschappelijke revolutie. De Belgische antidopingwet was immers het resultaat van een groeiende interesse op velerlei gebied voor het dopinggegeven. Daarom is het ook van groot belang die voorafgaandelijke belangstelling in kaart te brengen en te reconstrueren hoe ze uiteindelijk heeft geleid tot deze eerste echt specifieke beleidsmaatregel op politiek niveau. Dit hoofdstuk stelt zich de vraag of er ook voor 1965 al sprake was van bepaalde behoedzame maatregelen in de richting van een Vlaams dopingbeleid of als deze periode gekenmerkt werd door een complete politiek-beleidsmatige desinteresse voor dit onderwerp.

2.2 De internationale context

A) *De ambigue rol van de medische en farmaceutische wetenschap*

Doping is zoals we reeds gezien hebben een gegeven van alle tijden¹⁴³. In veel overzichtswerken worden voorbeelden aangehaald van hoe atleten tijdens de klassieke beschavingen op allerlei manieren hun prestaties trachtten te verbeteren¹⁴⁴. Die tijdsperiode valt evenwel duidelijk buiten het opzet van deze masterscriptie. Belangrijker is de vaststelling dat sinds het midden van de 19de eeuw en de ontwikkeling van de moderne sportvormen dopinggebruik een cruciale rol speelde. Mede dankzij opzienbarende ontwikkelingen in de wereld van de farmacologie hadden atleten de beschikking over een groot aantal verschillende type producten zoals cafeïne en strychnine, maar ook alcohol was erg populair. Deze middelen waren echter niet verboden. Pas vanaf de jaren 1920 werden op internationaal vlak de eerste zeer voorzichtige stappen in de richting van het inperken van prestatie bevorderende middelen gezet. De *International Amateur Athletic Federation* (IAAF) nam toen als eerste internationale sportfederatie een dopingverbod aan¹⁴⁵. Die beslissing kreeg niet direct navolging en de impact ervan was bijgevolg beperkt, eens te meer omdat men het verbod niet hard kon maken met sluitende tests.

---

¹⁴² J. Hoberman, "Athletes in handcuffs? The criminalization of doping", in: M.J. McNamee en V. Møller (eds.), *Doping and anti-doping policy in sport : ethical, legal and social perspectives*, Londen, Routledge, 2011, p. 100.

¹⁴³ M. Koorneef, H. Kuipers en F. Hartgens, "Beheersing van de dopingproblematiek", in: F. Hartgens en H. Kuipers (eds.), *Verboden middelen in de sport*, Houten/Diegem, Bohn Stafleu Van Loghum, 2000, p. 86.

¹⁴⁴ Cf. o.a. R.I.G. Holt, I. Erotokritou-Mulligan en P.H. Sönsken, *op. cit.*, p. 320-321.

¹⁴⁵ *Ibidem*, p. 321-323.

Het was niettemin wachten tot na het einde van de Tweede Wereldoorlog vooral het dopinggebruik echt zeer goed zichtbaar werd. Bestaande producten werden nu onder impuls van de zich ontwikkelende synthetische productie steeds couranter en in grote hoeveelheden beschikbaar¹⁴⁶. Het feit dat sport zich vanaf diezelfde periode ontwikkelde tot een lucratieve business waarbij de belangen alsmaar groter werden, zorgde er voor dat steeds meer atleten hun heil zochten in methoden en producten die hun prestaties eventueel positief konden beïnvloeden¹⁴⁷. Er kwam een meer wetenschappelijke, systematische benadering omtrent sport en de menselijke fysiologie tot uiting. In die context ontplooidde zich “*a science of amphetamines that would radically alter the landscape of doping in post-war sport*”¹⁴⁸. Doping was in een tijdspanne van twee decennia geëvolueerd van een lokale, experimentele en onsystematische praktijk in de jaren 1920 naar een globaal onderwerp dat aanzienlijke aandacht kreeg van de medische wetenschap en zo talrijke netwerken van experts voortbracht in de jaren 1940¹⁴⁹.

Dat in omvang groeiende en haast volledig ongereguleerde dopinggebruik was uiteraard niet zonder gevaar. In de jaren 1950 begonnen enkele artsen op internationaal vlak te wijzen op de negatieve en mogelijk fatale bijwerkingen van het niet-ingeperkte gebruik van allerlei medicijnen. In eerste instantie kregen zij slechts zeer weinig gehoor bij de wereldwijde sportautoriteiten¹⁵⁰. Hun wetenschappelijk onderbouwde bezorgdheid viel haast algemeen in dovemansoren en dat zorgde er voor dat er halverwege de 20ste eeuw, zowel in de sportwereld als daarbuiten, nog altijd geen specifieke beleidsmaatregelen werden getroffen. Vanuit een bepaald standpunt is het best ironisch dat dezelfde medische wetenschap die dopinggebruik in de sport systematiseerde en ontwikkelde op een nooit geziene schaal kort erna op de rem ging staan en dat de artsen bijgevolg de pioniers zouden worden van de strijd tegen een praktijk die ze ironisch genoeg zelf – al dan niet onrechtstreeks – groot hadden gemaakt.

B) De houding van het Internationaal Olympisch Comité en de Europese regeringen

De eerste kritische stemmen op het vlak van dopinggebruik in de sport waren dus van medische aard. De bezorgdheid over doping was slechts aanwezig bij een klein aantal specialisten. Dopinggebruik was nog geen publieke kwestie en op politiek vlak moesten de eerste echte initiatieven derhalve nog genomen worden¹⁵¹. Een ethisch en moreel raamwerk dat doping omschreef als een duidelijke vorm van oneerlijke concurrentie, een dwangmatig pressiemiddel of een essentiële bedreiging voor de sport was er ook nog niet. Er was geen wet- of regelgeving die doping verbood, voorzichtige initiatieven zoals die van de IAAF niet te na gesproken.

---

¹⁴⁶ M. Kamber, “Development of the role of National Anti-Doping Organisations in the fight against doping: From past to future”, in: *Forensic Science International*, 213 (2011), 1, p. 3.

¹⁴⁷ V. Møller, *op. cit.*, p. 37.

¹⁴⁸ P. Dimeo, *op. cit.*, p. 49.

¹⁴⁹ *Ibidem*.

¹⁵⁰ *Ibidem*, p. 11.

¹⁵¹ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 151.

Van eventuele betrouwbare tests om atleten te controleren op bepaalde substanties was er hoegenaamd ook nog geen sprake¹⁵².

Tegen deze achtergrond is het van belang de houding van het Internationaal Olympisch Comité na te gaan, aangezien de Olympische Spelen door veel auteurs als een microkosmos van de gehele samenleving worden gezien¹⁵³. Ontwikkelingen binnen de Olympische beweging zijn dus vaak een weerspiegeling van heersende maatschappelijke bekommernissen. Het IOC bleef in eerste instantie echter onbewogen en negeerde veeleer de eerste echt duidelijke signalen van dopinggebruik. Volgens een eigen publicatie van het Internationaal Olympisch Comité wees Lord Burghley al op de prevalentie van de dopingpraktijken en hun effecten op het 37ste IOC-congres in 1937 in Warschau¹⁵⁴. Ook de volgende jaren nam men sporadisch en uiterst voorzichtig standpunten in die dopinggebruik veroordeelden. Op tastbare actie was het evenwel nog wachten. Zoals zo vaak moest men eerst hardhandig met de neus op de feiten gedrukt worden vooraleer concrete maatregelen ten uitvoer werden gebracht.

Pas toen de jonge Deense wielrenner Knud Enemark Jensen tijdens de Olympische Spelen van 1960 in Rome het leven liet, vermoedelijk deels ten gevolge van het gebruik van een product dat de bloedcirculatie bevordert, schoot men uiteindelijk in actie¹⁵⁵. Deze tragische gebeurtenis wordt vandaag beschouwd als het effectieve startpunt van het internationale dopingbeleid¹⁵⁶. Een jaar later richtte het IOC voor het eerst een Medisch Comité op die de dopingsituatie moest bestuderen en vervolgens een antidopingstrategie diende te ontwikkelen. Op het 63ste IOC-congres in Tokyo (Japan) in 1964 werd er bovendien formeel en unaniem beslist om dopinggebruik bij atleten streng te gaan veroordelen. Men sprak ook specifieke maatregelen uit. Zo werd bijvoorbeeld gevraagd aan de deelnemende atleten om een document te ondertekenen waarbij ze dopinggebruik afzweerden en ging men personen en nationale delegaties sanctioneren die dopinggebruik promootten¹⁵⁷.

Op dit congres werd doping ook voor het eerst duidelijk gedefinieerd als zijnde: *“the administration to, or the use by, a competing athlete of any substance foreign to the body or any physiological substance taken in abnormal quantity or by an abnormal route of entry into the body, with the sole intention of increasing in an artificial and unfair manner his performance in competition”*¹⁵⁸. Deze definitie had het IOC overgenomen van de Raad van Europa die in januari 1963 voor het eerst meerdere Europese ministers en specialisten rond dit thema had verenigd op een Comité over Buitenschoolse Opvoeding in Madrid¹⁵⁹. Dat er op deze bijeenkomst overeenstemming was gevonden over een inhoudsbepaling van doping was eens te meer opmerkelijk. De afgevaardigden waren immers verdeeld door grote, onderlinge meningsverschillen.

---

¹⁵² P. Dimeo, *op. cit.*, p. 87.

¹⁵³ S. Depaepe en J. Tolleneer, *“Genderongelijkheid’: een Olympische discipline?”*, *onuitgegeven artikel*, p. 3.

¹⁵⁴ A. Dirix en X. Sturbois, *The First Thirty Years of the International Olympic Committee Medical Commission, 1967-1997*, Lausanne, International Olympic Committee, 1998, p. 14.

¹⁵⁵ Ook al stelt de Deense sporthistoricus professor Verner Møller die these uitdrukkelijk in vraag.

¹⁵⁶ D.H. Catlin, K.D. Fitch en A. Ljungqvist, *op. cit.*, p. 99.

¹⁵⁷ J. Todd en T. Todd, *“Significant Events in the History of Drug Testing and the Olympic Movement: 1960-1999”*, in: W. Wilson en E. Derse (eds.), *Doping in Elite Sport. The Politics of Drugs in the Olympic Movement*, Champaign, Human Kinetics Publishers, 2001, p. 67.

¹⁵⁸ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 151.

¹⁵⁹ *Ibidem*; Albert Dirix en X. Sturbois, *op. cit.*, p. 14.

Bovendien hanteerden ze in feite een erg arrogante, ethocentrische en zelfs pseudo-imperialistische visie, waarin alleen plaats was voor Europese moderniteits- en vooruitgangsmoedellen, gecombineerd met de huidige westerse wetenschappelijke kennis¹⁶⁰. Het belangrijke aspect van deze samenkomst in het kader van de Raad van Europa was evenwel niet de definiëring van doping, maar was aan iets helemaal anders toe te schrijven. Voor het eerst kreeg doping ook een morele invulling. Doping was in bepaalde gevallen en dosissen schadelijk voor de gezondheid, dat had de medische wetenschap reeds duidelijk gemaakt. Maar nu kwam daar een belangrijke component bij. Doping was niets minder dan een onaanvaardbaar, haast religieus *kwaad* dat dringend met alle middelen bestreden diende te worden; het was voortaan ongezond én oneerlijk¹⁶¹.

2.3 Het Belgische dopingbeleid voorafgaand aan de antidopingwet van 1965

A) Een algemeen politiek-historische situering van het sportbeleid

Van een Vlaams sport- en dopingbeleid was anno de jaren 1950 en de eerste helft van de jaren 1960 hoegenaamd nog geen sprake. Deze bevoegdheden vielen zoals alle andere onder de verantwoordelijkheid van het nog niet gefederaliseerde België. De evoluties die in het volgende deelhoofdstuk worden beschreven, kwamen dan ook in dit unitaire politieke landschap tot uiting. Tot 1956 was sport een deel van het takenpakket van de minister van Volksgezondheid¹⁶². Toen werd bij wet het Nationaal Instituut voor Lichamelijke Opvoeding en Sport - *Institut National pour l'Education Physique et les Sports* (kortweg NILOS-INEPS) opgericht. Deze administratie viel onder het gezag van de minister van Nationale Opvoeding en Cultuur en was een illustratie van de groeiende belangstelling van de overheid voor sport¹⁶³. Het was een tweetalige autonome organisatie die zich vooral profileerde als werkgever van topsporters, organisator van (zomer)sportkampen en bouwheer van rijkssportcentra¹⁶⁴.

De bovengenoemde tweetalige administratie was geen lang leven beschoren. Het NILOS-INEPS werd al in 1963 opgedoekt. Het Nederlandstalige gedeelte kreeg als algemene directie onderdak bij het ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur. De naam die deze nieuwe structuur meekreeg, was Bestuur voor Lichamelijke Opvoeding, de Sport en het Openluchtlevens (kortweg BLOSO). In het andere landsgedeelte werd *l'Administration Générale de l'Aide à la Jeunesse, de la Santé et du Sport* (kortweg ADEPS) de Franstalige tegenhanger van BLOSO. Ondanks de splitsing van het NILOS-INEPS in twee afzonderlijke administraties bleven het Nederlandstalige BLOSO en het Franstalige ADEPS tot in 1969 samen bevoegd voor het nationale sportbeleid¹⁶⁵.

---

¹⁶⁰ P. Dimeo, *op. cit.*, p. 100-102.

¹⁶¹ Ibidem.

¹⁶² J. Decock, *Het sportbeleid in Vlaanderen 1991-2001*, Gent, Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen UGent (onuitgegeven licentiaatsverhandeling politieke wetenschappen), academiejaar 2001-2002, p. 32.

¹⁶³ J. Scheerder, P. De Knop, B. Vanreusel en V. De Bosscher, *op. cit.*, p. 26.

¹⁶⁴ P. De Knop en M. Piéron, *Samenleving & Sport. Beheer en organisatie van de sport in Vlaanderen*, Brussel, Koning Boudewijnstichting, 2000, p. 53; J. Decock, *op. cit.*, p. 12.

¹⁶⁵ J. Scheerder, P. De Knop, B. Vanreusel en V. De Bosscher, *op. cit.*, p. 26.

B) Een politieke cultuur van tolerantie

Dopinggebruik was zowel bij de sportfederaties als bij de federale overheid lange tijd niet geregeld. Het werd met andere woorden niet actief opgespoord en evenmin sport-specifiek of strafrechtelijk gesanctioneerd. De Belgische wet *betreffende het verhandelen van gifstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingstoffen en antiseptica en van de stoffen die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende middelen en psychotrope stoffen* van 24 februari 1921 en het daarbij horende Koninklijke Besluit van 31 december 1930 zorgden er wel voor dat artsen en begeleiders vervolgd konden worden op basis van het verstrekken van bovengenoemde middelen of door het oneigenlijke gebruik van hun beroep voor dergelijke praktijken¹⁶⁶. Sporters die louter gebruikten, gingen evenwel nog steeds vrijuit.

Alle antidopingmaatregelen voorafgaand aan de antidopingwet van 1965 kunnen in feite onder de noemer intimidatie ondergebracht worden, waarbij men grote maatregelen als huiszoekingen en wegblokkades niet schuwde¹⁶⁷. Een voorbeeld uit 1958 illustreert in die zin dat er wel degelijk met vervolging rekening moest worden gehouden. In dat jaar diende de Belgische Wielerbond een klacht in tegen een niet nader genoemde verzorger die één van zijn renners tijdens de Ronde van België voor Liefhebbers gedopeerd zou hebben. Dit was volgens het tijdschrift *Sporta* de eerste keer dat er in Europa bij het gerecht een dopingzaak aanhangig werd gemaakt. Bij nader onderzoek tijdens de afwikkeling van deze affaire, werd de omvang van het dopinggegeven duidelijker. De hoeveelheid dopingproducten die op de zwarte markt verhandeld werden en via de artsen en verzorgers bij de sporters terechtkwamen, was ongezien groot. Vanuit juridische, maar ook vanuit politieke hoek kreeg de gedachte vorm dat men dringend nood had aan effectievere wetgeving en een beleidsmatig kader¹⁶⁸.

De studiedienst van het NILOS kreeg in 1963 dan ook de opdracht om het dopinggegeven te onderzoeken. Voorheen waren de inspanningen van het NILOS op antidopingvlak nog van erg primitieve aard. Als voornaamste beleidsinstrumenten schoven ze vooral enkele preventieve maatregelen via de pers naar voor die erop gericht waren de *nutteloosheid* en het gevaar van dopinggebruik in de verf te zetten¹⁶⁹. De heren Segers, s'Jongers en Lewillie ijverden anno 1963 voor een doortastend optreden aangezien doping volgens hen alle sporttakken bedreigde¹⁷⁰. Even verder in hun rapport maakten ze evenwel een foute inschatting door te stellen dat er nog geen onmiddellijk gevaar was, aangezien deze praktijken nog maar goed en wel aan het doorbreken waren¹⁷¹. Die laatste stelling is zo'n vijftig jaar na datum zeker niet langer houdbaar. In veel sporten, en zeker in het wielrennen, was doping al aan een steile opmars bezig sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog. Dit rapport is, ondanks de niet altijd even correcte inschatting van de schaal waarop deze thematiek zich ontplooidde, toch een mooie illustratie van de stilaan veranderende politieke klimaat.

---

¹⁶⁶ J. Wijnakker, *Studie m.b.t. doping in de sport. Het doel heiligt de middelen?*, Gent, Faculteit Rechtsgeleerdheid UGent (onuitgegeven masterscriptie rechten), academiejaar 2009-2010, p. 12 en p. 17.

¹⁶⁷ K. Van Assche, *Dossier Doping*, Gent, Uitgeverij De Steenbok, 1968, p. 117.

¹⁶⁸ E.L., "Sporta en de Doping", in: *Sporta*, 21 (1967), 10, p. 231-232.

¹⁶⁹ s.n., "N.I.L.O.S. en de doping", in: *Het Nieuwsblad*, 2 maart 1961, s.p.

¹⁷⁰ Studiedienst N.I.L.O.S., *De Doping*, Brussel, N.I.L.O.S., 1963, passim.

¹⁷¹ J.E. Daele, *Strijd in de wielersport. Of een inleiding tot betere kennis over doping en uitbuiting in de westeuropese wielersport na de tweede wereldoorlog*, Gent, Jan Emiel Daele, 1970, p. 65-66.

C) De aanklacht van de sportartsen

De geleidelijke politieke en juridische problematisering van het dopinggegeven vanaf het einde van de jaren 1950 stond in schril contrast met de voorheen quasi volledig veralgemeende cultuur van tolerantie¹⁷². De Belgische casus verschilde in die zin niet veel van de bredere internationale context aangezien het ook hier de sportartsen waren die het vuur aan de lont staken en als eersten gingen pleiten voor een beknotting van de dopingpraktijken. Professor Michel Ostyn, die later de voorzitter zou worden van de Belgische Antidopingcommissie en zelf onderzoek deed naar de effecten van dopinggebruik, was in deze context zeer duidelijk:

“Nochtans is het zo dat in ons land de sportartsen de eersten geweest zijn om de doping aan te klagen, om voor het gebruik ervan te waarschuwen en om desgevallend op de irrelevantie van deze praktijken te wijzen. Aanvankelijk stonden zij wel alleen [...]”¹⁷³

Zo wijdde de Belgische Geneeskundige Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding en Sport begin 1963 enkele themavergaderingen aan de bespreking en de studie van de dopingpraktijken. Tijdens deze bijeenkomsten definieerden ze doping als “een sportieve overtreding of misdrijf”, waarmee ze duidelijk maakten dat ze actie verwachtten van zowel de sportbonden als de overheid. De Belgische sportbonden dienden volgens deze vereniging een dopingverbod te verwerken binnen hun statuten, terwijl de politici dringend werk moesten maken van een wetsvoorstel dat de dopingpraktijken aan banden hoorde te leggen en in het verlengde daarvan moest voorzien in een strafrechtelijk kader¹⁷⁴.

2.4 De tijdsgeest: de metamorfose van doping in een publieke kwestie

Voorafgaand aan de eerste Belgische politieke beleidsmaatregel in 1965 waren er geen grote internationale publieke dopingschandalen. Ondanks dit gebrek aan concrete zichtbaarheid van het dopinggegeven op grote schaal, begon men vanaf de jaren 1950 ook binnen de universitaire wereld aandacht te besteden aan deze thematiek¹⁷⁵. Die internationale trend kwam evenzeer in België tot uiting. Zo organiseerden de universiteiten van Gent en Brussel in mei 1964 een Internationaal Seminarie over doping, waarbij ze een multidisciplinaire benadering naar voor wilden schuiven voor de studie van de dopingthematiek¹⁷⁶.

---

¹⁷² S. Knuts, P. Delheye en D. Vanysacker, “Wentelende wielen. Anderhalve eeuw fietsen en wielrennen in Vlaanderen.”, in: J. Scheerder, W. Lagae en F. Boen (eds.), *Vlaanderen fietst! Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar de fietssportmarkt*, Gent, Academia Press, 2011, p. 49-50.

¹⁷³ M. Ostyn, “Ter Inleiding”, in: P. Nijs (ed.), *Sport en Doping*, Kapellen, De Sikkell N.V., 1978, p. 9.

¹⁷⁴ E.L., “Kleine kommentaar rond de anti-dopingwet”, in: *Sporta*, 21 (1967), 10, p. 234.

¹⁷⁵ P. Dimeo, *op. cit.*, p. 4.

¹⁷⁶ A. De Schaepdryver en M. Hebbelinck (eds.), *Doping. Proceedings of an International Seminar Organized at the Universities of Ghent & Brussels, May 1964 by the Research Committee of the International Council of Sport and Physical Education (U.N.E.S.C.O.)*, Oxford, Pergamon Press Ltd., 1965, p. v.

De vermelding van dit seminarie kan op zichzelf misschien anekdotisch lijken, maar is dat in feite niet. De organisatie ervan toont immers aan dat de aandacht voor doping vanuit academische middens niet langer louter was toegespitst op de medische kant van de zaak. Schijnbaar voor het eerst bundelde men de gangbare farmaceutische, biochemische, psychologische, ethische, sociale en juridische aspecten van het dopinggebruik in de sport¹⁷⁷.

Parallel met deze tendens begon ook de media gaandeweg een rol te spelen binnen het complexe (anti)dopinglandschap. Hoewel de grote schandalen nog achterwege bleven, kreeg de media vanaf de jaren vijftig de journalistieke waarde van dopingzaken in het vizier. Ze was zich ten dele bewust van het feit dat ze zich jarenlang te passief had opgesteld aangaande de verslaggeving over de precieze aard van de dopingthematiek. De sportjournalistiek onderging vanaf de jaren vijftig geleidelijk aan een heuse gedaanteverwisseling. Voorheen waren ze vooral belust op het heroïsche karakter van de sport, zonder zich enige kritische vragen te stellen. De rechtstreekse verslaggeving op radio en TV en de uitbouw van diverse commerciële belangen resulteerde in een nieuwe vorm van onderzoeksjournalistiek.

Binnen deze nieuwbakken benadering, ook wel kleedkamerjournalistiek genaamd, wilden de verslaggevers zich profileren als kritische stem¹⁷⁸. Helaas was die golf aan afkeurende commentaar niet altijd onderbouwd en coherent, ook op het vlak van doping. Vaak werd de sporter verdedigd als een soort slachtoffer van de bobo-wereld. De vermeend kritische journalisten nieuwe stijl veroordeelden doorgaans niet, maar zalfden vanuit een soort kindertaal dat de bewuste sporter “aan het verboden snoep had gezeten¹⁷⁹”. Het medische probleem dat doping was, werd evenwel duidelijk getransformeerd in een publieke zaak, omdat de aandacht voor de thematiek groeide¹⁸⁰.

Willem Van Wijnendaele, zoon van de mythische sport-journalistieke figuur Karel Van Wijnendaele, ging evenwel duidelijk een stap verder en legde de schuld van de prevalentie van het dopinggegeven niet alleen bij dokters, verzorgers en begeleiders, maar ook bij de sporters zelf. Bovendien stak hij in een artikel uit Het Nieuwsblad van 1955 de hand deels in eigen boezem: “*Wij hebben inderdaad niets gedaan om het [doping, red.] te verhinderen en wij doen nog steeds niets of bitter weinig om de ingeankerde en voortwoekerende kwaal te bestrijden. Wij, dat zijn in de allereerste plaats de joernalisten.[...] Wij, sportjoernalisten, zijn allemaal even schuldig want allemaal even laf.*¹⁸¹”. Het artikel van Van Wijnendaele veroorzaakte veel deining. Omdat hij geen concreet bewijs had, kreeg hij slechts zeer weinig bijval, ook van zijn collega’s. De volgende jaren bleef hij zich als kritische antidopingstem profileren. Toen Van Wijnendaele in 1960 te gast was in een televisie-uitzending van “Sportarena” en daar de Italiaanse renner Loretto Petrucci beschuldigde verslaafd te zijn aan opwekkende middelen, had hij prompt een proces aan zijn been¹⁸².

---

¹⁷⁷ Ibidem, passim.

¹⁷⁸ B. Schabregs, *Doping en de media. Epo voor de topsporter, opium voor het volk*, Leuven, Faculteit Sociale Wetenschappen K.U. Leuven (onuitgegeven licentiaatsverhandeling communicatiewetenschappen), academiejaar 2004-2005, p. 58-59.

¹⁷⁹ W. Pauli, “De verslaggever en het D-woord. Blinde liefde, bedrogen lief”, in: *Bahamontes*, 1 (2013), 1, p. 134.

¹⁸⁰ P. Dimeo, *op. cit.*, p. 57.

¹⁸¹ W. Van Wijnendaele, “De gesel van de moderne wielersportbeweging: de doping”, in: *Het Nieuwsblad*, 3 februari 1955, s.p.

¹⁸² Willy, “Maar noem geen namen...”, in: *Humo*, oktober 1960, p. 76-78.

Dit voorbeeld is exemplarisch voor de toenmalige tijdsgeest, waarin antidopingstrijders alleen stonden in een topsportwereld waar een *omerta*-cultuur de norm was. De dopingverhalen die de buitenwereld in eerste instantie bereikten, waren bijna allemaal afkomstig uit de wielersport, de Vlaamse volkssport bij uitstek. In een niet nader genoemd krantenartikel uit 1954 kaartte de auteur in kwestie het dopinggegeven in de wielersport aan. Hij maakte een opsomming van alle producten die volgens hem werden gebruikt. Dergelijke publicaties hadden evenwel een zeer geringe impact. De renners werden niet getraakteerd op een algemene reactie van verontwaardiging, wel integendeel. De sporters in kwestie gebruikten deze informatie als welgekomen extra kennis en in functie van hun wil om nog meer te gaan experimenteren¹⁸³. Dit schrijven, en ook de meeste andere artikels hadden bijgevolg niet het beoogde effect hetwelke ze voor ogen hadden.

2.5 Besluit

De periode voorafgaand aan de jaren zestig van vorige eeuw werd gekenmerkt door een cultuur van tolerantie wat betreft doping, op politiek maar ook op journalistiek en zelfs in grote mate op juridisch vlak. De Belgische casus volgde de internationale trend. Wat betreft doping, vallen er enkel beleidsmaatregelen te ontwaren die de handel en het toedienen van bepaalde prestatiebevorderende middelen verbood. Het gebruik op zich door sporters werd niet gecriminaliseerd. Deze vaststelling laat evenwel niet uitschijnen dat het gebruik van doping enkel endemisch aanwezig was. In veel sporten, waarvan wielrennen het meest populaire en zichtbare voorbeeld is, was het gebruik van geneesmiddelen van velerlei aard schering en inslag. De Twee Wereldoorlog had met de popularisering van amfetamines bij soldaten en piloten de deur opengezet voor een compleet nieuwe dimensie en schaal van middelengebruik bij atleten. De meeste federaties sloten echter de ogen, maar werden bovendien ook niet geholpen door een gebrek aan financiële armslag en door de afwezigheid van een door de overheid gecoördineerde, overkoepelende structuur.

Een gedoogbeleid was eerder de norm. Hier en daar werden de negatieve gevolgen van het gebrek aan inperking van het dopinggegeven stilaan zichtbaarder. Sportartsen gingen wijzen op de gevaren van doping, maar kregen in eerste instantie weinig gehoor. Het sportbeleid van het unitaire België was bovendien nog volop bezig met zijn politieke ontplooiing. De tweetalige sportadministratie NILOS-INEPS had andere prioriteiten dan de dopingthematiek en werd ook niet gekenmerkt door een stabiel sportbeleidsmatig klimaat. Ze bleef echter niet volledig doof voor de waarschuwing vanuit sportmedische hoek. In 1963 werd de studiedienst belast met een onderzoek naar de aard en de omvang van de dopingproblematiek binnen de sport. De opstellers van het daarop volgende rapport ijverden voor een snelle politieke reactie. Ook vanuit de Belgische universitaire wereld steeg vanuit diverse wetenschappelijke deeldisciplines de aandacht voor het dopinggegeven. Doping was niet langer een louter medische aangelegenheid.

De (pioniers)rol van het Internationaal Olympisch Comité in dit politieke bewustwordingsproces was reëel, maar niet zo groot als de organisatie zelf wel eens wil laten uitschijnen. Pas toen het verdacht overlijden van Knud Jensen tijdens de Olympiade in Rome van 1960 eens te meer voor ophef zorgde, werd doping het onderwerp van debat tijdens de IOC-congressen.

---

¹⁸³ J.E. Daele, *op. cit.*, p. 8-10.

Hun bezorgdheid werd niet direct overgenomen door de publieke opinie. Voor sportliefhebbers en journalisten was doping in de meeste gevallen geen punt van grote interesse of algemene verontwaardiging. Men nam niet te veel aanstoot aan het gebruik van stimulerende, restoratieve of andere producten voor, tijdens of na de wedstrijden. Een spannende competitie en de beste die won, dat was alles wat belangrijk was. Of de desbetreffende atleet daarbij al dan niet gebruik maakte van prestatie-bevorderende middelen, dat was niet meer dan een fait-divers.

3. Van de eerste Belgische anti-dopingwet tot de overheveling van doping naar de gemeenschappen (1965-1980)

3.1 Inleiding

Waar veel academici de start van de internationale antidopingstrijd situeren omstreeks 1960 en de dood van Knud Enemark Jensen tijdens de Olympische Zomerspelen van Rome, was het derhalve nog enkele jaren wachten vooraleer meer concrete politieke maatregelen werden uitgevaardigd. Gaandeweg was het gebruik van dopingproducten op internationaal politiek en juridisch vlak geproblematiseerd¹⁸⁴. De bespreking van anderhalf decennium pril dopingbeleid gebeurt volgens hetzelfde stramien als de vorige en de volgende capita. Opnieuw bekijken we de internationale trends, waarna we *af dalen* naar het Belgische en Vlaamse niveau.

De afbakening van dit hoofdstuk gebeurt aan de hand van twee erg belangrijke ijkpunten, nl. de eerste Belgische antidopingwet uit 1965 én de overheveling van doping als bevoegdheid naar de gemeenschappen in 1980. Tot voor die laatste datum is er bijgevolg nog steeds geen sprake van een heus Vlaams dopingbeleid. Doping maakte tot dan deel uit van het federale ministerie van Volksgezondheid, terwijl sport als onderdeel van Cultuur al in 1969 overgeheveld werd naar de gemeenschappen. Hoe het dopingbeleid zich als directe getuige van een versnipperd politiek landschap kon ontwikkelen, vormt als onderzoeksvraag het opzet van de volgende paragrafen.

3.2 De internationale context

A) De Belgische voortrekkersrol binnen de wereldwijde trends

België voerde vanaf 2 april 1965 een antidopingwet in en was daarmee één van de eerste landen in Europa die een dergelijk initiatief tot uitvoer bracht. Spoedig kreeg deze nationale wettelijke verankering navolging in onder meer Frankrijk (1965), Griekenland (1965), Italië (1971) en Turkije (1971)¹⁸⁵. Het feit dat in eerste instantie slechts enkele landen het Belgische voorbeeld volgden, was grotendeels ingegeven door de vrees voor een conflict met de grondwet, waarin niet zelden individuele keuzevrijheid als een grondrecht was ingeschreven. Daarenboven leefde binnen veel naties de idee dat doping een sport-specifieke materie was en dat de beteugeling ervan bijgevolg de bevoegdheid hoorde te zijn van de sportfederaties¹⁸⁶.

---

¹⁸⁴ Cf. ook supra.

¹⁸⁵ M. Kamber en P.E. Mullis, "The Worldwide Fight Against Doping: From the Beginning to the World Anti-Doping Agency", in: *Endocrinology and Metabolism Clinics of North America*, 39 (2010), 1, p. 1.

¹⁸⁶ T.B. van Wimersma Greidanus, F. Stoele en F. Hartgens, "Overzicht", in: F. Hartgens en H. Kuipers (eds.), *Verboden middelen in de sport*, Houten/Diegem, Bohn Stafleu Van Loghum, 2000, p. 4.

Uiteindelijk vallen er drie categorieën van landen te onderscheiden wanneer men het heeft over nationale antidopingpolitiek tijdens de jaren zestig en zeventig van vorige eeuw¹⁸⁷. Een eerste groep wordt gevormd door de net genoemde naties die vrij snel een antidopingwet aannamen en een bewuste antidopingstrategie nastreefden. Een tweede cluster van naties koos vanwege de hierboven geschetste redenen voor een passieve houding. Een derde categorie, waaronder Oost-Duitsland en de Sovjet-Unie, ging in het kader van de Koude Oorlog actief dopingprogramma's op poten zetten en faciliteren. Dopinggebruik tijdens grote sportmanifestaties, en zeker tijdens de Olympische Spelen, was voor hen een alternatieve vorm van oorlog, maar dan met andere wapens¹⁸⁸. Of zoals professor dr. Peter Van Eenoo het als huidig hoofd van het Gentse dopinglaboratorium bondig verwoordt: "de Koude Oorlog in een pil"¹⁸⁹.

B) De houding van de Raad van Europa en hun resolutie tegen doping in de sport

De Raad van Europa had in 1963 al een conventie aangenomen tegen dopinggebruik¹⁹⁰. De onderlinge verdeeldheid bleef niettemin groot. Het was opnieuw wachten tot een persoonlijk drama de nood aan meer samenwerking acuut duidelijk maakte. De Britse wielrenner Tom Simpson zeeg neer tijdens de beklimming van de Mont Ventoux in de Ronde van Frankrijk van 1967. Hij stierf vermoedelijk ten gevolge van een combinatie van de loden hitte, vermoeidheid en het gebruik van alcohol en amfetamines¹⁹¹. Zijn dood werd een symbool in de antidopingstrijd en was de aanleiding voor een debat in het kader van de Raad van Europa. Men had reeds enkele weken voor Simpsons dood een resolutie aangenomen tegen doping¹⁹². Zijn overlijden zorgde echter voor zoveel deining en verontwaardiging dat de Raad van Europa beseftte dat de snelle ratificering ervan geen overbodige luxe zou blijken.

Doping werd in deze resolutie veroordeeld op basis van gezondheidsgronden, de voorbeeldrol van atleten ten opzichte van de jeugd en de onverenigbaarheid van doping met de *geest* van de sport. Het grote belang van dit document lag in het besef dat meer harmonisering op het vlak van doping dringend wenselijk was. Doping werd alsmaar zichtbaarder en men had nood aan duurzame internationale samenwerking¹⁹³. Het dopinggegeven was zeer duidelijk niet langer louter een medisch probleem. Het was integendeel uitgegroeid tot een medische én ethische thematiek¹⁹⁴ die niet stopte aan de landsgrenzen en evenmin bij de grenzen van de sport. Doping was een bedreiging voor de jeugd en voor de volksgezondheid geworden. De nationale regeringen konden zich daarom ook niet meer verstoppen achter het jarenlang verkondigde standpunt dat de sportbonden het voortouw moesten nemen.

---

¹⁸⁷ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 149-150.

¹⁸⁸ T.M. Hunt, *op. cit.*, p. 39.

¹⁸⁹ P. Van Eenoo, *De geschiedenis van de doping(analyse) of het verhaal van de boswachter en de stroper*, Gent, DoCoLab, onuitgegeven powerpointpresentatie, 17 januari 2013, slide nr. 10, raadpleegbaar via: http://www.gentbc.be/files/Geschiedenis_van_doping_print.pdf.

¹⁹⁰ Cf. supra.

¹⁹¹ B. Houlihan, *op. cit.*, titelpagina.

¹⁹² M. Kamber en P.E. Mullis, *op. cit.*, p. 1.

¹⁹³ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 152.

¹⁹⁴ V. Møller, *op. cit.*, p. 42.

C) De initiatieven van het IOC en de moeizame relatie met de eigen Medische Commissie

De dood van Knud Enemark Jensen had het Internationaal Olympisch Comité min of meer wakker geschud. De mogelijke imagoschade werd steeds duidelijker en de druk van buitenaf steeg. Het IOC beseftte dat een passieve houding niet langer een optie was. De eerste, eerder voorzichtige maatregelen die de organisatie tot uitvoer bracht tijdens de vroege jaren zestig van de vorige eeuw kwamen reeds aan bod. Toch waren deze veroordelingen en dreigementen op zich niet voldoende. Het IOC diende een versnelling hoger te schakelen. Dat gebeurde ook. Het in 1961 opgerichte Medische Comité werd in 1967 getransformeerd in een Medische Commissie. De Belgische prins Alexandre de Mérode werd verkozen tot voorzitter en bleef dat liefst drieëndertig jaar lang¹⁹⁵. Het IOC en de Medische Commissie verklaarden al snel dat ze tijdens de Olympische Winter- en Zomerspelen in 1968, in respectievelijk Grenoble en Mexico-City over zouden gaan tot geslachts- en dopingtests¹⁹⁶.

Tijdens die eerste tests werd niemand betrappt. Dit had echter meer te maken met de nog niet op punt staande controleprocedures dan met een mogelijk gewijzigde mentaliteit bij de deelnemende atleten¹⁹⁷. De proefnemingen tijdens de Olympiades in München '72 en Montreal '76 waren al een stuk effectiever. Die progressie was voor een groot deel toe te schrijven aan het onderzoek en de coördinatie van het Olympische dopinglabo door professor Manfred Donike. Deze hoogbegaafde, maar ook excentrieke en eigengereide professor groeide als hoofd van het gerenommeerde Keulens dopinglab uit tot het internationale symbool van de strijd tegen doping¹⁹⁸. Toch bleven de dopinggebruikers Donike en de andere dopingjagers¹⁹⁹ steeds een stap voor. Vooraleer men een min of meer sluitende test had ontwikkeld voor bepaalde middelen, was de dopingindustrie al overgeschakeld op nieuwe, nog niet opspoorbare varianten.

De Medische Commissie coördineerde de Olympische dopingcontroles, maar werd in hun taak niet altijd even goed bijgestaan door de eigen moederorganisatie. IOC-voorzitter Avery Brundage had andere prioriteiten dan de strijd tegen doping. De professionalisering van de Olympische Beweging was in zijn optiek veel belangrijker en ook de hoog oplopende kosten van de tests en de onderzoeken in verhouding tot de beperkte doeltreffendheid ervan, waren voor hem een doorn in het oog²⁰⁰. Brundages opvolger, Lord Killanin, was de antidopingstrijd een stuk meer genegen. Hij noemde doping zelfs "de ergste vijand van de sport"²⁰¹. Desondanks bleef het IOC tot diep in de jaren zeventig een groot stuk van haar verantwoordelijkheid afschuiven op de sportfederaties²⁰². Dit alles maakt dat de pioniersrol op het vlak van antidoping die het Internationaal Olympisch Comité zich toedicht, voor een groot stuk gebaseerd is op een voor hen gunstige interpretatie van de werkelijkheid.

---

¹⁹⁵ P. Dimeo, *op. cit.*, p. 55.

¹⁹⁶ J Todd en T. Todd. *op. cit.*, p. 68-69; L.E. Halchin, "Anti-Doping Policies: The Olympics and Selected Professional Sports", in: C.N. Burns (ed.), *Doping in sports*, New York, Nova Science, 2006, p. 3.

¹⁹⁷ H. Vandeweghe, "Dopingprofessor Donike. 'Ik heb wel eens nachtmerries'", in: *Humo*, 2663 (1991), p. 138.

¹⁹⁸ P. Keysers, *op. cit.*, p. 159-160.

¹⁹⁹ "Dopingjager" is een journalistieke term die vaak gebruikt werd en wordt m.b.t. controleartsen en laboranten die dopingstalen afnemen en controleren. Het gebruik ervan toont het vaak ongenueanceerde karakter aan die de dopingstrijd is gaan aannemen, als een soort morele kruistocht van Goed vs. Kwaad.

²⁰⁰ P. Dimeo, *op. cit.*, pp. 95-116; T.M. Hunt, *op. cit.*, p. 32-33.

²⁰¹ s.n., "Geen kans tegen de hormoon-monsters?", in: *De Gelderlander/De Nieuwe Krant*, 5 juli 1980, s.p.

²⁰² T.M. Hunt, *op. cit.*, p. 41.

D) De reactie van de sportbonden

De sportbonden waren decennialang het mikpunt van kritiek vanwege hun doorgaans lakse houding tegenover dopinggebruik. Ze werden van alle kanten belaagd. De sportartsen vonden dat ze te weinig deden om doping in te perken en verwachtten een inpassing van het dopingverbod in de statuten van de sportbonden. De overheid had lange tijd geopteerd om het dopinggegeven te negeren en de inperking ervan volledig toe te vertrouwen aan de federaties die op zich weinig te winnen hadden bij het inperken van de bewegings- en keuzevrijheid van hun vedetten. Wanneer de druk om politieke maatregelen te nemen toenam, schoof men het eigen gebrek aan maatregelen voor een groot stuk in de schoenen van de bonden. Het klopt dat veel van deze organisaties de opkomende politieke afkeuring van doping met lede ogen aanzagen en dat zij vrij weinig gedaan hebben op dit vlak.

Toch kunnen ze niet met alle zonden van Israël overladen worden wat betreft de groeiende prevalentie van doping bij sporters. Naast het feit dat veel sportbonden op het eerste gezicht niet veel te winnen hadden bij een rigoureuus dopingbeleid, hadden ze ook vaak de financiële middelen niet om de dure controles en onderzoeken te bekostigen²⁰³. Bovendien houdt de kritiek dat ze helemaal niets deden geen steek, al verschilde de houding van deze organisaties sterk van sporttak tot sporttak en van land tot land. Vanaf de tweede helft van de jaren zestig van de 20ste eeuw werd de strijd tegen doping in België eigenlijk op twee fronten gesitueerd. Het gerecht stond, geruggensteund door de nieuwe antidopingwet, in voor de strafrechtelijke vervolging van overtreders. Hierover straks meer. Daarnaast konden de sportbonden boetes en schorsingen opleggen. In de praktijk gebeurde dat niet zo regelmatig²⁰⁴.

Wanneer de bonden uiteindelijk wel overgingen tot het controleren van sporters en voet bij stuk hielden, werden ze in sommige gevallen niet enkel met lof, maar ook met harde kritiek overladen. Toen de Franse wielerkampioen Jacques Anquetil met Luik-Bastenaken-Luik in 1966 zijn eerste grote klassieker won, weigerde hij zich aan de dopingcontrole te onderwerpen. De Belgische Wielerbond volgde dan maar de eigen reglementen en declasseerde Anquetil. De B.W.B. hield voet bij stuk, ondanks de enorme druk vanuit de Franse politiek en pers. De Belgische ministers van Cultuur steunden de wielerbond in hun krachtdadige houding en roemden hun initiatief: *“Daarom is het zo verheugend, dat de B.W.B. de gezondmaking van de sport zelf ter hand heeft genomen. Het is altijd beter dat een organisme zich zelf saneert, dan dat dit van hogerhand moet worden opgelegd.”*²⁰⁵. Uiteindelijk plooidde de *Fédération Internationale de Cyclisme Professionnel* voor de internationale druk en werd Anquetil in ere hersteld. Dit voorbeeld toont aan dat er van harmonisering en gedegen internationale samenwerking nog geen sprake was. Wanneer een bond initiatieven nam in de richting van een dopingbeleid, werd ze zelfs niet altijd gesteund door de eigen internationale federatie.

---

²⁰³ J.M. Dedecker, *interview*, dinsdag 19 maart 2013.

²⁰⁴ K. Van Assche, *op. cit.*, p. 139.

²⁰⁵ *Ibidem*, p. 54-55.

3.3 Het Belgische dopingbeleid (1965-1980)

A) *De Belgische antidopingwet als het resultaat van een lang politiek besluitvormingsproces*

De Belgische antidopingwet van 2 april 1965 was het sluitstuk van een moeizaam en langzaam politiek proces. Men beseftte uiteindelijk dat de desbetreffende sportbonden het dopinggegeven niet alleen de baas konden en nood hadden aan een overkoepelende wet. Vanuit politieke hoek had men de idee verlaten dat doping een louter sport-gerelateerde materie was, mede door de concrete zichtbaarheid van de negatieve uitwassen van een ongereguleerd dopinggebruik: *“Doping is geen private aangelegenheid van elke sportman afzonderlijk; het is een sociaal probleem, derhalve heeft de gemeenschap niet alleen het recht, maar ook de plicht handelend op te treden”*²⁰⁶.

Een eerste wetsvoorstel betreffende doping werd ingediend door de liberale senator Hilaire Lahaye op 17 juni 1964. Hij werd daarbij gesteund door vijf andere senatoren die zijn voorstel mee ondertekenden. Zijn bezorgdheid was vooral ingegeven door *“de bescherming van de gezondheid der wielrenners, daar opwekkende middelen het hart voortijdig verslijten”*²⁰⁷. Het voorstel van de Heer Lahaye bestond uit vier artikels die een verbod op het gebruik en het bezit van stimulerende middelen stipuleerden. Overtreders riskeerden in zijn voorstel een zware gevangenisstraf en/of boete. Zijn ontwerp was evenwel onvoldoende uitgewerkt en werd het mikpunt van een niet-geringe stroom van kritiek over de te enge definiëring en conceptualisering. Immers, enkel de wielersport werd gevisieerd en bovendien werden alleen opwekkende middelen verboden, terwijl er een heel arsenaal aan andere producten werd gebruikt. Het wetsvoorstel werd bijgevolg snel van tafel geveegd. Toch had het één belangrijke verdienste. Het maakte bij veel beleidsvoerders duidelijk dat er dringend afdoende maatregelen getroffen dienden te worden²⁰⁸.

De toenmalige minister van Volksgezondheid en Gezin, CVP-er Joseph Custers, speelde al sinds 1962 met de idee om een antidopingwet te realiseren. Hij nam het initiatief van Lahaye over en dat resulteerde op 2 april 1965 in de Belgische antidopingwet, in de wandelgangen ook wel de wet-Custers genaamd²⁰⁹. Hierin werd een dopingpraktijk gedefinieerd als *“het gebruik van substanties of het aanwenden van middelen met het oog op het kunstmatig opvoeren van het rendement van de atleet die deelneemt aan of zich voorbereidt op een sportcompetitie, wanneer hiervoor schade kan veroorzaakt worden aan zijn fysische of psychische gaafheid”*²¹⁰. Senator Lahaye wou het woord “oneerlijk” toevoegen aan de definitie van dopinggebruik, maar zijn amendement werd niet aangenomen²¹¹.

---

²⁰⁶ W. Luyten, “De anti-dopingsactie”, in: *Sporta*, 19 (1965), 5, p. 85.

²⁰⁷ H. Lahaye, Voorstel van wet waarbij de toediening van opwekkende middelen aan de deelnemers van wielervedstrijden en sportcompetities wordt verboden, 17 juni 1964, memorie van toelichting.

²⁰⁸ K. Van Assche, *op. cit.*, p. 110-112.

²⁰⁹ J. Hueting, “Doping, een vreemd soort voeding”, in: J. Clarijs en G.J. van Ingen Schenau (eds.), *Wielrennen. Een confrontatie tussen de wetenschap en de praktijk van het wielrennen*, Lochem, De Tijdstroom, 1985, p. 156.

²¹⁰ Wet waarbij de dopingpraktijk verboden wordt bij sportcompetities, 2 april 1965, artikel 1.

²¹¹ R. Robberechts, “Senaat besprak ‘doping’ in de sport”, in: *niet nader bepaald krantenartikel*, 25 maart 1965, s.p.

Dit maakt ontegensprekelijk duidelijk dat *het probleem* doping bovenal op louter gezondheidsgronden was gebaseerd. Voor de mogelijk oneerlijke en onethische aspecten van deze praktijk was er blijkbaar nog geen plaats in de Belgische antidopingwet.

Het gebruik van doping werd daarenboven gecriminaliseerd. Voortaan riskeerde men als sporter boetes en zelfs gevangenisstraffen. De onderliggende rationalisering achter dit verbod was van gezondheids-specifieke aard, zoals bovenstaande definiëring van een dopingpraktijk laat uitschijnen. De controle van de naleving van deze wet kwam dan ook onder de bevoegdheid van de minister van Volksgezondheid en Gezin. De organisatie van de tests, de samenwerking met de gerechtelijke instanties, de inrichting van controlelaboratoria en alle andere zaken die hierbij kwamen kijken, vielen onder zijn ministerie²¹².

B) De oprichting van de Antidopingcommissie

De antidopingwet van 2 april 1965 bepaalde daarenboven dat er een antidopingcommissie werd opgericht. De Koning besliste wie er in deze commissie zetelde en hoe de structuur van deze commissie er zou uitzien. Deze werkgroep, “waar geneeskunde, recht en sport elkaar ontmoeten”, werd opgericht binnen het ministerie van Volksgezondheid en Gezin en had tot doel adviezen te formuleren over alles wat enigszins met doping te maken had²¹³. De commissie diende “de draaischijf” van de anti-dopinginspanningen te worden²¹⁴. De installatie van de commissie gebeurde uiteindelijk op 20 april 1966. Voorzitter werd de Heer Marc Châtel, substituut van de Procureur-Generaal bij het Hof van Beroep te Gent. Daarnaast benoemde de Koning afgevaardigden van alle Belgische universiteiten, het BOIC en de voornaamste sportbonden tot lid²¹⁵. In het oog springende namen zijn onder andere die van prof. dr. André De Schaepdryver, prof. dr. Michel Ostyn en dr. Albert Dirix²¹⁶. Haast alle leden waren arts, wat een illustratie is van de medische problematisering van doping.

De toenmalige minister van Volksgezondheid en Gezin, Raphaël Hulpiau, beschouwde de installatie van de antidopingcommissie als een ontegensprekelijke mijlpaal in de geschiedenis van de sport. Tijdens zijn toespraak schuwde hij bijgevolg geen grote woorden: “*De doping in de sport, die sommigen als ‘sportkanker’ betitelen, is meer dan ooit op de voorgrond van de sportactualiteit getreden. [...] De overheid belast met het beveiligen van de volksgezondheid kan niet onverschillig blijven tegenover de buitensporigheden en misbruiken die de wereld van de sportbeoefenaars dreigden te overwoekeren. [...] De regering is vast besloten, met uw hulp, alles in het werk te stellen om de verderfelijke en ondermijnende dopingpraktijk die reeds zoveel slachtoffers heeft gemaakt onder kerngezonde en jeugdige atleten, uit te roeien.*”²¹⁷.

---

²¹² België, *Wet waarbij de dopingpraktijk verboden wordt bij sportcompetities*, 2 april 1965, passim.

²¹³ Ibidem, artikel 3.

²¹⁴ E. De Ridder, “De wetgever stopt de doping”, in: *Sporta*, 19 (1965), 5, p. 84.

²¹⁵ s.n., “De antidopingcommissie werd opgericht”, in: *Sport*, 10 (1967), 4, p. 242-243.

²¹⁶ Cf. bijlage 2 voor de exacte samenstelling van de Belgische antidopingcommissie.

²¹⁷ s.n., “De antidopingcommissie werd opgericht”, in: *Sport*, 10 (1967), 4, p. 244-245.

Binnen deze wat hoogdravende retoriek was er geen plaats voor enige terughoudendheid. Opvallend is dat doping niet enkel op basis van gezondheidsgronden werd veroordeeld door de bevoegde minister. Waar de wet het had over mogelijke fysische of psychologische schade, voegde de Heer Hulpiau daar nog een extra dimensie aan toe: “*De absolute veroordeling van doping is niet alleen het gevolg van de medische overwegingen ten overstaan van het gevaar dat deze praktijk voor de gezondheid oplevert, zij wordt ook ingegeven door de sportethiek en de eerbied voor een aantal algemeen menselijke waarden*²¹⁸”. Waar twee jaar eerder bij de opstelling van de Belgische antidopingwet nog geen plaats kon worden gemaakt om het woord oneerlijk te koppelen aan de dopingthematiek, was doping nu wel duidelijk een medisch én ethisch probleem geworden.

Vanuit politieke hoek toont de antidopingwet en de oprichting van de antidopingcommissie de wil aan om uiteindelijk de noodzakelijke verantwoordelijkheid op te nemen. Een louter passieve houding, waarbij alle initiatief aan de sportbonden overgelaten werd, was niet langer wenselijk, noch haalbaar. Daarvoor vielen er te veel slachtoffers bij wie er aangetoond of vermoed werd dat er doping in het spel was. Het internationale klimaat was ook danig veranderd. De regering kon zich geen verder gezichtsverlies veroorloven door een politiek van desinteresse. Het omslagpunt was totaal van aard. Deze gebeurtenissen symboliseren in feite het eigenlijke startpunt van de Belgische en Vlaamse politieke strijd tegen doping. De harde lijn werd uitgezet en aangehouden: de zogenaamde *sportkanker* moest worden uitgeroeid.

C) De beperkte toepassing van de dopingwet en een evaluatie van de werking van de antidopingcommissie

Er is steeds een duidelijk verschil tussen theorie en praktijk, tussen een wet goedkeuren en haar consequent navolgen. Dat gold ook voor de wettelijke criminalisering van doping²¹⁹. In werkelijkheid hoefden sporters niet te vrezen voor een doemscenario waarin ze met handboeien afgevoerd werden en een tijdje in de gevangenis moesten doorbrengen. De dopingwet is *post-factum* gezien geen onverdeeld succes gebleken en dat had enkele oorzaken:

[1] Doping definiëren is een zeer moeilijke aangelegenheid omdat het een zich actief ontwikkelende thematiek betreft, waarbij rekening moet worden gehouden met een hele rits factoren. Ook de definitie, opgenomen in de Belgische antidopingwet, was allerm minst sluitend. Ze liet ruimte voor interpretatie en bevatte vele achterpoortjes waardoor men als sporter in de meeste gevallen toch vrijuit kon gaan²²⁰. Een van die achterpoortjes was dat het Openbaar Ministerie moest kunnen aantonen dat er een intentie aanwezig was om te doperen. Die component was een noodzakelijkheid om het misdrijf strafrechtelijk te kunnen sanctioneren²²¹.

---

²¹⁸ Ibidem, p. 244.

²¹⁹ J. Hoberman, “Athletes in handcuffs? The criminalization of doping”, in: M.J. McNamee en V. Møller (eds.), *Doping and anti-doping policy in sport : ethical, legal and social perspectives*, Londen, Routledge, 2011, p. 100.

²²⁰ K. Van Assche, *op. cit.*, p. 152.

²²¹ D. Dedecker, *op. cit.*, p. 23-24.

[2] De Belgische antidopingcommissie functioneerde niet altijd naar behoren. Een van haar belangrijkste taken was een advies formuleren met betrekking tot een in de wet van 1965 voorziene lijst van verboden producten. De antidopingcommissie was echter erg verdeeld over de samenstelling van die lijst en kwam zelfs na drie jaar debatteren niet tot een compromis. Bevoegd minister van Volksgezondheid Jozef De Saeger (CVP) durfde op eigen houtje en zonder eensgezindheid binnen de desbetreffende commissie geen beslissing nemen. Hij wachtte op de samenstelling van een nieuwe antidopingcommissie, die finaal pas in 1975 van start ging.

[3] Deels vanwege het hobbelige parcours van de antidopingcommissie was het wachten tot in 1977 vooraleer via Koninklijk Besluit een bij de antidopingwet horende en niet-beperkende lijst van verboden substanties werd goedgekeurd²²². Daarin beriep men zich ook nog eens gedeeltelijk op het Koninklijk Besluit van 1930 betreffende de handel in slaap- en verdovende middelen. Na advies van de Raad van State en de antidopingcommissie breidde men in 1978 de verboden lijst uit aan de hand van een preciezere beschrijving van de verboden substanties. Dit zorgde ervoor dat onduidelijkheid twaalf jaar lang troef was. De rechtbanken bleven tijdens die overbruggingsperiode bevoegd, maar dienden zich steeds te beroepen op het advies van een aantal deskundigen omtrent de schadelijkheid van de producten in kwestie. Die experts konden bovendien grondig van mening verschillen²²³.

[4] De wet werd niet altijd even goed en vakkundig toegepast. Doping was allerminst een prioriteit voor de parketten. De samenwerking tussen de verschillende bevoegde instanties verliep stroef²²⁴.

D) Een versnipperd sportpolitiek landschap tijdens de jaren zeventig van de 20ste eeuw: een Vlaams sportbeleid vs. een Belgisch dopingbeleid

Bij de eerste staats hervorming van 1969-1970 kregen de gemeenschappen culturele autonomie. Ook sport maakte deel uit van het pakket bevoegdheden die overgedragen werd aan de nieuwbakken Vlaamse cultuurgemeenschap. Dit kantelmoment bleek het definitieve einde van de nationale sportadministratie. BLOSO kon voortaan volledig zelfstandig beslissingen nemen, zonder daarbij overleg te moeten plegen met de Franstalige tegenhanger ADEPS. Het startpunt van het Vlaamse sportbeleid was een feit. Hierbij verschoof de focus. Er was op algemeen maatschappelijk vlak sprake van een democratiseringsproces. Die tendens kwam ook tot uiting met betrekking tot sport. Men legde niet langer enkel de nadruk op de elitesporters, maar wou via de "Sport Voor Allen"-promotie zo veel mogelijk mensen aan het sporten krijgen²²⁵.

---

²²² België, *Koninklijk Besluit houdende vaststelling van de lijst van de substanties bedoeld bij de wet van 2 april 1965 waarbij de dopingpraktijk verboden wordt bij sportcompetities*, 22 april 1977.

²²³ België, *Koninklijk Besluit tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 22 april 1977 houdende vaststelling van de lijst van de substanties bedoeld bij de wet van 2 april 1965, waarbij de dopingpraktijk verboden wordt bij sportcompetities*, 14 juni 1978; D. Dedecker, *op. cit.*, p. 24.

²²⁴ J. Hauspie, "Twee snelheden", in: *Sport/Voetbal Magazine*, 11 juli 2001, s.p.

²²⁵ J. Scheerder, P. De Knop, B. Vanreusel en V. De Bosscher, *op. cit.*, p. 27.

Die beleidsschift kwam tot stand in een klimaat van maatschappijkritiek, eigen aan deze periode. Ook de competitiegeest die zo typerend is voor topsport ontsnapte niet aan deze trend. Het breedtesportbeleid was geboren²²⁶. Vlaanderen erfde de gedeeltelijke bevoegdheid over sport van het unitaire België. Het dopingbeleid bleef evenwel een federale bevoegdheid, nog steeds ressorterend onder het ministerie van Volksgezondheid en Gezin. Die spreidstand was deels begrijpelijk, hoe eigenaardig ze ook mag lijken. De overheid had medio de jaren zestig eindelijk zijn verantwoordelijkheid opgenomen met betrekking tot de strijd tegen doping. In het kader daarvan had ze doping gedefinieerd als een bedreiging voor de sport, maar ook voor de bredere samenleving en in het bijzonder voor de jeugd.

Toen Vlaanderen in 1969-1970 culturele autonomie kreeg, was het toentertijd niet voorzien dat de gemeenschappen alsmaar meer bevoegdheden zouden krijgen in de nabije toekomst. Men moest ergens de grens trekken en men opteerde er voor alle cultuur-gerelateerde aangelegenheden over te hevelen. Doping bevond zich onder Volksgezondheid en er werd besloten het daar te laten. De enige taak die de Vlaamse cultuurgemeenschap op dopingvlak uitvoerde, was een bescheiden luik van preventie, waarin sporters gewezen werden op de nefaste effecten en de strafbaarheid van de inname van bepaalde producten²²⁷.

Die opdeling van bevoegdheden was geen goede zaak voor de coherentie van het dopingbeleid. In combinatie met de beperkte uitvoering van de bepalingen uit de Belgische antidopingwet zorgde dit ervoor dat er van een heus dopingbeleid, in de echte zin van het woord, nog geen sprake was²²⁸. Dat doping tijdens de jaren zeventig van de vorige eeuw geen Vlaamse bevoegdheid was, blijkt ook uit de verslagen van de zittingen van de Vlaamse Cultuurraad. Daar kwam de dopingthematiek slechts erg zelden aan bod. Tijdens de tweede zitting werd wel een commissie voor *Jeugdbeleid, Permanente vorming en Sport* ingericht²²⁹. Die commissie had echter duidelijk andere prioriteiten.

Desondanks werd in 1979 op een Bijzondere Zitting van de Cultuurraad een overzicht gegeven van het Vlaamse sportbeleid. Men onderscheidde vier terreinen waar het actie kon ondernemen: hulp aan het verenigingsleven [1], steun aan het gemeentelijk sportbeleid [2], beteugelen van mistoestanden [3] en eigen initiatieven [4]. Binnen die derde categorie was er ook aandacht voor doping. Daarbij kwam men met een vrij nieuwe strategie op de proppen, nl. preventie²³⁰. Voorheen was de gedachte wijdverspreid dat enkel harde maatregelen effectief konden zijn. Zowel op internationaal, als op nationaal vlak leefde de idee dat enkel "het mes in het bot" enigszins kans op slagen had. Nu werd voor het eerst stilgestaan bij de mogelijkheden van voorlichtingscampagnes waarbij op de potentiële gevaren van doping werd gewezen.

---

²²⁶ J. Scheerder, *Spelen op het middenveld. Vrijtijdssport als ontspanning, ontplooiing en ontmoeting*, Tiel, Uitgeverij Lannoo, 2004, p. 39.

²²⁷ Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap, *Bulletin van Vragen en Antwoorden. Zittingen 1975-1976*, Brussel, 20/07/1976, geraadpleegd op: <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/parlementaire/documenten/index.html>>, vraag nr. 14, p. 11.

²²⁸ G. Maebe, *Sport, ethiek en politiek in Vlaanderen (1970-heden). Historische analyse van een bewustwordingsproces*, Gent, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte UGent (onuitgegeven masterscriptie geschiedenis), academiejaar 2011-2012, p. 48.

²²⁹ Ibidem, p. 51.

²³⁰ Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap, *Handelingen. Bijzondere Zittingen 1979*, Brussel, 15/05/1979, geraadpleegd op <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 4, p. 148.

De Cultuurraad meende voorts dat wat betreft de opsporing en bestraffing van doping men het best een beroep kon doen op de hulp van de sportfederaties²³¹.

3.4 De tijdsgeest: de beperkte impact van de kritische confrontatiejournalistiek

Eind jaren zestig van vorige eeuw onderging de sportjournalistiek opnieuw een belangrijke metamorfose. Onder impuls van onder andere Jan Wauters werd een vorm van kritische “confrontatiejournalistiek” de norm. Diverse journalisten wilden zich onderscheiden van hun “te lakse” voorgangers. Beate bewondering maakte plaats voor wantrouwen. Die tendens maakte zich kenbaar binnen een klimaat van algehele maatschappijkritiek. Eens te meer werd sport gezien als een afspiegeling van de samenleving, die bovendien even vatbaar was voor diens aandoeningen zoals bijvoorbeeld corruptie en geweld²³². Ook doping behoorde tot die vermeende uitwassen van de toenmalige maatschappij.

Die meer argwanende en kritische journalistieke houding kwam reeds tot uiting in de verslaggeving over de dood van Tom Simpson tijdens de Ronde van Frankrijk in 1967. Diens dood – waarbij vermoedelijk amfetamines in het spel waren – groeide uit tot hét internationale symbool in de strijd tegen doping. In eerste instantie waren er enkel geruchten en luidde de officiële doodsoorzaak nog “hartstilstand door uitputting”. Journalist Louis Clicteur van Het Laatste Nieuws alludeerde in de krant van de dag na het drama wel al op mogelijk dopinggebruik. Volgens hem zou “*het overlijden van Tom Simpson meer dan ooit het vraagstuk van de doping in de wielersport in de actualiteit brengen*”²³³. De toekomst zou hem gelijk geven, ook al was de uiteindelijke omvang van de impact van Simpsons dood nog veel groter.

Een ander voorbeeld van zo’n journalist die zich beriep op een opmerkelijke blik om de dopingpraktijken aan de kaak te stellen, was Karel Van Assche. Van Assche publiceerde in 1968 onder andere een boekje, “Dossier doping” genaamd, waarin hij op een meedogenloze en vaak ongenueanceerde manier uithaalde naar alles en iedereen die met sport én doping te maken had²³⁴. Opvallend is dat Van Assche dezelfde retoriek overnam die ook in het kader van de antidopingcommissie gebruikt werd. Op een sterk gelijkaardige manier als toenmalig minister van Volksgezondheid en Gezin Raphaël Hulpiau beschreef hij de negatieve uitvloeisels van de sport, waarvan doping als *sociale kwaal* één van de opvallendste was: “*In de wielrennerij lopen zoveel extrasportieve belangen. Veel betrokkenen hebben jarenlang toegekeken hoe de doping de wielersport aanvrat als een dodelijke kankervlek. Niet alleen renners maar vooral die parasieten zijn er de oorzaak van dat de wielersport wordt beschouwd als de dopingsport bij uitstek en dat het publiek de rug keert naar de atleten op de fiets.*”²³⁵.

---

²³¹ Ibidem.

²³² B. Schabregs, *op. cit.*, p. 59-60.

²³³ L. Clicteur, “Drama op de Ventoux in de Tour”, in: *Het Laatste Nieuws*, 14 juli 1967, p. 14.

²³⁴ K. Van Assche, *op. cit.*

²³⁵ Ibidem, p.

De vaststelling dat onder journalisten eenzelfde strategie werd gevolgd als binnen het politieke veld, doet vermoeden dat de mentaliteitsshift met betrekking tot doping totaal was. Dat is evenwel niet een volledig correcte weergave van de werkelijkheid. Niet alle kranten en tijdschriften veroordeelden voortaan unisono dopinggebruikers. De praktijk van dopinggebruik op zich werd doorgaans in een negatief daglicht gesteld, terwijl de sporters die zich inlieten met verboden producten, veeleer als willoos slachtoffer werden beschouwd. Zij waren ten prooi gevallen aan het gecorrumpeerde en door extra-sportieve belangen gedomineerde moderne topsportlandschap. Zeker op het vlak van wielrennen koos de pers én de publieke opinie in veel gevallen nog steeds de kant van de verdachte of betrapte sporter²³⁶.

3.5 Besluit

De internationale dopingstrijd schakelde vanaf de tweede helft van de jaren zestig van de 20ste eeuw een versnelling hoger. Daar waar de politiek decennialang alle verantwoordelijkheid bij de sportbonden had gelegd, was een dergelijke houding niet langer mogelijk. De vele sportdoden, waarvan vermoed werd dat doping hun overlijden had veroorzaakt, vereisten een snelle en daadkrachtige reactie van de regeringen. Het mediatiseren van de sportbeleving had er bovendien voor gezorgd dat erg veel mensen vanuit de huiskamer direct geconfronteerd werden met dergelijke drama's. De imagoschade voor het Internationaal Olympisch Comité werd te groot. Het IOC moest ingrijpen en koos via de oprichting van een Medische Commissie voor een harde politiek van controle en publiekelijke veroordeling. Europa kon niet achterblijven en de Raad van Europa nam een resolutie tegen doping aan.

Het politieke klimaat was definitief omgeslagen, van tolerantie kon eigenlijk geen sprake meer zijn. Doping was buiten de voegen van de sport getreden. Doping werd gepercipieerd als een betreurenswaardige uitwas van de modernisering van de sport, die ook de volksgezondheid in gevaar bracht. Doping was een vorm van *sportkanker* én een *sociale kwaal*. Het was verworden tot een medische en ethische problematiek die met alle mogelijke middelen moest worden uitgeroeid.

Het unitaire België speelde een pioniersrol en ging als een van de eerste landen dopinggebruik criminaliseren. Doping werd veroordeeld op basis van "de morele en lichamelijke bescherming van de sportbeoefenaar²³⁷". Vanwege een aantal oorzaken werd die wet in de praktijk zelden hard gemaakt. Ook de overheveling van sport naar de gemeenschappen ten gevolge van de Eerste Staatshervorming in 1970 zorgde er voor dat een consistent dopingbeleid niet meer dan een utopie was, te meer omdat doping federale materie bleef. De nieuwbakken Nederlandse Cultuurraad had andere prioriteiten dan de strijd tegen doping, bovenal omdat ze er eigenlijk ook niet bevoegd voor was. Toch liet ze niet na om in 1979 een lovenswaardig initiatief te nemen. Ze ging ijveren voor een preventief luik, vorm gegeven door voorlichtingscampagnes, met betrekking tot de gevaren van doping. Die actie stond in schril contrast met de internationale consensus over de wenselijkheid van een repressieve aanpak, waarin controleren en straffen centraal stond.

---

²³⁶ S. Knuts, P. Delheye en D. Vanysacker, *op. cit.*, p. 50.

²³⁷ K. Van Assche, *op. cit.*, p. 154.

De politieke onverdraagzaamheid tegenover prestatie-bevorderende middelen stond min of meer haaks op de houding van de publieke opinie. Het gebruik van verboden producten in de sport was voor de doorsnee Vlaming allerm minst problematisch. Een cultuur van tolerantie was hier nog steeds de norm, alle politieke en journalistieke inspanningen ten spijt. Sterker nog, bij de gewone sportliefhebber kreeg de gedachte vorm dat een gedoogbeleid onder medisch toezicht misschien wel een betere manier zou zijn om het dopinggegeven binnen de perken te houden²³⁸. Het was wachten tot de jaren tachtig van vorige eeuw, toen de kaarten opnieuw grondig dooreen werden geschud vooraleer de Vlaamse dopingstrijd echt van de grond kwam.

---

²³⁸ S. van der Hoek en T. Pieters, *op. cit.*, p. 58.

4. Doping als Vlaamse bevoegdheid: gewrongen tussen federale wetgeving en een Vlaams beleid (1980-1990)

4.1 Inleiding

In de jaren zeventig van de 20ste eeuw was er van een heus Vlaams dopingbeleid nog geen sprake. Dit veranderde in principe in 1980 ten gevolge van de Bijzondere Wet tot Hervorming der Instellingen, een instrument die de Tweede Staatshervorming in goede banen diende te leiden. Naast sport kreeg Vlaanderen ook de bevoegdheid over “de preventieve gezondheidszorg in de sport”. De strijd tegen doping viel evenzeer onder die noemer²³⁹. Het Vlaams dopingbeleid kon schijnbaar eindelijk van start gaan, maar diende zich op het vlak van wetgeving nog steeds te beroepen op de verouderde en gebrekkige Belgische wet uit 1965.

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de ontwikkelingen op antidopingvlak die zich tijdens de jaren tachtig van vorige eeuw ontsponnen. Veel auteurs onderkennen tijdens dit decennium een belangrijk omslagpunt. Talrijke internationale schandalen zorgden er voor dat de aard van de strijd tegen doping én de houding van de publieke opinie fundamenteel wijzigde²⁴⁰. Vlaanderen had nog maar net de beslissingsbevoegdheid over doping bemachtigd, of ze moest al direct het hoofd bieden aan een internationaal veranderd politiek klimaat.

4.2 De internationale context

A) De initiatieven van de Raad van Europa en hun ontwikkeling van een charter (1984) en een resolutie (1989) tegen doping in de sport

De Raad van Europa had altijd al een pioniersrol gespeeld met betrekking tot de strijd tegen doping. In de jaren tachtig van vorige eeuw voegde ze een aantal belangrijke initiatieven toe aan haar reeds lange lijst van verwezenlijkingen. De antidoping resolutie van de Raad van Europa, daterend uit 1967, werd verder ontwikkeld tot een charter tegen doping. Het charter was klaar in 1984, maar had nog steeds geen wettelijke bindende kracht. Het fungeerde louter als een aanbeveling, maar kende ook als intentieverklaring veel succes. Zelfs niet-Europese landen als Canada ondertekenden het document. Het charter genereerde ook de nodige aandacht van een aantal niet-gouvernementele organisaties (NGO's), zoals UNESCO en de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Al die inspanningen ten spijt, werd het internationale dopingbeleid medio jaren tachtig nog altijd gekenmerkt door een gebrek aan harmonisering van de maatregelen en een niet-enthousiaste implementatie van de genomen beslissingen²⁴¹.

---

²³⁹ J. Velaers, *De grondwet en de Raad van State. Afdeling wetgeving*, Antwerpen, Makla, 1999, p. 696.

²⁴⁰ M. Kamber en P.E. Mulis, *op. cit.*, p. 2.

²⁴¹ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 159-162.

Samen met de groeiende prevalentie en zichtbaarheid van doping in de sport groeide daarom onderling de gedachte dat een snelle volgende stap wenselijk was. Op 16 november 1989 was de Internationale Conventie tegen Doping in de Sport²⁴², ontwikkeld in de schoot van de Raad van Europa, een feit. Het was de eerste internationale overeenkomst over doping met legale kracht. Het was daarenboven de *trigger* voor veel landen om meer (financiële) verantwoordelijkheid op te nemen in de strijd tegen dopinggebruik in de sport²⁴³. Het hoofddoel van deze conventie was de harmonisering van alle inspanningen in de strijd tegen doping. De internationale antidopingmaatregelen tijdens de jaren tachtig van de 20ste eeuw zorgden opnieuw voor een extra dimensie. Het belang van de Anti-Doping Conventie op lange termijn is groot. Eindelijk was er onder wereldwijde gouvernementele en zelfs bepaalde niet-gouvernementele organisaties een bepaalde graad van eensgezindheid over de nood aan een meer gemeenschappelijk gecoördineerde aanpak.

De Europese Commissie deelde die groeiende politieke interesse niet echt. Toen er tijdens de tweede helft van de jaren tachtig van de 20ste eeuw steeds meer parlementaire vragen omtrent middelengebruik in de sport kwamen, wentelde de Europese Commissie zijn verantwoordelijkheid grotendeels af door te verwijzen naar de inspanningen van de Europese Raad. Ze minimaliseerde voorts het dopinggegeven door het integraal in de schaduw van de bredere maatschappelijke drugsproblematiek te plaatsen²⁴⁴. Niet alle instanties binnen Europa deelden bijgevolg de quasi veralgemeende trend om het dopinggegeven meer aandacht te geven.

B) De maatregelen van de Medische Commissie van het IOC en de erkenning van de dopinglaboratoria

In 1980 kwam een nieuwe voorzitter aan het roer van het Internationaal Olympisch Comité. De Spanjaard Juan Antonio Samaranch zwaaide voortaan de plak. Hij had evenwel andere prioriteiten dan de strijd tegen doping. Samaranch zette vooral in op de economische en commerciële uitbouw van de Olympische Beweging²⁴⁵. Alles moest daarvoor wijken, in principe ook de werking van de Medische Commissie die nog steeds belast was met de uitvoering van alle Olympische antidopingmaatregelen en die in de ogen van Samaranch een direct gevaar was voor de publieke uitstraling van het Olympisme. De machtsspelletjes die met de oprichting van die commissie in 1967 gepaard gingen, werden onverminderd voortgezet. Medio jaren tachtig leek men slechts heel weinig voortuitgang geboekt te hebben sinds het begin van de dopingtests in 1968²⁴⁶. Toch had het IOC, vaak tegen wil en dank, sedert de jaren zestig van vorige eeuw heel wat lovenswaardige initiatieven genomen.

---

²⁴² Raad van Europa, *Anti-Doping Convention. European Treaty Series (No. 135)*, Straatsburg, 1989, raad-pleegbaar op: <<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=135&CM=8&CL=ENG>>.

²⁴³ M. Kamber, *op. cit.*, p. 4.

²⁴⁴ A. Vermeersch, "The European Union and the fight against doping in sport: on the field or on the sidelines?", in: *Entertainment and Sports Law Journal*, 4 (2006), 1, p. 3.

²⁴⁵ T.M. Hunt, *op. cit.*, p. 135.

²⁴⁶ *Ibidem*, p. 71-75.

Misschien kan een deel van de verklaring hiervoor geboden worden aan de hand van het feit dat het IOC ondanks de afschaffing van het amateurisme toch nog steeds in sterke mate wou inzetten op een ethisch hoogwaardige sport, in de lijn van baron Pierre de Coubertins oorspronkelijke visie²⁴⁷. Een voorbeeld van zo'n initiatief was het wereldwijd labo's te accrediteren met een IOC-label. Het IOC nam die taak in 1983 over van de *International Amateur Athletics Federation* (IAAF) die op dat gebied al heel wat voorbereidend werk had verricht²⁴⁸. Enkel de laboratoria die voldeden aan strenge kwaliteitsvoorwaarden, mochten stalen van Olympische atleten controleren op verboden substanties. Omstreeks 1985 waren er zo'n veertien geaccrediteerde labo's en hun aantal steeg gestaag²⁴⁹. Deze laboratoria hadden wereldwijd de beste reputatie.

Het tot op heden enige erkende antidopinglaboratorium binnen de Benelux is het Gentse DoCoLab, verbonden aan de Universiteit Gent. Het ontstond in 1973 en groeide onder leiding van de illustere professor dr. Michiel Debackere uit tot één van de meest vermaarde laboratoria ter wereld²⁵⁰. Debackere wierp zich op als het symbool van de Vlaamse strijd tegen doping. Zo werd hij onder meer voorzitter van de in 1985 opgerichte Vlaamse Antidopingcommissie²⁵¹. Professor Debackere nam steeds erg duidelijke standpunten in tegen doping, maar vertolkte tegelijkertijd een pioniersrol met betrekking tot de decriminalisering van het gebruik ervan²⁵². Volgens hem waren betrachte topsporters "*geen misdadigers, zij hebben in hun sport een oneerlijke en onethische daad gesteld. Grijp dus in met een sportieve maatregel: de schorsing.*"²⁵³.

C) De impact van de zaak Ben Johnson

De Medische Commissie zette haar werk ondertussen onverminderd voort. Tijdens de Zomerspelen in Los Angeles in 1984 werd een aantal atleten betrapt op het gebruik van verboden middelen. Omdat het niet om grote internationale sterren ging, bleef de door Samaranch zo gevreesde imagoschade grotendeels uit. Dat veranderde evenwel door één positieve plas op de Zomerspelen in Seoel, vier jaar later. De Canadese sprinter Ben Johnson werd betrapt op het gebruik van anabole steroïden na zijn Olympisch goud op de honderd meter. Deze gebeurtenis zou het uitzicht van de internationale strijd tegen doping voorgoed veranderen²⁵⁴. In eerste instantie werd volgens bepaalde bronnen zelfs een doofpotoperatie overwogen. De internationale uitstraling van Johnson was immers enorm, evenals de potentiële blamage voor de Olympische Beweging.

---

²⁴⁷ S. van der Hoek en T. Pieters, *op. cit.*, p. 232-233.

²⁴⁸ D.H. Catlin, K.D. Fitch en A. Ljungqvist, *op. cit.*, p. 101.

²⁴⁹ J Todd en T. Todd. *op. cit.*, p. 84.

²⁵⁰ P. Van Eenoo, *De geschiedenis van de doping(analyse) of het verhaal van de boswachter en de stroper*, Gent, DoCoLab, onuitgegeven powerpointpresentatie, 17 januari 2013, slide nr. 7, raadpleegbaar via: http://www.gentbc.be/files/Geschiedenis_van_doping_print.pdf.

²⁵¹ Over de ontstaanscontext van de Vlaamse antidopingcommissie, cf. infra.

²⁵² Voor meer informatie over de decriminalisering en depenalisering van het dopinggebruik door middel van het decreet Medisch en Ethisch Verantwoord Sporten van 27 maart 1991, cf. infra.

²⁵³ L. Claus, *op. cit.*, p. 6.

²⁵⁴ J. Hoberman, *Doping: de atleet als machine*, p. 37.

De Medische Commissie, met Prins Alexandre de Mérode op kop, weigerde niettemin hierin mee te gaan²⁵⁵. Ben Johnson verloor zijn gouden medaille, en zijn dopingovertreding werd openbaar gemaakt. Meteen was het tot dan toe grootste internationale dopingschandaal uit de sportgeschiedenis een feit²⁵⁶. De diverse media sprongen massaal op de kar en kwamen naar buiten met heel wat meer onfrisse feiten. Samaranch moest onder andere toegeven dat diverse dopinggevallen met de mantel der liefde waren toegedekt “omdat de in hun urine aangetroffen sporen van verboden middelen te gering waren om hen te schorsen²⁵⁷”.

Het Internationale Olympisch Comité moest alle zeilen bijzetten om verdere schade te voorkomen. Een nieuwe krachtdadige maatregel drong zich op, aangezien de strijd opgeven nog veel nefaster zou zijn²⁵⁸. In september 1988, nog voor de sluitingsceremonie van de Olympische Spelen van Seoel, werd het Internationaal Olympisch Charter tegen Doping in de Sport aangenomen²⁵⁹. Dit document fungeerde jarenlang als de referentie in de strijd tegen doping. De eerste aanzet tot dat Olympische antidopingcharter was reeds genomen op de eerste Wereldconferentie over Anti-Doping in Ottawa in juni 1988. Toch was het wachten tot de affaire-Johnson alles in een stroomversnelling plaatste. Het Olympische charter kende sterke gelijkenissen met het charter van de Raad van Europa²⁶⁰.

Die vaststelling toont aan dat alle internationale initiatieven in de strijd tegen doping min of meer convergeerden tegen het einde van de jaren tachtig. Meer harmonisering was ook een noodzakelijkheid aangezien verschillende gebeurtenissen hadden aangetoond dat doping een meer hardnekkige *kwaal* was dan men ooit had kunnen vermoeden.

D) Een Olympisch tweesporenbeleid: controles én preventieve inspanningen

De Olympische beweging zette ondertussen ook sterk in op het preventieve en informatieve luik. Vanaf 1986 publiceerde het IOC in samenwerking met het BOIC op regelmatige basis handleidingen met de titel “Sport zonder doping”. Opvallend is dat er voor de inhoud en de uitgave van de boekjes werd samengewerkt met Janssen Pharmaceutica. De achterliggende idee was dat alle hulp, en dus ook die van de private sector welkom en noodzakelijk was om het dopinggebruik in te dammen. In deze publicaties werd een overzicht gegeven van de wetten en reglementen betreffende het dopinggebruik en de dopingcontrole. Daarnaast werd een duidelijke opsomming gemaakt van alle verboden en alle toegelaten geneesmiddelen, en dat volgens therapeutische klasse. Aan de argumentatie contra dopinggebruik werd weinig tot geen aandacht besteed. Dat was ook niet het opzet van de brochures. De bedoeling was daarentegen wel om een praktisch werkinstrument aan te bieden waarop artsen en sportbegeleiders zich konden baseren²⁶¹.

---

²⁵⁵ P. Keyzers, *op. cit.*, s.p.

²⁵⁶ T.M. Hunt, *op. cit.*, p. 80.

²⁵⁷ P. Keyzers, *op. cit.*, p. 67.

²⁵⁸ J.J. MacAloon, “Doping and Moral Authority: Sport Organizations Today”, in: In: W. Wilson en E. Derse (eds.), *Doping in Elite Sport. The Politics of Drugs in the Olympic Movement*, Champaign, Human Kinetics Publishers, 2001, p. 213.

²⁵⁹ M. Kamber en P.E. Mulis, *op. cit.*, p. 2.

²⁶⁰ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 160.

²⁶¹ Belgisch Olympisch & Interfederaal Comité, *Sport zonder doping*, Beerse, Janssen Pharmaceutica, 1986, p. 9.

Toen men in 1994 al toe was aan de derde versie van de handleiding “Sport zonder doping”, waren er van de eerste twee versies reeds 100 000 exemplaren verspreid²⁶². Prins Alexandre de Mérode verzorgde als voorzitter van de medische commissie van het IOC het voorwoord van de brochures. Hierin besteedde hij toch ook kort aandacht aan de gronden waarop dopinggebruik allerminst kon worden getolereerd. Hij stelde duidelijk dat *“de atleten die zich op dat gevaarlijke pad [dat van doping, red.] begeven, zich blootstellen aan ernstige problemen op het gebied van de gezondheid en de ethiek. Ze zullen niet allen elk gevoel voor morele waarden verliezen, maar brengen ook de sport in het algemeen schade toe.”*²⁶³.

de Mérode deelde ook duidelijk de courante politieke tijdsgeest door dopinggebruik medisch en ethisch te problematiseren. Bovendien linkte hij het middelengebruik in de sport aan de maatschappelijke “geneesmiddelencultus”, waarbij binnen de samenleving de idee leefde dat elk kwaaltje opgelost kon worden door de inname van een geneesmiddel²⁶⁴. Op deze manier rechtvaardigde men in feite de tussenkomst van sport-externe instanties aangezien het dopinggegeven gepercipieerd werd als een thematiek die niet stopte aan de grenzen van de sport én sterke banden had met de bredere problematiek van een algemene en ver doorgedreven maatschappelijke prestatie-ethiek en medicijngebruik.

Journalist Olivier Merlin verwoordde die koppeling van de dopingthematiek aan een algemeen maatschappelijke trend reeds in 1967 op treffende wijze: *“Wij leven in de eeuw van de pil. Iedereen slikt ze: tegen slapeloosheid, zwangerschap, zenuwlijden en verkoudheid. De jongen die examen moet afleggen doet het. De chauffeur die nog even naar huis wil ook. De een vindt heil en zegen bij de pil, de ander krijgt er een maagzweer van. De laatste tientallen jaren heeft de pil er een nieuw soort gebruikers bij gekregen. Dat zijn de sportlieden, de mensen die topprestaties eisen van hun lichaam. Ze zijn de gezonde gebruikers geworden van de pil, die voor zieke mensen bedoeld is.”*²⁶⁵.

---

²⁶² Belga, “‘Sport zonder doping’ weer up-to-date gemaakt”, in: *Het Belang van Limburg*, 24 maart 1994, p. 21.

²⁶³ Ibidem, p. 5.

²⁶⁴ Belgisch Olympisch Interfederaal Comité, *Sport zonder doping*, Beerse, Janssen Pharmaceutica, 1990, p. 4.

²⁶⁵ O. Merlin, “Is doping de dood van de sport?”, in: *niet nader bepaalde krant*, 26 augustus 1967, s.p.

4.3 Het Vlaamse dopingbeleid tijdens de jaren tachtig van de 20ste eeuw

A) Een moeizame start voor het Vlaamse dopingbeleid vanwege het ontbreken van een globaal sportbeleid

Volgens kersvers Vlaams Gemeenschapsminister van Volksgezondheid Roger De Wulf (SP) kon er na de staatshervorming van 1980 geen twijfel meer over bestaan dat *“de problematiek van doping in de sport volledig onder de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap valt”*²⁶⁶. In eerste instantie moest de Vlaamse Executieve als voorloper van de Vlaamse Regering wel wachten op het fiat van het Overlegcomité regering-Executieve vooraleer ze initiatieven op dit domein kon lanceren²⁶⁷. Een bevoegdheidsbetwisting lag hiervan aan de basis. De Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 schiep immers geen onweerlegbare duidelijkheid over wie nu verantwoordelijk was voor de medische sportcontrole, waartoe doping behoorde. De Nationale Overheid beweerde initieel dat ze bevoegd bleef voor de samenstelling en wijziging van de lijst van verboden middelen, maar tegelijkertijd stond de Belgische antidopingcommissie al sinds 1979 op non-actief²⁶⁸.

Een snelle oplossing was wenselijk, te meer omdat de dopingthematiek zich volgens minister De Wulf razendsnel verder ontwikkelde: *“Het feit dat dopingsgebruik zich niet meer beperkt tot competitiesport maar ook in niet competitieve sporten doordringt maakt ingrijpen des te noodzakelijker”*²⁶⁹. Toch was het meer dan vier jaar wachten vooraleer er duidelijkheid kwam. Zo lang kon Vlaanderen ook geen concrete maatregelen ten uitvoer brengen met betrekking tot doping²⁷⁰. Ondanks de bevestiging dat doping onder de verantwoordelijkheid van de gemeenschappen viel, werd er evenwel nog geen einde gesteld aan de politieke versnippering van het sportbeleid dat zo kenmerkend was voor de jaren zeventig van vorige eeuw. Het dopingbeleid was als sportgeneeskundige materie een gemeenschapsbevoegdheid geworden. De controle hiervan was toevertrouwd aan de gemeenschapsminister van Volksgezondheid, terwijl sport zelf niettemin onder het bewind van de gemeenschapsminister van Cultuur bleef vertoeven.

Die nieuwe spreidstand zorgde voor wat wrevel, zowel in de Vlaamse Raad als binnen de Vlaamse Executieve. Toen Vlaams gemeenschapsminister van Cultuur Patrick Dewael (PVV) in 1986 zijn beleidsnota “Sport” voorstelde, werd hij het mikpunt van kritiek vanuit de oppositiebanken omwille van het feit dat er volgens hen *“geen zinnig woord werd gezegd over: medische begeleiding in de sport; de strijd tegen het geweld in én rond de sport; de strijd tegen de doping én de strijd over overcommercialisering”*²⁷¹.

---

²⁶⁶ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1983-1984*, Brussel, 17/05/1984, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 25, p. 1056-1062.

²⁶⁷ Ibidem.

²⁶⁸ R. De Wulf, “Beleidsnota. Een vernieuwd Vlaams gezondheidsbeleid”, in: *Vlaamse Raad. Zittingen 1984-1985*, Brussel, 06/12/1984, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, stuk 294, nr. 1, p. 5-6.

²⁶⁹ Ibidem, p. 6.

²⁷⁰ Ibidem, p. 5-6.

²⁷¹ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1985-1986*, Brussel, 20/06/1986, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 26, p. 777-779.

Patrick Dewael kon niet anders dan deze opmerking beamen, maar verdedigde zich door te stellen dat bovengenoemde materies niet onder zijn verantwoordelijkheid vielen. Snel en degelijk overleg hierover met de andere ministers was volgens hem zeker wenselijk²⁷².

Toen na de Derde Staatshervorming van 1988 ook het onderwijs een gemeenschapsbevoegdheid werd²⁷³, werd de verbrokkeling van het sportbeleid onder de verschillende ministeries zo mogelijk nog opvallender. Schoolsport ressorteerde van nu af aan onder het Vlaams gemeenschapsministerie van Onderwijs, terwijl ook de ministeries van Cultuur en Volksgezondheid bevoegd bleven voor respectievelijk sport en doping. Het noopte PVV'er Octaaf Van den Broeck als lid van de Vlaamse Raad tot een interpellatie over de mogelijke nefaste gevolgen van dit gebrek aan coherentie voor de internationale uitstraling van het Vlaamse sportbeleid²⁷⁴.

Al snel werd duidelijk dat men vanuit de Vlaamse Executieve – ondanks de interne bevoegdheidsverdeling – werk moest maken van meer coördinatie tussen de verschillende ministeries. Tijdens de regeringsverklaring van de nieuwe Executieve (1988-1992) werd aandacht besteed aan de uitvoering van een globaal sportbeleid dat alle sport-gerelateerde kwesties diende te overkoepelen²⁷⁵. In de praktijk kwam dit niet altijd tot uiting, maar het was wel degelijk de eerste aanzet tot de realisatie van een eigen Vlaams ministerie voor Sport, waar het uiteindelijk toch nog zo'n tien jaar op wachten was.

B) De oprichting en werking van de Vlaamse antidopingcommissie

In 1984 waren er heel wat interpellaties in de Vlaamse Raad omtrent het dopinggegeven. Vooral Jan Caudron van de Volksunie toonde zich erg begaan met deze thematiek. Opvallend is dat er onder meerderheid en oppositie een vrij algemene consensus bestond over de noodzaak aan dringende en harde maatregelen. Hoezeer minister Roger De Wulf ook gevolg wou geven aan de vragen en voorstellen van Jan Caudron en anderen, hij bleef aan handen en voeten gebonden zolang het Overlegcomité tussen de regering en de Vlaamse Executieve zich niet uitsprak over de bevoegdheidsbetwisting. Uiteindelijk werd tegen het einde van 1984 duidelijk dat zowel Vlaanderen, als ook de andere gemeenschappen, de bevoegdheid hadden over de strijd tegen doping. Vanuit politieke hoek ging men met de steun van de oppositie en bij besluit van de Executieve van 21 februari 1985 over tot de oprichting van een Vlaamse Antidopingcommissie²⁷⁶.

---

²⁷² Ibidem, p. 794.

²⁷³ D. De Laeter e.a., *Sociaal - cultureel en educatief werk. Het beleid in Vlaanderen. Een wegwijzer*, Mechelen, Kluwer, 2008, p. 48.

²⁷⁴ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1989-1990*, Brussel, 14/12/1989, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 18, p. 553.

²⁷⁵ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1988-1989*, Brussel, 16/02/1989, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 21, p. 573.

²⁷⁶ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1988-1989*, Brussel, 20/04/1989, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 31, p. 870.

Deze verving de Belgische commissie, die zoals reeds vermeld sinds 1979 op non-actief stond²⁷⁷. Er werd beslist dat om de vier jaar zou overgegaan worden tot de wedersamenstelling van de commissie²⁷⁸. De kerntaak van de Vlaamse Antidopingcommissie verschilde in essentie niet (veel) van die van zijn Belgische voorganger. Kort gesteld verwachtte de Gemeenschapsminister van Volksgezondheid advies omtrent alle aspecten die bij dopinggebruik in de sport kwamen kijken. Die raadgeving spitste zich voornamelijk toe op vier domeinen²⁷⁹:

[1] De verboden lijst van producten en substanties die de prestaties “kunstmatig opdrijven”. Die lijst werd uiteindelijk in het voorjaar van 1987 goedgekeurd en verving de federale lijst die zo’n tien jaar eerder na een erg lang en moeizaam traject tot stand was gekomen²⁸⁰.

[2] Alles wat met de controles te maken had, gaande van de randvoorwaarden voor de urinetests, over de uitvoering ervan tot de infrastructuur en procedures van de erkende laboratoria. Vanaf 28 februari 1987 startte de antidopingcommissie, als onderdeel van de Vlaamse Gemeenschap, met dopingcontroles. Dat was voorheen een taak die quasi enkel door (sommige van) de sportfederaties en met wisselend enthousiasme werd uitgevoerd²⁸¹.

[3] Als een soort ideeënfabriek werd er van de antidopingcommissie een actieve inbreng verwacht over hoe het dopinggebruik in de sport het best bestreden kon worden.

[4] De uitvoering van het preventieve luik van het dopingbeleid. De antidopingcommissie stond in voor de coördinatie van de voorlichtingscampagnes – onder de slogans “Zonder doping raak je verder” en “Doping Negatief” – die eenieder die enigszins met sport te maken had, dienden te bereiken. De commissie mocht immers niet alleen “anti” zijn, maar moest ook wijzen op het feit dat er alternatieven voorhanden waren en dat dopinggebruik desbetreffend geen noodzakelijkheid was om goede resultaten te halen²⁸².

Na een reeks nieuwe dopingschandalen tijdens de jaren 1986 en 1987 kwam er vanuit de Vlaamse Raad de nodige kritiek op de werking van de Vlaamse Antidopingcommissie²⁸³. Men vroeg zich af wat de concrete verwezenlijkingen van de commissie waren en hoe het kwam dat ondanks al de inspanningen, de omvang van het dopinggebruik in Vlaanderen steeds groter werd. De Vlaamse geschreven pers had immers met een aantal spraakmakende reportages aangetoond dat het gebruik van verboden middelen zowel binnen als buiten de grenzen van de topsport hoog tij vierde. Indien de Vlaamse Executieve op de ingeslagen weg van verregaande repressie en preventie wou doorgaan, diende men bijgevolg extra financiële middelen vrij te maken voor de strijd tegen doping.

---

²⁷⁷ U. Claeys, *Sport- en ...*, Leuven, Davidsfonds, 1986, p. 104.

²⁷⁸ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1988-1989*, Brussel, 30/05/1989, geraadpleegd via <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 35, p. 1014.

²⁷⁹ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1988-1989*, Brussel, 20/04/1989, geraadpleegd via <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 31, p. 870.

²⁸⁰ cf. supra.

²⁸¹ P. Ghelen, H. Cooman en N. Barette, “Medisch verantwoorde sportbeoefening”, in: P. De Knop, J. Scheerder en H. Ponnet (eds.), *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume I: trends, visies, cases en cijfers*, Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainersschool, 2006, p. 136.

²⁸² Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1984-1985*, Brussel, 24/01/1985, geraadpleegd via <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 14, p. 446.

²⁸³ cf. o.a. Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1986-1987*, Brussel, 08/01/1987, geraadpleegd via <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 12, p. 389.

Dat gebeurde ook. Binnen de tak Volksgezondheid van de begroting van de Vlaamse Executieve kwamen er financiën vrij door de verregaande sanering op het vlak van de tuberculosebestrijding. Dat extra geld werd frappant genoeg besteed aan twee totaal verschillende thematieken, die door de naamkeuze en bijhorende politieke perceptie vreemd genoeg verregaande gelijkenissen werden toegedicht, nl. de strijd tegen de verschrikkelijke ziekte kanker én de *fictieve* “sportkanker”, nl. doping in de sport²⁸⁴. Extra en meer doorgedreven controles slopten het grootste deel van het verhoogde budget op.

C) De medische en ethische problematisering van doping en de atleet als dwangmatig slachtoffer

De eerste jaren van het Vlaamse dopingbeleid liepen dus niet over rozen. Vlaanderen diende verschillende moeilijkheden te overwinnen. Eerst was er de bevoegdheidsbetwisting die vele jaren bleef aanslepen en elk beleidsinitiatief in de kiem smoorde. Daarna botste men op een gebrek aan een globaal sportbeleid en voldoende structureel-financiële middelen. Ondertussen stond de dopingthematiek niet stil en bleek ze actueler dan ooit. Vlaanderen moest het dopinggegeven dringend conceptualiseren en duidelijk maken waarom een beleid van tolerantie onmogelijk was. Bij één van de pittige dopingdebatten in de Vlaamse Raad werd de geroemde en hierboven reeds aangehaalde professor Manfred Donike geciteerd: “*Doping blijft uit ethische maar vooral uit medische overwegingen altijd onaanvaardbaar.*”²⁸⁵.

Doping bleef in de eerste plaats een sportmedisch probleem dat desbetreffend ondergebracht moest worden onder Volksgezondheid, maar als sportthematiek ook opvallende raakvlakken had met het domein Cultuur. Daarnaast werd de link met de sportethiek niet uit de weg gegaan. Men percipieerde doping als één van de vele uitwassen van de sport, naast onder andere geweld en misbruik van jongeren. Er moest uiteraard ook een reden zijn voor het feit dat doping aan een dergelijke opmars bezig was en alomtegenwoordig leek. Enkele *zondebokken* waren snel gevonden in de hoedanigheid van gewetenloze sportartsen, de onwil van de meeste federaties om iets aan deze problematiek te doen en de commercialisering die aan een opmars bezig was binnen de sportwereld²⁸⁶.

Frappant is dat de politieke wereld - in navolging van de media – de sporter zelf slechts erg weinig verantwoordelijkheid toedichtte: “*De minst schuldige is meestal de atleet zelf die gemanipuleerd wordt en die zich verplicht voelt zich te drogeren vrezend anders niet mee te kunnen.*”²⁸⁷. Het in deel twee van deze eindverhandeling geciteerde dwangargument doet hier voor het eerst zijn intrede. De atleten beschouwde men als slachtoffers van een genadeloze, over-gecommercialiseerde en door verschillende excessen gecorrumpeerde topsportwereld waarin het gebruik van verboden middelen een noodzakelijkheid was geworden voor succes.

---

²⁸⁴ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1985-1986*, Brussel, 19/06/1986, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 23, p. 656.

²⁸⁵ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1983-1984*, Brussel, 17/05/1984, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 25, p. 1056.

²⁸⁶ *Ibidem*, p. 1056-1062.

²⁸⁷ *Ibidem*, p. 1058.

D) Een Belgische dopingwetgeving met twee snelheden en de onhaalbaarheid van een Vlaams instituut voor dopingbestrijding

Met de goedkeuring van de eigen verboden lijst in 1987 had Vlaanderen definitief aangegeven dat het zijn eigen weg wou gaan in de strijd tegen doping. De Belgische antidopingwet uit 1965 bleef dan wel nog van kracht, het leek een kwestie van tijd vooraleer Vlaanderen met een eigen decreet ook dat wetgevend instrument zou opheffen. De totstandkoming van de Vlaamse verboden lijst en bij uitbreiding de hele overheveling van de dopingbevoegdheid naar de gemeenschappen veroorzaakten echter een onbedoeld neveneffect: een Belgische dopingwetgeving met twee snelheden. De Vlaamse Gemeenschap had zijn eigen verboden lijst, terwijl de Franse Gemeenschap nog rekende op de Belgische verboden lijst uit 1977²⁸⁸.

Die situatie kon in principe voor enkele tragikomische situaties zorgen, waarbij atleten met het gebruik van een bepaald product in Wallonië perfect legaal bezig waren, terwijl ze in Vlaanderen vervolging riskeerden voor een eventuele dopinginbreuk. Die onduidelijke situatie veroorzaakte heel wat wrevel bij sporters die afhankelijk van waar ze aan een wedstrijd deelnamen, dienden te controleren of ze geen verboden middel namen. Bevoegd Vlaams gemeenschapsminister van Volksgezondheid Hugo Weckx (CVP) was zich toentertijd bewust van die problematiek, maar stelde dat het een niet te vermijden gevolg was van de bevoegdheidsopdelingen door de staatshervormingen en dat het niet zijn fout was dat de Franse Gemeenschap blijkbaar geen prioriteit maakte van de antidopingstrijd²⁸⁹.

Volgens ex-nationaal judobondscoach Jean-Marie Dedecker was het verschil tussen het Vlaamse en Waalse dopingbeleid tijdens de jaren tachtig in sterke mate zichtbaar: *“In Wallonië kon je doen wat je wilde, ook in andere sporten. Ik herinner mij heel goed als er atleten waren en je wil naar de Olympische Spelen gaan en het was in gewichtheffen of in die krachtsporten dan organiseerde men een Belgisch Kampioenschap in Charleroi, men dopeerde zoveel of dat men goesting had en men vestigde de minimum om naar de Wereldkampioenschappen of Olympische Spelen te gaan. Terwijl men dat in Vlaanderen op deze momenten wel niet kon. Ik zat met een nationale ploeg en ik kon de Walen niet laten controleren. Ik kon alleen de Vlamingen laten controleren. En om dan de nationale ploeg te laten controleren, liet ik ze komen naar de nationale training in Brussel. Dan was het ook Vlaanderen niet die daar bevoegd was. Dat was het Olympisch Comité die daar bevoegd was.”*²⁹⁰.

Hoewel de uitspraken van Jean-Marie Dedecker natuurlijk deels in een communautair perspectief moeten worden geplaatst, doet men de waarheid geen geweld aan door te stellen dat het dopingbeleid tijdens de jaren tachtig van de 20ste eeuw in Wallonië veel minder goed geregeld was dan in Vlaanderen. Maar ook Vlaanderen had naast de net geschetste moeilijkheden, nog een andere zwak punt. Atleten konden immers in principe door drie verschillende instanties gecontroleerd worden: het gerecht, de antidopingcommissie en de bevoegde sportbond²⁹¹.

²⁸⁸ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1988-1989*, Brussel, 20/04/1989, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 31, p. 868.

²⁸⁹ Ibidem, p. 868-870.

²⁹⁰ J.M. Dedecker, *interview*, dinsdag 19 maart 2013.

²⁹¹ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1986-1987*, Brussel, 8/01/1987, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 12, p. 387-388.

Die vaststelling laat uitschijnen dat er ook binnen het Vlaamse dopingbeleid sprake was van diverse handelwijzen. Elke sportbond kon min of meer zijn eigen dopingkoers varen. Een atleet kon daarenboven in principe op dezelfde dag door drie verschillende organisaties getest worden, wat op zich duidelijk maakt dat er op het vlak van de harmonisering van het Vlaamse dopingbeleid nog heel wat werk op tafel lag. Toenmalig CVP-er Johan Van Hecke luidde in de Vlaamse Raad de alarmbel en pleitte voor de oprichting van een heus Vlaams instituut voor dopingbestrijding – in se een voorloper van het huidige NADO Vlaanderen – die de coördinatie van de controles op zich zou kunnen nemen²⁹². Zo'n instituut kwam er niet, deels door de financiële onhaalbaarheid, deels omdat de tijd er klaarblijkelijk nog niet rijp voor was.

Gemeenschapsminister voor Volksgezondheid Jan Lenssens (CVP) verdedigde zich op deze kritiek en drukte interpellant Van Hecke op het hart dat de situatie zeker niet zo erg was als hij ze voorstelde. Volgens de minister was er verregaande communicatie vanuit de Vlaamse Executieve, en dat met de sportbonden én de parketten. Dat er derhalve verloren inspanningen werden gedaan of dubbele controles uitgevoerd, was een zeldzaamheid. De coördinatie van het Vlaamse dopingbeleid was verre van perfect, maar het ging volgens de minister wel de goeie richting uit²⁹³.

E) Een mogelijke oplossing voor de dopingproblematiek: het decreetvoorstel van Blanpain en de daarin opgenomen depenalisering van het dopinggebruik

Nu Vlaanderen zijn eigen verboden lijst had, begon men ook na te gaan hoe men de verouderde Belgische antidopingwet uit 1965 kon aanpassen, uitbreiden en verbeteren. Vermeldenswaardig in dit geval was het decreetvoorstel van de heer Roger Blanpain “houdende de bestrijding van de doping in de sport”²⁹⁴. Als lid van de Vlaamse Raad voor de Volksunie-fractie legde hij een voorstel op tafel dat duidelijk een koerswijziging inhield ten opzichte van het Belgische dopingbeleid uit de jaren zestig en zeventig van vorige eeuw. Men besepte meer dan ooit dat de criminalisering van dopinggebruik geen toekomst had, de gedesinteresseerde houding van de parketten indachtig. In plaats daarvan riskeerden betrapte sporters in zijn voorstel schorsingen, met verzwarende bij recidive. Een overtreding van een sportregel resulteerde bijgevolg in een sport-specifieke straf. Personen die als wedstrijdorganisator, verzorger, sportarts of in een andere hoedanigheid doping verspreidden of faciliteerden, riskeerden evenwel nog steeds strafrechtelijke vervolging²⁹⁵.

Het decreetvoorstel van Roger Blanpain werd niet onmiddellijk aangenomen. Het vormde echter wel deels de basis voor het verdere overleg – binnen de commissies en er buiten – over de verdere inspanningen met betrekking tot het Vlaamse dopingbeleid. Het was uiteindelijk wachten tot 1991 vooraleer het Vlaamse decreet betreffende de medisch verantwoorde sportbeoefening de Belgische antidopingwet uit 1965 ophief.

---

²⁹² Ibidem, p. 388.

²⁹³ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1986-1987*, Brussel, 26/03/1987, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 24, p. 822-823.

²⁹⁴ R. Blanpain, “Voorstel van decreet houdende bestrijding van de doping in de sport”, in: *Vlaamse Raad. Zittingen 1988-1989*, Brussel, 09/11/1988, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, stuk 157, nr. 1, p. 232-239.

²⁹⁵ Ibidem.

4.4 De tijdgeest: sport en doping in het oog van de maatschappijkritische storm

Een economische crisis sloeg zwaar om zich heen tijdens de jaren tachtig van vorige eeuw. Zoals steeds bij periodes van negatieve conjunctuur, werd er ook nu gezocht naar oorzaken en was er sprake van een radicalisering van het politieke denken. Extreem links meende – niet verwonderlijk – dat het kapitalisme verantwoordelijk was voor het economische reces én de verschillende uitwassen binnen de moderne sport. Doping was, naast bijvoorbeeld ook de transfermarkt, slechts één van de vele excessen. Ook in Vlaanderen leefde die gedachte in bepaalde mate. De maatschappijkritische uitgeverij Kritak wijdde in 1980 een publicatie aan de relatie tussen sport en maatschappij²⁹⁶ en had daarbij ook oog voor de dopingthematiek²⁹⁷. Daarin werd resoluut gesteld dat niet alleen wielrennen, maar “alle geldsporten” waren “aangetast” door dopinggebruik²⁹⁸.

Ook vanuit academische hoek probeerde men ondertussen om via vulgariserende publicaties het Vlaamse volk te sensibiliseren en te waarschuwen voor de gevaren van het gebruik van stimulerende middelen. Professor sportsociologie van de KU Leuven dr. Urbain Claeys nam op zijn beurt het taalgebruik en de argumentatie van de politieke wereld over. Ook wat hem betreft was er medio de jaren tachtig van de 20ste eeuw sprake van een medische én ethische problematisering van het dopinggegeven: *“Toch zijn er sportongevallen met dodelijke afloop die aan het gebruik van doping worden toegeschreven. [...] Daarenboven vervalst het gebruik van doping de competitie en dat is in de sport onaanvaardbaar.”*²⁹⁹.

4.5 Besluit

Het Vlaamse dopingbeleid had tijdens het eerste decennium van zijn bevoegdheidsmacht heel wat klippen te overwinnen. Het duurde ruim vier jaar vooraleer duidelijk werd dat de gemeenschappen wel degelijk bevoegd waren voor de strijd tegen doping in de sport. Daarna probeerde men snel via allerlei initiatieven het hoofd te bieden aan de in prevalentie toenemende dopingproblematiek. Een eigen Vlaamse antidopingcommissie werd opgericht en spoedig was ook een afzonderlijke verboden lijst een feit. Vlaanderen werd ondertussen niet geholpen vanwege de versnippering van het sportbeleid, wat een globale aanpak erg bemoeilijkte. Doping resulteerde als sportmedische kwestie onder het ministerie van Volksgezondheid, terwijl ook verschillende andere ministeries verantwoordelijk bleven voor diverse andere aspecten van de sportbeleving.

Vlaanderen schakelde ondanks alle perikelen een versnelling hoger en dat terwijl Wallonië bleef rekenen op de restanten van het Belgische beleid. Dat tweesporenbeleid bemoeilijkte het Belgische topsportlandschap. Ook de harmonisering van het Vlaamse dopingbeleid baarde ondertussen zorgen. Verschillende instanties bleven bevoegd om controles uit te voeren, terwijl de roep om meer coördinatie steeds luider werd. Voor een Vlaams instituut voor dopingbestrijding – waar hier en daar voor geopperd werd – was het evenwel nog te vroeg.

---

²⁹⁶ L. De Haes (ed.), *Het hoofd, de benen en het geld. Sport en maatschappij*, Leuven, Kritak, 1980, 260 p.

²⁹⁷ P.M.M. Nijs, “Doping in de topsport: op weg naar de catastrofe?”, in: *ibidem*, p. 143-175.

²⁹⁸ *Ibidem*, p. 168.

²⁹⁹ U. Claeys, *op. cit.*, p. 102.

Wereldwijd werd die wens voor meer coherentie gedeeld. Sport kent immers geen nationale of gemeenschapsgrenzen. Verregaande samenwerking leek meer en meer een directe noodzakelijkheid in de nabije toekomst.

De Raad van Europa en het Internationaal Olympisch Comité kwamen elk met hun eigen initiatieven op de proppen, die uiteindelijk wel grotendeels op elkaar waren gebaseerd. De Antidopingconventie van de Raad van Europa (1989) en het Internationaal Olympisch Charter tegen doping (1988) waren lovenswaardige acties, maar konden niet verhinderen dat er anno 1989 liefst 37 verschillende antidopinglijsten in voege waren en dat naargelang land, sportbond en federatie³⁰⁰.

Al deze acties tonen aan dat dopinggebruik bij sporters als steeds problematischer werd beschouwd. In de debatten van de Vlaamse Raad werd duidelijk dat er een consensus was omtrent het feit dat doping vanuit zowel medisch als ethisch oogpunt onaanvaardbaar was. Men zocht desbetreffend naar oorzaken waarom de dopingproblematiek zo wild om zich heen greep en tegelijk onuitroeibaar leek. Niet alleen vanuit linkse hoek werd gewezen op de commercialisering en het toegenomen belang van winnen binnen de moderne prestatiecultuur van topsport. Vreemd genoeg volgde de politiek de quasi veralgemeende trend van binnen de media uit de jaren zeventig om de betrapte sporters vaak niet als dader, maar als slachtoffer af te schilderen. Een sporter kon in het huidige klimaat haast niet anders dan naar de verboden middelen te grijpen om succes te hebben. Het dwangargument tegen doping deed zijn intrede.

De situatie leek onhoudbaar en de grote internationale dopingzaak rond de Canadese sprinter Ben Johnson op de Olympische Zomerspelen van Seoel in 1988 verhitte verder de gemoederen. De *dopingplaag* bleef ondanks alle maatregelen duchtig verder *woekeren*. Doping was tegen het einde van de jaren tachtig van de 20ste eeuw in de perceptie van de internationale beleidsvoerders uitgegroeid tot een van de grootste bedreigingen voor de sport. De jaren negentig dienden zich aan als een periode van buigen of barsten wat betreft de internationale strijd tegen de *sportkanker* doping. De ingeslagen weg van harde nultolerantie was uitgestippeld en het leek binnen de toenmalige tijdsgeest vrijwel onmogelijk om nog van koers te wijzigen.

---

³⁰⁰ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1988-1989*, Brussel, 20/04/1989, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 31, p. 868.

5. Vlaanderen als actieve medespeler binnen de doorgedreven harmonisering van het internationale dopingbeleid (1990-2000)

5.1 Inleiding

Een aantal gebeurtenissen en de daarop volgende politieke initiatieven hadden tijdens de jaren tachtig van vorige eeuw aangetoond dat er een quasi veralgemeende consensus bestond over de medische en ethische problematisering van dopinggebruik bij topsporters én over de noodzaak om via meer internationale samenwerking het hoofd te bieden aan deze thematiek. De jaren negentig vormden het heuse startpunt van de meer geharmoniseerde internationale strijd tegen doping. De gebeurtenissen tijdens de Ronde van Frankrijk in 1998 waren de directe aanleiding voor de oprichting van het Wereld Anti-Doping Agentschap (WADA)³⁰¹, een organisatie die de internationale sportfederaties en de nationale regeringen samenbracht en de strategie ging uittekenen voor de wereldwijde campagne tegen doping van de komende decennia.

Vlaanderen speelde een opmerkelijke rol binnen het omwentelingsgezinde antidopingklimaat van de *nineties*. Ze stond niet alleen op de eerste rij bij de installatie van WADA, maar creëerde al in 1991 een wetgevend kader rond het hele concept van medisch verantwoord sporten³⁰². Het Vlaamse sportbeleid in zijn geheel kende een remonte gedurende de jaren negentig, waarbij alle sportgerelateerde aspecten na een lange crisisperiode terug prominenter op de politieke agenda werden geplaatst³⁰³. Qua sport-ethische maatregelen spitste de aandacht zich vooral toe op vier grote domeinen: de traditionele *fair play* en geweldbestrijding, de Sport voor Allen-ideologie en de verhouding met de topsport, de jeugdsport en natuurlijk de dopingbestrijding³⁰⁴.

5.2 De internationale context

A) De houding van het IOC tijdens de woelige jaren negentig

De val van de Berlijnse Muur op 9 november 1989 betekende het definitieve einde van de Koude Oorlog. Langzamerhand sijpelden talrijke opzienbarende details over het extensieve dopingsysteem van het voormalige Oost-Duitsland door³⁰⁵. Vele duizenden atleten werden voorheen nietsontziend gedwongen om zich te dopen in de hoop de eer van het vaderland te versterken door het winnen van Olympische medailles. Maar nu was alles anders, aldus Juan Antonio Samaranch. De Spaanse voorzitter van het IOC was alle dopingschandalen binnen de Olympische Beweging meer dan moe en ergerde zich dood aan de financiële en commerciële impact ervan³⁰⁶.

---

³⁰¹ J. Savulescu, B. Foddy en M. Clayton, *op. cit.*, p. 667.

³⁰² Vlaamse Gemeenschap, *Decreet inzake medisch verantwoorde sportbeoefening*, 27 maart 1991.

³⁰³ J. Scheerder, P. De Knop, B. Vanreusel en V. De Bosscher, *op. cit.*, p. 25.

³⁰⁴ G. Maebe, *op. cit.*, p. 76.

³⁰⁵ T.M. Hunt, *op. cit.*, p. 87.

³⁰⁶ *Ibidem*, p. 87-88.

Hij probeerde dan maar het onderwerp zoveel mogelijk te negeren en begon te ontkennen dat doping een ethisch probleem was: “*For me, everything that does not injure the health of the athlete is not doping*”³⁰⁷. Niet iedereen binnen de Olympische Beweging bleef echter even passief als de voorzitter. Onder druk van enkele federaties veranderde het IOC tijdens de jaren negentig geleidelijk aan het geweer van schouder. Naast de louter repressieve kant van het antidopingsysteem werd er ook steeds meer aandacht besteed aan het preventieve luik, door middel van gerichte voorlichtingscampagnes³⁰⁸. Het tweesporenbeleid dat in Vlaanderen al in de tweede helft van de jaren tachtig van de 20ste eeuw werd gevoerd, gebruik makend van de campagnes “Zonder doping raak je verder” en “Doping Negatief” en van de BOIC-brochure “Sport zonder doping”, kreeg internationaal gezien nieuwe impulsen onder invloed van het IOC.

Toch verloor het IOC tijdens de tweede helft van de jaren negentig gaandeweg de voortrekkersrol wat betreft de anti-dopinginitiatieven aan de nationale regeringen en de internationale sportfederaties. Een universele antidopingbenadering was er nog steeds niet, evenmin als een eenduidige definitie. De Medische Commissie van het IOC kwam eind 1994 wel met een nieuwe dopingdefinitie op de proppen. Hierin werden onder andere bloed doping en enkele andere vrij nieuwe dopingpraktijken veroordeeld³⁰⁹. Het mocht evenwel allemaal niet baten. De strijd tegen het gebruik van verboden middelen in de sport kabbelde langzaam voort. Opnieuw moest men weer hardhandig met de neus op de feiten worden gedrukt, vooraleer er een volgende stap werd gezet.

B) De zaak-Festina als keerpunt in de wereldwijde strijd tegen doping (1998)

Toen de Belgische verzorger Willy Voet van de Franse Festina-ploeg nog voor de start van de eerste rit van de Ronde van Frankrijk van 1998 werd aangehouden aan de Belgisch-Franse grens, barstte een schandaal los dat niet alleen de Tour, maar de hele internationale sport-politieke wereld grondig dooreen zou schudden. In de koffer van zijn wagen werd een gigantische hoeveelheid verboden middelen, waaronder het populaire EPO teruggevonden. Eén voor één vielen de dominosteentjes. Voet handelde immers niet alleen. Hij maakte deel uit van een geraffineerd netwerk dat dopinggebruik binnen de Festina-ploeg aanmoedigde en faciliteerde³¹⁰.

Al snel bleek dat niet alleen dit wielerteam, maar ook vele andere ploegen op een ongelooflijk slinkse manier dergelijke dopingprogramma's op touw hadden gezet. De gebeurtenissen tijdens die Tour de France illustreerden het besef dat alle, vaak draconische maatregelen die gedurende de voorbij decennia ten uitvoer waren gebracht om de strijd tegen doping te versterken, allerminst voor het verhoopte resultaat hadden gezorgd. Integendeel, doping maakte meer dan ooit inherent deel uit van de prestatiecultuur binnen de internationale topsportbeleving. Toch betekende *Le Tour Dopage* – zoals deze editie van de Ronde van Frankrijk ook wel eens smalend wordt genoemd – een doorslaggevend keerpunt in de wereldwijde campagne tegen doping. Het belang van deze ene affaire is postfactum op een aantal punten tot uiting gekomen:

---

³⁰⁷ Ibidem, p. 88.

³⁰⁸ Ibidem, p. 93-94.

³⁰⁹ Albert Dirix en X. Sturbois, *op. cit.*, p. 31.

³¹⁰ Woestijnvis, “De Festinatour. Een ronde achter tralies”, in: *Belga Sport. Oude sportverhalen in een nieuw daglicht*, sportdocumentaire getoond op Canvas, 10 maart 2008.

[1] De Ronde van Frankrijk is internationaal gezien een van de grootste jaarlijkse sportevenementen. Daardoor kregen alle dopingtoestanden van de editie van 1998 enorm veel media-aandacht³¹¹.

[2] De vele onthullingen toonden aan dat dit niet ging om een alleenstaand geval. Het Franse gerecht had een extensief, grootschalig en nietsontziend dopingsysteem blootgelegd³¹². De rol van het Franse gerecht was opmerkelijk. Ze ging nietsontziend te werk en de talrijke beelden van wielrenners die met handboeien om werden weggevoerd, toonde aan dat dopingbestrijding – ondanks de depenalisering in Vlaanderen – meer dan ooit in de sfeer van het strafrecht zat.

[3] Diverse politieke instanties hadden de voorbije decennia reeds min of meer onafhankelijk van elkaar aandacht besteed aan de dopingthematiek. Nu groeide evenwel de consensus dat ze een volgende stap moesten zetten. De strijd tegen doping kon allerminst aan de sportinstanties alleen worden overgelaten. Dat stond als een paal boven water. De Internationale Wielervedunie (UCI) werd het middelpunt van een enorme golf van kritiek³¹³, ondanks alle anti-dopingspanningen die ze in het verleden al ten uitvoer hadden gebracht³¹⁴.

De diverse betrokken instanties werden door heel de situatie eens te meer te kijk gezet en oordeelden dat een nieuwe bijeenkomst noodzakelijk was om het een en ander grondig bij te sturen. Tijdens een Wereldconferentie over Doping in de Sport in februari 1999 in het Zwitserse Lausanne kwamen internationale sportfederaties, intergouvernementele organisaties, nationale regeringen en andere instellingen samen om in het licht van de recente gebeurtenissen de toekomst van de internationale strijd tegen doping te bespreken³¹⁵. Onder impuls van het Internationaal Olympisch Comité (IOC) besliste men om een internationale organisatie op te richten die alle antidopingmaatregelen van bovenaf zou gaan sturen en zo de strijd tegen doping zou proberen te harmoniseren³¹⁶. Het IOC kreeg ook heel wat kritiek te verduren. Vanuit allerlei hoek werd hen zelfingenomenheid en een gevoel van morele superioriteit verweten. Er werd in Lausanne enkel een consensus over de nieuwe organisatie bereikt, omdat het IOC akkoord ging dat dit nieuwe initiatief onafhankelijk zou gaan opereren³¹⁷.

De kiem van het nieuwe Wereld Anti-Doping Agentschap, kortweg WADA, zat vervat in de “*Declaration of Lausanne on Doping in Sports*”, het sluitstuk van de conferentie³¹⁸. De hierin bepaalde en meer verregaande tussenkomst van de politiek in het sportgebeuren werd deels gerechtvaardigd op grond van het feit dat dopinggebruik in topsportcompetities om allerlei redenen een probleem van de volksgezondheid was (geworden)³¹⁹. Vooral Amerika zette sterk in op de koppeling van de “*War on Doping*” aan de “*War on Drugs*”. De antidopingcampagne mocht niet dezelfde weg opgaan als laatstgenoemde oorlog, waar de strijd definitief verloren leek³²⁰. Ook de Europese Unie nam eindelijk een voortrekkersrol op en werd meer betrokken.

---

³¹¹ M. Kamber, *op. cit.*, p. 5.

³¹² *Ibidem*.

³¹³ *Ibidem*.

³¹⁴ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 169.

³¹⁵ M. Kamber en P.E. Mulis, *op. cit.*, p. 5.

³¹⁶ *Ibidem*.

³¹⁷ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 170.

³¹⁸ D. Dedecker, *op. cit.*, p. 20.

³¹⁹ D.H. Catlin, K.D. Fitch en A. Ljungqvist, *op. cit.*, p. 102.

³²⁰ D. Dedecker, *gesprek*, 20 maart 2013.

C) De specifieke structuur en de almacht van het Wereld Anti-Doping Agentschap (WADA)

Het WADA ging in november 1999 van start met de ambitie om volledig operationeel te zijn tegen de Olympische Spelen van Sydney die tijdens de zomer van 2000 zouden plaatsvinden. De Canadees Dick Pound kreeg als prominent lid van het IOC de voorzittersstoel toegewezen. Her en der werd belangenvermenging geopperd. Pound was immers vicepresident van het IOC en de verantwoordelijke voor de marketing van de Olympische Spelen³²¹. Dit is een eerste indicatie dat WADA niet zo onafhankelijk kon opereren als men bij de oprichting ervan plechtig had gesteld. De stijl van Dick Pound was direct en agressief. Hij formuleerde sterke standpunten tegen het gebruik van verboden middelen en beschouwde doping als een ziekte die moest worden uitgeroeid³²². In die zin versterkte hij de politieke signalen die reeds vanaf het einde van de jaren tachtig langzaam aan de oppervlakte waren gekomen en waarin dopinggebruik als één van de grootste bedreigingen voor de sport werd gezien.

De nieuwe organisatie werd opgericht als een private instantie, ressorterend onder het Zwitsers privaatrecht³²³. Het jaarlijkse werkingsbudget is ongeveer 25 miljoen Amerikaanse dollar. Het Internationaal Olympisch Comité (IOC) en de nationale regeringen kwamen overeen dat ze elk de helft van die financiering voor hun rekening namen³²⁴. Het belangrijkste orgaan binnen de structuur van het WADA is de stichtingsraad, of *Foundation Board*. De leden ervan nemen alle fundamentele beslissingen met betrekking tot de dagelijkse werking. Daarnaast is er ook nog het uitvoeringscomité of *Executive Committee*, dat het beleid uitstippelt en verschillende andere comités. De samenstelling van deze organen volgt dezelfde lijn als de financiering: de helft van de leden vertegenwoordigt het IOC, de andere helft wordt gevormd door afgevaardigden van de nationale regeringen³²⁵.

Het WADA kreeg het mandaat om tegen de Olympische Zomerspelen van Athene in 2004 nieuwe, algemeen geldende anti-dopingregels naar voor te schuiven die internationaal gezien de referentie zouden worden op het vlak van de harmonisering van de wereldwijde strijd tegen dopinggebruik in de sport. Daarenboven zou het WADA vanaf haar installatie fungeren als een "internationale waakhond" die alle maatregelen wat betreft doping kon *overrulen* en aanpassen³²⁶. De macht die het WADA kreeg toebedeeld, was dan ook enorm groot. Van nu af aan bepaalde enkel deze organisatie hoe de strijd tegen doping er tijdens de komende decennia zou gaan uitzien. Tegenspraak of zelfs maar het aanbrengen van nuances werd niet langer geduld. Volgens critici was die strikte, haast dictatoriale houding ingegeven door het feit dat falen geen optie was. Het prestigeproject WADA was als verregaand samenwerkingsakkoord tussen de sportwereld en de nationale regeringen de laatste strohalm, de laatste kans in de strijd tegen doping³²⁷.

---

³²¹ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 172.

³²² T.M. Hunt, *op. cit.*, p. 109.

³²³ Op het belang van die specifieke rechtsstructuur komen we later nog terug.

³²⁴ M. Kamber en P.E. Mulis, *op. cit.*, p. 8.

³²⁵ *Ibidem*, p. 5.

³²⁶ D. Dedecker, *op. cit.*, p. 20-21.

³²⁷ V. Møller, *op. cit.*, p. 72-74.

5.3 Het Vlaamse dopingbeleid tijdens de jaren negentig van de 20ste eeuw: het belang van een eigen wetgevend kader

A) *Het samenwerkingsakkoord met de andere Belgische gemeenschappen (9 november 1990)*

De Vlaamse Gemeenschap vertolkte dan wel een voortrekkersrol betreffende de strijd tegen doping, ze besepte daarnaast maar al te goed dat een Belgisch dopingbeleid met twee snelheden ook voor Vlaanderen nefast was. Men probeerde de andere gemeenschappen te overtuigen om via meer onderlinge samenwerking de Belgische dopingstrijd min of meer te harmoniseren. Dat besef kwam er uiteindelijk ook in de andere landsdelen. De Vlaamse Gemeenschap ondertekende op 9 november 1990 een samenwerkingsakkoord betreffende medisch verantwoorde sportbeoefening met de Franse Gemeenschap en de Duitse Gemeenschap. In de schoot van dit akkoord werd een werkgroep opgericht die driemaandelijks zou samenkomen met de bevoegde ministers, in functie van de realisatie van de vooropgestelde doelstellingen. Die doelstellingen hielden onder andere een identieke verboden lijst, de wederzijdse erkenning van de controlelaboratoria en disciplinaire maatregelen en de uniformering van de controleprocedures in. Een jaar later transformeerde deze werkgroep in een coördinatieraad³²⁸.

Dokter Hans Cooman is al enige tijd lid van deze coördinatieraad en stelt dat met dit eerste akkoord nog lang niet alle onderlinge verschillen waren weggewerkt: *“Bon, vermits dat ge weet dat sport de bevoegdheid is van de gewesten en de gemeenschappen probeert men daar eigenlijk het antidopingbeleid toch een beetje op dezelfde leest te schoeien. Nu, dat was tot goed een jaar geleden³²⁹ niet hetzelfde in Vlaanderen en in Wallonië en zo. Nu, sedert vorig jaar, komt dat in grote lijnen overeen, doen zij ook controles buiten competitie, gebruiken zij ook ADAMS voor whereabouts, werken zij ook met chaperons en zo. Eigenlijk is het daar de bedoeling in die coördinatieraad om de boel te coördineren zodanig dat eigenlijk het antidopingbeleid in België, al is het toebedeeld aan de gemeenschappen, dat dat toch een beetje gelijkaardig verloopt.”³³⁰*

Het samenwerkingsakkoord was bijgevolg uiteraard een belangrijke stap in de richting van de harmonisering van de Belgische antidopingmaatregelen. We mogen echter niet de foute denkpiste bewandelen door te veronderstellen dat louter door de ondertekening ervan en de installatie van de coördinatieraad, een einde werd gesteld aan de achterstand van de Franse Gemeenschap en de Duitse Gemeenschap. De vernieuwingen van de overeenkomsten in 2001 en 2011 verhielpen al enige tekortkomingen, maar tot op vandaag is het dopingbeleid van de gemeenschappen niet helemaal identiek.

---

³²⁸ Vlaams Parlement, “Ontwerp van decreet tot goedkeuring van het samenwerkingsakkoord van 19 juni 2001 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening, gesloten tussen de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie”, in: *Vlaams Parlement, Zittingen 2002-2003*, Brussel, 29/01/2003, geraadpleegd via: <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, stuk 1543, nr. 1, p. 3-4.

³²⁹ Dokter Hans Cooman doelt op het nieuwste samenwerkingsakkoord dat op 9 december 2011 werd ondertekend en op 14 september 2012 in het Belgisch Staatsblad verscheen.

³³⁰ H. Cooman, *interview*, maandag 18 maart 2013.

B) De totstandkoming van het decreet Medisch Verantwoord Sporten (1991) en de decriminalisering van het dopinggebruik

De Vlaamse Gemeenschap leverde tijdens de jaren tachtig van vorige eeuw heel wat inspanningen in functie van de inperking van de dopingthematiek. Anno 1990 had ze evenwel nog steeds geen wetgevend kader waarop ze zich kon beroepen. Eind jaren tachtig van de 20ste eeuw had het voorstel tot decreet van Roger Blanpain de geesten wel gerijpt, in die zin dat over de partijgrenzen heen overeenstemming was bereikt over de wenselijkheid om dopinggebruik uit het strafrecht te halen. De Commissie voor Welzijn en Gezondheid boog zich tot driemaal toe over de vraag hoe men met een eigen decreet de strijd tegen doping in een volgende fase kon brengen. Er werd advies ingewonnen bij alle betrokken sectoren en actoren³³¹.

De Vlaamse Gemeenschap meende dat de strijd tegen doping een gedeelde verantwoordelijkheid was van zowel de sportwereld als van de overheid. Het MVS-decreet kwam er als directe reactie op de vraag naar meer coherentie van het medisch verantwoord sporten-beleid, dat meer dan alleen de beteugeling van doping inhield, met name alle aspecten “met het oog op het fysiek en psychisch welzijn van de sportbeoefenaars³³²”. Een dopingpraktijk definieerde men als “*het gebruik van substanties en middelen die, overeenkomstig artikel 22, door de Executieve verboden zijn*³³³”. De Vlaamse Executieve – en enkel de Vlaamse Executieve³³⁴ – bepaalde wat als dopingpraktijk geboekstaafd kwam te staan. Het uitvoeringsbesluit van 23 oktober 1991 regelde de invoering van de verboden lijst³³⁵. Er was bovendien een samensmelting van de medische en ethische kant van het verhaal: zolang er geen medisch probleem was, waren er ook geen ethische bezwaren. De Vlaamse sportethiek stond – ondanks alle inspanningen op doping- en ander vlak – met andere woorden nog in haar kinderschoenen³³⁶.

De depenalisering van doping was naast integratie en responsabilisering één van de drie pijlers van het decreet. Dopinggebruik werd hierdoor uit het strafrecht gehaald. De bedoeling was om voortaan met disciplinaire straffen te werken. Betrapte sporters riskeerden niet langer een gevangenisstraf, maar een schorsing. De sanctionering kwam in handen van een disciplinaire commissie en een disciplinaire raad³³⁷. Zo’n zes weken na de goedkeuring van het decreet werd overgegaan tot de oprichting van de Raad voor Medisch Verantwoorde Sportbeoefening, die voornamelijk moest adviseren met betrekking tot de uitvoeringsbesluiten³³⁸. Binnen die raad werd er onder andere een antidopingcommissie ingericht, naast een commissie voor topsport en topsportbeloften en een voor sportmedische keuring³³⁹.

---

³³¹ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1990-1991*, Brussel, 19/03/1991, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 43, p. 1440-1458.

³³² VG, *Decreet inzake medisch verantwoorde sportbeoefening*, 27 maart 1991, artikel 2, punt nr. 5.

³³³ Ibidem, artikel 2, punt nr. 6.

³³⁴ Pas vanaf 1992 is er niet langer sprake van een Vlaamse Executieve, maar van een heuse Vlaamse Regering, cf. G. Maebe, *op. cit.*, p. 88.

³³⁵ D. Dedecker, *op. cit.*, p. 13.

³³⁶ G. Maebe, *op. cit.*, p. 83-84.

³³⁷ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1990-1991*, Brussel, 19/03/1991, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 43, p. 1440-1458.

³³⁸ Ibidem, p. 1446.

³³⁹ VG, *Decreet inzake medisch verantwoorde sportbeoefening*, 27 maart 1991, artikel 10, punt nr. 2.

Met het decreet inzake medisch verantwoorde sportbeoefening van 27 maart 1991 kwam een einde aan een lang politiek proces, waarbij Vlaanderen na meer dan een decennium antidopingbevoegdheid ook eindelijk een eigen wetgevend instrument ter beschikking had. Hiermee was de verouderde Belgische antidopingwet uit 1965 ook niet langer meer in voege. Bovendien kwam men tegemoet aan de afspraken die op internationaal niveau waren gemaakt door middel van de naleving van de Anti-Doping Conventie van de Raad van Europa. Mevrouw Trees Merckx-Van Goey (CVP) verkondigde als verslaggever over het ontwerp van decreet hierover erg fier het volgende: *“Door de goedkeuring van dit decreet zullen wij als eerste de principes van het Europees verdrag tegen de doping in praktijk omzetten.”*³⁴⁰.

Over het belang van de Anti-Doping Conventie van de Raad van Europa van 16 november 1989 als eerste internationaal, legaal bindend instrument in de strijd tegen doping, hebben we het reeds gehad. De ondertekening ervan door heel veel landen was niet alleen een intentieverklaring, maar ook een heuse verbintenis om meer inspanningen tegen doping te leveren. Vlaanderen nam die belofte ernstig en ging als (één van de) eerste landen over tot de concretisering van de gemaakte afspraken. Vlaams minister voor Volksgezondheid Hugo Weckx (CVP) was uitermate tevreden en liet niet na het volgens hem uitzonderlijke belang van het decreet in de verf te zetten: *“Het is in onze parlementaire geschiedenis nog niet te vaak voorgekomen dat sport en sportbeoefening als een belangrijke activiteit in onze samenleving worden benaderd, met een volwaardige reglementering. [...] Als synthese overstijgt het de bestaande tegenstellingen en bezit het een meerwaarde ten opzichte van elke afzonderlijke of eenzijdige regeling.”*³⁴¹.

C) Het MVS-decreet als “windmolendecreet”: de kritieken en de achillespezen

Ondanks de concrete verdiensten van het lang verwachte decreet inzake medisch verantwoorde sportbeoefening, was er ook harde kritiek te noteren. De meest kritische stem die te horen was tijdens de verhitte debatten in de Vlaamse Raad was die van de recent betreunde liberale politicus André Denys. De Heer Denys had het over een “windmolendecreet” dat alle kanten uitdraaide, te vaag was, alles open liet en te weinig advies had ingewonnen van de sportfederaties. Ook het gebrek aan samenwerking met de andere gemeenschappen van het land bleef een doorn in het oog³⁴². Walter Peeters van de Volksunie was iets genuanceerder en loofde de positieve aspecten van het decreet dat breder en daardoor beter was dan het voorstel van zijn partijgenoot Roger Blanpain. Toch vond hij dat er te veel aandacht ging naar de dopingbestrijding en te weinig naar de andere deelaspecten van de sportmedische begeleiding³⁴³.

---

³⁴⁰ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1990-1991*, Brussel, 19/03/1991, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 43, p. 1441.

³⁴¹ Ibidem, p. 1445.

³⁴² Ibidem.

³⁴³ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1990-1991*, Brussel, 19/03/1991, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 44, p. 1463.

Ondanks de kritiek, die doorgaans eigen is aan elk voorstel binnen een parlementaire democratie, diende het MVS-decreet zich aan als een degelijk werkinstrument. Tijdens de jaren negentig van de 20ste eeuw stootte het evenwel nog geregeld op haar beperkingen en zwakke punten. Zo weigerde de organisatie van het ECC-tennistoernooi in Antwerpen in november 1992 de toegang aan de controle-artsen van de Vlaamse Gemeenschap. Een proces-verbaal werd opgesteld en overgemaakt aan de Procureur des Konings³⁴⁴. Meer kon op dat ogenblik blijkbaar niet gedaan worden. En toen de Belgische Wielerbond (BWB) in 1992 een aanvraag deed om de laboratoria die door de Internationale Wielervedicatie (UCI) erkend waren, ook te erkennen door de Vlaamse Gemeenschap, sleepte dat dossier erg lang aan. De Raad voor Medisch Verantwoorde Sportbeoefening had nochtans al in juni 1992 een gunstig advies gegeven. Toch was de bevestiging bij de start van het wielerseizoen in 1993 nog steeds niet geregeld, met alle problemen van dien³⁴⁵.

Ook het kluwen van regionaal en internationaal erkende en vigerende verboden lijsten zorgde voor heel wat problemen. De Vlaamse Gemeenschap had sedert 1991 dan wel een eigen lijst, nationale sportfederaties konden ook verwijzen naar de lijst van de eigen internationale federatie of naar de lijst van het IOC³⁴⁶. Filip Dewinter van het Vlaams Blok stelde over deze problematiek een vraag aan de bevoegde minister Leo Peeters. Minister Peeters antwoordde dat enkel de lijst van de Vlaamse Gemeenschap in Vlaanderen rechtsgeldig was en dat een “harmonisatie met andere lijsten op korte termijn niet realistisch” was³⁴⁷. Met die vaststelling was het probleem natuurlijk niet opgelost. De wenselijkheid van een internationaal meer geharmoniseerd dopingbeleid werd eens te meer pijnlijk duidelijk gemaakt.

D) De oprichting van de Vlaamse Gezondheidsraad (1996): oude wijn in nieuwe vaten

In 1995 volgde Wivina Demeester- De Meyer (CVP) Leo Peeters op als Vlaams minister van Gezondheidsbeleid³⁴⁸. Wivina Demeester- De Meyer was de laatste Vlaamse gemeenschapsminister van Gezondheidsbeleid die ook de strijd tegen doping in zijn/haar ministerportefeuille had. In 1999 werden alle beleidsaspecten met betrekking tot sport immers ondergebracht onder de nieuwe Vlaamse minister van Sport, waarover straks meer. Minister Demeester- De Meyer beschouwde de strijd tegen doping in de sport allerminst als het belangrijkste aspect van haar ambtstermijn³⁴⁹. Desondanks probeerde ook zij met enkele initiatieven het Vlaamse dopingbeleid beter te stroomlijnen.

---

³⁴⁴ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1992-1993*, Brussel, 19/11/1992, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 11, p. 317-318.

³⁴⁵ Vlaamse Raad, *Handelingen. Zittingen 1992-1993*, Brussel, 04/03/1993, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 36, p. 1417-1421.

³⁴⁶ D. Dedecker, *op. cit.*, p. 13.

³⁴⁷ Vlaamse Raad, *Bulletin van Vragen en Antwoorden. Zittingen 1994-1995*, Brussel, 11/04/1995, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlament.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 12, p. 628-629.

³⁴⁸ Leo Peeters (1995) en diens voorganger Leona Detiège (1992-1995) kregen de tituluur van minister van Tewerkstelling en Sociale Aangelegenheden. Met Wivina Demeester- De Meyer kreeg de ministerpost de titel van minister voor Gezondheidsbeleid, cf. ook bijlage 1.

³⁴⁹ J. Decock, *op. cit.*, p. 100.

Met het decreet van 20 december 1996 houdende de oprichting van een Vlaamse Gezondheidsraad werd de Raad voor Medisch Verantwoorde Sportbeoefening en de drie adviserende commissies ervan afgeschaft³⁵⁰. Alle taken van de opgedoekte Raad werden overgenomen door de nieuwbakken Vlaamse Gezondheidsraad die onmiddellijk een werkgroep Medisch Verantwoord Sporten in het leven riep die tot doel had – met het oog op de toekomst – een kritische evaluatie te maken van zes jaar toepassing van het MVS-decreet³⁵¹. Inhoudelijk was er weinig vernieuwing en sport en doping kregen slechts beperkt aandacht binnen het brede spectrum aan thema's binnen de Vlaamse Gezondheidsraad³⁵².

E) De zaak-Festina als katalysator voor de Vlaamse anti-dopinginspanningen: de Vlaamse resolutie betreffende de dopingproblematiek (1999)

De zaak-Festina en de betrokkenheid van de Vlaamse arts Eric Rijckaert en de Vlaamse verzorger Willy Voet schudde het wat ingedommelde Vlaamse dopingbeleid grondig wakker. Minister Wivina Demeester-De Meyer reageerde in eerste instantie aan de hand van een behoorlijk groot understatement: *“Vooral het dopinggebruik is in de internationale sportwereld en de media een vaak besproken en gevoelig probleem. Dit is nog maar eens gebleken bij de gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan in de zomer van 1998. Hiermee is duidelijk dat het probleem van dopinggebruik nog niet in alle sporttakken onder controle is [sic]*³⁵³.”. Het dopinggegeven was inderdaad verre van onder controle. Meer nog, de zaak-Festina had aangetoond dat de dopingthematiek zich ondanks alle internationale inspanningen nog steeds verder ontwikkelde, op een gigantisch grote en quasi niet in kaart te brengen schaal.

De gebeurtenissen tijdens de Ronde van Frankrijk van 1998 vormden de directe aanleiding voor de Vlaamse Parlementsleden André Denys en Marino Keulen (beiden VLD) om anno april 1999 een voorstel tot resolutie betreffende de dopingproblematiek naar voor te schuiven³⁵⁴. De zittingen van de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin hadden duidelijk gemaakt dat het opnieuw criminaliseren van het dopinggebruik niet wenselijk was³⁵⁵. Tijdens een van die bijeenkomsten – die tot doel had het Vlaamse dopingbeleid aan de hand van een reeks getuigenissen te evalueren – werd er wel gedebatteerd over de mogelijkheid om de consequent nagevolgde Vlaamse strategie van nultolerantie ten opzichte van verboden middelengebruik in de sport te laten varen en terug over te gaan tot een gedoogbeleid.

---

³⁵⁰ W. Demeester- De Meyer, “Beleidsbrief Gezondheidsbeleid. Beleidsprioriteiten 1998”, in: *Vlaams Parlement, Zittingen 1997-1998*, Brussel, 10/11/1997, geraadpleegd via <http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>, stuk 815, nr. 1, p. 9.

³⁵¹ Ibidem.

³⁵² F. Carremans, “Vlaanderen heeft opnieuw een dopingraad”, in: *De Morgen*, 5 april 2000, p. 16.

³⁵³ W. Demeester- De Meyer, “Beleidsbrief Gezondheidsbeleid. Beleidsprioriteiten 1998-1999”, in: *Vlaams Parlement, Zittingen 1998-1999*, Brussel, 27/10/1998, geraadpleegd via <http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>, stuk 1202, nr. 1, p. 28.

³⁵⁴ E. Van Vaerenbergh, “Voorstel resolutie dopingproblematiek van André Denys en Marino Keulen. Verslag namens de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin”, in: *Vlaams Parlement, Zittingen 1998-1999*, Brussel, 19/04/1999, geraadpleegd via <http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>, stuk 1177, nr. 3, p. 4.

³⁵⁵ Ibidem, p. 5.

Toenmalig voorzitter van het Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité (BOIC) Jacques Rogge profileerde zich echter als fervent tegenstander van dat alternatief. Volgens hem was internationaal gezien een beleid van nultolerantie de enige optie. Hij beriep zich op een wat vreemde vergelijking om zijn standpunt te staven: *“Een beleid wordt gevoerd om de maatschappij in een zekere mate van evenwicht te houden. Dat beleid moet idealen hanteren. Het is niet omdat de uitvoering van het beleid fout loopt, dat het beleid zelf in vraag moet worden gesteld. Doet u dat toch, dan moet men, als het waar is dat de belastingontduiking in België een nationale sport is, enige permissiviteit inzake de beoordeling van belastingaangiften invoeren.”*³⁵⁶. De Heer Rogge zag geen reden om de ingeslagen weg te verlaten, ook niet als de beoogde idealen tijdelijk niet gerealiseerd konden worden. Volgens hem ging het om een kortstondige terugval, waarna de dopingstrijd zich opnieuw zou herpakken. Uiteindelijk werd die visie algemeen gedeeld.

Men was immers van mening dat het Vlaamse dopingbeleid internationaal gezien nog steeds tot de absolute top behoorde. Maar ondanks de Vlaamse naleving van de afspraken met de Raad van Europa via het MVS-decreet had België als één van de laatste landen de Anti-Doping Conventie uit 1989 tien jaar later nog altijd niet officieel geratificeerd: *“Een ratificatie door de federale staat België zou bijgevolg de paradox opheffen waarbij enerzijds dopingbestrijding in Vlaanderen meer dan in de andere landen op hoog niveau gebeurt en waarbij anderzijds België één van de laatste landen is om deze overeenkomst te ratificeren”*³⁵⁷.

Het voorstel tot resolutie werd uiteindelijk uitvoerig in het Vlaams Parlement besproken, waar in feite de evaluatie van de op til staande resolutie die in de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin was gemaakt, uit de doeken werd gedaan³⁵⁸. Al snel was er een consensus over de in de resolutie opgenomen maatregelen en werd ze ook aangenomen. Men hoopte zo het Vlaamse dopingbeleid een stuk efficiënter te maken. Het Vlaams Parlement was er van overtuigd dat de afschaffing van de Vlaamse Antidopingcommissie in 1996 door minister Demeester-De Meyer geen goede zaak was geweest. Men wou een nieuwe Antidopingcommissie oprichten, in de schoot van de Vlaamse Gezondheidsraad. Bovendien beoogde men onder andere ook de controleartsen politionele bevoegdheid te geven zodat ze niet langer wandelen gestuurd konden worden³⁵⁹. Veel van de aspecten van dit document werden nooit of pas veel later gerealiseerd.

---

³⁵⁶ Ibidem, p. 44.

³⁵⁷ Ibidem, p. 5.

³⁵⁸ Vlaams Parlement, *Handelingen. Zittingen 1998-1999*, Brussel, 04/05/1999, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 54, p. 1-5.

³⁵⁹ Vlaams Parlement, “Resolutie betreffende de dopingproblematiek”. In: *Vlaams Parlement, Zittingen 1998-1999*. Brussel, 4 en 5/05/1999, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, p. 1-3.

F) *De intrede van een Vlaamse minister van Sport en de samensmelting van alle sport-gerelateerde bevoegdheidskwesities (1999)*

Het jaar 1999 was niet alleen voor de dopingbestrijding een belangrijk jaar, ook het Vlaamse sportbeleid in het algemeen kreeg een betekenisvolle impuls. Binnen de administratie Cultuur van de Vlaamse Gemeenschap werd een afdeling Jeugd en Sport opgericht, met daaronder een aparte Cel Sport. De politiek volgde het voorbeeld van de administratie en in hetzelfde jaar werd een ministerpost voor Sport opgenomen in de nieuwe Vlaamse Regering onder leiding van de liberaal Patrick Dewael³⁶⁰. De eerste Vlaamse minister van Sport werd de heer Johan Sauwens (Volksunie). In zijn beleidsnota Sport die de periode 1999-2004 behelsde en een soort voorstelling was van de beleidsplannen voor de komende regeerperiode³⁶¹, had hij uitvoerig aandacht voor de beleidsprioriteiten van het nieuwbakken ministerie³⁶². Alle anti-dopinginspanningen werden ondergebracht onder de noemer “het vrijwaren van de integriteit van de sport op alle vlakken”³⁶³. Minister Sauwens beloofde onder andere samen met zijn collega’s van de Vlaamse Regering een actieplan medisch verantwoord sporten op te stellen en de Vlaamse Anti-Dopingcommissie terug te activeren³⁶⁴.

Het nieuwbakken, meer samenhangende Vlaamse sportbeleid leek op weg naar een periode van hoogconjunctuur, maar werd afgeremd door een aantal politieke ontwikkelingen. Op vier jaar tijd passeerden door omstandigheden immers vier ministers van sport de revue, nl. Johan Sauwens (Volksunie), Bert Anciaux (Volksunie), Guy Vanhengel (VLD) en Marino Keulen (VLD). Van een consistent sport- en dopingbeleid kon daardoor geen sprake zijn. Over de precieze ontwikkelingen van het Vlaamse dopingbeleid tijdens het eerste decennium van de 21ste eeuw hebben we het in het volgende hoofdstuk.

5.4 De tijdsgeest: de mentaliteitswijziging na de zaak-Festina en het vermeende definitieve einde van de tolerantiecultuur

De Vlaamse geschreven pers ging ondertussen op de ingeslagen weg verder en probeerde ook in de jaren negentig van vorige eeuw de vinger aan de pols te houden. Steeds meer pakten kranten en tijdschriften als Humo, Knack en Panorama-De Post op regelmatige basis uit met de publicatie van dopingdossiers waarbij ze de schaal van de dopingthematiek in Vlaanderen – vaak op een populistische manier – in kaart trachtten te brengen. Toch kon het ook anders. De meer hardnekkige variant van de onderzoeksjournalistiek werd af en toe beloond. Zo kreeg Marc Dewinter in 1997 de Vlaamse Prijs voor Sportjournalistiek voor het genuanceerde en goed gedocumenteerde “Dossier Doping” dat hij samen met zijn collega’s van Het Volk had gepubliceerd.

---

³⁶⁰ G. Maebe, *op. cit.*, p. 88.

³⁶¹ *Ibidem*, p. 104.

³⁶² J. Sauwens, “Beleidsnota Sport”, in: *Vlaams Parlement, Zittingen 1999-2000*, Brussel, 12/01/2000, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, stuk 157, nr. 1, 30 p.

³⁶³ *Ibidem*, p. 18.

³⁶⁴ *Ibidem*, p. 27.

Met deze publicatierreeks had men getracht een blik te werpen op het gebruik van verboden middelen binnen de Vlaamse en internationale topsportwereld³⁶⁵.

Toch heerste er ook een zeker gevoel van machteloosheid. Doping leek onuitroeibaar, de strijd ertegen was onmogelijk te winnen. Sportjournalist Noël Truyers van Het Belang van Limburg verwoordde het anno 1997 als volgt: *“De wielersport is nog maar eens knock-out geslagen na een wervelstorm van dopingschandalen. Rechtenkruipen had niet veel zin, want op hetzelfde moment werd de volgende pandoering weeral uitgedeeld. De wielersport blijft daarmee in hetzelfde bedje ziek, en met haar alle sporten, want geen enkele discipline kan en mag de ogen sluiten voor dit probleem. Doping spookt overal rond, een kwaal van alle tijden. [...] Nochtans wordt er zwaar gecontroleerd op doping, maar ook in de sport is de stroper slimmer dan de boswachter³⁶⁶.”* Truyers zag alleen een mogelijke oplossing in een internationaal gecoördineerde politieke aanpak. Hij kon evenwel niet inschatten dat het zoals gewoonlijk wachten was op een nieuw groot dopingschandaal vooraleer een volgende stap richting meer harmonisering van de dopinginspanningen werd gezet.

Die affaire kwam er in de zomer van 1998 – met de zaak-Festina – en had niet alleen een enorme impact op het internationale politieke antidopingveld³⁶⁷, maar was bovendien de directe aanleiding voor een mentaliteitswijziging bij de publieke opinie, zowel in binnen- als buitenland. Volgens diverse (academische) bronnen kwam er met de onthullingen in het kader van deze affaire een definitief einde aan de cultuur van tolerantie ten opzichte van dopinggebruikers. Een artikel uit deze periode, dat verscheen in de Britse krant *The Guardian*, geeft erg duidelijk de omgeslagen visie bij de publieke opinie weer: *“doping is generally felt to be the worst of sporting crimes³⁶⁸”*.

Voorheen was het publiek – zeker sinds de dood van Tom Simpson – geschokt bij het overlijden van topsporters, waarvan er werd vermoed dat er doping in het spel was. Die ontsteltenis was evenwel doorgaans ingegeven door een zekere *tristesse* over de dood van jonge mensen. De link met doping als onethische en oneerlijke praktijk werd slechts zelden gemaakt. Nu werd er echter een bijkomende dimensie toegevoegd aan de publieke afkeer voor doping. Opnieuw nam de journalistiek in grote lijnen de courante internationale politieke visie over door doping te beschouwen als de belangrijkste sportmisdad en grootste bedreiging voor de toekomst van de sport.

Al moeten we de mentaliteitswijziging bij de publieke opinie toch ook in bepaalde mate relativiseren. De Vlaming heeft er op het vlak van doping altijd al een ambigue moraal op na gehouden. De liberale Vlaamse volksvertegenwoordiger en latere gouverneur van Oost-Vlaanderen André Denys verbaasde zich over het feit dat ook de Festina-Tour die tweeslachtige standaard niet helemaal had weten te wijzigen: *“De Vlamingen hebben echter een dubbelzinnige houding. Toen de Festina-zaak aan het licht kwam, schreeuwde men moord en brand. Maar men is ook de eerste om de dopinggebruikers in de sport opnieuw te verwelkomen. In opspraak gekomen sporters winnen zelfs aan populariteit.³⁶⁹”*

---

³⁶⁵ J. Schrooten, “Stefan Everts krijgt Vlaams Sportjuweel. ‘Blijk van waardering’”, in: *Het Belang van Limburg*, 10 december 1997, p. 20.

³⁶⁶ N. Truyers, “De kern. Aanpakken”, in: *Het Belang van Limburg*, 6 december 1997, p. 2.

³⁶⁷ Cf. ook supra.

³⁶⁸ I. Waddington, *Sport, Health and Drugs: A Critical Sociological Perspective*, Londen, E & FN Spon, 2000, p. 96.

³⁶⁹ Vlaams Parlement, *Handelingen. Zittingen 2003-2004*, Brussel, 03/03/2004, geraadpleegd via <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 36, p. 45.

5.5 Besluit

“Although progress continued to be made during the 1990s, it required yet another doping scandal to recapture the momentum of the early 1990’s.”³⁷⁰

In eerste instantie sleepte het internationale antidopingbeleid zich voort tijdens de eerste helft van de jaren negentig van vorige eeuw. Vlaanderen was zowat de spreekwoordelijke uitzondering. Al in 1991 kwam er een decreet Medisch Verantwoord Sporten, mede vanuit de wens om conform te zijn met de internationaal gemaakte afspraken in het kader van de Anti-Doping Conventie van de Raad van Europa. Een van de pijlers van dit wetgevend instrument hield de depenalisering van het dopinggebruik in. Een jaar voordien had de Vlaamse Gemeenschap reeds een samenwerkingsakkoord ondertekend samen met de andere Belgische gemeenschappen. Sportwedstrijden en het daarbij horende dopinggebruik stopten immers niet aan de gemeenschapsgrenzen. Via deze overeenkomst probeerde men het Belgische dopingbeleid beter te stroomlijnen.

Vlaanderen vervulde daarenboven nog op een andere manier een pioniersrol. Eind jaren tachtig voerde men in feite al een tweesporenbeleid, waarbij repressieve en preventieve inspanningen werden gecombineerd. Die trend zette zich verder tijdens de jaren negentig van de 20ste eeuw, onder ander in de vorm van de geüpdatete informatieve brochures “Sport zonder Doping”. Het Belgisch Olympisch Comité speelde op dit vlak een voortrekkersrol en moederorganisatie IOC besepte dat het invoeren van voorlichtingscampagnes een mogelijk welgekomen aanvulling zou kunnen zijn bij de harde politiek van controleren en straffen.

Het grootste nadeel voor Vlaanderen bleef nog steeds de sterke versnippering van het sportbeleid. Bovendien volgden de Vlaamse ministers van Volksgezondheid elkaar in snel tempo op. Van enige consistentie was niet bepaalde sprake. Minister Wivina Demeester-De Meyer besloot daarenboven een administratieve hervorming door te voeren, waarin niet langer plaats was voor een Vlaamse Antidopingcommissie. Die reorganisatie kwam het dopingbeleid niet ten goede. Vlaanderen had op dit vlak dringend nood aan meer standvastigheid. Die werd uiteindelijk geboden door de samensmelting van alle sportbeleidsaspecten onder de nieuwe Vlaamse minister van Sport.

Een nog belangrijkere mijlpaal met betrekking tot de dopingstrijd was de affaire-Festina tijdens de Ronde van Frankrijk in 1998. De zaken die daar aan het licht kwamen, veroorzaakten niets minder dan een schokgolf. Bij de publieke opinie kwam er een relatief einde aan de tolerantiecultuur die lange tijd de norm was geweest, ook al sloten de meeste sportfans de uit schorsing terugkerende “dopingzondaars” heel snel weer in de armen. Ondertussen nam de journalistiek opnieuw met wat vertraging het dominante politieke discours over. Doping werd ook in hun perceptie een absolute bedreiging voor het voortbestaan van de sport.

---

³⁷⁰ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 169.

Diverse nieuwe actoren, zoals de Verenigde Staten van Amerika en de Europese Unie verschenen op het toneel en namen eindelijk echt ten volle hun plaats in als actor binnen het internationale antidopinglandschap³⁷¹. De Europese en andere nationale regeringen beseften op hun beurt dat zij meer initiatief moesten nemen in de strijd tegen doping. Samen met de internationale sportwereld werd er overgegaan tot de oprichting van een Wereld-Anti Dopingagentschap (WADA). Die organisatie kreeg enorm veel macht toebedeeld in de hoop de internationale antidopingpolitiek eindelijk meer te harmoniseren. Het eerste decennium van de 21ste eeuw diende zich daardoor aan als ongemeen belangrijk. Met de oprichting van WADA speelde men immers zowat de laatste politieke troef uit.

---

³⁷¹ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 173-175.

6. De Vlaamse anti-dopingspanningen in het licht van het WADA (2000-2008)

6.1 Inleiding

Dat met de oprichting van het Wereld-Anti Dopingagentschap (WADA) eindelijk een halt zou worden toegeroepen aan het dopinggebruik bij topsporters, was eigenlijk niet meer dan *wishful thinking*. De prevalentie van het gebruik van verboden middelen leek recht evenredig te zijn met de inspanningen van de internationale politieke wereld³⁷². Het eerste decennium van de nieuwe eeuw was opnieuw het toneel van heel wat internationale en nationale dopingschandalen. Het WADA reageerde evenwel niet gelaten en versterkte na elke gebeurtenis steevast haar greep op het internationale antidopinglandschap.

We gaan in dit hoofdstuk na in welke mate Vlaanderen die ontwikkelingen gedwee volgde en welke initiatieven de eerste Vlaamse ministers van Sport daarenboven namen in de strijd tegen doping. Kwam er in Vlaanderen opnieuw een duidelijke politieke visie omtrent de sturing van het dopingbeleid dat in de tweede helft van de jaren negentig wat in de vergeethoek was geraakt? Het Decreet Medisch Verantwoord Sporten uit 1991 werd in 2004 en 2007 alvast aangepast en uitgebreid. Die wijzigingen van het decreet met betrekking tot doping leken bovenal ingegeven door de nood om conform te zijn met de WADA-regelgeving, maar was dat ook zo?

6.2 De internationale context

A) Algemene situering

De oprichting van het WADA zorgde voor niet minder dan een aardverschuiving binnen het internationale antidopinglandschap. Voor 1999 waren er ook talrijke internationale initiatieven tegen doping, maar vaak stonden die los van elkaar. Vanaf 1999 stonden alle evoluties in feite in het teken van de installatie en de uitbreiding van de werking van het WADA. Ondanks de steeds groeiende macht van die organisatie, was de eerste Wereldconferentie over Doping in de Sport ook een impuls geweest voor een aantal organisaties, zoals UNESCO en de Europese Unie om uit te groeien tot een actief onderdeel van het nieuw gevormde en meer wereldwijde politieke antidopingsysteem. Voor andere organisaties kwam er evenwel een einde aan de prominente rol die ze decennialang hadden gespeeld.

---

³⁷² V. Møller, *op. cit.*, p. 135.

B) De positie van de Medische Commissie van het IOC binnen de nieuwe ontwikkelingen: het einde van de voortrekkersrol

De Medische Commissie van het Internationaal Olympisch Comité had de strijd tegen doping decennialang en met wisselend succes proberen te coördineren. Met de oprichting van het WADA was hun belang op dat vlak sterk verminderd. Voorzitter Alexandre de Mérode – die sinds de oprichting van de Medische Commissie in 1967 aan het roer stond – was wel aanwezig bij de Wereldconferentie over Doping in de Sport in Lausanne, maar werd daar niet op een concrete manier betrokken bij het besluitvormingsproces. De Mérode voelde zich nutteloos en bood in mei 2000 zijn ontslag aan³⁷³. De Medische Commissie bleef voortbestaan, maar werkte voortaan met minder verregaande beslissingsmacht over doping in de schaduw van WADA.

C) Het Wereld Anti-Doping Programma en de Kopenhagen Verklaring (2003)

Op 5 maart 2003 vond in Kopenhagen een tweede Wereldconferentie Over Doping in de Sport plaats. De belangrijkste verwezenlijking van deze samenkomst is de aanneming van het Wereld Anti-Doping Programma (WADP). Dit programma bestond uit de WADA-Code (de regelgeving van WADA), vier technische standaarden en diverse niet-bindende “best-practice models”^{374,375}. Nationale regeringen konden wegens juridische omstandigheden niet intekenen op een niet-gouvernementeel document³⁷⁶. Daarom kwamen ze naar buiten met de Kopenhagen Verklaring, waarmee ze zich er toe verbonden in de toekomst ook steeds in overeenstemming te zijn met de WADA-Code en de standaarden, als onderdeel van het programma. Op een derde Wereldconferentie Over Doping in de Sport in Madrid in november 2007 werd het Wereld Anti-Doping Programma herzien, uitgebreid en transparanter gemaakt³⁷⁷.

D) De Internationale Conventie tegen Doping in de Sport (UNESCO, 2005)

Op 19 oktober 2005 ondertekenden 191 landen de Internationale Conventie tegen Doping in de Sport op een bijeenkomst van UNESCO in Parijs³⁷⁸. De nationale regeringen waren genooddaakt om dit initiatief te nemen aangezien de Kopenhagen Verklaring en de WADA-Code die in 2003 tot stand waren gekomen onder het Zwitsers privaatrecht vielen³⁷⁹. Daardoor was de WADA-Code juridisch niet afdwingbaar en hield ze eigenlijk vooral een morele intentieverklaring in³⁸⁰.

---

³⁷³ H. Jacobs, “De Mérode voelt zich nutteloos in dopingonderzoek”, in: *De Morgen*, 25 mei 2000, p. 15.

³⁷⁴ Deze modellen bieden een overzicht van hoe volgens WADA het best voorzien kan worden in de implementatie van de regelgeving.

³⁷⁵ M. Kamber en P.E. Mulis, *op. cit.*, p. 6.

³⁷⁶ A. Vermeersch, *op. cit.*, p. 2.

³⁷⁷ M. Kamber en P.E. Mulis, *op. cit.*, p. 6.

³⁷⁸ D. Pound, *op. cit.*, p. 102.

³⁷⁹ Dit was een gevolg van de rechtsstructuur van het WADA.

³⁸⁰ D. Dedecker, *op. cit.*, p. 21.

Bijgevolg werd de internationale wil om doping te gaan bestrijden in de schoot van UNESCO in een Internationale Conventie tegen Doping in de Sport gegoten. Dit was na de Anti-Dopingconventie van de Raad van Europa uit 1989 pas de tweede, internationaal geldende overeenkomst tegen doping met kracht van wet³⁸¹. Ze had met 191 ondertekenaars wel een breder draagvlak dan de conventie van de Raad van Europa. Op 1 februari 2007 trad de UNESCO-Conventie in voege. De WADA-Code kon eindelijk meer effectief in praktijk worden omgezet³⁸². Voor het eerst was de politieke regulering tegen doping echt op een wereldwijd niveau aanbeland³⁸³.

E) De langzaam gegroeide rol van de Europese Unie als speler binnen het internationale dopinglandschap

Dat het WADA zo'n machtige organisatie was geworden, was mee te danken aan de interesse en het engagement van de Europese Unie (EU). Vanaf het einde van de jaren negentig van vorige eeuw begonnen de Europese Commissie en de Europese Raad meer aandacht te besteden aan deze thematiek. Het Internationaal Olympisch Comité was zich bewust van de mogelijke voordelen van een door de EU gestimuleerde harmonisatie, de mogelijke fondsen voor wetenschappelijk onderzoek en andere potentiële baten. Toch was het IOC op z'n hoede voor een eventueel verregaand interventionisme dat geen ruimte meer zou laten voor de onafhankelijkheid van de sportorganisaties³⁸⁴.

Door een mix van factoren was er voor het Verdrag van Lissabon (2007) niet echt sprake van een Europees sport- en dopingbeleid. Er waren sedert de tweede helft van de jaren tachtig van de 20ste eeuw wel enkele parlementaire vragen over doping, maar het belang ervan werd in grote mate geminimaliseerd³⁸⁵. Met het Verdrag van Lissabon en het Witboek Sport van de Europese Commissie beschikte de EU voor het eerst over een basis voor het voeren van een ondersteunend sportbeleid. In dat Witboek Sport werd doping veroordeeld op basis van de ondertussen courante argumenten: het gezondheidsaspect, het gegeven van oneerlijke competitie en het argument van de voorbeeldrol voor de jeugd³⁸⁶. Europees Parlementslid Ivo Belet (CD&V) evalueerde het belang van beide initiatieven als volgt: *"Het nieuwe Europese verdrag dat in juni werd afgesloten, is op maat van de strijd tegen doping geschreven. [...] Bovendien was er al een witboek, dat het mogelijk maakt om de samenwerking tussen nationale en internationale politiediensten te verstevigen, en ook de antidopingagentschappen beter te laten samenwerken. Zo kunnen de sancties gestroomlijnd worden, want nu wordt het gevecht in gespreide slagorde gevoerd."*³⁸⁷.

---

³⁸¹ Vlaams Parlement, *Handelingen. Zittingen 2006-2007*, Brussel, 28/03/2007, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 32, p. 1-5.

³⁸² M. Kamber en P.E. Mulis, *op. cit.*, p. 7.

³⁸³ R.K. Müller, *op. cit.*, p. 13.

³⁸⁴ B. Houlihan, *op. cit.*, p. 173-174.

³⁸⁵ A. Vermeersch, *op. cit.*, p. 3.

³⁸⁶ M. Van Baelen, *Het sportbeleid van de Europese Unie vanaf het Witboek Sport. Een agenda-settingsanalyse van het anti-doping beleid*, Leuven, Faculteit Sociale Wetenschappen K.U. Leuven (onuitgegeven masterscriptie vergelijkende en internationale politiek), academiejaar 2009-2010, p. 32-40.

³⁸⁷ F. Lefevere, "Ivo Belet: 'Celstraffen voor dopinghandelaars en -toedieners'", in: *De Morgen*, 27 juli 2007, p. 3.

6.3 Het Vlaamse dopingbeleid tijdens het begin van het nieuwe decennium (2000-2008)

A) *De heropleving van het dopingbeleid onder de kersverse minister van Sport Johan Sauwens (1999-2001) en de ratificering van de Anti-Dopingconventie van de Raad van Europa*

Mevrouw Wivina Demeester-De Meyer (CVP) had als laatste minister van Volksgezondheid die bevoegd was voor doping, niet erg veel aandacht besteed aan deze thematiek. Toen doping als beleidsdomein bij de nieuwe minister van Sport werd ondergebracht, veranderde die houding fundamenteel. Er kwam opnieuw een door de politiek actief gestuurd beleid. De strijd tegen doping werd in het licht van de internationale ontwikkelingen weer een prioriteit. Die eerste minister van Sport was Johan Sauwens van de Volksunie. Volgens hem verhoudt de interesse van de politiek in bepaalde thema's zich altijd als een jobobeweging³⁸⁸. Na de zaak-Festina zat men wat betreft doping terug in een opwaartse trend. Minister Sauwens had bij de regeringsonderhandelingen alle bevoegdheden omtrent sport – die voorheen onder wel vier verschillende ministers zaten verspreid – weten te verenigen in één ambt, dat van minister van Sport³⁸⁹.

Minister Sauwens nam heel wat initiatieven ter verstrenging van het Vlaamse dopingbeleid. In feite werden hiermee een aantal richtlijnen geïmplementeerd, die reeds in de Vlaamse Anti-Dopingresolutie uit 1999 waren opgenomen. De Antidopingcommissie die in 1996 was afgeschaft, werd als de Vlaamse Dopingraad in april 2000 nieuw leven ingeblazen. Deze raad bestond uit zeven specialisten terzake, die een overlegplatform kregen en adviezen moesten formuleren aan de minister³⁹⁰. Minister Sauwens verkondigde hierover trots het volgende in het Vlaamse Parlement: *“De Dopingraad is samengesteld uit een maximale verzameling van expertise op het terrein en is in staat om het beleid zo snel mogelijk te adviseren.”*³⁹¹. In eerste instantie moesten de zeven leden als draaischijf en meldpunt in de dopingstrijd fungeren en zo de verboden lijst up-to-date houden en een vast systeem van controleartsen uitwerken³⁹².

Minister Sauwens zorgde er ook voor dat die controleartsen gemakkelijker te werk konden gaan. In het najaar van 2000 werd een samenwerkingsakkoord met justitie ondertekend. Hierdoor konden de artsen bij het uitoefenen van hun controletaak indien nodig bijstand van politieagenten krijgen³⁹³. Voorheen voelden de dokters in kwestie zich immers dikwijls geïntimideerd en in sommige gevallen werd hen zelfs de toegang tot het sportevenement ontzegd. Dat was nu verleden tijd.

---

³⁸⁸ J. Sauwens, *interview*, donderdag 2 mei 2013.

³⁸⁹ *Ibidem*.

³⁹⁰ R. Lamoral, “Sportminister Johan Sauwens installeert ‘Vlaamse Dopingraad’”, in: *Het Laatste Nieuws*, 5 april 2000, p. 28; de precieze samenstelling van de Vlaamse Dopingraad vindt u in bijlage terug.

³⁹¹ Vlaams Parlement, *Handelingen. Zittingen 1999-2000*, Brussel, 04/04/2000, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 51, p. 22.

³⁹² M. Mercy, “Sauwens gaat Kafka te lijf”, in: *De Standaard*, 5 april 2000, p. 32.

³⁹³ L. Van der Kelen, “Vlaanderen en parket samen op dopingjacht”, in: *Het Laatste Nieuws*, 22 november 2000, p. 15.

Er werd daarnaast niet alleen aandacht besteed aan de repressieve aspecten van de anti-dopingstrijd. Al sinds de jaren tachtig van de 20ste eeuw had Vlaanderen meer dan gemiddelde interesse voor de preventieve kant van de zaak. Ook nu zette men sterk in op voorlichting. In april 2001 zag de Vlaamse Dopinglijn – met bijhorende website – het levenslicht als belangrijkste onderdeel van een informatiecampagne met de ronkende titel “Wie sport, moet weten waar de lijn ligt”. Via het telefoonnummer van deze lijn kan iedereen tot op vandaag terecht met allerhande vragen over doping. Met dit initiatief kwam men volgens dokter Dirk Dewolf van de Vlaamse Gemeenschap tegemoet “aan een grote maatschappelijke behoefte³⁹⁴”.

Ondertussen was er nog steeds sprake van een eigenaardige situatie waarbij Vlaanderen heel wat van de nu reeds verouderde richtlijnen uit de Anti-Dopingconventie van de Raad van Europa uit 1989 al lang had geïmplementeerd, maar die overeenkomst nog steeds niet formeel had geratificeerd. Met de unanieme goedkeuring van het “Decreet houdende instemming met de Overeenkomst ter bestrijding van doping” werd in juli 2000 een definitief einde gesteld aan die patstelling³⁹⁵.

B) Het sport- en dopingbeleid van Bert Anciaux (2001-2002): de nadruk op nationale en internationale samenwerking

Johan Sauwens gaf in mei 2001 zijn mandaat als Vlaams minister op. Toenmalig partijgenoot Bert Anciaux erfde het sportbeleid. CVP-parlementslid Trees Merckx-Van Goey maakte zich zorgen over de houding van de progressieve nieuwe minister ten opzichte van het dopinggebruik in de sport. Kersvers minister Bert Anciaux stelde haar evenwel gerust: “*Ik zeg heel duidelijk dat ik het beleid van mijn voorganger op het gebied van medisch verantwoord sporten met veel plezier zal verderzetten. Er is geen haar op mijn hoofd dat eraan denkt om promotie te voeren voor het softdruggebruik.*”³⁹⁶.

Anciaux nam de dopingstrijd inderdaad ernstig. Een van zijn eerste beleidshandelingen op dit vlak was de afsluiting van een samenwerkingsakkoord tussen de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitse Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie op 19 juni 2001. Toch was het nog bijna twee jaar wachten tot het Vlaams Parlement dit samenwerkingsakkoord in april 2003 goedkeurde³⁹⁷. Deze overeenkomst bouwde voort op de akkoorden uit 1990 en 1991. Binnen het parlement was men het eens dat dit geen eindpunt kon zijn. Vlaanderen mocht zich niet afsluiten in de eigen regionale of nationale cocon, maar moest ook openstaan voor de internationale overeenkomsten die in de schoot van WADA tot uitvoer werden gebracht.

---

³⁹⁴ M. Vandersmissen, “Twintig dopingvragen per dag”, in: *De Standaard*, 10 mei 2001, p. 10.

³⁹⁵ Vlaams Parlement, *Handelingen. Zittingen 1999-2000*, Brussel, 05/07/2000, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 73, p. 63-65.

³⁹⁶ Vlaams Parlement, *Handelingen. Zittingen 2000-2001*, Brussel, 15/05/2001, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 46, p. 3.

³⁹⁷ Vlaams Parlement, *Handelingen. Zittingen 2002-2003*, Brussel, 02/04/2003, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 49, p. 136-138.

Men hechtte in dezelfde lijn dan ook veel belang aan de rol van Europa in de strijd tegen doping. België was vanaf 1 april 2001 voorzitter van de Europese Unie. Minister Anciaux wou die gelegenheid te baat nemen om verregaand overleg te plegen met zijn collega's uit de andere lidstaten. Als resultaat van die conferentie op kwamen de Europese ministers van Sport op 12 november 2001 naar buiten met een volgens Bert Anciaux historische gezamenlijke officiële verklaring. Twee zaken vallen op in die intentieverklaring: alle EU-landen engageerden zich er toe de IOC-WADA dopinglijst als standaard te gebruiken én alle dopingsancties die binnen één van de EU-lidstaten werden uitgesproken, golden voortaan voor alle landen van de Europese Unie³⁹⁸. Via de erkenning van dezelfde dopingstandaarden werd een volgende stap richting meer harmonisering gezet³⁹⁹.

C) De strategiewijziging en de professionalisering onder Guy Vanhengel (2002-2003) en Marino Keulen (2003-2004)

Na twee ministers van Sport van de Volksunie, werd dit ambt na een nieuwe personeelsverschuiving binnen de Vlaamse Regering in 2002 toevertrouwd aan de liberaal Guy Vanhengel. Ook hij ruimde echter al na een jaar plaats voor zijn partijgenoot Marino Keulen. Keulen bekleedde het ambt van minister van Sport tot de regionale verkiezingen van 2004. Binnen de ambtstermijnen van beide heren werden een aantal zaken die reeds bij hun voorgangers in de pijplijn zaten, effectief tot uitvoer gebracht. De preventieve inspanningen werden tevens verdergezet en uitgebouwd, onder andere via een brochure "dopingbestrijding in Vlaanderen" die gericht was op het grote publiek en een website "gezond sporten"⁴⁰⁰.

Een illustratie van zo'n ouder initiatief dat tijdens deze periode eindelijk vorm kreeg, was de Dopingbus. Minister Sauwens speelde al met de idee om te voorzien in "een gestandaardiseerd mobiel onderzoekslokaal"⁴⁰¹. Dat verplaatsbare en € 115 000 kostende laboratorium werd evenwel pas in oktober 2002 gerealiseerd onder minister Guy Vanhengel. Minister Vanhengel reageerde uiterst tevreden over dit nieuwe instrument dat de strijd tegen doping een stuk professioneler zou maken: "Het is gedaan met controles in de achterkeuken van lokale parochiezalen. De bus is een modern en compleet uitgerust mobiel dopinglokaal."⁴⁰². Door de Dopingbus kon er dus makkelijker op verplaatsing worden gecontroleerd. Er volgde een strategiewijziging. Er werd beslist om voortaan meer in te zetten op controles buiten competitie en minder op dopingtests in het kader van wedstrijden⁴⁰³.

---

³⁹⁸ B. Anciaux, "Beleidsbrief Sport. Beleidsprioriteiten 2001-2002", in: *Vlaams Parlement, Zittingen 2001-2002*, Brussel, 25/10/2001, stuk 876, nr. 1, p. 12-13.

³⁹⁹ M. Maes, "Sport en ethiek in Europees perspectief", in: J. Scheerder, C. Van Tuycom en A. Vermeersch (eds.), *Europa in beweging. Sport vanuit Europees perspectief*. Gent, Academia Press, 2007, p. 316.

⁴⁰⁰ G. Vanhengel, "Beleidsbrief Sport. Beleidsprioriteiten 2002-2003", in: *Vlaams Parlement, Zittingen 2002-2003*, Brussel, 30/10/2002, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, stuk 1394, nr. 1, p. 17-19.

⁴⁰¹ J. Sauwens, "Actieplan Medisch Verantwoorde Sportbeoefening", in: *Vlaams Parlement, Zittingen 2000-2001*, Brussel, 06/12/2000, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, stuk 15, nr. 16 D, p. 63.

⁴⁰² S. De Bock, "Mobiel lab nieuw wapen in oorlog tegen doping", in: *Het Volk*, 30 oktober 2002, p. 6.

⁴⁰³ Ibidem.

Nog steeds konden de controleartsen van de Vlaamse Gemeenschap enkel urinestalen afnemen. Door de voortdurende wijzigingen van de aard van de courante dopingproducten, konden veel middelen op deze manier gewoon niet worden opgespoord. Minister Vanhengel wou het voor de controleartsen ook mogelijk maken om atleten te verplichten een bloedstaal ter controle af te staan. Hiervoor was wel een aanpassing noodzakelijk van het Decreet Medisch Verantwoorde Sportbeoefening⁴⁰⁴. Die vereenvoudiging en actualisering van het decreet kwam er uiteindelijk in 2004. Op deze manier werd ook de WADA-Code uit 2003 geïmplementeerd in de eigen wetgeving⁴⁰⁵. Naast het toestaan van de afname van bloed-, haar- en andere stalen, werd de definitie van dopingpraktijk verruimd door de toevoeging van de genetische doping. Daarenboven werden er onder andere ook administratieve geldboetes ingevoerd voor betrapte sporters en werden de controles buiten competitie wettelijk verankerd⁴⁰⁶.

D) De aangroeiende kritiek op het Vlaamse dopingbeleid (vanaf 2003)

Anno 2003 werden er steeds meer negatieve opmerkingen gemaakt over het Vlaamse dopingbeleid. Sportarts Chris Goossens haalde als ex-lid van de Vlaamse Dopingraad geregeld hard uit in de pers. Onder andere het feit dat het ministerschap van Sport continu onderhevig was aan een stoelendans, kon op weinig bijval rekenen: *“Al vier ministers van Sport waren er deze termijn in de Vlaamse regering: Johan Sauwens, Bert Anciaux, Guy Vanhengel en nu Marino Keulen. Dat is van het goede te veel. En er is geen lijn in de dopingaanpak. Sauwens wilde het echt wel aanpakken, onder Anciaux en Vanhengel viel het dan weer een beetje stil. We hebben nood aan een minister die als enig beleidsterrein Sport heeft, niet ook nog eens Cultuur of Wonen erbij.”*⁴⁰⁷.

Ook de heropgerichte Vlaamse Antidopingcommissie, onder de naam Vlaamse Dopingraad bleek daarenboven min of meer een klucht. Ze werd al in 2001 opgedoekt. Minister Keulen verdedigde zich tegen de kritiek hieromtrent en verkondigde het volgende: *“Die commissie is in 2001 ontbonden omdat het er bovenarms opzat en sterke ego's elkaar de loef afstaken. Aan haantjesgedrag hebben we niets, aan samenwerking wel. Ik wil wel een nieuwe commissie, maar het wordt geen topprioriteit.”*⁴⁰⁸.

Bovendien kwam er vanuit de Raad van State, de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media, het Vlaams Parlement én de publieke opinie⁴⁰⁹ heel wat kritiek op het feit dat de namen van geschorste sporters op de website van de Vlaamse Gemeenschap zouden worden gepubliceerd. Minister Keulen verdedigde deze beslissing uit de nood aan openbaarheid en door te stellen dat hij op deze manier de organisatoren van wedstrijden beter wou informeren⁴¹⁰.

---

⁴⁰⁴ Ibidem.

⁴⁰⁵ Vlaams Parlement, *Handelingen. Zittingen 2003-2004*, Brussel, 03/03/2004, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 36, p. 39.

⁴⁰⁶ Ibidem, p. 40; P. Ghelen, H. Cooman en N. Barette, *op. cit.*, p. 137.

⁴⁰⁷ F. Van De Winkel, “Sportarts Chris Goossens haalt zwaar uit naar anti-dopingbeleid in ons land”, in: *Het Volk*, 26 december 2003, p. 19.

⁴⁰⁸ Ibidem.

⁴⁰⁹ Wat betreft de kritiek vanuit de publieke opinie, cf. infra.

⁴¹⁰ F.J., “Vlaanderen zet namen dopingzondaars online”, in: *Het Belang van Limburg*, 4 oktober 2003, p. 29.

De maatregel voelde echter sterk aan als een publieke vernedering. Ook dit was een richtlijn uit de WADA-Code die via de wijziging van het decreet in 2004 ook in Vlaanderen werd doorgevoerd. Opnieuw eigende de antidopingstrijd zich erg veel rechten toe die direct betrekking hadden op de private levenssfeer van sporters. Uiteindelijk bleek die maatregel in strijd met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, met het Internationaal Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten én met de Belgische grondwet⁴¹¹. Onder alle druk zag minister Marino Keulen zich genoodzaakt om de website te verwijderen.

Dat het Vlaamse dopingbeleid in het oog van een storm kwam te staan, had mee te maken met het feit dat men in september 2003 nogmaals was geconfronteerd met een groot dopingschandaal. Veearts José Landuyt bleek dopingproducten te hebben geleverd aan een aantal wielrenners, onder wie de populaire kampioen Johan Museeuw. Eens te meer werd duidelijk dat de strijd tegen doping ondanks alle beleidsmatige inspanningen nog altijd verre van gewonnen was.

E) De hervorming van de sportadministratie en NADO Vlaanderen

De Vlaamse administratieve situatie was ondertussen best complex. Het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap kende zeven departementen. Het sportbeleid zat onder de administratie *Cultuur* en doping als onderdeel van de medisch verantwoorde sportbeoefening viel onder de administratie *Gezondheidszorg*. Beide administraties ressorteerden tot slot onder het departement *Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur*⁴¹². Met het kaderdecreet *Beter Bestuurlijk Beleid* (kortweg BBB), dat vanaf 1 april 2006 in voege trad, kwam er een nieuwe structuur⁴¹³. Er werden dertien homogene beleidsdomeinen ingevoegd. Sport én ook doping werden ondergebracht onder het departement *Cultuur, Jeugd, Sport en Media* dat zelf een deel was van het gelijknamige beleidsdomein⁴¹⁴. De Vlaamse administratie volgde hiermee met wat vertraging de politieke trend die in 1999 alle sport-specifieke beleidsaspecten onder één minister had ondergebracht. Volgens minister Sauwens paste die hervorming in de nog steeds courante politieke tendens die de “bestuurlijke verrommeling” probeert tegen te gaan⁴¹⁵.

Binnen de afdeling *Sport en Jeugd* van het departement *Cultuur, Jeugd, Sport en Media* hoort NADO Vlaanderen thuis⁴¹⁶. Bij de installatie van WADA werd er overgegaan tot de oprichting van onafhankelijke nationale of regionale dopingorganisaties. Zij verzorgen en coördineren het dopingbeleid in de respectievelijke regio's waar ze bevoegd zijn⁴¹⁷.

---

⁴¹¹ Vlaams Parlement, *Handelingen. Zittingen 2003-2004*, Brussel, 03/03/2004, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 36, p. 39.

⁴¹² G. Maebe, *op. cit.*, p. 111.

⁴¹³ P. De Knop en V. De Bosscher, *op. cit.*, p.95.

⁴¹⁴ Ibidem; G. Maebe, *op. cit.*, p. 111-112.

⁴¹⁵ J. Sauwens, *interview*, donderdag 2 mei 2013.

⁴¹⁶ Vlaamse Overheid, “Adressengids”, op: <<http://www.vlaanderen.be/nl/contact/adressengids/vlaamse-overheid/administratieve-diensten-van-de-vlaamse-overheid/beleidsdomein-cultuur-jeugd-sport-en-media-cjsm/departement-cultuur-jeugd-sport-en-media/afdeling-sport-en-jeugd/nado-vlaanderen>>, laatst geraadpleegd op 6 mei 2013.

⁴¹⁷ M. Kamber, *op. cit.*, p. 5.

In feite hield de oprichting van NADO Vlaanderen enkel een naamsverandering in van de Cel Medisch Verantwoord sporten die al langer bezig was met de Vlaamse strijd tegen doping. Veel van de andere internationale administraties werden evenwel pas na 1999 op poten gezet, waardoor de rol van de NADO's niet wordt gereflecteerd in de structuur van WADA. Met andere woorden, de NADO's kunnen vaak niet mee beslissen en voeren doorgaans enkel uit wat door moederorganisatie WADA wordt beslist. Nochtans vervullen ze een belangrijke rol in de strijd tegen doping. Zo zijn ze onder andere het contactpunt voor de atleten en de ouders, zorgen ze voor bewustmakingscampagnes en staan ze voor een groot deel in voor de dopingcontroles⁴¹⁸.

De meeste NADO's worden gefinancierd door de nationale regeringen, maar opereren er grotendeels onafhankelijk van⁴¹⁹. Vlaanderen is op dat vlak een uitzondering, waar de overheid de organisatie van de NADO wel nog op zich neemt. Dokter Hans Cooman van NADO Vlaanderen vertelt hierover het volgende: *“In quasi alle landen ter wereld staat dat een beetje los van de overheid. Wij zijn, in België is het een van de weinige landen, wij zijn in dienst van de overheid. Dat is in de meeste landen niet meer het geval. Die zijn onafhankelijk, die worden weliswaar ook ondersteund door de overheid, door de federaties, maar hier zijn we echt, maken we echt deel uit van de overheid.”*⁴²⁰.

F) De tweede ambtstermijn van Bert Anciaux als minister van Sport (2004-2009): de hernieuwde aandacht voor een brede invulling van de sportethiek

Na de regionale verkiezingen van 2004 was er vanuit de pers weinig enthousiasme toen bekend werd dat Bert Anciaux aan een tweede ambtstermijn als Vlaams minister van Sport zou beginnen. Zijn eerste, korte passage werd in het algemeen en ondanks enkele inspanningen op het vlak van doping niet bepaald als succesvol ervaren⁴²¹. De Heer Anciaux kreeg vanuit diverse hoek harde kritiek te verwerken, maar was vastbesloten om zich vast te bijten in deze materie en uit te groeien tot “de beste minister van Sport ooit”⁴²². Een eerste positieve aspect van zijn ministerschap was dat het Vlaamse sportbeleid eindelijk was vertrokken voor een periode van consistentie. Bert Anciaux bleef immers tot het einde van de legislatuur en tijdens die vijf jaar kon er uiteindelijk sprake zijn van één duidelijke politieke visie, zonder dat men haast elk jaar helemaal opnieuw moest beginnen.

Eén van minister Anciaux' belangrijkste verwezenlijkingen op het vlak van sport, was het op de agenda plaatsen van het ethisch verantwoord sporten in Vlaanderen had qua sport-ethische bewustwording een belangrijke, internationale pioniersrol vertolkt. Na een periode van minder grote politieke interesse was de sportethiek terug op de voorgrond getreden in de jaren negentig⁴²³. Maar pas onder het beleid van minister Anciaux werd die bekommernis – die duidelijk verder ging dan doping – verankerd in een decreet, nl. het decreet inzake Medisch en Ethisch Verantwoord Sporten uit 2008.

---

⁴¹⁸ M. Kamber, *op. cit.*, p. 6.

⁴¹⁹ Ibidem.

⁴²⁰ H. Cooman, *interview*, maandag 18 maart 2013.

⁴²¹ H. Vandeweghe, “Bleiter. Anciaux op Sport kon niks, snapte niks en deed niks, behalve tegenwerken”, in: *De Morgen*, 31 juli 2004, p. 25.

⁴²² H. Vandeweghe, “Bert Anciaux”, in: *De Morgen*, 20 december 2004, p. 4.

⁴²³ G. Maebe, *op. cit.*, p. 108-109.

Op het vlak van doping wijzigde er weinig ten opzichte van het reeds op 13 juli 2007 geüpdatete decreet inzake Medisch Verantwoord Sporten. Hierover is dokter Hans Cooman van het Team Medisch Verantwoord Sporten formeel: *“Maar op dopinggebied is er op dat vlak quasi niets of niets veranderd. [...] Voeger was er het decreet Medisch Verantwoord Sporten, dan is dat Medisch en Ethisch geworden omdat minister Anciaux dat daar per se bij wou. Da’s daar gewoon een stuk aangeplakt eigenlijk.”*⁴²⁴.

In het hernieuwde decreet inzake Medisch Verantwoord Sporten uit 2007 waren wel een aantal elementen veranderd ten opzichte van de vorige versie uit 2004. Zo werd er een duidelijk verschil gemaakt tussen elitesporters en breedtesporters. Die laatsten konden bij betrapting worden vervolgd door de Vlaamse Gemeenschap en dat via een disciplinaire commissie en een disciplinaire raad (voor hoger beroep). In het kader van de responsabilisering van de sportfederaties werden de tuchtmaatregelen ten opzichte van de elitesporters overgelaten aan de sportfederaties⁴²⁵. Ze dienden daarvoor een eigen, gemeenschappelijk orgaan op te richten⁴²⁶. De regelgeving van de federaties hoorde echter altijd conform te blijven met de WADA-Code.

Dat gemeenschappelijke orgaan dat voortaan ging oordelen over de sanctionering van de betrachte topsporters, werd het Vlaamse Dopingtribunaal (VDT) gedoopt. Fernand Van Huyneghem, voorzitter van de Raad van Bestuur van het VDT, vatte de werking beknopt samen: *“Het doel van het VDT is de aangesloten sportfederaties te ondersteunen bij de organisatie van de disciplinaire procedure betreffende dopingpraktijken gepleegd door hun elitesporters. [...] Daarbij dragen zij de bevoegdheid om de tuchtprocedure te organiseren over aan de Disciplinaire Commissie voor Elitesporters die in de schoot van het Vlaams Doping Tribunaal vzw werd opgericht.”*⁴²⁷. De mogelijkheid van de topsporters om in hoger beroep te gaan, werd bij het TAS, het Internationaal Arbitragehof voor de Sport, met zetel in Lausanne, gelegd. Wie zo’n beroepsprocedure wil aangaan, dient wel over ruim voldoende financiële armslag te beschikken, aangezien deze rechtsprocedure erg duur is en er slechts enkele gespecialiseerde advocaten ervaring hebben met het pleiten van een dergelijke zaak⁴²⁸.

Het decreet Medisch Verantwoord Sporten was eigenlijk al de tweede stap die in 2007 werd genomen om opnieuw volledig in overeenstemming te zijn met de WADA-regelgeving. In 2005 had Vlaanderen de Internationale Conventie tegen Doping in de Sport reeds mee ondertekend. In 2007 werd dat akkoord door het Vlaamse Parlement goedgekeurd. Deze conventie was door de deelnemende nationale regeringen afgesloten op de 33ste algemene conferentie van UNESCO en vormde als internationaal geldend wettelijk kader de volgende stap in de richting van meer harmonisering van de anti-dopinginspanningen⁴²⁹.

---

⁴²⁴ H. Cooman, *interview*, maandag 18 maart 2013.

⁴²⁵ Vlaams Parlement, *Handelingen. Zittingen 2006-2007*, Brussel, 04/07/2007, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 50, p. 6.

⁴²⁶ B. Anciaux, V. De Bosscher, J. Scheerder e.a., *Sport verruimd: 5 jaar Vlaams sportbeleid (2004-2009)*, Brussel, Vlaamse Overheid, 2009, p. 16-19.

⁴²⁷ G. Mattens, “Het Vlaams Doping Tribunaal vzw. Een gesprek met voorzitter Fernand Van Huyneghem”, in: *VSFmagazine*, (2009), 3, p. 18.

⁴²⁸ D. Dedecker, *gesprek*, woensdag 20 maart 2013.

⁴²⁹ Vlaams Parlement, *Handelingen. Zittingen 2006-2007*, Brussel, 28/03/2007, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 32, p. 1; cf. ook supra.

6.4 De tijdsgeest: de voortzetting van de dubbele moraal

A) *Het beperkte diepgravende karakter van de sportpers*

Ondertussen werd onder de Vlaamse sportjournalisten de bestaande traditie van kritische onderzoeksjournalistiek tijdens het nieuwe millennium verdergezet door onder andere Hans Vandeweghe, Hans Jacobs, Paul Keyzers en Frank Van de Winkel. Zij waren al geruime tijd actief en konden daardoor rekenen op een rijke ervaring. Toch waren zij vaak de uitzonderingen op de regel. De zaak-Festina had immers één zaak duidelijk niet veranderd. Er bleef een sterke stroming van verslaggevers die er een weinig diepgravende en arbeidsintensieve houding op nahield.

Voorals Hans Vandeweghe – die zichzelf zou gaan profileren als dé Vlaamse dopingautoriteit – was dikwijls niet mals voor zijn collega's: *“Het laatste wat het dopingdebat in de wielrennerij kan gebruiken is de ad hoc afschrijffjournalistiek die van de week door Ter Zake is bedreven. Ik begrijp het wel: de tweede week van de kerstvakantie, receptietje op maandag, een beetje moeilijk op gang komen, nog wat mensen met vakantie en dan is een hapklare brok zoals van KRO's Reporter een geschenk uit de hemel. Die wordt dan op maat gesneden en zonder enige duiding van betekenis de huiskamer in gejaagd.”*⁴³⁰.

Ook voormalig minister van Sport Johan Sauwens heeft tot op heden zijn twijfels over het arbeidsethos van de toenmalige Vlaamse sportjournalisten. Hij ontwaarde een groot verschil qua houding op de persconferenties die hij hield, tussen de sportjournalisten enerzijds en de journalisten die in andere beleidsmateries waren gespecialiseerd anderzijds: *“Ik heb heel veel persconferenties gehouden, ik ben drie maal minister geweest en als ik een persconferentie hield over verkeer, bepaalde maatregelen die we namen of zo, dan kreeg ik vragen, de terechte, kritische, scherpe vragen, maar als ik een persconferentie gaf over de Gordel als minister van Sport of een persconferentie over iets anders, ja die noteerden gewoon wat er gezegd werd. [...] De sportpers is vooral een pers die weergeeft wat er gebeurt en die becommentarieert, maar nooit echt diep gaat. Dat is anders dan mensen die leefmilieu of sociale dossiers volgen, financiële zaken, die meer gaan dieper vragen en proberen de onderliggende mechanismen bloot te leggen. Dat gebeurt niet in de sport, dat is een soort taboe zelf. [...] Op het ogenblik dat men dan toch soms kritisch durft zijn, dan slaat de omerta toe.”*⁴³¹.

Met de recente bekentenisgolf van een reeks prominente *dopingzondaars* werd eens te meer duidelijk op welke schaal men zich dopeerde tijdens de eerste jaren van de nieuwe eeuw. In het wielrennen was er na de Festina-Tour nog steeds sprake van een heuse EPO-cultuur. Dat de journalisten die toen in dit milieu zaten, niets zouden hebben gemerkt, doet op heden bij veel mensen de wenkbrauwen fronsen. De *omerta* of zwijgplicht die in sommige topsportmiddens legio was, was ook binnen de sportjournalistiek de norm, de hierboven geschetste uitzonderingen niet te na gesproken.

---

⁴³⁰ H. Vandeweghe, “Doping (deel 343)”, in: *De Morgen*, 8 januari 2000, p. 12.

⁴³¹ J. Sauwens, *interview*, donderdag 2 mei 2013.

Wanneer de media haar rol als kritische speler binnen het antidopinglandschap toch serieus wou nemen, ging ze vaak ongenueanceerd en ongefundeerd te werk. De beroemde Nederlandse sportjournalist Jean Nelissen verwoordde het als volgt: *“Als het om doping gaat, rukken de media op volle oorlogsterkte uit. Maar niet altijd wordt de vereiste zorgvuldigheid in de berichtgeving in acht genomen.”*⁴³². Het mooiste voorbeeld uit deze periode, die deze stelling treffend kracht bijzet, is de zaak-Lefevere-Dedecker uit 2006-2007. Senator Jean-Marie Dedecker verkondigde in een Tv-programma dat een aantal Belgische wielrenners een dopingkuur hadden gevolgd in Italië. Ploegleider Patrick Lefevere voelde zich direct aangesproken en startte een proces⁴³³. Dedecker had voordien reeds al zijn bewijzen doorgespeeld aan een journalist van de krant *Het Laatste Nieuws*. Die sportjournalist verloor zichzelf in zijn onderzoek door er een persoonlijke vete van te maken ten opzichte van Lefevere en sleurde er zaken bij die fundamenteel onjuist waren⁴³⁴.

B) De smeulende kritiek op de verregaande dopingstrijd: de impact van de open brief “Hematocriet of Hypocriet” (2005)

De publieke opinie was op haar beurt wel minder tolerant geworden voor dopinggebruik, maar hanteerde nog steeds de al geschetste dubbele moraal, waarbij men de uit schorsing terugkerende sporters snel weer in de armen sloot. Meer nog, er ontwikkelde zich een stroming van politici, sporters en andere personen die de courante strategie van de internationale strijd tegen doping serieus in vraag gingen stellen. Vooral de verregaande impact op de private levenssfeer van sporters kon op erg weinig bijval rekenen. Zo was de invoering van het initiatief om de namen van betrapte sporters te publiceren op een website⁴³⁵ de directe aanleiding voor een open brief in de Vlaamse kranten⁴³⁶. Onder de titel *“Hematocriet en Hypocriet”* haalde senator en voormalig Judo-bondscoach Jean-Marie Dedecker anno 2005 ongemeen hard uit naar het Vlaamse dopingbeleid⁴³⁷. Ook tien andere prominente figuren uit de sportwereld ondertekenden dit schrijven.

Voor het feit dat de sporters weinig tot niet werden gesolliciteerd op het vlak van het dopingbeleid, was voor de ondertekenaars van de open brief een doorn in het oog: *“De sporters zelf worden in het dopingdebat niet gehoord. Zij zijn slechts de gladiatoren. De regels van het spel worden bepaald door anderen, volgens een ethische code die in de ‘gewone’ beroepswereld niet geldt en die daar evenmin haalbaar is. De sporter als enkeling durft zich niet op te dringen in het dopingdebat uit angst dat hij gestigmatiseerd wordt. Het doorbreken van de ‘omerta’ heeft sociale uitsluiting tot gevolg.”*⁴³⁸. Het Vlaamse dopingbeleid werd als hypocriet, absolutistisch en wereldvreemd ervaren. De impact van de brief was niet gering. De website werd opgedoekt en vanuit diverse hoeken werd voortaan anders en genuanceerder naar doping gekeken.

---

⁴³² J. Nelissen, *Doping. Het duivelse spel met leven en gezondheid*, Amsterdam/Antwerpen, Uitgeverij L.J. Veen, 2000, p. 78.

⁴³³ Belga, *“Zaak Lefevere-Dedecker”*, in: *Het Belang van Limburg*, 30 november 2007, p. 53.

⁴³⁴ J.M. Dedecker, *interview*, dinsdag 19 maart 2013.

⁴³⁵ Cf. supra bij de wijziging van het decreet Medisch Verantwoord Sporten in 2004.

⁴³⁶ J.M. Dedecker, *interview*, dinsdag 19 maart 2013.

⁴³⁷ J.M. Dedecker, *“Hematocriet of hypocriet”*, in: I. van Hilvoorde en B. Pasveer (eds.), *Beter dan Goed. Over genetica en de toekomst van topsport*, Diemen, Veen Magazines, 2005, p. 173-177.

⁴³⁸ *Ibidem*, p. 173.

Toch was deze brief in 2005 niet vrij van kritiek. Volgens professor dr. Frans Delbeke - die professor dr. Michiel Debackere was opgevolgd als hoofd van het Gentse DoCoLab - stonden er heel wat inhoudelijke fouten in, vooral met betrekking tot de in de brief geminimaliseerde effecten van sommige producten⁴³⁹. Dokter Chris Goossens noemde de open brief als adviseur van de minister van Sport populistisch⁴⁴⁰. Minister Anciaux die Marino Keulen ondertussen was opgevolgd, wou op zijn beurt van geen wijken weten: *“Ik wijzig mijn beleid niet. Ik ben een absoluut voorstander van medisch verantwoord sporten en dat vereist een streng dopingbeleid.”*⁴⁴¹.

6.5 Besluit

De antidopingstrijd werd steeds verder opgevoerd in de eerste jaren van het nieuwe millennium. Nog meer dan vroeger nam het de contouren aan van een heuse morele kruistocht. De internationale, door WADA gestuurde richtlijn omtrent de publicatie van de namen van geschorste sporters op het internet is hier de opvallendste illustratie van. Gesanctioneerde sporters werden letterlijk aan de publieke schandpaal genageld. Deze maatregel was evenwel in strijd met heel wat internationale overeenkomsten omtrent de bescherming van de private levenssfeer en de eigen grondwet en werd mede onder impuls van de open brief “Hematocriet of Hypocriet” afgevoerd.

De macht van WADA werd alsmaar groter en dat resulteerde in het feit dat Vlaanderen voortaan om de paar jaar haar regelgeving moest aanpassen. Nog steeds opteerde de Vlaamse Gemeenschap voor een streng tweesporenbeleid van straffen en preventie. Die houding bracht veel nieuwe initiatieven met zich mee, ook al waren deze vaak ingegeven door de wens en de nood om WADA-conform te zijn. Het grootste nadeel voor het Vlaamse sport- en dopingbeleid tijdens het begin van het nieuwe millennium was het schrijnend gebrek aan consistentie: vier ministers van Sport op vier jaar tijd, dat was van het goede te veel.

Pas toen Bert Anciaux anno 2004 aan een tweede ambtstermijn begon, die uiteindelijk vijf jaar zou aanhouden, kon er gewerkt worden vanuit één politieke visie. Minister Anciaux nam de dopingstrijd ter harte, maar zijn voornaamste vernieuwing hield de integratie van een sport-ethische bezorgdheid in de decreetvorming in. Het Decreet inzake Medisch Verantwoord Sporten werd uitgebreid tot het Decreet inzake Medisch en Ethisch Verantwoord Sporten. Dat decreet uit 2008 vormde in feite het sluitstuk van een politieke trend waarbij sinds de jaren negentig van vorige eeuw steeds meer aandacht werd besteed aan een brede waaier van sport-ethische thema's⁴⁴². Doping was niet langer het enige middelpunt van de belangstelling omtrent sportethiek, maar kon nog steeds – en weer in sterkere mate – de nodige aandacht genereren van de Vlaamse politici.

---

⁴³⁹ F. Van De Winkel, *“Aanpak harde hand moét’ IOC-baas Rogge en antidopingtopman Delbeke kraken open brief doping”*, in: *Het Volk*, 16 maart 2005, p. 37.

⁴⁴⁰ S. Massart, *“Jean-Marie Dedecker wil dopingdebat aanwakkeren”*, in: *De Tijd*, 16 maart 2005, p. 18.

⁴⁴¹ s.n., *“Artikel zonder titel”*, in: *Het Nieuwsblad*, 16 maart 2005, p. 1.

⁴⁴² G. Maebe, *op. cit.*, p. 155.

De sportjournalistiek werkte ondertussen verder op de bekende, traditionele manier. Soms waren de journalisten kritisch en gingen ze – vaak ongenueanceerd – tot op het bot. Anderzijds lieten ze zich geregeld kennen door een gebrek aan een diepgravende arbeidsattitude. Tegelijkertijd was er bij de publieke opinie nog nooit zo weinig tolerantie geweest voor dopinggebruik, maar werden betrapte topsporters sneller dan ooit vergeven. Die dubbele moraal zat stevig verankerd in de Vlaamse perceptie omtrent het gebruik van verboden middelen.

7. De voortzetting van de algemene trend van internationale nultolerantie (2009-heden)

7.1 Inleiding

In dit laatste hoofdstuk bekijken we kort wat er tijdens de laatste jaren is gebeurd op het vlak van het Vlaamse dopingbeleid. Het is moeilijker de impact van de gebeurtenissen tijdens deze periode precies in te schatten, aangezien er amper tijd is overgegaan. De feiten zijn met andere woorden nog niet voldoende *afgekoeld* om al grote en voorbarige conclusies te kunnen trekken. Er wordt nagegaan of de internationale trend van nultolerantie die door WADA sinds 1999 duidelijk werd vooropgesteld, wordt gehandhaafd en in hoeverre Vlaanderen nog bewegingsvrijheid heeft om zelf eigen accenten te leggen.

Daarnaast wordt de vraag gesteld in welke mate er nog sprake is van een Belgisch dopingbeleid met twee snelheden. De andere gemeenschappen in België hinkten tijdens de jaren tachtig en negentig van de 20ste eeuw duidelijk achterop, op het vlak van dopingbestrijding ten opzichte van Vlaanderen. In welke mate is die kloof ondertussen gedicht? In 2012 werd er in Vlaanderen bovendien een nieuw Antidopingdecreet ingevoerd, waarbij alle dopingaspecten apart in een nieuw decreet werden ondergebracht. De andere elementen van het Decreet inzake Medisch en Ethisch Verantwoord Sporten stonden voortaan los van de dopingregelgeving en worden spoedig nieuw leven ingeblazen door middel van de herwerking van het restdecreet. Een vraag die zich derhalve opdringt, is de reden van deze opsplitsing. Wat waren de impulsen om de dopingthematiek los te koppelen?

7.2 De internationale context

A) De hernieuwde WADA-Code

Op internationaal vlak is er de laatste jaren niets fundamenteels veranderd. De WADA-Code werd herzien tijdens de Derde Wereldconferentie over Doping in de Sport in Madrid in november 2007⁴⁴³. Die nieuwe Code trad per 1 januari 2009 in voege en werkte enkele hiaten weg. Zo werden de procedures nog meer op dezelfde leest geschoeid, ongeacht de sport en het nationaliteit van de atleet in kwestie⁴⁴⁴. De WADA-regelgeving staat ondertussen niet stil. In november van dit jaar is er een nieuwe Wereldconferentie over Doping in de Sport in Johannesburg voorzien. Tegen 2015 wordt de nieuwe WADA-Code verwacht.

---

⁴⁴³ Cf. supra.

⁴⁴⁴ WADA, "World Anti-Doping Code", op: <<http://www.wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/Sports-and-Anti-Doping-Organizations/The-Code/>>, laatst geraadpleegd op 14 mei 2013.

7.3 Het Vlaamse dopingbeleid: het loskoppelen van het dopingbeleid van de andere sport-ethische thema's

A) *De wissel van de macht: Philippe Muyters volgt Bert Anciaux op als minister van Sport (2009- 2014)*⁴⁴⁵

Na de regionale verkiezingen 2009 kwam er een einde aan de tweede ambtstermijn van Bert Anciaux als minister van Sport. Philippe Muyters van de N-VA volgde hem op. In diens beleidsnota Sport 2009-2014 werd een ondertussen traditionele voortuitblik op de ministerperiode gegeven. Minister Muyters was er zich van bewust dat er steeds minder bewegingsruimte werd gecreëerd voor de individuele landen als het op doping aankwam. Toch wou hij de impact van Vlaanderen op het internationale dopingbeleid vergroten door de rol van en de eigen rol binnen Europa te versterken: *“Meer en meer beslissingen op het gebied van dopingbestrijding worden louter op internationaal niveau genomen. Door het ratificeren van de UNESCO-conventie tegen het dopinggebruik in de sport heeft Vlaanderen zich geëngageerd om de principes van het wereldantidopingagentschap (WADA) en zijn werkingsinstrument, de Wereldantidopingcode - WADA Code, uit te voeren en te implementeren in zijn interne regelgeving. Europa wenst haar invloed binnen dit WADA te vergroten.”*⁴⁴⁶.

Qua beleidsmaatregelen op het vlak van doping nam minister Muyters tot nu toe twee belangrijke beslissingen: er kwam een apart Antidopingdecreet, waarbij alle dopingaspecten uit het bestaande decreet inzake Medisch en Ethisch Verantwoord Sporten werden gehaald en daarnaast werd het samenwerkingsakkoord met de andere Belgische gemeenschappen hernieuwd⁴⁴⁷. Toch kreeg het Vlaamse dopingbeleid van Muyters ook al heel wat kritiek te verwerken, niet in het minst van de Vlaamse topsporters die meer en meer de negatieve impact ondervonden van de steeds verregaandere antidopingmaatregelen.

B) *De hernieuwde samenwerking met de andere gemeenschappen (2011)*

De Vlaamse regering keurde op 8 april 2011 een nieuw samenwerkingsakkoord goed met de andere Belgische gemeenschappen. Onder impuls van de internationale WADA-regelgeving werd het bestaande akkoord uit 2001 herwerkt en terug *up-to-date* gemaakt. Een van de belangrijkste aspecten van die hernieuwde overeenkomst was de gezamenlijke definitie van de elitesporter/topsporter. Het aantal topsporters in Vlaanderen werd daarmee aanzienlijk ingeperkt. De deelname aan grote internationale competities of toernooien werd bijvoorbeeld een dwingende voorwaarde⁴⁴⁸.

---

⁴⁴⁵ Minister Muyters is normaal gezien tot aan de regionale verkiezingen van 2014 minister van Sport.

⁴⁴⁶ P. Muyters, *Beleidsnota Sport 2009-2014*, Brussel, Vlaamse Overheid, november 2009, geraadpleegd via: <<http://www.vlaanderen.be/nl/overheid/vlaamse-regering/beleidsdocumenten/beleidsnotas-van-de-vlaamse-regering-2009-2014>>, p. 16.

⁴⁴⁷ G. Mattens, “Antidopingbeleid. Recente ontwikkelingen in Vlaanderen”, in: *VSFmagazine*, (2012), 1, p. 17.

⁴⁴⁸ G. Mattens, “Dopingpreventie en –bestrijding in de sport. Nieuw samenwerkingsakkoord moet geharmoniseerde aanpak in België garanderen”, in: *VSFmagazine*, (2011), 2, p. 21-22.

Daarnaast werd ook een uniforme regeling met betrekking tot de *whereabouts*⁴⁴⁹ uitgewerkt. Dat was ook nodig nadat de Raad van State de implementatie van de WADA-Code in Vlaanderen ongeldig had verklaard na een klacht van 65 Vlaamse sporters⁴⁵⁰. Men verdeelde de topsporters onder in vier categorieën, afhankelijk van hun niveau en de *dopinggevoeligheid* van hun sport. Naargelang de categorie dienden de daarin ressorterende sporters zich aan verschillende regels met betrekking tot het doorgeven van de verblijfsgegevens te houden. Voor het verzamelen en verwerken van die data kwamen de diverse gemeenschappen overeen allen het ADAMS-systeem te gebruiken.

Met dit akkoord wou België nogmaals aantonen dat het een vooraanstaande rol zou blijven opnemen betreffende de internationale strijd tegen doping⁴⁵¹. Volgens dokter Hans Cooman van het Team Medisch Verantwoord Sporten van de Vlaamse Gemeenschap was die gemeenschappelijke, Belgische aanpak erg belangrijk, in die zin dat topsporters voorheen niet op dezelfde manier werden behandeld in Vlaanderen als in Wallonië⁴⁵². De kloof tussen Vlaanderen en de andere Belgische gemeenschappen werd hiermee voor een groot stuk gedicht.

C) *Naar een nieuw, apart Antidopingdecreet (2012)*

Zoals we reeds zagen, was er anno 2008 sprake van een groepering van alle regelgeving omtrent doping, sportmedische keuring, leeftijdsgrenzen en andere sport-ethische thema's in één decreet, het Decreet inzake Medisch en Ethisch Verantwoorde Sportbeoefening. Langzaam groeide echter de idee dat men met een te log instrument te maken had dat bovendien onvoldoende de snelle evoluties omtrent doping in acht kon nemen. Daarom opteerde huidig minister van Sport Muyters voor de loskoppeling van de dopingproblematiek van de andere sport-ethische thema's: *“Om snel te kunnen anticiperen op de internationale ontwikkelingen en om de sporters en verantwoordelijke sportfederaties goed te kunnen informeren inzake dopingbestrijding, moet de regelgeving eenvoudiger en toegankelijker gemaakt worden. Daarvoor zal ik de dopingregelgeving in de eerste plaats afzonderen in een apart decreet.”*⁴⁵³. Het Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media kreeg ondertussen de opdracht om via een interne werkgroep het restdecreet met alle andere, overblijvende sport-ethische aspecten te herwerken⁴⁵⁴.

---

⁴⁴⁹ De *whereabouts* zijn een systeem dat inhoudt dat alle sporters die zich hieraan moeten houden hun verblijfsgegevens dienen door te geven aan de bevoegde instanties in functie van eventuele onaangekondigde controles.

⁴⁵⁰ W. Wauters, “WADA trekt beroep tegen Wickmayer en Malisse in”, in: *Het Nieuwsblad*, 30 maart 2012, p. 21.

⁴⁵¹ G. Mattens, “Dopingpreventie en –bestrijding in de sport. Nieuw samenwerkingsakkoord moet geharmoniseerde aanpak in België garanderen”, in: *VSFmagazine*, (2011), 2, p. 22.

⁴⁵² H. Cooman, *interview*, maandag 18 maart 2013.

⁴⁵³ P. Muyters, *Beleidsnota Sport 2009-2014*, Brussel, Vlaamse Overheid, november 2009, geraadpleegd via: <<http://www.vlaanderen.be/nl/overheid/vlaamse-regering/beleidsdocumenten/beleidsnotas-van-de-vlaamse-regering-2009-2014>>, p. 32.

⁴⁵⁴ Vertrouwelijke e-mail.

Het nieuwe Antidopingdecreet van 25 mei 2012 kwam uiteindelijk tot stand door twee belangrijke impulsen: enerzijds dus vanuit de net geschetste wens om WADA-conform te zijn en anderzijds om het vernieuwde samenwerkingsakkoord met de andere gemeenschappen in de eigen regelgeving op te nemen⁴⁵⁵. De belangrijkste vernieuwingen van het Antidopingdecreet ten opzichte van het antidopingluik uit het Decreet inzake Medisch en Ethisch Verantwoorde Sportbeoefening waren zaken die ook in dat samenwerkingsakkoord reeds waren afgesproken.

Na de verwerking van de adviesmatige opmerkingen van de Raad van State werden onder andere de nieuwe regels omtrent de *whereabouts* en de nieuwe definitie van de elitesporter/topsporter opgenomen in het Antidopingdecreet en het daarbij horende uitvoeringsbesluit van 19 oktober 2012. Andere nieuwigheden waren onder meer de instelling van grenzen aan de sancties die konden worden getroffen ten opzichte van de sporters, de mogelijkheid om boetes te innen via dwangbevel en het feit dat federaties die niet in overeenstemming met het decreet handelden, hun subsidies zouden kunnen verliezen voor een periode van een jaar⁴⁵⁶.

D) De kritiek vanuit de topsport (en de politiek) op het nieuwe Antidopingdecreet

Het nieuwe Antidopingdecreet veroorzaakte meteen een golf van kritiek van talrijke topsporters. Nochtans wou minister Muyters na de zaak Wickmayer-Malisse⁴⁵⁷ het systeem van de *whereabouts* *klantvriendelijker* maken⁴⁵⁸. Enkele topwielrenners als Tom Boonen en Sven Nys beklagden zich over het feit dat ploegsporters vaker mochten *zondigen* vooraleer ze werden gesanctioneerd dan andere atleten uit meer *dopinggevoelige* sporttakken. Advocaat Walter Van Steenbrugge had het zelfs over discriminatie⁴⁵⁹. Hun verontwaardiging was een rechtstreeks gevolg van de onderverdeling van de topsporters in vier categorieën, een maatregel die zowel in het samenwerkingsakkoord als in het nieuwe Antidopingdecreet waren opgenomen. Die onderverdeling in categorieën gebeurde op basis van de volgende criteria: het niveau en de localiseerbaarheid van de topsporter en de dopinggevoeligheid van zijn of haar sport⁴⁶⁰.

Ook in het Vlaams Parlement en de Commissie voor Sport werden vragen gesteld omtrent de gecreëerde differentiatie onder de topsporters en het waarom van de vaststelling dat sommige sporttakken schijnbaar minder streng worden aangepakt dan andere⁴⁶¹. In het algemeen heerste er echter wel een consensus bij meerderheid en oppositie over de meerwaarde van het nieuwe decreet en de hernieuwde WADA-conformiteit.

---

⁴⁵⁵ H. Cooman, *interview*, maandag 18 maart 2013.

⁴⁵⁶ G. Mattens, "Antidopingbeleid. Recente ontwikkelingen in Vlaanderen", in: *VSFmagazine*, (2012), 1, p. 18.

⁴⁵⁷ Op de zaak Wickmayer-Malisse wordt zo meteen ingegaan, cf. infra.

⁴⁵⁸ M. Van Damme, "We worden nog maar eens gebrandmerkt", in: *Het Nieuwsblad*, 23 november 2012, p. 15.

⁴⁵⁹ Ibidem.

⁴⁶⁰ W. Wauters, "Voetballer mag vijf keer zondigen, renner drie keer. Nieuw antidopingdecreet versoepelt whereabouts voor ploegsporters", in: *Het Nieuwsblad*, 20 november 2012, p. 15.

⁴⁶¹ Onder andere Peter Gysbrechts (Open VLD) stelde een dergelijke vraag in het Vlaams Parlement, cf. Vlaams Parlement, *Handelingen. Zittingen 2012-2013*, Brussel, 28/11/2012, geraadpleegd via <http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>, nr. 11, p. 28-31.

Dokter Hans Cooman van het Team Medisch Verantwoord Sporten verdedigt de bekritiseerde onderverdeling door het pragmatische en praktische aspect ervan te benaderen: *“Ja, nu niet alleen volgens dopinggevoeligheid. Het grote verschil is gemaakt eigenlijk naargelang waar dat die mensen trainen en waar dat ze dus controleerbaar zijn. Daar heb je die categorie A: dat zijn de wielrenners, de langeafstandlopers, de triatleten. Die vertrekken ergens om 9u en dan zijn die voor een uur of zes of zeven op de baan. Dat weet je niet, die kun je niet op training controleren. Vandaar is daar geopteerd om die in categorie A te zetten met dat één uur tijdslot enzovoort enzoverder. Waar andere, ik zeg maar iets, badmintonners, die trainen, of zwemmers, die trainen in een zwembad of in een sporthal. Die kunnen perfect zeggen: ik train van dat uur tot dat uur daar. Zodat wij daar kunnen gaan controleren. Ook eventueel thuis hoor.”*⁴⁶².

7.4 De tijdsgeest: collectieve verbijstering omtrent de zaak Wickmayer-Malisse

De dopingzaak die tijdens de voorbije vier jaar de grootste impact had op het Vlaamse dopingbeleid is ongetwijfeld de reeds kort aangehaalde *whereabouts*-affaire rond tennissers Yanina Wickmayer en Xavier Malisse. Beiden waren tot drie keer toe niet in orde met het doorgeven van hun verblijfsgegevens. Dat stond volgens de regelgeving gelijk met een positieve dopingcontrole. De Disciplinaire Commissie voor Elitesporters van het Vlaamse Dopingtribunaal oordeelde onder druk van WADA erg streng en sprak een schorsing van één jaar uit, plus een boete en het betalen van de bijhorende gerechtskosten. Wickmayer en Malisse gingen hier niet mee akkoord en begonnen een lange procedureslag⁴⁶³, die ze uiteindelijk ook wonnen.

Het rigoureuze naleven van het dopingdecreet kon in het algemeen op weinig bijval rekenen. Vlaams Parlementslid Caroline Gennez (SP.A) meende dat er een soort “collectieve verbijstering” was ontstaan bij politici, sporters, journalisten en publieke opinie voor wat in feite werd gepercipieerd als een administratieve nalatigheid en niet als een dopingpraktijk⁴⁶⁴. De sport-journalistieke pers had bijgevolg meer dan gewone belangstelling voor deze zaak en probeerde vanuit die hoedanigheid te wegen op het besluitvormingsproces omtrent het beroep. Vlaams Parlementslid Johan Deckmyn (Vlaams Belang) meende zelfs het volgende: *“Met de artikels die hierover in de kranten en tijdschriften zijn verschenen, zou je een hele bundel kunnen samenstellen.”*⁴⁶⁵.

De Raad van State volgde in 2012 de algemene teneur en verklaarde het systeem van de *whereabouts* ongeldig. In datzelfde jaar besliste WADA zijn beroep bij het TAS te laten vallen^{466 467}. Het blijft evenwel de vraag in welke mate de stortvloed aan journalistieke artikels de beslissing van de Raad van State heeft beïnvloed. De sociale druk was alvast erg groot.

---

⁴⁶² H. Cooman, *interview*, maandag 18 maart 2013.

⁴⁶³ J. Wijnakker, *op. cit.*, p. 41-42.

⁴⁶⁴ C. Gennez, “Interpellatie over de strenge uitspraken van het Vlaams Doping Tribunaal ten aanzien van twee toptennissers”, in: *Vlaams Parlement, Zittingen 2009-2010*, Brussel, 10/12/2009, geraadpleegd via <http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>, CUL 7, nr. C66, p. 3.

⁴⁶⁵ *Ibidem*, p. 4.

⁴⁶⁶ Het WADA vond de één jaar schorsing, zoals uitgesproken door het VDT niet voldoende en eiste in eerste instantie een tweejarige schorsing.

⁴⁶⁷ W. Wauters, “WADA trekt beroep tegen Wickmayer en Malisse in”, in: *Het Nieuwsblad*, 30 maart 2012, p. 21.

De dopingzaak rond de twee tennissers toont nogmaals aan dat de publieke opinie zich bij het vormen van een oordeel over (vermeend) dopinggebruik vooral laat leiden door emotionele, en veel minder door rationele argumenten. Enerzijds wordt de intolerantie voor het dopinggebruik van topsporters alsmaar groter en vindt men dat men niet streng genoeg kan zijn om deze *sportkanker* in te dijken. Anderzijds kiest men bij veel dopinggevallen meer dan ooit de kant van de topsporter in kwestie en veroordeelt men het systeem van de “privacy-schendende” *whereabouts*⁴⁶⁸. Anderhalf decennium geleden onderkende toenmalig Vlaams volksvertegenwoordiger André Denys duidelijk het begin van een dubbele moraal – die anno 2013 – nog altijd lijkt te bestaan.

7.5 Besluit

Vlaanderen heeft nog betrekkelijk weinig autonomie op het vlak van doping, maar probeert binnen die beperkte bewegingsvrijheid onder meer via een hernieuwde samenwerking met de andere Belgische gemeenschappen toch te wegen op het internationale, door WADA gestuurde beleid. Minister van Sport Philippe Muyters verwoordt die situatie als volgt: *“Wij mogen een en ander niet door elkaar halen. Zodra het WADA heeft beslist, hebben wij weinig keuze. Wij proberen wel voortdurend de beslissing van het WADA te beïnvloeden. Omdat ik in Europa inzake sport het voorzitterschap waarneem, heb ik met het WADA een zeer goede relatie opgebouwd. Wij proberen de opmaak van de WADA-code te beïnvloeden.”*⁴⁶⁹.

De belangrijkste Vlaamse antidopingmaatregel uit de periode 2009-2012 was het nieuwe Antidopingdecreet uit 2012. Minister Muyters koppelde daarmee de dopingthematiek los van de andere sport-ethische thema’s. Die beslissing was bovenal ingegeven door praktische overwegingen; doping evolueert immers veel sneller dan veel andere ethische bekommernissen. Desalniettemin vond zeker niet iedereen dat het Vlaamse dopingbeleid een succes was. Het systeem van de *whereabouts* was na de zaak Wickmayer-Malisse en de ongeldigverklaring van de Raad van State toe aan vernieuwing. Er werd beslist om de topsporters op te delen in vier categorieën, naargelang de localiseerbaarheid van de sporter en de dopinggevoeligheid van de sport. Deze nieuwe regeling werd opgenomen in het Antidopingdecreet, waarna een aantal topsporters zich gevisieerd voelden omtrent de gedifferentieerde strafmaat⁴⁷⁰. Het Vlaamse dopingbeleid kwam opnieuw in het middelpunt van een kleine mediastorm terecht.

In de zaak Wickmayer-Malisse had die (sport)media overigens ook al een belangrijke rol gespeeld. De collectieve verbijstering, waarvan schijnbaar algemeen sprake in alle geledingen van de samenleving, werd ook gedeeld door het overgrote deel van de geschreven sportpers. Deze affaire toont aan dat de publieke opinie nog altijd erg emotioneel reageert bij (vermeende) dopinggevallen. Bovendien werd het systeem van de *whereabouts* voor de grote meerderheid van de Vlaamse topsporters versoepeld, ook al lijkt die beslissing geen kantelpunt te worden in de strijd tegen doping. De harde lijn van nultolerantie kan hoogstens in menselijke zin wat bijgeschaafd worden. Ervan afstappen is in het huidige politieke klimaat simpelweg onmogelijk.

---

⁴⁶⁸ Ik wens mij niet uit te spreken over de eventuele “schuld” van Wickmayer en Malisse.

⁴⁶⁹ Vlaams Parlement, *Handelingen. Zittingen 2011-2012*, Brussel, 23/05/2012, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 37, p. 71.

⁴⁷⁰ “Elke topsporter gelijk voor de wet” was de kernboodschap van de kritiek.

ALGEMEEN BESLUIT

De politieke antidopingbeweging is zeer duidelijk een socio-culturele constructie uit een bepaalde periode gebleken. Sinds het begin van het politieke engagement – zo’n vijftig jaar geleden – onderging de strijd tegen doping een opmerkelijke evolutie, die sterk verbonden was met diverse maatschappelijke ontwikkelingen. De politieke desinteresse voor doping, die hand in hand ging met de ontwikkeling van de moderne sport sinds de tweede helft van de 19de eeuw, was anno de jaren zestig van de 20ste eeuw niet langer houdbaar. Er vielen steeds meer dodelijke slachtoffers waarvan er bewezen of sterk vermoed werd dat er prestatie-bevorderende middelen in het spel waren. De imagoschade was erg reëel, onder andere door het groeiende mediatiseren van de sportbeleving. Zo had het overlijden van de Britse wielrenner Tom Simpson in 1967 bijvoorbeeld ook in Vlaanderen een niet te verwaarlozen effect op de duizenden nieuwe televisiekijkers, die sterk onder de indruk waren bij het live zien sterven van een sportheld. Doping was onmiskenbaar een publieke kwestie geworden.

Het arsenaal aan argumenten waar het steeds rigoureuze dopingbeleid zich mee ging legitimeren, werd stelselmatig uitgebreid. In eerste instantie beriep men zich sterk op de nood aan beperking van de negatieve gevolgen voor de gezondheid van de sporters in kwestie, maar heel snel werd dopinggebruik gepercipieerd als een *sportkanker* die de hele volksgezondheid bedreigde. Doping was in de geesten van de bewindvoerders een sociaal probleem geworden, waarbij de politiek de dwingende plicht had om op te treden. Een illustratie van die brede problematisering is het feit dat de beleidsbevoegdheid omtrent doping in het nog unitaire België werd ondergebracht onder het ministerie van Volksgezondheid. In Amerika, maar ook daarbuiten werd “The War on Doping” gekoppeld aan “The War on Drugs”. Die trend gaf het dopingbeleid nieuwe impulsen. Er waren bovendien nog andere internationale contexten waarin prestatie-bevorderende middelen uitgroeiden tot een welgekomen politiek instrument. Zo fungeerden zowel georganiseerd dopinggebruik als een streng dopingbeleid beide als alternatieve wapens binnen de bipolaire wereldorde van de Koude Oorlog.

Al gauw bleek een op gezondheidsargumenten gebaseerde veroordeling niet voldoende en kwam er zowel in Vlaanderen als daarbuiten nog in de jaren zestig van vorige eeuw een tendens om een morele, ethische rechtvaardiging in te roepen om de in omvang groeiende inspanningen tegen het dopinggebruik te rechtvaardigen. De commercialisering van topsport en de florierende farmaceutische industrie deden de schaal van de dopingthematiek alsmaar toenemen. Diverse sportartsen gingen ook in Vlaanderen als eerste ijveren voor een snel politiek optreden. De strijd tegen doping kreeg gaandeweg haast het karakter van een soort morele kruistocht van goed vs. kwaad, waarbij veel van de noodzakelijke nuances verloren gingen. Doping werd in de politieke perceptie de grootste bedreiging voor het voortbestaan van de sport.

De eerste vooropgestelde onderzoeksvraag omtrent de problematiseringsgrond van het dopinggebruik kan bij deze min of meer worden bevestigd. Doping is in de politieke gewaarwording inderdaad geëvolueerd van onbelangrijk, over ongezond en onethisch tot het meest acute gevaar voor de sport. De bewuste omslagpunten van die ontwikkeling zijn moeilijk te dateren, al evolueerde alles zeer snel. Doping werd politiek lang gedoogd, maar eens daar definitief een einde aan kwam, werd de antidopingstrijd nooit meer echt in vraag gesteld.

De bevoegde ministers namen het discours van hun voorganger in feite grotendeels over en voerden met wisselend enthousiasme de vacante maatregelen stelselmatig op. Er ontstond zo een politieke antidopingbeweging die de courante strategie van krachtige veroordeling van doping slecht zeer zelden ging heroverwegen.

De Belgische en Vlaamse situatie kent opmerkelijke parallellen met de internationale trends betreffende het dopingbeleid. Die conclusie kwam tot stand door een gericht onderzoek van parlementaire bronnen en secundaire literatuur. Niet zelden vertolkte men in ons land een pioniersrol. Zo was België één van de eerste landen in Europa om in 1965 dopinggebruik te criminaliseren – ook al riskeerden sporters in de praktijk zelden tot nooit strafrechtelijke vervolging – maar evenzeer was Vlaanderen er in 1991 vrij vlug bij om dopinggebruik terug te depenaliseren. Dat maakt dat we vandaag in Vlaanderen kunnen spreken van een specifieke situatie, waarbij de inname van dopingproducten niet en het bezit ervan wel strafbaar is.

De meest opmerkelijke Vlaamse beleidsbeslissing die later op een meer algemeen niveau navolging zou krijgen, was echter het tweesporenbeleid van straffen enerzijds en preventie anderzijds. Waar internationaal gezien in de jaren tachtig van vorige eeuw een harde politiek van repressie nog altijd de norm was, riep Vlaanderen al op het einde van de jaren zeventig van de 20ste eeuw sensibiliseringcampagnes in het leven die tot doel hadden een zo breed mogelijke bewustwording te realiseren. Opmerkelijk bij die campagnes is het gegeven dat er over de grenzen van de publieke sector werd samengewerkt met enkele overheids-externe actoren zoals het Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité en zelfs met de grootspeler Janssen Pharmaceutica.

De historische schets van het Vlaamse dopingbeleid verhoudt zich evenwel niet alleen als een rimpelloos succesverhaal. Diverse moeilijkheden kruisten gedurende de voorbije decennia het pad van de bevoegde politieke instanties. Dat werd duidelijk geïllustreerd door enkele interviews met personen die elk op hun beurt gedurende lange tijd betrokken waren bij het Vlaamse dopingbeleid. Bevoegdheidsbetwistingen zijn hier een opvallend voorbeeld van. De Vlaamse Gemeenschap kreeg in 1980 het zeggenschap over de preventieve gezondheidszorg, maar het duurde nog enkele jaren voor formeel bleek dat ook doping onder die thematische noemer ressorteerde. Ook het Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité had het vanuit een sterk unitair denken initieel moeilijk om die nieuwe situatie te aanvaarden.

Bovendien bleef het sport- en dopingbeleid lange tijd gekenmerkt door beleidsversnippering. Sport was al in 1970 een Vlaamse bevoegdheid, terwijl doping pas zo'n tien jaar later volgde. Anderzijds was er ook na 1980 nog sprake van divergentie. Sport ressorteerde bijvoorbeeld onder Cultuur, terwijl doping bij Volksgezondheid was ondergebracht en schoolsport viel vanaf 1988 onder de verantwoordelijkheid van de minister van Onderwijs. Dit alles stond een coherent sportbeleid met alles wat daarbij hoorde in de weg. Ook na het samenbrengen van alle sport-gerelateerde bevoegdheden onder één Vlaamse minister van Sport vanaf 1999, werd een consistent beleid nog niet meteen verwezenlijkt ten gevolge van een heuse stoelendans aan het hoofd van dit ministerie.

In België had je daarnaast lange tijd een dopingbeleid met twee snelheden. Vlaanderen nam internationaal gezien vaak de leiding, terwijl de andere gemeenschappen in het algemeen achterop hinkten. Dat was eigenlijk een grote aderlating, aangezien de omkadering rond veel wedstrijden niet stopt aan politieke en geografische grenzen. Topsport, en ook de daarbij horende selecties voor grote toernooien, bleef in sterke mate federaal getint.

Twee totaal verschillende strategieën omtrent doping waren in die context een niet gering probleem. Met een aantal vrij recente samenwerkingsakkoorden werd ook het Belgische dopingbeleid meer op dezelfde leest geschoeid.

In het algemeen is er sinds de oprichting van het Wereld Anti-Dopingagentschap (WADA) in 1999 een tendens in de richting van meer harmonisering van alle internationale dopinginspanningen merkbaar. Opvallend is dat er eerst – zoals heel vaak is gebleken bij politieke beslissingen betreffende antidoping – een groot schandaal of een dramatisch overlijden van een sporter nodig was vooraleer men effectief ging optreden. Op internationaal vlak diende men altijd hardhandig met de neus op de feiten te worden gedrukt vooraleer er actie werd ondernomen. Uit de studie van de Vlaamse parlementaire bronnen blijkt dat zo'n houding ook bij ons, maar toch in iets mindere mate de norm was. De Vlaamse Raad en het Vlaams Parlement hielden vrijwel altijd goed de vinger aan de pols als het om doping ging. De opvallende consensus omtrent de wenselijkheid van een streng optreden werd steevast algemeen gedeeld door meerderheid en oppositie, en dat is in het licht van het Belgische en Vlaamse politieke klimaat vrij uniek.

De Vlaamse sportmedia hebben in mindere mate dan het Vlaams Parlement zo'n rol als kritische speler binnen het Vlaamse antidopinglandschap op zich kunnen nemen. De tweede onderzoeksvraag van deze masterproef hield een kritische reflectie over de mede door de media gestuurde tijdsgeest op het vlak van doping en antidoping in zich. Ondanks de consensus in de literatuur over het belang van de houding van het publieke domein op het dopingbeleid, heeft de op dat vlak grotendeels verantwoordelijkheid dragende sportjournalistiek weinig kunnen wegen op de politieke besluitvorming. Die vaststelling werd grotendeels gebaseerd op de kritische studie van een groot aantal qua vindplaats, vorm en inhoud erg diverse tijdsdocumenten. De media heeft er cru gesteld zelfs mee voor gezorgd dat vandaag veel van de noodzakelijke nuancering bij doping en antidopingpraktijken verloren is gegaan⁴⁷¹. De publieke opinie nam de courante antidopingretoriek via de media zo gewillig over van de bevoegde autoriteiten, dat een strategie van nultolerantie als enige optie werd gepercipieerd. Dat is vanuit een bepaalde redenering ook zo, maar dit feit zegt desondanks veel over de te beperkte scherpe attitude die de sportpers in Vlaanderen, maar ook in het algemeen, aan de dag heeft gelegd.

Vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw ondergingen de Vlaamse sportmedia een vermeende gedaanteverwisseling en klopte men zich als adepten van de kritische onderzoeksjournalistiek fier op de borst. Toch hebben ze slechts heel beperkt op het beleid kunnen wegen. Doorgaans namen ze de argumenten van de politieke en sportieve strijd tegen doping met wat vertraging over. Slechts erg zelden kwamen ze met een nieuwe strategie of denkwijze op de proppen die uiteindelijk zou leiden tot een beleidsverandering of een mentaliteitsshift. Toch verdient de Vlaamse sportjournalistiek ook enkele eervolle vermeldingen voor bijvoorbeeld hun houding om op doping betrapte sporters niet alleen als daders, maar ook als slachtoffer te gaan bekijken en onder andere vanwege hun rol bij de sensibilisering van de Vlaamse publieke opinie. Verschillende journalisten, zoals Karel Van Assche, probeerden immers al in de jaren zestig van vorige eeuw via vulgariserende publicaties de doorsnee sportliefhebber bewust te maken van het feit dat dopinggebruik niet thuishoorde in de sportwereld.

---

⁴⁷¹ B. López, *op. cit.*, p. 233-234.

De attitude van de publieke opinie kent opmerkelijke gelijkenissen met die van de sportpers. Ook bij hen was er veel langer dan in de politiek sprake van een zekere tolerantie ten opzichte van zich doperende topsporters. Nadat de Festina-Tour in 1998 daar vrijwel definitief een einde aan had gesteld, maakte een door de recent overleden politicus en sportliefhebber André Denys zo schitterend geciteerde dubbele moraal zich meester over de gedragsposities van de Vlaamse sportliefhebber. Die reageert doorgaans erg streng ten opzichte van op verboden middelen betrapte sporthelden, maar anderzijds is men ook heel snel met het vergeven en het opnieuw populariseren van de in sportmiddens terugkerende *dopeurs*. Misschien situeert zich daar in de toekomst een opening om de huidige harde, politieke lijn van absolute nultolerantie enigszins in vraag te stellen. Het recente Vlaamse Antidopingdecreet van 25 mei 2012 kwam per slot van rekening om twee hoofdredenen tot stand: de noodzaak om doping los te koppelen van andere sport-ethische thema's die veel minder snel evolueren en de wens om het dopingcontrolesysteem met betrekking tot de Vlaamse topsporters terug wat menselijker en redelijker te maken.

BIBLIOGRAFIE

1. Secundaire literatuur

1.1 Boeken en meer

- ANCIAUX (B.), DE BOSSCHER (V.), SCHEERDER (J) e.a. *Sport verruimd: 5 jaar Vlaams sportbeleid (2004-2009)*. Brussel, Vlaamse Overheid, 2009, 101 p.
- BELGISCH OLYMPISCH EN INTERFEDERAAL COMITÉ. *Sport zonder doping. Een handleiding voor artsen, apothekers en sportdeskundigen, opgesteld door het Belgisch Olympisch Interfederaal Comité in samenwerking met Janssen Pharmaceutica*. Beerse, Janssen Pharmaceutica, 1986 (1990, 1994), 104 p. (112 p., 99 p.).
- BLEYEN (J.) & VAN MOLLE (L.). *Wat is mondelinge geschiedenis?*. Leuven, Acco, 2012, 172 p.
- BODIN (D.) & SEMPÉ (G.), eds. *Ethics and sport in Europe*. Straatsburg, Council of Europe Publishing, 2011, 195 p.
- BURNS (C.N.), ed. *Doping in Sports*. New York, Nova Science, 2006, 82 p.
- CLAEYS (U.). *Sport- en ...*. Leuven, Davidsfonds, 1986, 156 p.
- CLARIJS (J.) & VAN INGEN SCHENAU (G.J.), eds. *Wielrennen. Een confrontatie tussen de wetenschap en de praktijk van het wielrennen*. Lochem, De Tijdstroom, 1985, 240 p.
- COAKLEY (J.J.). *Sport in Society. Issues and Controversies. Second Edition*. St. Louis, The C.V. Mosby Company, 1982, 335 p.
- DAELE (J.E.). *Strijd in de wielersport. Of een inleiding tot betere kennis over doping en uitbuiting in de westeuropese wielersport na de tweede wereldoorlog*. Gent, Jan Emiel Daele, 1970, 152 p.
- DEDECKER (D.). *The War on Doping. Over korfbalethiek en mensenrechten*. Gent, Uitgeverij Larcier, 2010, 96 p.
- DE HAES (L.), ed. *Het hoofd, de benen en het geld. Sport en maatschappij*. Leuven, Kritak, 1980, 260 p.
- DE KNOP (P.) & DE BOSSCHER (V.). *De organisatie van de sport in Vlaanderen*. Brussel, VUB PRESS, 2007, 167 p.
- DE KNOP (P.) & PIÉRON (M.). *Samenleving & Sport. Beheer en organisatie van de sport in Vlaanderen*. Brussel, Koning Boudewijnstichting, 2000, 126 p.

- DE KNOP (P.), SCHEERDER (J.) & PONNET (H.). *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume I: trends, visies, cases en cijfers*. Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainersschool, 2006, 256 p.
- DE KNOP (P.), VANREUSEL (B.) & SCHEERDER (J.), eds. *Sportsociologie. Het spel en de spelers*. Maarssen, Elsevier Gezondheidszorg, 2002, 428 p.
- DE LAETER (D.), DE PAUW (W.), LEMAHIEU (T.) & VERMEERSCH (L.). *Sociaal - cultureel en educatief werk. Het beleid in Vlaanderen. Een wegwijzer*. Mechelen, Kluwer, 2008, 104 p.
- DE SCHAEPPDRYVER (A.) & HEBBELINCK (M.), eds. *Doping. Proceedings of an International Seminar Organized at the Universities of Ghent & Brussels, May 1964 by the Research Committee of the International Council of Sport and Physical Education (U.N.E.S.C.O.)*. Oxford, Pergamon Press Ltd., 1965, 180 p.
- DIMEO (P.). *A History of Drug Use in Sport 1876-1976: Beyond Good and Evil*. Londen, Routledge, 2007, XI + 153 p.
- GUTTMANN (A.). *Sports: The First Five Millennia*. Amherst, University of Massachusetts Press, 2004, 448 p.
- HAMILTON (T.) & COYLE (D.). *De wielermaffia. Het onthullende verhaal over doping in het Armstrong-tijdperk*. s.l., Linkeroever Uitgevers, 2012, 310 p.
- HARTGENS (F.) & KUIPERS (H.), eds. *Verboden middelen in de sport*. Houten/Diegem, Bohn Stafleu Van Loghum, 2000, XX + 266 p.
- HARTLEY (H.). *Sport, Physical Recreation and the Law*. Oxon, Routledge, 2009, XXII + 330 p.
- HOBERMAN (J.M.). *Doping: de atleet als machine*. Utrecht/Antwerpen, Uitgeverij Kosmos, 1992, 238 p.
- HOULIHAN (B.). *Dying to Win: Doping in Sport and the Development of Anti-Doping*. Straatsburg, Council of Europese Publishing, 2002, 247 p.
- HUNT (T.M.). *Drug Games. The International Olympic Committee And The Politics Of Doping, 1960-2008*. Austin, University of Texas Press, 2011, XII + 217 p.
- KEYSERS (P.). *Doping. Het circus van list en bedrog*. Leuven, Uitgeverij Kritak, 1993, 196 p.
- LAUWEREYS (L.), DE WAEGENEER (E.) & JORIS (M.). *Stilstaan bij bewegen. Doordenken over sport*. Wetteren, De Maakbare Mens vzw, 2008, 47 p.
- LORENZ (C.). *De constructie van het verleden. Een inleiding in de theorie van de geschiedenis*. Amsterdam, Boom, 2008, 400 p.

- McFEE (G.). *Sport, rules and values. Philosophical investigations into the nature of sport*. Londen, Routledge, 2004, X + 202 p.
- McNAMEE (M.J.) & MØLLER (V.), eds. *Doping and anti-doping policy in sport : ethical, legal and social perspectives*. Londen, Routledge, 2011, XI + 248 p.
- MØLLER (V.). *The ethics of doping and anti-doping. Redeeming the soul of sport?*. Londen, Routledge, 2010, VIII + 165 p.
- MOTTRAM (D.R.), ed. *Drugs in Sport. Third Edition*. Londen/New York, Routledge, 2003, VIII + 417 p.
- NELISSEN (J.). *Doping. Het duivelse spel met leven en gezondheid*. Amsterdam/Antwerpen, Uitgeverij L.J. Veen, 2000, 111 p.
- NIJS (P.), ed. *Sport en Doping*. Kapellen, De Sikkel N.V., 1978, 483 p.
- POUND (R.W.). *Inside Dope: How drugs are the biggest threat to sports, why you should care, and what can be done about them*. Mississauga, Wiley, 2006, 248 p.
- SCHEERDER (J.), VAN TUYCKOM (C.) & VERMEERSCH (A.), eds. *Europa in beweging. Sport vanuit Europees perspectief*. Gent, Academia Press, 2007, X + 400 p.
- SCHEERDER (J.), LAGAE (W.) & BOEN (F.), eds. *Vlaanderen fietst! Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar de fietssportmarkt*. Gent, Academia Press, 2011, VI + 374 p.
- SCHNEIDER (A.J.) & HONG (F.), eds. *Doping in Sport. Global Ethical Issues*. Londen, Routledge, 2007, XXI + 199 p.
- STUDIEDIENST N.I.L.O.S. *De Doping*. Brussel, N.I.L.O.S., 1963, XI + 158 p.
- TAMBOER (J.) & STEENBERGEN (J.). *Sportfilosofie*. Leende, Uitgeverij Davon, 2000, 215 p.
- TÄNNSJO (T.) & TAMBURRINI (C.M.), eds. *Values in Sport: elitism, nationalism, gender equality, and the scientific manufacture of winners*. Londen, E & FN Spon, 2000, VIII + 241 p.
- TOLLENEER (J.), STERCKX (S.) & BONTE (P.), eds. *Athletic Enhancement, Human Nature and Ethics*. Dordrecht, Springer, 2013, XIV + 315 p.
- VANDEWEGHE (H.). *Wie gelooft die coureurs nog?*. Gent, Borgerhoff & Lamberigts, 2013, 334 p.
- VAN ASSCHE (K.). *Dossier doping*. Gent, De Steenbok, 1968, 218 p.

- VAN DEN EECKHOUT (P.) & VANTHEMSCHE (G.), eds. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19^e-21^e eeuw*. Brussel, Koninklijke Commissie voor Geschiedenis, 2009, XXXIII + 1629 p.
- VAN DER HOEK (S.) & PIETERS (T.). *Supergenen en turbosporters. Een nieuwe kijk op doping*. Amsterdam, Nieuw Amsterdam Uitgevers, 2009, 336 p.
- VAN HILVOORDE (I.) & PASVEER (B.). *Beter dan Goed. Over genetica en de toekomst van topsport*. Diemen, Veen Magazines, 2005, 208 p.
- VAN STUIJVENBERG (W.). *Sport en doping. Alles over gebruik en misbruik van spierversterkers, amfetaminen en andere dopingmethoden bij training en topsport*. Amsterdam/Brussel, Elsevier, 1986, 183 p.
- WADDINGTON (I.). *Sport, Health and Drugs: A Critical Sociological Perspective*. Londen, E & FN Spon, 2000, X + 214 p.
- WADDINGTON (I.) & SMITH (A.). *An Introduction to Drugs in Sport : Addicted to Winning?*. Londen, Routledge, 2009, X + 270 p.
- WESTERBEEK (H.). *Sportbeleid in internationaal vergelijkend perspectief*. Nieuwegein, Arko Sports Media, 2007, 288 p.
- WILLIAMS (M.H.). *Maximale sportprestaties. Ergogene middelen en methoden*. Rijswijk, Uitgeverij Elmar B.V., 2001, 344 p.
- WILSON (W.) & DERSE (E.), eds. *Doping in Elite Sport. The Politics of Drugs in the Olympic Movement*. Champaign, Human Kinetics Publishers, 2001, XV + 295 p.

1.2 Bijdragen in boeken

- BLACK (D.L.). "Doping Control Testing Policies and Procedures: A Critique". In: W. Wilson en E. Derse (eds.). *Doping in Elite Sport. The Politics of Drugs in the Olympic Movement*. Champaign, Human Kinetics Publishers, 2001, p. 29-42.
- DEDECKER (J.M.). "Hematocriet of hypocriet". In: I. van Hilvoorde en B. Pasveer (eds.). *Beter dan Goed. Over genetica en de toekomst van topsport*. Diemen, Veen Magazines, 2005, p. 173-177.
- DE KNOP (P.). "Conceptverduidelijking en begrippenrapport". In: P. De Knop, B. Vanreusel en J. Scheerder (eds.). *Sportsociologie. Het spel en de spelers*. Maarssen, Elsevier Gezondheidszorg, 2002, p. 13-30.

- DUGAS (E.). “The top-level athlete’s dilemma: to dope or not to dope”. In: D. Bodin en G. Sempé (eds.). *Ethics and sport in Europe*. Straatsburg, Council of Europe Publishing, 2011, p. 105-111.
- GHELEN (P.), COOMAN (H.) & BARETTE (N.). “Medisch verantwoorde sportbeoefening”. In: P. De Knop, J. Scheerder en H. Ponnet (eds.). *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume I: trends, visies, cases en cijfers*. Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainerschool, 2006, p. 133-138.
- GLEAVES (J.). “A critique of the contemporary trend towards severe anti-doping sanctions”. In: M.J. McNamee en V. Møller (eds.). *Doping and anti-doping policy in sport : ethical, legal and social perspectives*. Londen, Routledge, 2011, p. 233-245.
- HALCHIN (L.E.). “Anti-Doping Policies: The Olympics and Selected Professional Sports”. In: C.N. Burns (ed.). *Doping in sports*. New York, Nova Science, 2006, p. 1-36.
- HOBERMAN (J.). “‘Athletes in handcuffs?’ The criminalization of doping”. In: M.J. McNamee en V. Møller (eds.). *Doping and anti-doping policy in sport : ethical, legal and social perspectives*. Londen, Routledge, 2011, p. 99-110.
- HUETING (J.). “Doping, een vreemd soort voeding”. In: J. Clarijs en G.J. van Ingen Schenau (eds.). *Wielrennen. Een confrontatie tussen de wetenschap en de praktijk van het wielrennen*. Lochem, De Tijdstroom, 1985, p. 155-181.
- HYONG (J.) & DE KNOP (P.). “De sociale functies en betekenissen van sport”. In: P. De Knop, B. Vanreusel en J. Scheerder (eds.). *Sportsociologie. Het spel en de spelers*. Maarssen, Elsevier Gezondheidszorg, 2002, p. 79-96.
- KAMMERER (R.C.). “What is doping and how is it detected?”. In: W. Wilson en E. Derse (eds.). *Doping in Elite Sport. The Politics of Drugs in the Olympic Movement*. Champaign, Human Kinetics Publishers, 2001, p. 3-28.
- KAYSER (B.). “On the presumption of guilt without proof of intentionality and other consequences of current anti-doping policy”. In: M.J. McNamee en V. Møller (eds.). *Doping and anti-doping policy in sport : ethical, legal and social perspectives*. Londen, Routledge, 2011, p. 84-98.
- KAYSER (B.) & BROERS (B.). “Anti-doping Policies: Choosing Between Imperfections”. In: J. Tolleneer, S. Sterckx en P. Bonte (eds.). *Athletic Enhancement, Human Nature and Ethics*. Dordrecht, Springer, 2013, p. 273-292.
- KNUTS (S.), DELHEYE (P.) & BOEN (F.). “Wentelende wielen. Anderhalve eeuw fietsen en wielrennen in Vlaanderen.”. In: J. Scheerder, W. Lagae en F. Boen (eds.). *Vlaanderen fietst! Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar de fietssportmarkt*, Gent, Academia Press, 2011, p. 15-70.

- KOORNEEF (M.), KUIPERS (H.) & HARTGENS (F.). “Beheersing van de dopingproblematiek”. In: F. Hartgens en H. Kuipers (eds.). *Verboden middelen in de sport*, Houten/Diegem, Bohn Stafleu Van Loghum, 2000, p. 86-92.
- LENK (C.) “Is Human Enhancement Unnatural and Would This Be an Ethical Problem?”. In: J. Tolleneer, S. Sterckx en P. Bonte (eds.). *Athletic Enhancement, Human Nature and Ethics*. Dordrecht, Springer, 2013, p. 45-57.
- MACALOON (J.J.). “Doping and Moral Authority: Sport Organizations Today”. In: W. Wilson en E. Derse (eds.). *Doping in Elite Sport. The Politics of Drugs in the Olympic Movement*. Champaign, Human Kinetics Publishers, 2001, p. 205-224.
- MAES (M.). “Sport en ethiek in Europees perspectief”. In: J. Scheerder, C. Van Tuycom en A. Vermeersch (eds.). *Europa in beweging. Sport vanuit Europees perspectief*. Gent, Academia Press, 2007, p. 307-326.
- McNAMEE (M.J.) & TARASTI (L.). “Ethico-legal aspects of anti-doping policy”. In: M.J. McNamee en V. Møller (eds.). *Doping and anti-doping policy in sport : ethical, legal and social perspectives*. Londen, Routledge, 2011, p. 9-26.
- MORGAN (W.J.). “Fair is Fair, Or Is It? A Moral Consideration of the Doping Wars in American Sport”. In: A.J. Schneider en F. Hong (eds.). *Doping in Sport. Global Ethical Issues*. Londen, Routledge, 2007, p. 1-22.
- MÜLLER (R.K.). “History of Doping and Doping Control”. In: D. Thieme en P. Hemmersbach (eds.). *Doping in Sports*. Berlijn, Springer, 2010, p. 1-24.
- NIJS (P.M.M.). “Doping in de topsport: op weg naar de catastrofe?”. In: L. De Haes (ed). *Het hoofd, de benen en het geld. Sport en maatschappij*. Leuven, Kritak, 1980, p. 143-176.
- SCHEERDER (J.), e.a. “Sportbeleid in Vlaanderen: een sociaal-historisch overzicht”. In: P. De Knop, J. Scheerder en H. Ponnet (eds.). *Sportbeleid in Vlaanderen. Volume I: trends, visies, cases en cijfers*. Brussel, Publicatiefonds Vlaamse trainerschool, 2006, p. 25-37.
- SCHNEIDER (A.J.) & BUTCHER (R.B.). “A philosophical overview of the arguments on banning doping in sport”. In: T. Tännisjo en C.M. Tamburrini (eds.). *Values in Sport: elitism, nationalism, gender equality, and the scientific manufacture of winners*. Londen, E & FN Spon, 2000, p. 185-199.
- TAMBURRINI (C.M.). “What’s wrong with doping?”. In: T. Tännisjo en C.M. Tamburrini (eds.). *Values in Sport: elitism, nationalism, gender equality, and the scientific manufacture of winners*. Londen, E & FN Spon, 2000, p. 200-216.

- TODD (J.) & TODD (T.). "Significant Events in the History of Drug Testing and the Olympic Movement: 1960-1999". In: W. Wilson en E. Derse (eds.). *Doping in Elite Sport. The Politics of Drugs in the Olympic Movement*. Champaign, Human Kinetics Publishers, 2001, p. 65-128.
- TOLLENEER (J.) & SCHOTSMANS (P.). "Self, Other, Play, Display and Humanity: Development of a Five-Level Model for the Analysis of Ethical Arguments in the Athletic Enhancement Debate". In: J. Tolleneer, S. Sterckx en P. Bonte (eds.). *Athletic Enhancement, Human Nature and Ethics*. Dordrecht, Springer, 2013, p. 21-44.
- VAN WIMMERSMA GREIDANUS (T.B.), STOELE (F.) & HARTGENS (F.). "Overzicht". In: F. Hartgens en H. Kuipers (eds.). *Verboden middelen in de sport*. Houten/Diegem, Bohn Stafleu Van Loghum, 2000, p. 3-11.
- VERROKEN (M.). "Drug use and abuse in sport". In: D.R. Mottram (ed.). *Drugs in Sport. Third Edition*. Londen/New York, Routledge, 2003, p. 29-62.

1.2 Publicaties in wetenschappelijke tijdschriften

- BEAMISH (R.) & RITCHIE (I.). "From Fixed Capacities to Performance-Enhancement: The Paradigm Shift in the Science of 'Training' and the Use of Performance-Enhancing Substances". In: *Sport in History*, 25 (2005), 3, p. 412-433.
- BLACK (P.) & PAPE (A.). "The Ban on Drugs in Sport: The Solution or the Problem?". In: *Journal of Sport and Social Issues*, 21 (1997), 1, p. 83-92.
- CATLIN (D.H.), FITCH (K.D.) & LJUNGQVIST (A.). "Medicine and Science in the Fight Against Doping in Sport". In: *Journal of Internal Medicine*, 264 (2008), 2, p. 99-114.
- CHWANG (E.). "Why Athletic Doping Should Be Banned". In: *Journal of Applied Philosophy*, 29 (2012), 1, p. 33-49.
- DE WACHTER (F.). "De sportdroom bedreigd: doping als filosofische kwestie". In: *Ethische perspectieven*, 10 (2000), 3, p. 157-162.
- HOLM (S.). "Doping under medical control. Conceptually possible but impossible in the world of professional sports?". In: *Sport, Ethics and Philosophy*, 1 (2007), 2, p. 135-145.
- HOLT (R.I.G.), EROKORITOU-MULLIGAN (I.) SÖNSKEN (P.H.). "The History of Doping and Growth Hormone Abuse in Sport". In: *Growth Hormone & IGF Research*, 19 (2009), p. 320-326.

- KAMBER (M.) & MULLIS (P.E.). "The Worldwide Fight Against Doping: From the Beginning to the World Anti-Doping Agency". In: *Endocrinology and Metabolism Clinics of North America*, 39 (2010), 1, p. 1-9.
- KAMBER (M.). "Development of the role of national anti-doping organizations in the fight against doping: from past to future". In: *Forensic Science International*, 213 (2011), 1, p. 3-9
- KAYSER (B.), MAURON (A.) & MIAH (A.). "Current Anti-Doping Policy: A Critical Appraisal". In: *BMC Medical Ethics*, 8 (2007), 2, p. 1-10.
- KAYSER (B.) & BROERS (B.). "The Olympics and Harm Reduction?". In: *Harm Reduction Journal*, 9 (2012), 1, p. 1-9.
- LIPPI (G.), BANFI (G.), FRANCHINI (M.) & GUIDI (G.C.). "New strategies for doping control". In: *Journal of Sports Sciences*, 26 (2008), 5, p. 441-445.
- LÓPEZ (B.). "Creating fear: The social construction of human Growth Hormone as a dangerous doping drug". In: *International Review for the Sociology of Sport*, 48 (2013), 2, p. 220-237.
- MURRAY (T.H.). "Doping in Sport: Challenges for Medicine, Science and Ethics". In: *Journal of Internal Medicine*, 264 (2008), 2, p. 95-98.
- PETRÓCZI (A.). "Attitudes and Doping: A Structural Equation Analysis of the Relation Between Athletes' Attitudes, Sport Orientation and Doping Behavior". In: *Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy*, 34 (2007), 2, p. 1-15.
- SAVULESCU (J.), FODDY (B.) & CLAYTON (M.). "Why we should allow performance enhancing drugs in sport". In: *British Journal of Sports Medicine*, 38 (2004), p. 666-670.
- VANGRUNDERBEEK (H.) & TOLLENEER (J.). "Naar meer tolerantie voor doping de sport? Een onderzoek bij eerstejaarsstudenten (1998-2006)". In: *Ethische perspectieven*, 18 (2008), 1, p. 86-100.
- VAN EENOO (P.) & DELBEKE (F.T.). "The prevalence of doping in Flanders in comparison to the prevalence of doping in international sports". In: *International Journal of Sports Medicine*, 24 (2003), 8, p. 565-570.
- VAN HILVOORDE (I.). "Topsport en gendoping. Grenzen aan sport, opsporing en geloofwaardigheid". In: *Krisis. Tijdschrift voor empirische filosofie*, 5 (2004), 4, p. 5-21.
- VERMEERSCH (A.). "The European Union and the fight against doping in sport: on the field or on the sidelines?". In: *Entertainment and Sports Law Journal*, 4 (2006), 1, p. 1-12.

- VORSTENBOSCH (J.). "Doping and Cheating". In: *Journal of the Philosophy of Sport*, 37 (2010), 2, p. 166-181.

1.3 Onuitgegeven masterscripties

- DECOCK (J.). *Het sportbeleid in Vlaanderen 1991-2001*. Gent, Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen UGent (onuitgegeven licentiaatsverhandeling politieke wetenschappen), academiejaar 2001-2002, 119 p. (promotor: prof. dr. H. Reynaert).
- DE WOLF (E.). *Ethische analyse van het dopingdebat in de sport met als speciale casus: genetische manipulatie. Vanwaar komt onze dubbelzinnige houding tegenover doping in sport en wat heeft dit voor gevolgen voor genetisch gemodificeerde atleten?*. Gent, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte UGent (onuitgegeven masterscriptie moraalwetenschappen), academiejaar 2006-2007, 109 p. (promotor: prof. dr. G. Pennings).
- MAEBE (G.). *Sport, ethiek en politiek in Vlaanderen (1970-heden). Historische analyse van een bewustwordingsproces*. Gent, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte UGent (onuitgegeven masterscriptie geschiedenis), academiejaar 2011-2012, 241 p. (promotor: prof. dr. J. Tolleneer)
- PICAVET (S.). *Dopinghandel in België: Een kritische analyse van het beleid*. Gent, Faculteit Rechtsgeleerdheid UGent (onuitgegeven masterscriptie criminologische wetenschappen), academiejaar 2009-2010, 121 p. (promotor: prof. dr. T. Decorte).
- SCHABREGS (B.). *Doping en de media. Epo voor de topsporter, opium voor het volk*. Leuven, Faculteit Sociale Wetenschappen K.U. Leuven (onuitgegeven licentiaatsverhandeling communicatiewetenschappen), academiejaar 2004-2005, 216 p. (promotor: prof. dr. G. De Meyer)
- VANGRUNDERBEEK (H.). *Sport, doping en ethiek: discoursanalyse van geschriften van studenten en journalisten (1998-2006)*. Leuven, Faculteit Bewegings- en Revalidatiewetenschappen K.U. Leuven (onuitgegeven masterscriptie lichamelijke opvoeding), academiejaar 2006-2007, 106 p. (promotor: prof. dr. J. Tolleneer).
- VAN BAELEN (M.). *Het sportbeleid van de Europese Unie vanaf het Witboek Sport. Een agenda-settingsanalyse van het anti-doping beleid*. Leuven, Faculteit Sociale Wetenschappen K.U. Leuven (onuitgegeven masterscriptie vergelijkende en internationale politiek), academiejaar 2009-2010, 100 p. (promotor: prof. dr. H. Bruyninckx).
- WIJNAKKER (J.). *Studie m.b.t. doping in de sport. Het doel heiligt de middelen?*. Gent, Faculteit Rechtsgeleerdheid UGent (onuitgegeven masterscriptie rechten), academiejaar 2009-2010, 146 p. (promotor: prof. dr. B. De Ruyver).

2. Overige (tijds)documenten⁴⁷²

- BELGA. “Sport zonder doping’ weer up-to-date gemaakt”. In: *Het Belang van Limburg*, 24 maart 1994, p. 21.
- BELGA. “Zaak Lefevere-Dedecker”. In: *Het Belang van Limburg*, 30 november 2007, p. 53.
- CARREMANS (F.). “Vlaanderen heeft opnieuw een dopingraad”. In: *De Morgen*, 5 april 2000, p. 16.
- CLAUS (L.). “Tolerantie niet ten koste van ethische waarden. Dopingspecialist Michiel Debackere”. In: *Kerk en Leven*, 15 juni 1994, p. 6.
- CLICTEUR (L.). “Drama op de Ventoux in de Tour”. In: *Het Laatste Nieuws*, 14 juli 1967, p. 14.
- DE BOCK (S.). “Mobiël lab nieuw wapen in oorlog tegen doping”. In: *Het Volk*, 30 oktober 2002, p. 6.
- E.L. “Sporta en de Doping”. In: *Sporta*, 21 (1967), 10, p. 230-237.
- F.J. “Vlaanderen zet namen dopingzondaars online”. In: *Het Belang van Limburg*, 4 oktober 2003, p. 29.
- HAUSPIE (J.). “Twee snelheden”. In: *Sport/Voetbal Magazine*, 11 juli 2001, s.p.
- JACOBS (H.). “De Mérode voelt zich nutteloos in dopingonderzoek”. In: *De Morgen*, 25 mei 2000, p. 15.
- LAMORAL (R.). “Sportminister Johan Sauwens installeert ‘Vlaamse Dopingraad’”. In: *Het Laatste Nieuws*, 5 april 2000, p. 28.
- LEFEVERE (L.). “Ivo Belet: ‘Celstraffen voor dopinghandelaars en -toedieners’”. In: *De Morgen*, 27 juli 2007, p. 3.
- LUYTEN (W.). “De anti-dopingsactie”. In: *Sporta*, 19 (1965), 5, p. 85.
- MASSART (S.). “Jean-Marie Dedecker wil dopingdebat aanwakkeren”. In: *De Tijd*, 16 maart 2005, p. 18.
- MERCY (M.). “Sauwens gaat Kafka te lijf”. In: *De Standaard*, 5 april 2000, p. 32.

---

⁴⁷² Bij enkele van de journalistieke bronnen die hieronder zijn weergegeven, is geen exacte bronbeschrijving mogelijk. Deze artikels zijn vaak als losse knipsels opgenomen in de dozen 21 t.e.m. 25 van het KBC-Van Landeghem-Sportarchief dat raadpleegbaar is in het Sportimonium te Hofstade.

- MERLIN (O.). "Is doping de dood van de sport?". In: *niet nader bepaald krantenartikel*, 26 augustus 1967, s.p.
- PAULI (W.). "De verslaggever en het D-woord. Blinde liefde, bedrogen lief". In: *Bahamontes*, 1 (2013), 1, p. 128-137.
- ROBBERECHTS (R.). "Senaat besprak 'doping' in de sport". In: *niet nader bepaald krantenartikel*, 25 maart 1965, s.p.
- SCHROOTEN (J.). "Stefan Everts krijgt Vlaams Sportjuweel. 'Blijk van waardering'". In: *Het Belang van Limburg*, 10 december 1997, p. 20.
- TRUYERS (N.). "De kern. Aanpakken". In: *Het Belang van Limburg*, 6 december 1997, p. 2.
- VANDERSMISSEN (M.). "Twintig dopingvragen per dag". In: *De Standaard*, 10 mei 2001, p. 10.
- VANDEWEGHE (H.). "Dopingprofessor Donike. 'Ik heb wel eens nachtmerries'". In: *Humo*, 2663 (1991), p. 138-143.
- VANDEWEGHE (H.). "Doping (deel 343)". In: *De Morgen*, 8 januari 2000, p. 12.
- VANDEWEGHE (H.). "Bleiter. Anciaux op Sport kon niks, snapte niks en deed niks, behalve tegenwerken". In: *De Morgen*, 31 juli 2004, p. 25.
- VAN DAMME (M.). "We worden nog maar eens gebrandmerkt". In: *Het Nieuwsblad*, 23 november 2012, p. 15.
- VAN DE WINKEL (F.). "Sportarts Chris Goossens haalt zwaar uit naar anti-dopingbeleid in ons land". In: *Het Volk*, 26 december 2003, p. 19.
- VAN DE WINKEL (F.). "'Aanpak harde hand moét' IOC-baas Rogge en antidopingtopman Delbeke kraken open brief doping". In: *Het Volk*, 16 maart 2005, p. 37.
- VAN DER KELEN (L.). "Vlaanderen en parket samen op dopingjacht". In: *Het Laatste Nieuws*, 22 november 2000, p. 15.
- VAN WIJNENDAELE (W.). "De gesel van de moderne wielersportbeweging: de doping". In: *Het Nieuwsblad*, 3 februari 1955, s.p.
- WAUTERS (W.). "WADA trekt beroep tegen Wickmayer en Malisse in". In: *Het Nieuwsblad*, 30 maart 2012, p. 21.
- WAUTERS (W.). "Voetballer mag vijf keer zondigen, renner drie keer. Nieuw antidopingdecreet versoepelt whereabouts voor ploegsporters". In: *Het Nieuwsblad*, 20 november 2012, p. 15.

- WILLY. “Maar noem geen namen...”. In: *Humo*, oktober 1960, p. 76-78.
- s.n. “De antidopingcommissie werd opgericht”. In: *Sport*, 10 (1967), 4, p. 242-245.
- s.n. “Geen kans tegen de hormoon-monsters?”. In: *De Gelderlander/De Nieuwe Krant*, 5 juli 1980, s.p.
- s.n. “Vlaamse Dopingraad geïnstalleerd”. In: *Het Nieuwsblad*, 5 april 2000, p. 23.
- s.n. “Artikel zonder titel”. In: *Het Nieuwsblad*, 16 maart 2005, p. 1.

3. Parlementaire bronnen⁴⁷³

3.1 Handelingen plenaire vergaderingen

- VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zittingen 1983-1984*. Brussel, 17/05/1984, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 25, p. 1056.
- VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zittingen 1984-1985*. Brussel, 24/01/1985, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 14, p. 446.
- VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zittingen 1985-1986*. Brussel, 19/06/1986, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 23, p. 656.
- VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zittingen 1986-1987*. Brussel, 08/01/1987, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 12, p. 387-389.
- VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zittingen 1986-1987*. Brussel, 26/03/1987, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 24, p. 822-823.
- VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zittingen 1988-1989*. Brussel, 16/02/1989, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 21, p. 573.
- VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zittingen 1988-1989*. Brussel, 20/04/1989, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 31, p. 868-870.
- VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zittingen 1988-1989*. Brussel, 30/05/1989, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 35, p. 1014.
- VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zittingen 1989-1990*. Brussel, 14/12/1989, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 18, p. 553.

---

⁴⁷³ Alle Vlaamse parlementaire bronnen vanaf 1970 tot eind 2012 werden via <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>> op een consequente manier doorzocht. Hierbij werd voornamelijk gebruik gemaakt van volgende zoektermen: “doping”, “stimulerende middelen”, “verboden producten”, “sportethiek” en “sportbeleid”. In deze rubriek vindt u enkel de specifieke documenten terug waarnaar werd gerefereerd in het voetnotenapparaat.

- VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zittingen 1990-1991*. Brussel, 19/03/1991, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 43, p. 1440-1458.
- VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zittingen 1992-1993*. Brussel, 19/11/1992, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 11, p. 317-318.
- VLAAMSE RAAD. *Handelingen. Zittingen 1992-1993*. Brussel, 04/03/1993, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 36, p. 1417-1421.
- VLAAMSE RAAD. *Bulletin van Vragen en Antwoorden. Zittingen 1994-1995*. Brussel, 11/04/1995, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 12, p. 628-629.
- VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zittingen 1998-1999*. Brussel, 04/05/1999, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 54, p. 1-5.
- VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zittingen 1999-2000*. Brussel, 04/04/2000, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 51, p. 12-22.
- VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zittingen 1999-2000*, Brussel, 05/07/2000, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 73, p. 63-65.
- VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zittingen 2000-2001*. Brussel, 15/05/2001, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 46, p. 3.
- VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zittingen 2002-2003*. Brussel, 02/04/2003, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 49, p. 136-138.
- VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zittingen 2003-2004*. Brussel, 03/03/2004, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 36, p. 39-58.
- VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zittingen 2006-2007*. Brussel, 28/03/2007, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 32, p. 1-5.
- VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zittingen 2006-2007*. Brussel, 04/07/2007, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 50, p. 5-12.
- VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zittingen 2011-2012*. Brussel, 23/05/2012, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 37, p. 61-75.
- VLAAMS PARLEMENT. *Handelingen. Zittingen 2012-2013*. Brussel, 28/11/2012, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 11, p. 28-31.

3.2 Parlementaire stukken

- ANCIAUX (B.). “Beleidsbrief Sport. Beleidsprioriteiten 2001-2002”. In: *Vlaams Parlement, Zittingen 2001-2002*. Brussel, 25/10/2001, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, stuk 876, nr. 1, 22 p.
- BLANPAIN (R.). “Voorstel van decreet houdende bestrijding van de doping in de sport”. In: *Vlaamse Raad. Zittingen 1988-1989*. Brussel, 09/11/1988, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, stuk 157, nr. 1, p. 232-239.
- DEMEESTER-DE MEYER (W.). “Beleidsbrief Gezondheidsbeleid. Beleidsprioriteiten 1998-1999”. In: *Vlaams Parlement, Zittingen 1998-1999*. Brussel, 27/10/1998, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, stuk 1202, nr. 1, 80 p.
- GENNEZ (C.). “Interpellatie over de strenge uitspraken van het Vlaams Doping Tribunaal ten aanzien van twee toptennissers”. In: *Vlaams Parlement, Zittingen 2009-2010*. Brussel, 10/12/2009, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, CUL 7, nr. C66, p. 1-32.
- MUYTERS (P.). *Beleidsnota Sport 2009-2014*. Brussel, Vlaamse Overheid, november 2009, geraadpleegd via: <<http://www.vlaanderen.be/nl/overheid/vlaamse-regering/beleidsdocumenten/beleidsnotas-van-de-vlaamse-regering-2009-2014>>, 56 p.
- SAUWENS (J.). “Beleidsnota Sport”. In: *Vlaams Parlement, Zittingen 1999-2000*. Brussel, 12/01/2000, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, stuk 157, nr. 1, 30 p.
- SAUWENS (J.). “Actieplan Medisch Verantwoorde Sportbeoefening”. In: *Vlaams Parlement, Zittingen 2000-2001*. Brussel, 06/12/2000, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, stuk 15, nr. 16 D, p. 62-63.
- VANHENGEL (G.). “Beleidsbrief Sport. Beleidsprioriteiten 2002-2003”. In: *Vlaams Parlement, Zittingen 2002-2003*, Brussel, 30/10/2002, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, stuk 1394, nr. 1, 37 p.
- VAN VAERENBERGH (V.). “Voorstel resolutie dopingproblematiek van André Denys en Marino Keulen. Verslag namens de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin”. In: *Vlaams Parlement, Zittingen 1998-1999*. Brussel, 19/04/1999, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, stuk 1177, nr. 3, 52 p.
- VLAAMS PARLEMENT. “Resolutie betreffende de dopingproblematiek”. In: *Vlaams Parlement, Zittingen 1998-1999*. Brussel, 4 en 5/05/1999, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, 3 p.

- VLAAMS PARLEMENT. “Ontwerp van decreet tot goedkeuring van het samenwerkingsakkoord van 19 juni 2001 inzake medisch verantwoorde sportbeoefening, gesloten tussen de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie”. In: *Vlaams Parlement, Zittingen 2002-2003*, Brussel, 29/01/2003, geraadpleegd via: <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, stuk 1543, nr. 1, 25 p.
- VLAAMS PARLEMENT. “Ontwerp van decreet betreffende de preventie en bestrijding van doping in de sport”. In: *Vlaams Parlement, Zittingen 2011-2012*, Brussel, 30/03/2012, geraadpleegd via: <<http://www.vlaamsparlement.be/Proteus5/zoekInArchief.action>>, stuk 1554, nr. 1.

3.3 Wetten, decreten, uitvoeringsbesluiten en bindende internationale overeenkomsten⁴⁷⁴

- BELGIË. *Wet betreffende het verhandelen van gifstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingstoffen en antiseptica en van de stoffen die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende middelen en psychotrope stoffen*, 24 februari 1921 (BS: 6 maart 1921).
- BELGIË. *Koninklijk Besluit betreffende de handel in slaap- en verdovende middelen*, 31 december 1930.
- BELGIË. *Wet waarbij de dopingpraktijk verboden wordt bij sportcompetities*, 2 april 1965 (BS: 6 mei 1965).
- BELGIË. *Koninklijk Besluit houdende vaststelling van de lijst van de substanties bedoeld bij de wet van 2 april 1965 waarbij de dopingpraktijk verboden wordt bij sportcompetities*, 22 april 1977 (BS: 15 juli 1972).
- BELGIË. *Koninklijk Besluit tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 22 april 1977 houdende vaststelling van de lijst van de substanties bedoeld bij de wet van 2 april 1965, waarbij de dopingpraktijk verboden wordt bij sportcompetities*, 14 juni 1978.
- BELGIË. *Bijzondere Wet tot hervorming van de instellingen*, 8 augustus 1980 (BS: 15 augustus 1980).
- RAAD VAN EUROPA. *Anti-Doping Convention. European Treaty Series (No. 135)*. Straatsburg, 16 november 1989, raadpleegbaar op: <<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=135&CM=8&CL=ENG>>.
- VLAAMSE GEMEENSCHAP. *Decreet inzake medisch verantwoorde sportbeoefening*, 27 maart 1991 (BS: 11 juni 1991) [gewijzigd in 1996 en 2004].

⁴⁷⁴ In chronologische volgorde.

- UNESCO. *International Convention against Doping in Sport*. Parijs, 19 oktober 2005, raadpleegbaar op < <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/anti-doping/international-convention-against-doping-in-sport/>> (BS: 12 september 2008).
- VLAAMSE GEMEENSCHAP. *Decreet inzake medisch en ethisch verantwoorde sportbeoefening*, 13 juli 2007 (BS: 13 september 2009).
- WORLD ANTI-DOPING AGENCY. *World Anti-Doping Code*. Quebec, WADA, 2009, 136 p., raadpleegbaar via <www.wada-ama.org>.
- VLAAMSE GEMEENSCHAP. *Decreet betreffende de preventie en bestrijding van doping in de sport*. 25 mei 2012 (BS: 12 juli 2012).
- VLAAMSE GEMEENSCHAP. *Decreet houdende instemming met het samenwerkingsakkoord tussen de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie betreffende dopingpreventie en –bestrijding in de sport, gedaan te Brussel op 9 december 2011*, 25 juni 2012 (BS: 14 september 2012).
- VLAAMSE GEMEENSCHAP. *Besluit van de Vlaamse Regering houdende uitvoering van het decreet van 25 mei 2012 betreffende de preventie en bestrijding van doping in de sport*, 19 oktober 2012 (BS: 7 november 2012).

4. Historische getuigenissen

- COOMAN (H.). *Interview*. Brussel, 18 maart 2013, 27 min. 30 sec.
- DEBACKERE (M.)⁴⁷⁵
- DEDECKER (J.M.). *Interview*. Oostende, 19 maart 2013, 42 min. 10 sec.
- DEDECKER (D.). *Gesprek*. Nieuwpoort, 20 maart 2013.
- SAUWENS (J.). *Interview*. Brussel, 2 mei 2013, 27 min. 55 sec.

---

⁴⁷⁵ Het was de bedoeling om emeritus professor dr. Michiel Debackere te interviewen aangezien hij één van de meest prominente actoren is geweest van een halve eeuw dopingbeleid in Vlaanderen. Zijn echtgenote was zeer verheugd dat er nog steeds aan haar man werd gedacht. Helaas overleed professor Debackere op 12 april 2013 vooraleer er mogelijk nog een gesprek kon plaatsvinden. De vragen die ik graag had gesteld, vindt u terug in bijlage. Om de belangwekkende visie van professor Debackere toch te verwerken in deze masterproef, werd een beroep gedaan op een aantal interviews met hem, die via het Nationaal Wielermuseum, Sportimonium en Mediargus werden geraadpleegd, alsook een interview dat in het boek van Paul Keyzers was opgenomen.

5. Andere

- CHRISTIANSEN (A.V.). *Lezing Sport, Doping and Ethics*. Leuven, 14 maart 2013.
- DEPAEPE (S.) & TOLLENEER (J.). “‘Genderongelijkheid’: een Olympische discipline?”. *onuitgegeven artikel*, 14 p.
- MATTENS (G.). “Het Vlaams Doping Tribunaal vzw. Een gesprek met voorzitter Fernand Van Huyneghem”. In: *VSFmagazine*, (2009), 3, p. 18.
- MATTENS (G.). “Dopingpreventie en –bestrijding in de sport. Nieuw samenwerkingsakkoord moet geharmoniseerde aanpak in België garanderen”. In: *VSFmagazine*, (2011), 2, p. 21-22.
- MATTENS (G.). “Antidopingbeleid. Recente ontwikkelingen in Vlaanderen”. In: *VSFmagazine*, (2012), 1, p. 17-18.
- VAN EENOO (P.). *De geschiedenis van de doping(analyse) of het verhaal van de boswachter en de stroper*. Gent, DoCoLab, onuitgegeven powerpointpresentatie, 17 januari 2013, 46 slides, raadpleegbaar via: <http://www.gentbc.be/files/Geschiedenis_van_doping_print.pdf>.
- WADA, “World Anti-Doping Code”, op: <<http://www.wada-ama.org/en/World-Anti-Doping-Program/Sports-and-Anti-Doping-Organizations/The-Code/>>, laatst geraadpleegd op 14 mei 2013.
- WOESTIJNVIS. “De Festinatour. Een ronde achter tralies”. In: *Belga Sport. Oude sportverhalen in een nieuw daglicht*, sportdocumentaire getoond op Canvas, 10 maart 2008.

BIJLAGENSECTIE

Duiding bij de bijlagen

- Bijlage 1: In deze tabel wordt een schematisch overzicht gegeven van de voor het dopingbeleid bevoegde ministers in Vlaanderen (1965-heden). Twee breukpunten zijn van groot belang: 1980, toen doping als onderdeel van de preventieve gezondheidszorg Vlaamse materie werd en 1999, toen doping met alle andere Vlaamse bevoegdheidsaspecten omtrent sport werd samengebracht onder een minister van Sport.
- Bijlagen 2 t.e.m. 4: Geen van de Belgische en Vlaamse Antidopingcommissies was een lang leven beschoren. Het principe van een louter adviserend orgaan met betrekking tot doping moet in de Vlaamse context bijgevolg nog zijn direct nut bewijzen. De samenstelling van de commissies is in deze bijlagensectie opgenomen om aan te tonen dat er quasi enkel plaats was voor medisch en juridisch geschoolde prominenten⁴⁷⁶. Dit is duidelijk een illustratie van zowel de medische als juridische problematisering van doping, die blijkbaar in de jaren zestig van vorige eeuw al ingeburgerd was en dat tot op heden blijft.
- Bijlagen 5 t.e.m. 10: Deze bijlagen bevatten een situering van de personen die werden geïnterviewd en een beschrijving van de relevantie van hun getuigenis in het kader van deze historische schets van het Vlaamse dopingbeleid. De interviews zelf vindt u hier ook integraal uitgeschreven terug.

---

⁴⁷⁶ Niet alle voornamen van de leden in kwestie konden worden teruggevonden.

Bijlage 1: Overzicht van de voor het dopingbeleid in Vlaanderen bevoegde ministers (1965-heden)

NAAM MINISTER	PARTIJ	PERIODE	NIVEAU	BELEIDSDOMEIN
Joseph Custers	CVP	1961-1965	Belgisch	Volksgezondheid
Alfred Bertrand	CVP	1965-1966	Belgisch	Volksgezondheid
Raphaël Hulpiau	CVP	1966-1968	Belgisch	Volksgezondheid
Louis Namèche	BSP/PSB	1968-1972	Belgisch	Volksgezondheid
Léon Servais	CVP/PSC	1972-1973	Belgisch	Volksgezondheid
Jozef De Saeger	CVP	1973-1977	Belgisch	Volksgezondheid
Luc Dhoore	CVP	1977-1980	Belgisch	Volksgezondheid
Roger De Wulf	SP	1981-1985	Vlaams	Gezondheidsbeleid
Jan Lenssens	CVP	1985-1988	Vlaams	Volksgezondheid
Hugo Weckx	CVP	1988-1992	Vlaams	Volksgezondheid
Leona Detiège	SP	1992-1995	Vlaams	Sociale Aangelegenheden
Leo Peeters	SP	1995-1995	Vlaams	Sociale Aangelegenheden
Wivina Demeester-De Meyer	CVP	1995-1999	Vlaams	Gezondheidsbeleid
Johan Sauwens	VU	1999-2001	Vlaams	Sport
Bert Anciaux	VU-ID	2001-2002	Vlaams	Sport
Guy Vanhengel	VLD	2002-2003	Vlaams	Sport
Marino Keulen	VLD	2003-2004	Vlaams	Sport
Bert Anciaux	SP.A	2004-2009	Vlaams	Sport
Philippe Muyters	N-VA	2009-2014	Vlaams	Sport

Bijlage 2: Samenstelling eerste Belgische Antidopingcommissie (1966)⁴⁷⁷

- Voorzitter: Marc Châtel (substituut van de Procureur-Generaal bij het Hof van Beroep te Gent)
- Plaatsvervangend voorzitter: P. De Cant (substituut van de Procureur-Generaal bij het Hof van Beroep te Brussel)
- Ondervoorzitter: Raoul Mollet (voorzitter van het Belgisch Olympisch Interfederaal Comité)
- Door de universiteiten voorgedragen leden⁴⁷⁸:
  - Professor dr. André De Schaepdrijver (Rijksuniversiteit Gent)
  - Professor dr. G. Varenne (Rijksuniversiteit Gent)
  - Professor dr. Marcel Dallemagne (Rijksuniversiteit Luik)
  - Professor dr. Camille Heusghem (Rijksuniversiteit Luik)
  - Professor dr. Jean-Jacques s'Jongers (Vrije Universiteit Brussel)
  - Professor dr. R. Van den Driessche (Vrije Universiteit Brussel)
  - Professor dr. Theophile Godfraind (KU Leuven)
  - Professor dr. Michel Ostyn (KU Leuven)
- Door de Hoge Raad van de Orde der Geneesheren voorgedragen lid: Dokter M. Segers
- Door de Hoge Raad van de Orde der Apothekers voorgedragen lid: Professor dr. Armand Castille (KU Leuven)
- Door de Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité:
  - Dokter Albert Dirix (ondervoorzitter BOIC)
  - J. Eeckhaute (advocaat-beheerder van het BOIC)
- Door de Koninklijke Belgische Wielerbond voorgedragen lid: S. Van Lierde (voorzitter juridische commissie Koninklijke Belgische Wielerbond)

---

⁴⁷⁷ s.n., "De antidopingcommissie werd opgericht", in: *Sport*, 10 (1967), 4, p. 242-243.

⁴⁷⁸ Allen met een doctoraatstitel in de genees-, heel- en verloskunde.

- Door de Koninklijke Belgische Voetbalbond voorgedragen lid: Dokter R. Legros (lid van het uitvoerend comité van de Koninklijke Belgische Voetbalbond)
- Door de Koninklijke Belgische Atletiekbond voorgedragen lid: Dokter R. Dubois (secretaris van de medische commissie van de Koninklijke Belgische Atletiekbond)
- Door de Koninklijke Belgische Zwem- en Reddingsbond voorgedragen lid: Dokter R. Geerts (secretaris van de medische commissie van de Koninklijke Belgische Zwem- en Reddingsbond)
- Door de Koninklijke Belgische Basketbalbond voorgedragen lid: Dokter A. Bodard (ondervoorzitter van de Koninklijke Belgische Basketbalbond)
- Door de Koninklijke Belgische Boksbond voorgedragen lid: Dokter M. Collard (ondervoorzitter van de Koninklijke Belgische Boksbond)
- Door het Belgisch Volleybalverbond voorgedragen lid: Dokter D. Dechesne (geneesheer van de Belgische Volleybalbond)
- Ambtenaren:
  - Dokter F. Bosquet (Directeur-Generaal bij het ministerie van Volksgezondheid en Gezin)
  - Robert Vandezande (bestuursdirecteur bij het ministerie van Volksgezondheid en Gezin)
  - Dokter A. Nokerman (Inspecteur-Generaal bij het ministerie van Volksgezondheid en Gezin)
  - F. Matthys (bestuursdirecteur bij het Bestuur voor de Lichamelijke Opvoeding, Sport en Openluchtlevens van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur)
  - Dokter F. Van den Bossche (Adviseur-Dienstchef bij het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur)
  - Ed. Janssens (Inspecteur-Generaal bij het ministerie van Binnenlandse Zaken)

Bijlage 3: Samenstelling eerste Vlaamse Antidopingcommissie (1985)⁴⁷⁹

- Voorzitter: professor dr. Michiel Debackere (Rijksuniversiteit Gent)

- Voor de universiteiten:
  - professor dr. A. Vercruyse (Vrije Universiteit Brussel) – *plaatsvervanger: professor dr. L. Drion (Vrije Universiteit Brussel)*

  - professor dr. Marc Bogaert (Rijksuniversiteit Gent) – *plaatsvervanger: professor dr. Romain Lefebvre (Rijksuniversiteit Gent)*

  - professor dr. Roeland Lysens (KU Leuven) – *plaatsvervanger: professor dr. Michel Ostyn (KU Leuven)*

- Voor de sportfederaties:
  - dokter Albert Dirix (wielrennen) – *plaatsvervanger: dokter Daniëls (wielrennen)*

  - dokter R. Dubois (atletiek) – *plaatsvervanger: dokter Adam (atletiek)*

  - dokter Claes (Vlaamse Roeiliga) – *plaatsvervanger: dokter Michel Himpe (Koninklijke Belgische Boksbond)*

- Voor het Belgisch Olympisch Interfederaal Comité: dokter Jan Verstuyft – *plaatsvervanger: dokter Jacques Rogge*

- Voor de algemene farmaceutische bond: P. Tans – *plaatsvervanger: Pascal Nijs*

- Voor de sportwetenschappelijke verenigingen:
  - professor dr. R. Pannier (VVSW) – *plaatsvervanger: Dokter Luyten (VVSW)*

  - professor dr. F. Van den Bossche (Vlaamse Vereniging voor Sportgeneeskunde) – *plaatsvervanger: dokter L. Broeckaert (Vlaamse Vereniging voor Sportgeneeskunde)*

- Voor de Vlaamse administratie: A.M. Doms (jurist)

---

⁴⁷⁹ s.n., “Vlaamse antidopingscommissie boven doopvont”, in: *niet nader bepaald krantenartikel*, 4 mei 1985, s.p.

Bijlage 4: Samenstelling Vlaamse Dopingraad (2000)⁴⁸⁰

- Professor dr. Marc Bogaert (farmacoloog)
- Professor dr. Jacques Bouckaert (voorzitter)
- Dokter André Debruyne (Vereniging voor Vlaamse Sportgeneeskunde)
- Dokter Chris Goossens (sportarts)
- Dokter Roeland Lysens (KU Leuven)
- Meester Johnny Maeschalck (sportjurist)
- Dokter Renno Roelandt (sportarts)

---

⁴⁸⁰ Vlaams Parlement, *Handelingen. Zittingen 1999-2000*, Brussel, 04/04/2000, geraadpleegd via <<http://www.vlaamsparlement.be/vp/plenairevergadering/index.html>>, nr. 51, p. 22; s.n., "Vlaamse Dopingraad geïnstalleerd", in: *Het Nieuwsblad*, 5 april 2000, p. 23.

Bijlage 5: Situering en voorstelling respondenten

- **Dr. Hans Cooman** (°1962): is als coördinerend arts sinds 2003 verbonden aan het Team Medisch Verantwoord Sporten van de Vlaamse Overheid. Hij is ook één van de drie Vlaamse leden van de coördinatieraad Medisch Verantwoord Sporten, die de Vlaamse, Franse en Duitstalige gemeenschap samenbrengt om het Belgische dopingbeleid zo veel mogelijk op dezelfde leest te schoeien. Op deze manier heeft hij tien jaar lang alle ontwikkelingen op het vlak van de Vlaamse anti-dopingadministratie van dichtbij meegemaakt. Hij is als lid van het Nationaal Anti-Dopingagentschap Vlaanderen – kortweg NADO Vlaanderen – ook aanwezig (geweest) op diverse internationale conferenties over de dopingthematiek. Desbetreffend kan hij niet alleen getuigen over Vlaamse beslissingen, maar is hij bovendien vertrouwd met de internationale antidopingtrends van het laatste decennium. Dokter Hans Cooman – en bij uitbreiding de gehele Vlaamse anti-dopingadministratie – kreeg in enkele dopingzaken ook de wind van voor. Vooral de *whereabouts* affaire in 2009 rond tennissers Yanina Wickmayer en Xavier Malisse deed nationaal en internationaal gezien heel wat stof opwaaien. Dokter Cooman kan ons inzicht verschaffen in de andere, niet gemediatiseerde kant van deze gebeurtenissen.
- **Prof. dr. Michiel Debackere** (°1930-†2013): was decennialang hét symbool van de Vlaamse antidopingstrijd. Professor Debackere vergaarde een deel van zijn faam als directeur van het Gentse antidopinglaboratorium, dat onder zijn leiding in 1973 begon met het onderzoeken van stalen op de aanwezigheid van verboden middelen. Debackere ontwikkelde tal van nieuwe tests waarvan sommige de nieuwe standaard werden op het vlak van de opsporing van bepaalde producten. Het Gentse dopinglab van Debackere had internationaal gezien één van de beste reputaties. Eind jaren tachtig volgde de accreditatie van het Internationaal Olympisch Comité. Tot op heden is het Gentse lab het enige van de Benelux dat over een dergelijk kwaliteitslabel beschikt. Voorts was de hoogleraar in de veterinaire farmacologie en toxicologie de eerste voorzitter van de Vlaamse antidopingcommissie. Hij kreeg ook veel kritiek te verwerken vanwege zijn vastberadenheid. Vooral de wielerwereld verweet hem een “heksenjacht”. Professor Michiel Debackere was tijdens en na zijn academische loopbaan actief in de Vlaamse Beweging en overleed op 12 april 2013.
- **Jean-Marie Dedecker** (°1952): is een Vlaamse rechts-liberale politicus bij Lijst Dedecker. Voor hij aan zijn politieke carrière begon, was Dedecker twee decennia lang de bondscoach van de Belgische Judofederatie (1981-2000). Van 1996 tot 2000 zetelde hij als bestuurder in het Belgisch Olympisch Comité. Vanuit die ervaringen is Dedecker een bevoorrechte getuige van de vele veranderingen die het Vlaamse antidopingveld heeft ondergaan. Als coach ging hij actief de strijd aan tegen het dopinggebruik van atleten en als volksvertegenwoordiger wierp hij zich op als een van de voornaamste critici van het Vlaamse dopingbeleid. Dedecker verzorgde tal van lezingen over deze thematiek en veroorzaakte anno 2005 grote maatschappelijke deining met zijn open brief “Hematocriet of Hypocriet”, waarin het Vlaamse dopingbeleid op de korrel werd genomen. Zijn standpunten zijn doorgaans hard en moeten duidelijk in een communautair kader worden geplaatst.

- **Dimitri Dedecker** (°1978): is als advocaat bij de balie van Veurne gespecialiseerd in sportrecht. Een van zijn voornaamste juridische interesses is de dopingthematiek. In 2010 verraste hij met een origineel betoog over doping als openingsrede bij de opening van het gerechtelijk jaar op de balie van Gent. Die rede werd – in licht aangepaste vorm – als boek gepubliceerd bij Uitgeverij Larcier onder de titel “The War on Doping. Over korfbalethiek en mensenrechten”. In deze publicatie gaat advocaat Dimitri Dedecker op zoek naar de juridische rechtvaardiging van de huidige antidopingstrijd. Hij gaat in zijn boek ook in op sommige historische aspecten van de Vlaamse strijd tegen doping en mede daardoor is deze publicatie momenteel zowat het standaardwerk over het Vlaamse dopingbeleid. Tijdens een uitvoerig gesprek gaf Dimitri Dedecker enkele uitermate interessante standpunten mee om de dopingthematiek niet langer louter vanuit de zwart-witte tegenstelling van goed vs. kwaad te benaderen.
  - **Johan Sauwens** (°1951): was als Volksunie-lid de eerste Vlaamse minister van Sport (1999-2001). In dit ambt werden alle voorheen versnipperde, sport-gerelateerde bevoegdheidsaspecten samengebracht. Op het vlak van het Vlaamse dopingbeleid, nam minister Sauwens heel wat maatregelen. Onder zijn ministerschap verdubbelde onder andere het budget voor de dopingcontroles, kregen controleartsen politiebijstand, werd de Vlaamse antidopingcommissie opnieuw geïnstalleerd en werden de Vlaamse Dopingraad en Vlaamse Dopinglijn opgericht. Als Vlaams Parlements lid was hij voor zijn ambtstermijn als minister ook lid van de Commissie voor Sport en nadien ook van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media. Zodoende heeft Johan Sauwens gedurende een korte, maar zeer intensieve scharnierperiode het Vlaamse dopingbeleid uitgestippeld alsook is hij als commissielid voor CD&V in het Vlaams Parlement tot op vandaag op de hoogte van de recente ontwikkelingen op het vlak van de Vlaamse en internationale strijd tegen doping.
- ⇒ **NOOT:** De interviews werden opgenomen door middel van een dictafoon, waarna de geluidsfragmenten werden uitgeschreven. De respondenten ondertekenden ook een standaardovereenkomst waarin ze de toestemming gaven om de audiofragmenten te gebruiken voor dit onderzoek. Een voorbeeld van zo’n contract vindt u hieronder in bijlage.

- presentatie op radio
- inspiratiebron voor culturele producties
- ter promotie of ter illustratie bij andere projecten rond mondeling of academisch erfgoed

Indien gedeeltelijk werd aangeduid, gelieve hierna per passage aan te geven welk voorbehoud wordt gemaakt.

.....

.....

.....

.....

4. De respondent bevestigt dat zijn verhaal geen inbreuk pleegt op auteursrechten die toebehoren aan derden en vrijwaart UG voor alle aanspraken die derden zouden kunnen uitoefenen in verband met de in deze overeenkomst verleende rechten.
5. Het verhaal mag niet openbaar gemaakt worden op een wijze waardoor inbreuk wordt gemaakt op de persoonlijkheidsrechten van de respondent. Er mogen evenmin wijzigingen worden aangebracht zonder de toestemming van de respondent (met uitzondering van louter formeel-technische aanpassingen).
6. Telkens het interview gebruikt wordt, zoals vermeld in de punten 2. en 3., wordt de naam van de respondent vermeld. Indien de respondent dit uitdrukkelijk wenst, wordt zijn/haar naam niet vermeld. (Zie nota "Ik wens dat mijn naam niet vermeld wordt" boven de handtekening op het einde van het contract).
7. Bij gebruik van het verhaal voor een publicatie in gedrukte vorm levert UG per omgaande en zonder kosten een bewijsexemplaar aan de respondent.
8. UG verplicht zich er tegenover de respondent het verhaal op deskundige wijze te bewaren en te beheren. UG draagt de kosten van bewaring en beheer.
9. Deze overeenkomst geldt voor onbepaalde duur. De respondent kan hieraan een einde stellen bij aangetekend schrijven dat na drie maanden uitwerking zal hebben. Een dergelijke beëindiging zal geen effect hebben op reeds aangegane engagementen.

Aldus opgemaakt in 2 exemplaren te ....., op .....

De respondent

Voor Universiteit Gent, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte,
Opleiding geschiedenis

NOOT: De transcripties van de interviews zijn niet opgenomen in deze versie, aangezien niet alle respondenten de toestemming gaven om de uitgeschreven interviews voor publicatie via het internet beschikbaar te maken.